

יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ בִּי לְדַבֵּר יִתְלַתִּי

ספר

דבר טוב

עין

חיים

חיא

למחויקים

בה

ותומכיה

מאוישר

יבנה

ישראל

נרתי

ה'

ירושלים

בנת

דבר טוב רחש לבי הני סילי סקטני חסנ'ה סנת חלקי אשר חלק לי ה' בתורתו עדות ה' נאמנה, דרושים אשר דרשתי בדבים בקהל עדתי העי' מידי שנת בשנה, הקול קול

דבר בעתו בחנים וכמועדים ובראש השנה, דברי אנדה ותוכחות מוסר ליסר את עצמי עיניך חראינה, ולבר מצוה בהניעו אור ליד יום לשנה, מה' סני יהלוך קטון הערך אתינא מורעא

דבר קטון אטינא ידענא בנפשאי ידיעה נאמנה, נברא דלא ידע סאי קאמרי רבנן לא סקרא ולא משנה, וביע סחכו עלי מי זח אשר כמה בנה, לערוך שולחן חובר חבר מול רבנן ותלמידהו וערך **הכהן**

דבר גדול אשיב תשובה ניצחת כל קיבל דנה, כי לא לגדולים ערכתי את שולחני מה' שהנני ה' כ"א לקטני הערך כמוני מהם אבקשה לתת לי הנינה, לזכות את נשמתו אהרי גייעתי וכפרת אשמתי תו' אנוני מננא

אסרתי באוסר'ים **אלקטה** דבר כפי אדבר עת לחננה, קולי אל ה' אקרא יהיו לרצין אמרי פי והוא יעזרני ע"ד כ"ש להוציא לאור יתר הפליטה תו' בעידנא, ויזכני ללמוד תו' לשמה בעיה"ק ירושלים בבנינה, אנא ה' הושיעה נא אתה הוא מלכי מושיע

פי הסדנה, קטן הסחבה, זעירא דבי רב, הצעיר יעקב יוסף הכהן טראב ס"ט.

נדפס

בעיה"ק **ירושלים** תונב"א

קולי אל ה' אקרא ויעניי מהר קדשו סלה

דרוש א' לשבת הגדול

י' צום הגדול ו' הקדוש ה' זה גלוי ומפורסם לעיני העמים והשרים כל איש גדול. וכל א' מישראל חיובא רמייה עליו להיות ולחפש חתייה דבר דבר קמן ודבר גדול. ע"מ הדנו האמצעו לקרוא לו שם זה שמא קא גרים ונקרא שמו בישראל יום שבת הגדול. מפני הנס שנעשה בו ולהכיר גדולתו ית' ועומו ונפלאותיו אשר עשה לישראל עמו הגוי הגדול. והוליהא ממל' שבת גדול וכי חוקה ויוליהא כמ"ז יקיים בהם ולאחריו קן ילאו כדכנס גדול. וכל הגוים חתין נגדו יודו ויפארו את כבודו ואת גדלו אין הליה מצלעו מכל הארים הוא הגדול :

אבן עדין ק' דמה הלוי זכ"ז גדולתו ית' עם השבת דין חמת שפירש להם הדבר ביום ש"ק כאמור חקן העיקר הוא ע"י לקיחת הפסח שאמ"ל משבו ידיכס מע"ז ח"כ הו"ל לקרות גדול ע"ש העיקרי שהוא הפסח ולומר פסח גדול :

אבן לעג"ד אפשר בזה הלוי דוקא בשמירת שבת בע"י שמירת שבת כהלכתו ששמרו אותו וליוזו אותם משבו ידיכס מע"ז בזה טעם גדולתו ית'. והענין הוא בהק' לבאר תחילה כי הפ' פ' יתרו וכ"ת ועתה הם שמוע תבמשו בקולי ושמרתם את צרייתו והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ והאתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו'. דיל"ד מהו אומרם הם שמוע בלשון ספק. גם אומרם ושמרתם את צרייתו ואמרו צמד' זו שבת למה פרט מלות שבת דוקא. גמ"ש כי לי כל הארץ מי לא ידע בכל הלה. גם אומרם והאתם תהיו לי וכו' מג"מ להדיע להם דכ"ז :

אבן יובן לעג"ד בהק' מה שפ' ה' בירך יצחק ז"ל כי הפ' בתהלים וכ"ת על עמך ישרימו סוד וישיענו על נפונך הגדול לנו ונכחדים נגויו ולה זכר שם ישראל עיד כי ניעלו לב יחדיו עליך צריית יכרותו ע"כ. דהסוגה היא בהק' מ"ש בגמ' ע"פ אתה ה' האמרת היום וכו' האמירך היום אמ"ל הקצ"ה לישראל אתם עשייתו חגיגה ה' בטולם ואני העבד תהבס חגיגה ה' בטולם אתם אומרם ה"ה ה' אחד ואני אומר ומי כעמך ישראל גוי אחד ע"כ. וכבר הסוד' היתה צמד' ג' מעידים זע"ז שבת וישראל והקצ"ה ע"כ. והק' רבני תשכנ ז"ל דמה הוק"ל להבוס' ז"ל עד אמרו צמד' היתה וכו'. ותי' דסוגת הסוד' היא דלפי פשט הגמ' שאמרו בהקצ"ה וישראל דוקא הם מעידים זע"ז ח"כ לפוס דיעה עדות זו ח"ו חתן בה ממש משום דק"ל שנים שמעידים זע"ז איכס נאמנים משום דתישיבן לגומלין לכן אמרו הסוד' ז"ל דצמד' היתה ג' מעידין וכו' וביון שיש ג'

י' צום הגדול ו' הקדוש ה' זה גלוי ומפורסם לעיני העמים והשרים כל איש גדול. וכל א' מישראל חיובא רמייה עליו להיות ולחפש חתייה דבר דבר קמן ודבר גדול. ע"מ הדנו האמצעו לקרוא לו שם זה שמא קא גרים ונקרא שמו בישראל יום שבת הגדול. מפני הנס שנעשה בו ולהכיר גדולתו ית' ועומו ונפלאותיו אשר עשה לישראל עמו הגוי הגדול. והוליהא ממל' שבת גדול וכי חוקה ויוליהא כמ"ז יקיים בהם ולאחריו קן ילאו כדכנס גדול. וכל הגוים חתין נגדו יודו ויפארו את כבודו ואת גדלו אין הליה מצלעו מכל הארים הוא הגדול :

וכב"ש הטייר סי' ת"ל וז"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול והט' לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מגרים מקחו צעשור כדכתיב צעשיר לחדש הזה ויקחו להם איש מה לבית אבותו מה לבית ופסח שבו ילאו הבייתו ממל' היה ביום ה' כדליתא בסדר עולם ונמנה בעשרה צהוד היה שבת ולקחו להם כל א' מה לפסחו וקבר אותו בכרעי המיטה ובאלום המגריים למה זה והשיבו לבחשו לשם פסח במלות ה' עלינו והיו שיניהם קרות על שבועין אתה הטיה בלהם ולה היו רשעים לומר להם דבר וע"ש אותו הנס קורין אותו שבת הגדול ע"כ. וכו' מצ"ז ז"ל בהסוד' בשבת ד' פ"ז ע"כ כהבו הנס בחיפן אחר שאמרו צמד' ככלקחו פסחיהן בחייה שעה נתקבנו צבורית של מל' הגל ישראל ובחלים למה היו עובדים ק' אמ"ל זבח פסח הוא לה' ביהרגו צבורי מל'. הלבו הגל אבותיהם והגל פרעה לבקש נומנו שילחו ישראל ולה רגו ועשו צבורות מלחמה והרגו הרבה מהם שה"ד למכה מגרים בצבוריהם ע"כ וכו' בכל זו ובטה"ל. וח"ח לפי ע"ז של הטור ז"ל הו"ל למיקרי לטולט יומי דמעשור לחדש עד הפסח ימים גדולים דכטולם נעשה נס. וז"ל שטיקר הנס היה בתחילה בלוי היה עיקר קריין שני המגריים אבל אחר שטבר היום הראשון כיון דדשו דשו ע"כ :

אבן כדרישה הו' וז"ל דמשו"ה נקרא יום שה"ג והפ' אינו בעשירי ולא ימים שלאחריו משום דידוע שבזמן שזיהו משה על ק"פ דרש להם נעמו וסודו וכפרט עי"ז נמשו מהע"ז כמ"ש משבו ידיכס מע"ז וכו' ואותה דרש' שייכה חוקא בשבת שהוא יום המנוחה וגם יום השבת הוא המוקן ומזומן ללמוד בו משום שיש בו סגולה מלך

ג' כל שנים מעידים על א' ולא חיישינן לגומלין והעדות שריחא וקיימה זה"ד ז"ל :

וידוע מ"ש בגמ' אמ"ל הקב"ה למשה מהנה טובה יש לי בצית גמיו ושבת שמה. הרי שהשבת היא גמחה בצית גמיו להקב"ה ח"ש דהע"ה על עמך יערימו סוד ר"ל שאור"ע חושבים מחשבות רעות בלב נגמם על יבראל. ויהיעלו צינם לבין עגמם לבעל מהם את השבת ח"ש על נפוכך ר"ל על השבת שהיא נפונה הללך. וכ"ה מג"מ להו לז"א שעי"י שסם מצבילים מהם את השבת עי"ז אמרו לכו ונכחידם מגוי שאין יכול עוד הקב"ה להעיד עליהם שהם גוי אחד בדרך דכיון שביטלו את השבת לא נשאר כ"ה ב' עדים וחיישינן לגומלין ועי"ז לא זכר שם יבראל עוד. ע"ז הני אומר מחריה דעלמא עליך מוטל להגילגו מענתם ולהפך מחשבותם והע"י כי טוענו לב יחדיו עליך צרית יכרותו דע"י שמצבילים את השבת עי"ז לא יוכלו יבראל להעיד עליך שאתה אחד יחיד ומיוחד ח"ה עליך צרית יכרותו לך עליך מוטל דכ"ז אח"ד ז"ל. ובה פ"י החיד"א ז"ל כו' הפ' ושמו כנ"י את השבת וכו' כי הוה בימי וביניכם שעי"ז נהיה ג' ויכול הני להעיד עליכם ח"ש לדעת כי הני ה' מקדשכם :

מערתה ז"ה ועתה חס שמוע השמעו בקולי ושמרתם את צריתו זו שבת עי"ז והיתם לי סגולה ר"ל סגול שלשה נקודות ר"ל עי"ז נהיה ג' מעידין זע"ז הני ואחס והשבת. וא"כ אתם תוכלו להעיד עלי כי לי כל הארץ ואין אלוה מצלעדי ואני יכול להעיד עליכם ולומר ואחס תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש כאמור ודו"ק :

ובזיון כו' מארז"ל הבה נתחכמה לו לבעל מהם את השבת. וק' דמה חיכמה להו חס ישראל שומרי שבת. ואיך יבין זה עם מה שדרשו לו למושיעין ש"י. אכן לפי"ה ח"ש והוא דכל סוגתם היא לבעל מהם את השבת כדי שעי"ז לא יוכלו להעיד על הקב"ה שהוא אחד אין אלוה מצלעדו כנז' ח"ש למושיעין ש"י שכל סוגתם על הקב"ה שהוא מושיע לישראל שלה יוכלו להעיד עליו לכן רצו לבעל מהם את השבת כדי שתוכחש העדות דחיישינן לגומלין כאמור :

הלא מעתה נבא לטעם קריאת שבת זה שבת הגדול. והוא דהנה ישראל אף שהיו שובתין בשביו במל' עכ"ז לא ניכר הדבר ששבתים לשמו יפ' כ"ה שבתים למטחקה שהיו כל ימי החול עובדים למל' בעבודה פרך. לא קן בשבת זו שכבר נחו מעבודתם מקודש כידוע והם נחים ממלאכתם ועכ"ז שמרו שבת זה כהלכתו ניכר הדבר שלקיים מצות שבת כראוי היתה סוגתם. וא"כ מעתה

הו"ל ג' מעידין זע"ז ויכולים השבת וישראל להעיד על הקב"ה שהוא אחד וגדול ה' ומהולל לכן ליוה אותם ביום זה משבו ידיכם מע"ז ותמידו עלי שאני אחד ואין אלוה מצלעדי. ולכן נקרא שבת הגדול שמכח שבת זה נקרא הקב"ה גדול ואין אלוה מצלעדו וחוה שבת הגדול רמז לגדול חי העולמים כאמור ודו"ק :

וברך רמז אפ"ל טעם כעיקר לקריאת שם זה שבת הגדול ולא קראו אותו שבת גדול ה' יחריה למ"ל. אכן ב"ה לרמז למ"ש רבינו האר"י ז"ל דעי"י עומת התחבונים גורמים שיינקו החייתיים משם אהים ובגלות מל' בשביל עונות הדור ההוא גרמו שפרעה ומל' יינקו מאותיות מ"י של שם אהי"ם. ולז"א למען שיהי אותיות אלה בקרבן הם אותיות מ"י שיש לו שפע מהם ובשביל זה נק' מל' ארץ ח"ם שבכל הוה וחות משם אהים יש כ"ד לירופים וכו' ושני אותיות מ"י הם ח"ם לירופים. ובה פ"י רב מצבל ה' אדר"ה ז"ל כו' הפ' וישבו המים וכסו את הרצב ואת הפרשים שהם פרעה ומל' הרובצים בהם כ"ז עשה ה' למחותם ולאבדם לגמרי כדי לבעל יניקתם שיונקים מאותיות י"ם דשם אהי"ם שים בהם מ"ח לירופי' כי כל הוה יש בה כ"ד לירופים ח"ם לכל ח"ל פרעה הבאים אחריהם צי"ם ח"ל גי' מ"ה ר"ל בשביל כל מ"ח לירופים המתגבר בהם פרעה הבאים מל' אחריהם של לירופים לינק בהם צי"ם ר"ל צי"ד מ"ם של אהי"ם ולכן עתה בחיבוד מל' לא נשאר בהם מהלירוי' ביד פרעה ומל' עד אחד כי הכל לקחו מהם. חש"ה מרכבות פרעה וחילי ירה צי"ם ר"ל ירה הוהם בשביל הי"ם הם אותיות י"ם דאהי"ם כדי שלא יינקו מהם. חש"ה בלשים נעשה ח"ל ר"ל שנתקן המ"ח לירופים דהויות מ"י שעולים בגי' ח"ל ובה יבוס צרינו שלא ישאר להם שום יניקה ועי"ז ישמיד אותם. וזהו ג"כ כו' הפ' ימין ה' רוממה ימין ה' עושה ח"ל ר"ל ימין ה' רוממה על המל' הפ' בשביל ימין ה' עושה ח"ל שתיקן הח"ל שהם המ"ח המ' ע"ש בפרשת בשלח בצורך. צי"ו דהנה בשבת הלזו אשר נטשו על ק"פ ואמ"ל משבו ידיכם מע"ז וקחו שיני המגריים ולא יכלו לדבר ודחי מחמת שלה נשאר בהם יניקה וחיות והיניקה שהיתה להם מאותיות מ"י דאהי"ם שהם מ"ח לירופים נפסקה מהם. ולכן קראו להם לשבת הלזו שבת הגדול ר"ל שהיא גי' מ"ח לרמז שפסקה יניקתם ממ"ח לירופים אלו ועי"ז יוכלו להם וילאו מתח"י ולכן נק' שבת הגדול ביום' ה' שהיא גי' מ"ח ודו"ק :

ו וכן בדרך אפשר חס יוכשר בעיני ה' טעם לקריאת שם זה שבת הגדול. שם רמז למ"ש הרב בע"ח ש' ל"ו

בלמים נעשה ח"ל גי' מ"ח כאמור וז"ש חת"ט והאי"ב :

והרב בני יששכר ז"ל כ"ע לקריאתם שם זה שבת הגדול בדקך דרש בהק' מ"ש המפ' ז"ל בעמך חבוב העולם שקיימו את התו' בתורת מדבה אם ילאו מכלל ז"ן לגמרי זין להקל זין להחמיר או לא ילאו כ"א להחמיר חבל להקל לא ומה שיש חומרא בז"ן הם חייבי' עד שקיבלו התו'. וזו היתה מחלוקת השבטים ויוסף והלכה זו רופפת בידם כדוע. וזדחתי דגם אבות העולם היו חלוקים בזה דאלה"ה במה היתה מח' השבטים ויוסף הרי ילחק ויעקב קיימים ישראלו אותם ה"ו דגם אבות העולם הלכה זו רופפת בידם, וז"ל זדחתי יחידי סגולה שהיו מקיימים את התו' בזמן האבות והיו משמרים את השבת בהכרח היו לריבים בחיזה עת מן השבת לעשות אחת מלאכה כי הלא מדאורייתא גוי ששבת ח"מ דכתיב לא יעבדו ח"מ"כ בהכרח היה להשמרים את השבת מימות האבות שיעשו ביום השבת חיזה מלאכה בעת מעשותי היום כדי שלא יעבדו על מל"ת יום ולילה לא יעבדו כיון שהלכה זו היתה רופפת וזו ספק דאורייתא :

ובזה פי' כו' הפ' ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ותתפסחו בצגרו להמר שכבה עמי. דק' מהו כהיום הזה, גם מהו לעשות מלאכתו מנ"מ אם מלאכתו או מלאכת צעה"ב גם מהו להמר שכבה עמי. ולפי"ה מוצן דהנה היום הזה יתכן לפותרו על יום השבת שאמר עליו מרע"ה ויקהל משה וכו' זה הדבר וכו' שבת ימים וכו' או יש לפותרו על ו' ימי המעשה דיום השבת נגד עוה"ב שהוא נסתר יאמר עליו היום שהוא חבל ו' ימי המעשה נקראים עוה"ב כמ"ש יוסף למען עשה כיום הזה, וז"ש ויהי כהיום הזה היינו שהיה אז שצ"ק יום הוא חבל השעה הזו היה כעין עוה"ב היינו כעין יום המעשה היינו משום דיוסף חזיל לשיעוריה דמהראוי להחמיר בדבר שנאמר לב"ן פ"כ ח"מ"ג ששומר השבת עכ"ז נהג בלחה עת מעשותי השבת כעין יום הזה שעתה אחיה מלאכה בכדי שלא יעבדו מל"ת יום ולילה לא יעבדו לכן ויבא הביתה לעשות מלאכתו והין ח"מ מהגשי הבית דאלו היה שם מהגשי הבית היה סברא לומר שליוה לו לעשות אחיה מלאכה, חבל כיון שלא היה שם מהגשי הבית בא מעלמו לעשות מלאכתו, או הביעה ח"מ פוטיופר שרונה להחמיר בדן ז"ן, או ותתפסחו בצגרו שהיה לצום בגדי שבת, או ראתה ב' הפכים ממה שהיה לובש בגדי שבת נר' שהוא שומר שבת ומדבא לעשות מלאכתו ולא מלאכת צעה"ב ודאי משום דאין צידו לנאת מכלל ז"ן להקל לכן בהכרח לעשות

ל"ו ב' מישיב הירח פ"ב שבגלות מל' היתה הטק' מהזה דו"ה ולמטה בבח' ח"מ והין ח"מ ה' ראשונות שבו מחירין בה יכו' וזה טעם ת"ש של גלות מל'. אח"כ בהגיע תור יני"מ בעשרה לחדש לקחו הפסח להורות כי או היתה פרטוק שלם בסוד חב"ה ב"ס ולכן לקחו מעשור ואח"כ המתנו עד ה' ימים והאירו בה עוד ה' ראשונות שבו ואז היה ליל פסח בט"ו לחדש ח"ס מ"ש צוהר ד' קו"ב על ע"ו. לחדש כי כדן קיימא סיהרה בהשלמותה ה' על יו"ד פי' בהיותה בסוד ח"מ היא בחי' י"ם ושיעור קומתה חונה ד"ם תחטות דו"ה וכו' דו"ה גבוהים עליהם וכהנה ה"ה נגדלת עמו למעלה לוקחת מקומם וגמלה שהיה עתה בחי' ה' על יו"ד וזה כליל פסח שהוא בט"ו לחדש כי או חזרה פ"פ וכו' ע"כ. צו"ו דזה הטעם שקראו שמו לשבת זה שהיה יום עשור לחדש ולקחו פסח וגרמו שה"ר דו"ה התחילו להחיר בה ולכן קראו לו שבת הגדול ה"ל ה' גדול לרמז שהתחילו להחיר בה ה' ראשונות דו"ה במשך ימים אלו והתחלת מיום שבת שלקחו הק"פ כזו' וז"ש והי"ב :

וא יובן ג"כ בדקך אפשר עפ"י מ"ש הרב צעה"ח שכ"ה פ"ב ח"ל כתר דו"ה הוא ג"פ ח"ר כמנין כתר חבל הטוק' הכתר שלה הוא צ"פ ח"ר שהם גי' ב"ה כמדוע שהטוק' נק' בית ואלו צ"פ ח"ר הם ב"ש ה"ת דו"ה שלוקחתם לכתר שלה שכל א' מהם הוא כ"ד ח"ס ותמלא כד"ה ותעל כ"ד ה'. וז"ש כ"ד חותיות שיש צ"פ בשמל"ו ח"ס כ"ד ספרי אורייתא. ולכן הטוק' נק' ד"ך לפי שחבר ממנה כ"ד ראשון ח"ס שהרז"ל מיום שהרב ציהמ"ק חסור לאדם שומל"ה פיו שחוק צעה"ו כי בעת שנחשב ציהמ"ק שהיה הטוק' הנק' בית לסיבת לקיחת הכתר שבה צ"פ כ"ד הג"ל שהם צ"פ ח"ר כמנין צי"ת לכן מיום שנחשב ציהמ"ק חסור לשחוק כי שחוק הוא גי' צ"פ ח"ר ח"ר וכיון שנסתלק ח"ר ח"ר אין שחוק בעולם ולעתי"ל כשיבנה ציהמ"ק להמר או ושמתי כ"ד כ"ד וכו' ולעתי"ל יתוקטו כי עתה הב"פ ח"ר הב' חלפי"ן הם נשחרים בז"ה שהם שרשים נשחר ו"ר ו"ר גי' צי"ה ולעתי"ל יתוקן הכל ח"ס בלמים נעשה ח"ל גי' מ"ח שהם צ"פ כ"ד או והוא יבוס לריטו זת"ד יעש"ב. וידוע דכל עיקר ק"פ הוא להורות על מוחין דח"ה וישס"ה בסוד פ"ה ס"ח כמו שמזכיר בחו"ך צעה"ב יע"ש. וז"ל אפשר דלזו קראו לשם זה שבת הגדול גי' מ"ח להורות כי ביום זה ע"י לקיחת הק"פ התחילו מו' דח"ה וישס"ה להכנס ועי"ז הטוק' לקחה הב' ח"רות שהם כ"ד כ"ד גי' מ"ח כמספר הגדול בסוד

לעשות מלאכה ע"כ ה"ל מקום לומר שבהכרח לעשות לה מבוקשה ולא למסור עלמו עק"ה כי ב"ן אינו מלווה עק"ה וכאשר מוסר נפשו עובר על ואך את דמכם וכו' וחו דקדוק הפ' והתפטרותו בצגרו שהפכה אותו מכה בגדו ומכה ויבא הכיתה לעשות מלאכה מכה ב' דברים אלו מלאה מקיס לומר שככה עמי ואיך מלווה למסור עלמך עק"ה :

והנה ביום השבת הזה מופד לאתנו ממל' היה יום עשור לחדש ליום ה' ליקח בו את הקרבן של פסח דפסה מל' מקחו מצעשור והמר ה' משבו וקחו לכם לאן. והנה דקדוק משבו וקחו. גם מה יורה כיבה לכם. פי' הרש"ק החיד"א ז"ל בס' ראש דוד עפ"י מ"ש ה' מחנה רחובו ז"ל דבקיינת אדם חפץ למנוה דאורייתא בנין אחריו אינו קונה במשיכה לבד שהוא קנין דרבען לא לריך ליתן כסף שהוא קנין דאורייתא. וכה' ע"ז החיד"א ז"ל דה"ה בכסף גמי בלא משיכה ל"ק למנוה דביון דחקו משיכה בכסף לחוד ל"ק ה"כ הפקר ב"ד הפקר ה"כ תרוייהו בעינן כסף ומשיכה לקנות המלוה. חסו פי' הפ' משבו וקחו לכם לאן משבו במשיכה וקחי בכסף דקוחה בכסף. לכם היינו כדי שיהיה שלכם ממש בעינן תרוייהו למנוה דאורייתא ושחטו הפסח כיון שהיה מלוה דאורייתא ע"כ בעינן תרוייהו עכ"ד ה' הגו'. וכבר חש לזה הדין ה' הגאון מהר"ר זלמן מרגליות ז"ל. והנה בקיינת הגוי יש מחלוקת בין רש"י לר"ת רש"י ס"ל דוקא במעות ולא במשיכה ור"ת ס"ל במשיכה ולא במעות ע"כ פסק בשו"ע דמספיקא עבדינן לתרוייהו לענין לפטור את הבכורה אבל זה והדי דבב"ן רק קנייה אחת קונה או כסף או משיכה. והנה ליבא ספיקא קמי שמייה ומדאמר משה עפ"י ה' משבו וקחו לכם דתרוייהו בעינן עכ"ל דש"ב אין להם דין ב"ן ודינס כישראל ממש וה"כ ילאו לגמרי מכלל ב"ן וכיון שילאו מכלל ב"ן היו רשאים לשמור ולשבות את כל יום השבת כמותרו וכ"כ לא היו נריכים לעשות חיזה מלאכה בשום שעה מעתותי היום ולא היה כהיום הזה שבת גדול לפניו כי עד עתה לא הי"ל באפשרי לשבות כל כ"ד שעות השבת ממילא ראו והגון לקרות ליום השבת הזה שבת הגדול הבן הדבר ה"ד ז"ל :

אשר בזו"ו כו' הפ' ויקס מלך חדש על מזרים אשר לא ידע את יוסף. דק' מהו טעמו בהומרו אשר לא ידע את יוסף. אכן עפ"י"ה א"ש בהק' עוד מ"ש המפ' ז"ל תי' על יליחתם ממל' קוה"ז דהוא דמשגלד ילחק החמיל הגרות כמ"ש במד' שוה היתה השו' הקב"ה לעמל שרו ש"מ. אכן תי' זה לא יאמר כ"א כשנאמר דישראל

בחיטו הזמן דין ב"ן יש להם ואחע"ה ל"ק את הארץ בחוקה כמ"ש הקב"ה קוס התהלך בארץ וכו'. דחי אמרי' דדין ישראל יש להם א"כ אחע"ה קנה את הארץ והיא שלו וה"כ לא יתקיים בארץ ל"ל דחי' שלהם היא ולא אמרי' משגלד ילחק וכו' א"ו דדין ב"ן יש להם כידוע. וכבר כתבנו דו היתה מחלוקת השבטים ויוסף ויוסף ס"ל דדין ב"ן יש להם. וז"ש ויקס מ"ח על מל' ואז"ל שנתחדשו גזירותיו ורולה לקיים גזירת פ"ש במל' והט' משום אשר לא ידע את יוסף ר"ל לא ידע סברת יוסף דכבר דדין ב"ן יש להם ואחע"ה ל"ק את הארץ ושפיר טוב"ל משגלד וכו' זו הסברה לא ידע אותה אלא סבר דדין ישראל יש להם ואחע"ה קנה את הארץ וה"כ לריך פ"ש במזרים לכן ויאמר אל עמו וכו' ודו"ק :

בא"א יוכן כו' אומרו אשר לא ידע את יוסף. בהק' מה שפי' מהרמ"ג ז"ל כו' הפ' ויהפך לבב פרעה וכו' ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו וכו' ופירש"י בשביל ממונס שהשחילוס ע"כ. דק' דהוא הפך הפסוק דהפסוק אמר דהפיכה לבס היתה בשביל העבודה כמ"ש כי שלחנו את ישראל מעובדינו ואיך פירש"י בשביל ממונס אכן פי' ה' ז"ל במה שידוע מחלוקת דר' יאשיהי וריו"ג בקרא דמכה אביו ואמו דר' סבר וי"ז לחלק או אביו או אמו וריו"ג ס"ל וי"ז להוסיף. והשתא בגזירת בין הבתרים לאמר כי גר יהיה זרעך וכו' ועו"א ה"ש וגם את הגוי וכו' ואחרי כן ילאו ברכ"ג. חי גימא' וי"ז לחלק א"כ או גירות או עבדות וכן אין למל' או רכו"ג דהוי"ז לחלק. אכן חי אמרי' וי"ז להוסיף א"כ בגזירה לריך גירות ועבדות וכן לריך דין ורכו"ג כידוע. והנה המלריים היו סוברים דמה שילאו קוה"ז מטעם דהוי"ז לחלק או גירות או עבדות והם שישבו גרים נשלמו ה"ש משגלד ילחק הן כהיום כהיו בלא זה בלבד שלקו ודן אותם בעשר מכות אף גם זאת שלקחו ממונס או הבינו דהוי"ז להוסיף לכן נהפך לבס דהיך שילחו אותם קוה"ז כיון דהוי"ז להוסיף ולריך עבדות פ"ש. וז"ש ויהפך וכו' ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעובדינו בעענה דהוי"ז לחלק וכבר נבלס הזמן. דאחר האמת דהוי"ז להוסיף. וכ"ה מהיכן למדו דהוי"ז להוסיף עד שבטבור זה נהפך לבס לז"א רש"י ז"ל בשביל ממונס שהשחילוס דהמה ראו כן תמחו דחי וי"ז לחלק א"כ או דין או רכו"ג ולמה עשה בהם דין ולקחו ממונס א"ו דהוי"ז להוסיף א"כ גם בעיקר הגזיר' הוי"ז להוסיף ולריך עבדות פ"ש לכן נהפך לבס וכו' זת"ד ז"ל בדבר גבורות דרוש ד' יע"ש. ע"ן מ"ש ז"ל דגלות מל' היה לכפר על מכ"י חסו דוקא חי אמרי' וי"ז לחלק וקרא

וקרה דתיב והתעמר בו ומכרו או זה או זה. חקן חיי וי' להוסיף לריך עמוד ומכירה והס לא עשו כ"ה מכיר' דוקא ח"כ חין עליהם. עין חבר חטה הכבשים במכ"י. והבהא ח"כ ויקס מלך חדש על מנרים שמתחדשו גזירותיו ורונה לתפוס השיטה דוי'ו להוסיף ולריך עבדות ת"ש. והב' שבה לידי מידה זו מעטס אשר לא ידע את יוסף ר"ל דלא ס"ל דגלות מז' לכפר על מכ"י דס"ל דהשכטי' לא הטירו משום דהוי'ו להוסיף וקרה כתיב והתעמר בו ומכרו והס לא עשו כ"ה חמה וח"כ גם בגזירה בין הכתרים לריך עבדות ועניו ה"ס ולכן נסתדשו גזירותיו ודו"ק :

אשר בזה הפ"ל דזכו בו' הפ' ויהמר ה' עוד נגע וכו' אחרי כן ישלח וכו' דבר נא ויבאלו וכו' דק' מהו הסמך כשלתו וכו' למחמר דבר נא ויבאלו. גם למה עשה ה' ככה ליקח כהורה שאלה וחמ"כ יקחו אותם מכל וכל. חקן הענין הוא שהקב"ה חמר למשה עוד נגע ח' כדי לקיים בהם דן חנוי ולהביא עליהם עשר מכות ואחר' כן ישלח אתכם מעטס דהוי'ו לחלק ולו זה או זה וגיחות תקיים בהם ת"ש. לכן כיון שהי רונה להזיחאם בעענה זו דהוי'ו לחלק ח"כ מעטה חין להם מן הדין ליקח רטו"ג כיון שכבר קיימתי בהם וגם את הגוי אשר יעבדו דן חנוי ח"כ מן הראוי שלא ליקח רטו"ג לכן דבר נא ויבאלו וכו' כיון שהי מן הדין שיקחו הרטו"ג לכן לריך לעשות כהורה שאלה כדי שיהיו תופסים ויהיו המגריים מוליחים מידם והמע"ה ודו"ק :

בא"ה החיטי לה' כמחר"ה עזריאל ז"ל היט ירובלס כס"ה מקוה מים הנ"מ צדדוב ח' לכה"ג שפי' בו' הפ' הגו' בהק' מ"ש צוה"ק ריב פ' בל ח"ל בל חל פרעה הס"ד הגני חליך מלך מז' התנין הגדול וכו' ופי' כס' בית פרך ז"ל בו' הזוה"ק דהענין כשהגדף אופיית בל עם אופיות פרעה עולה נח"ש כי הוא היה שרו של מנרים. וכ"כ ה' הגו' כי המלעות הוטות נח"ש הם גי' הוי"ה לרמוז שהוא הגותן לו שפע חיות ע"ד נחתה מחייה את כולם ובהסתלק השפע ימות וישאר בלא חיות וזכו עד מתי מחנה לענות מפני ר"ל אופיות הקודמות להוי"ה שהם נח"ש וע"כ הגני חליך התנין הגדול ח"ד ז"ל. עו"ן מ"ש בשבת ד' קנ"ו ומדשמואל גמי חין מזל לישראל דשמואל וחבלט היו חולי בהרחק חמ"ל חבלט לשמואל האי גברה חזיל ולא חתו עריק ליה חוייה ומיה. חמ"ל שמואל אי בר ישראל הוא חזיל ואתי. חדייפני חזיל ואתי קס חבלט שדי לטומיה חשכה ביה חוייה דפסוק גשדי בתרתי גווי חמ"ל שמואל מאי עבדת חמ"ל כל יומא

הוסי' כדין רפתה צדדי הדדי החידנה היכה מד מיין דלא הו"ל רפתה וכו' בואי נפשיי במתי דסקולי מגיה חמ"ל מגויה קא עבדת נפק בשוהל ודרש ונדקה סליל ממות. ומדרע"ק גמי חין מזל לישראל דרע"ק הו"ל צרתה חמ"ל כלדתי ההוא יומא דקא עיילא לבי גננה עריק ליה חוייה ומיתה הוה דחינה טובה ההוא יומא שקלה למכנתה וכו' לנפרא כי קא שקיל ליה הוה סריך ואתי חוייה אצתרה חמ"ל הבור מאי עבדת וכו' חמ"ל מגויה קא עבדת. וכת' התוס' דהא דחין מזל לישראל היינו דע"י זכות גדול משתנה המזל ע"ש. למדנו מסוגייה זו דע"כ מה שמורה המזל מוכרח שיבא הלא שעי' זכות דמטו לא יזוק האדם שהרי במעשה דחבלט ורע"ק מה שהורה מערכת השמים שיבא לו נחש כבר נתקיים ובה הגחש הלא שעי' זכות דמטו נחלק הנחש לשנים ולה חקן בו. ובמד"ר והציאו רש"י ז"ל ראו כי רעה גנד פניכם אלענגין גדול היה פרעה והמר דס' הי רוחה לכם וכו'. ויתכן הענין עפ"י מ"ש דקלי' מז' היה נחש ופסיר ראה שגחש כרוך אחריהם כמו שראה חבלט הלא שעי' זכות גדול כמ"ש לקמן בע"ה נחלק הנחש הזה לב' ולה יזוקו בו ישראל. וגאמר דחין נחלק הנחש לישראל. דהנה כבר עבדו במל' רד"ו שנה חסר להשלים ש' של נח"ש ז' זה יתקיים בהם ע"י רטו"ג שהרי אמרו בצבורית ד' ה' חין לך כל או"ה מישרש בלא ה"ל משי' ל' חמורים לוציב מוכספס וזהכס של מז' ח"כ הרי גשלתה ש' של נח"ש. גשאר ג"ח מנח"ש זה יתקיים בח"ן שגתן להם צעיני מז' כמ"ש ונתתי את חן העם הזה צעיני מז'. וגמלה פרעה שהיה אלענגין גדול יפה ראה שהגחש רודף אחריהם הלא שעי' זכות גדול יתחלק הגחש הזה ולא יזוקו בו ישראל :

והשתא ז"ה כשלתו כלה גרש יגרש אתכם מזה ר"ל כמו רע"ק בשלח את צהו לחופה שהיה מלעטר עליה שלא יברוג אותה הגחש כי כן ראו החוים צבוכצי' כן ממש ישלח אתכם פרעה כי הוא הרשע האלענגין יפה ראה שגחש רודף אחריהם. חבל דבר נא צאני העם שלא יפחדו מזה כי הגי אהרונ' את הפנין הזה וחלקקו לב' הא כילד ויבאלו חייב וכו' והין לך כל ח' שהי"ל ל' חמורים עם הרד"ו שנה שעברו הרי גשלתה הש' של נחש. מה גשאר ג"ח מנח"ש ונתתי את ח"ן העם הזה צעיני מז' וגמלה האלענגין יפה ראה הלא שעי' זכות גדול יתחלק לב' ולא יזוקו. כ"ז הע' משום שאין מזל לישראל וכבר כתבו התוס' דלריך זכות גדול ומה זכות גדול יש לישראל. לז"ה גם האיש משה גדול מאד באר"מ והיינו דהיתא במד"ר פ' בל פ' ע"ו פסקה ד' אלו ב' בני היתה"ר משל

משל למלך שביקש לישא אשה וכו' והמ"ל ענייה היא חן
 לה חלא שני חמים בלעד כך אמר הקב"ה דין לישראל
 שיגאלו בזכות משה ואהרן ע"כ. ו"ש גס האים משה
 גדול מאד גס לרבות את אהרן שפ"י זכות גדול של משה
 ואהרן יתחלק הגחם לשנים ולא יזקי זו ישראל כאמור
 ח"ד ז"ל :

בז"ר טו' הפ' אוהבי ה' שנאו רע שומר נפשות חסידיו
 מיד רשעים יילם. ר"ל אוהבי ה' שהם ישראל
 שנאו רע שנאו הרע ומשטו ידוהם מע"ו והאמינו בה'
 ועי"ו ש'ומר נ'פשות ח'סידיו ר"ה נח"ש שהגילם הקב"ה
 מיד ההגין הגדול שהוא נח"ש שרו ש"מ. ולא די זה אלה
 מיד רשעים תיבה רשעים החילה וסופה ר"ס גימט'
 עמלק שרנה להחזירם למגרים כמ"ש ע"פ ויגד למלך מז'
 כ"י בר"ח גי' עמלק שהלשין עליהם מטעם בר"ח גי'
 רד"ו יילם הקב"ה שחילק אוהיות נח"ש לשנים ע"י רד"ו
 ול' וח"ן כאמור :

באו"א הפ"ל טו' הפ' ויהפך וכו' ופירש"י בשביל
 ממונם שהשאלום. וכבר דקדקנו דהוא הפך
 הפ' דהפסוק אמר מעובדינו ואיך פירש"י בשביל ממונם.
 וגם למה נקט שהשאלום. דנר' דמשום דלקחו צהורה
 שאלה דוקא נהפך לזכר. חן יוכן בהק' מה שפ"י ה'
 כמהר"א ע"ז ז"ל בס' מקוה מים הנו' טו' הפ' דבר נא
 וכו' ונתתי את חן וכו' ודרז"ל חן נא אלה לשון בקשה
 וכו' כדי שלא יאמר אותו לדיק וכו' דק' דלדידיה מי
 יתחא. גם ק' אומרו ונתתי את חן מהי לשון חן דנקט.
 ולאב נבין פסוקי פ' שמוה וכו' והני ידעתי כי לא יתן
 אהכס מ"מ להלך ולא ציד חוקה ושלחה את ידי והכיתה
 את מל' וכו' ואחרי כן ישלח אהכס ונתתי את חן העם
 הזה בעיני מל' והיה כי תלבון לה תלבו ריקם. גם נבין
 מהז"ל ויקם מ"ח על מגרים כז"ח ושערו צידו דהיה
 סגי אומרו כז"ח. חן פי' להו הרז"ל כמין חומר דרך
 דרש ח"ל שהדברים מגיעים למ"ש צהורה ד' קס"ה כהוב
 זו מלמעלה מנה ומלמטה מהתים או צהפך הכל הולך
 אחר התחתון ח"כ למה טוהבים את העליון שאם התחתון
 חות אחת מן התחתון ילמד מן העליון. ובגמרא ת"כ ילמד
 התחתון מעליון צחות אחת חבל לא בשתי אוהיות כגון
 חן מחנני עין מענני ע"ש. ח"ל הטור צס' מ"ב היה
 כהוב למעלה דבר ח' ולמטה דבר אחר וסוהרין זה"ז כגון
 למעלה ק' ולמטה ר' או איפכא הולכין אחר התחתון.
 ואם נמחק מהתחתון אית אחת שאפשר להבין עיני מן
 העליון למדן ממנו. כגון שכהוב זו למעלה שנתחייב

לחנני ולמטה כהוב לחן ילמד התחתון מעליון וינתן לחנני
 חבל ז' אוהיות חן למדן כגון למעלה חנני ולמטה חן
 וכו' חבל חס היה חסרון בלא מחק שלמעלה כהוב חנני
 ולמטה חן ודאי חזרה הוי שהסופר לא היה פופה צב'
 אוהיות ונתן לחן ע"כ. וכה' מצ"י ז"ל ומ"ש רבינו יחזרה
 הוי ונתן לחן כ"ל דהב"ע צמי שנתחייב צמיתה או
 צהלוה או צמחר ונתן השטר ליד השלים והשלים מלא
 כהוב זו חנני וכן ואינו יודע למי ינתן ינתן לחן דהא
 דהוי ז' אוהיות לא חסר הסופר חלא שהוא ליה לכהוב
 חן וחזר זו מהשטר שהתחיל לכהוב לחנני ולא הספיק
 לגומרו ומכ"ש לחותמו עד שחזר זו ולכן לא ינתן לחנני
 חלא לחן. וה"ה חס ח"ש ח' הוליה שפ"ח וכהוב זו
 למעלה חנני ולמטה חן שיצבה מחנני ולא מחנן והם
 כהוב זו למטה חן יצבה מחן ולא מחנני דאיכא למימר
 אחר שהתחיל לכהוב השטר ללוות לחנני חזר זו ולא
 הלכו והלוה לחן וגמר השטר ולא נזכר מחנני הכהוב
 למעלה. וסיים עלה בד"מ ח"ל ומשמע חבל חס המלוה
 חנני והשטר צידו ח"ע"ג שלמטה כהוב חן שהוא המלוה
 חן מויליחין השטר מיד חנני ע"כ. חן הש"ך ז"ל ס"ק
 י"ג דה' שאינו מוכרח ולדבריו הסכימו האחרונים ע"ע.
 והפ"מ ח"א סי' כ"ה נשאל בגט ארוסה ע"י שליח שנכתב
 צהרשאה למעלה שותן לו רשות לעשות שליח ושלוחו
 שליח עד ק' שלוחים ולמטה כשחזר לומר התכתי כהוב
 כשיגיע בגט לידה מיד שלוחו ולא כהוב מיד שליח שלוחו
 עד ק' שלוחים שנסתפק השואל בזה וכה' הפ"מ כה"ר
 נסתפק ה' הוי חזרה מדזכירו צהחילה ולא צסוף דילמא
 מהדר קה הדר ולצסוף סבר דדוקא שלוחו ולא שליח
 שליחו והכל הולך אחר התחתון זה נר' ממרומה דברי
 כה"ר. והני חוננו דע"כ ל"א הכי חלא בצספל וקפל ו"ק
 ו"ר שהם ז' דברים חלוקים צבי ה"ה הוי חזרה צפירות
 ואחר אחרון חני צה. חמנס צענין כזה שלמעלה פי'
 הדברים ולצסוף סהס צכה"ג לאו חזרה מיקרי חלא
 אדרצה צכה"ג אמרי' דאדיבורא קמה סמוך וע"כ לא
 חש להזכיר וילמוד סהוס מן המפורש דכל כמה דמזיק
 לתרן דבוריה שלא יסירו אלו לחלו כלל גדול הוא צדיט
 דחן מהרנין דבוריה ואפי' צאנפי דחיק ע"כ צב"ד נר'
 דילמוד סהוס מן המפורש עכ"ד. חן ה' זכ"א יחקי ז"ל
 ח"א ח"מ סי' י"ג ד' ס"ד ע"צ הבי"ד וכתב דהשתמיט
 מניה דמר דברי מור"ס צתשו' סי' נ"צ דמדבריו מהצבאר
 יפה דל"ש דברים חלוקים ל"ש פי' תחילה ולצסוף סהוס
 צבלוהו חלוקין אחר התחתון וכ"ה שהפ"מ נגדר אחר
 לשון הסמ"ע סק"ע שכת' עמ"ש מרן היה כהוב למעלה

יגלו צרכי"ג אחרי שילאו בזמנם יקחו רכ"ג. וזוה העת
 דעתו בחקירת הרמז"ס ז"ל דלמה נעשו המל' אחר
 שגזירה היא מלפניו ועו"ה. לדרכו א"ש דבאמת הקב"ה
 לא גזר כ"ה עבדות משום דחזרה הוי ואין להם לעשות
 עניו כלל וע"ז נעשו :

ומעתה מה מהוק מדבש אח"ל ויקס מ"ח על מל'
 כב"ח ושפרו בידו. דהנה פרעה הרשע שרלא

להשתעבד בישראל שעבוד אחריו בחומר וכו' הו' כדי
 לקיים מאמר ה' ועו"ה ואיך פח מרחות עינו ולא
 ראה כי בסוף גזירהו ית' חמר וגם את הגוי אשר יעבדו
 ולא הזכיר עניו וזו הלכה רווחת כלך אחר התחנות ואיך
 לא חשב שע"י העניו שעינו אותם ה' ינקום נקמתם.
 חכן הרשע טעה בדיוו של הד"מ שבת' דהא דאמר'
 שאם כהנ למעלה חנני ולמטה חן דיגבה מתן את המלוה.
 אם המלוה הוא חנני ויולא השטר מתח"י אע"ג דלמטה
 כתוב שהמלוה חן אין מוליחין השטר מתחת יד חנני. והייט
 דדייק כב"ח ושפרו בידו דייקא כאלו זה השטר של גזירת
 בין הבהרים יולא מתח"י דלזו אין מוליחין אוהו מידו
 וחוליגין בטר פליגן דהיינו חנני ה"ג חוליגין בטר עליון
 דהיינו ועו"ה וע"כ ויקס מלך חדש שנתחדשו גזירותיו
 לענות את ישראל מה שלא ליה ה' אבל באמת טעה
 טעות גמורה דכבר נדחה דיוו של הד"מ מכל רבמי
 האחרונים וקטגיא קחי דחוליגין בטר תחנות קף אם השטר
 ביד חנני ומוליחין אוהו מידו וינתן לחן כמ"ל :

והשתא זכו כו' הפ' ואני ידעתי כי לא יקן אהכס
 מ"מ להלך בחומרו שעדיין לא הגיע הזמן
 ועו"ה ה"ש. אבל טענה זו לא ביד חזקה ר"ל אין בידו
 טענה מספקת ומהבל ימעט טענה זו דלא מלבד דטענתו
 זזה חונה מועלה לעכב ישראל אלא אדרבה כל בטר איפכ'
 ושלחתי את ידי והכתי את מל' בכל נפלהווי אשר העשה
 בקרבנו. ולכחו' יפול לב האדם לומר דלמה יענש והלא
 קיים גזירת מלך ועו"ה. חכן טעם ה' עולה לשהיכן
 דהיט יכול לעכבם בחומרו עדיין לא הגיע הזמן וגם
 עטש יענש על אשר עינה אוהם והט' ונחתי את חן העם
 הזה בעיני מל' ר"ל דישראל הם חן ופרעה הוא חנני
 וק"ל דילמד תחנות מעליון בחות אחת ולה צב' חוהיות
 ומה"ט חן לא ילמוד מחנני וינתן לחן משום דב' חוהיות
 לא חיסר הסופר ודחי חזרה הוי. וה"ג היצה שלימה
 דועטו לא חיסר וחזרה הוי ולה מני פרעה לעכב עליהם
 מללחת בחומרו דעדיין לא הגיע הזמן דבאמת אין עליהם
 אלא עבדות דוקא דהיינו גירות ומשגולד יתק וכו' וכבר
 הגיע זמנם ואדרבה על שעינה חותם שלא כדן ילקה
 בגופו

דבר ה' ולמטה דבר אחר אם אפשר לקיים שניהם
 מקיימים אותם כה' הסמ"ע דמ"מ מצוהר דאפי' אם
 הקיום הוא בדוחק מקיימים אבל הש"ך חלק עליו וכה'
 וליחא קן דמ"מ אלא כה' שסס תשו' מיימוני הפ"י היבא
 ששני הלשונות מרוחקים זמ"ז מקיימים אותם וכ"ש היבא
 דסמיכי ור"ל שהם מרוחקים ויש דברים מפסיקין ביניהם
 אבל כשאי אפשר ליישבם הם לא מדוחק זו לא שמעט
 עכ"ד עש"ב :

וראיתי לה' מט"ש ז"ל הגה"ט סק"י שבת' וז"ל בשטר
 שהיה כתוב למעלה דהמלוה חנני ולמטה חמר
 דהמלוה חן כל המולא השטר גובה בו או חן או חנני
 ראש יוסף סק"י ע"כ. ודבריו אחר המח"ר לא זכיהו
 להבינם דקא פסיק ותייג כל המולא השטר גובה בו או
 חן או חנני. ולה זכר ש"ר דהיה מחלוקת דלדעת הד"מ
 דאם השטר ביד חנני הוא גובה בו ולדעת הש"ך חולק
 עליו וכת' דחוליגין בטר תחנות חף אם השטר ביד חנני
 ומוליחין אוהו מידו וינתן לחן כמ"ל ואיך קא פסיק ותייג
 דכל המולא גובה בו ודבריו ל"י וס' ראש יוסף אמת'
 לראות הדברים בשורשם :

ומעתה עפ"י כל החומר נישוי חן בגזירה בין הבהרי'
 שס נאמר ידוע הדע כי גר וכו' ועו"ה ה"ש
 לפני דברי המפ' העבדות ר"ל הגירות שהי' בארץ ל"ל
 וכן מוכח מדברי רז"ל אכתי עבדי אשכנזים חן חף
 דליהודים היתה אורה. הלמא נקראים עבדים על היותם
 גרים החפה ממשלתם וזה כבר נתקיים בהם ת"ש לפי
 שמשגולד יתחוקו' אבל עניו לא נתקיים בהם כ"ה רד"ו
 שנה דוקא וזו היתה טענה שרי ש"מ כידוע. אמנם כד
 דייקן שפיר הרי בסוף הגזירה כתיב וגם את הגוי אשר
 יעבדו ולא חמר אשר יעבדו ויעט הרי דלה הזכיר
 עניו לבסוף וחזרה הוי. ואף דלא חיש ל' ייכז וכו' מ"מ
 מרעה לטובה חזר בו כמ"ש גבי הכוזה הנביא ה"ג
 חף דבתחילה גזר עבדות ועניו מ"מ ניהם כרוז חסדי
 ולבסוף לא כהנ כ"א עבדות דוקא ומהדר קא הדר ביה
 וק"ל דהכל הולך אחר התחנות והרי נשלמו הה"ש
 ויולאים בזמנם :

ואפשר דזכו כו' המגיד צדק המקום צ"ה שהקב"ה
 מחשב את הקן קן דייקא שהיא מלשון סוף
 דחול. בטר בחרת דאע"ג דבתחילה חמר ועו"ה הרי
 חמר בסוף וגם את הגוי אשר יעבדו ולא חמר עניו
 ועבודה הוי הגירות וזה כדי לעשות כמ"ש לאחע"ה וכו'
 וידוע דהרמב"ם חס יקחו ישראל או לא תליי באם נתקיימ'
 גזירה ועו"ה ת"ש שהרי חנני התנה הקב"ה ואחרי קן

בגופו וכמ"ס ושלחתי את ידי וכו' ומח"ס נמי יזכו ברכוב
 אחר שבכר נתקיים גזירת ועו"ה ה"ש. והיינו דמסיים
 ושאלה אשה משכנתה וכו' דכולהו חד טעמא דכיון דחזרה
 הוי ואין עליהם אלא עבדות דוקא הרי בדינו ז' דברים
 דיוצאים בזמנם ולא מולי פרעה לעבד ולע"ה דילקה על
 שעינה חותם שלא כדון וגם יזכו ברכו"ג. וזהו ג"כ קראי
 דחתינן עליהו דבר נח בלוגי העם וישאלו וכו' וה"ה ואין
 יזכו והרי עדיין לה נתקיים ועו"ה ה"ש והה"ה בהא תלייה.
 לו"ה וה' נתן את ח"ן העם דח"ן מחנני לה ילמוד מזה
 שהם ב' חובות וחזרה הוי ונתן לתן ה"ג דכיתה חזרה
 הוי ואין עליהם אלא עבדות והרי נגלם הזמן וכפיר
 יזכו ברכו"ג :

אבן ח"ל חידשו לנו בטובס דבאמת היה מקום פטור
 להקב"ה שלא ליתן להם רכו"ג אלא דח"כ תרעומת
 דהצרהם שלא יאמר וכו' והוא דק"ל יד בעל השער
 עה"ה כמ"ס מרן שם ה"ה ובכל ספק שיפול בלבן
 השער או פלוגתא דרבוותא וכו' יד בעה"ה עה"ה
 והט' משום דבעל השער בא להוילא והמע"ה. וכבר כתבנו
 דעה הפ"מ דע"כ ל"ה הלך אחר התחנות אלא דוקא בב'
 דברים הסותרים ממש כגון ספל קפל ק' ור' חבל דבר
 שפירש למעלה וסתם למטה אמרי' דילמד סתום מן המפוי'
 וגמלא יולאים שלא בזמנם ולא יזכו ברכו"ג וגסהייע מדברי
 הסמ"ע דהיבא דאפשר לקיים שניהם אפי' בפירושים
 דחוקים מקיימין וה"כ לדבריהם ז"ל נפל פיתה צבירה
 ואה"ג דנריך ת"ש עבדות וענוי. והף דה' זר"ה כה
 מדברי מור"ס גר' להפך וגם כי הש"ך כה' דלה מהני
 פירושים דחוקים לכל הגדדים מידי פלוגתא לה נפקא.
 וכבר כה' הכנה"ג בהנהט"ו סקכ"ה דהצ"ה להסתייע מן
 השער נקרא בעל השער וידו עה"ה. ה"ג ישראל הצאים
 להסתייע בשער זה ליקח ברכו"ג כיון דתלייה בפלוגתא
 דרבוותא ה' חזרה הוי או ילמד סתום מן המפוי' יד
 עה"ה ולא יזכו. ואפשר דהט' שליוה ה' שיקחו בתורה שאלה
 ולמה לה יקחו צפירוש שהרי הוא שכר עבודה כמו שהשיב
 גביהו ו' פסיסא. ולדרכו א"ש דכיון דהלי בפלוגתא
 דרבוותא ויד בעה"ה עה"ה אינם זוכים דין ליעול
 בפירוש מפאת השער. אך כבר פסק מרן שם ס"ח בכל
 הני דאמרי' יד בעה"ה עה"ה ה' הפש מטלטלי לה מפקין
 מניה וע' סמ"ע וש"ך דאפי' הפש בעדים וכו' ע"ש :

באור מעשה מה"ע ליוה ה' שיקחו בתורה שאלה ואח"כ
 יאמרו שזכו ברכו"ג דאחר שהפסו מהני שפיר
 תפיסה דיאמרו דהלכתא כמור"ס וש"ך ז"ל דחזרה
 הוי כמ"ל. וגמלא דאם הקב"ה לא היה רולח שיתנו להם

הרכוש ה"ל מקום פטור דהלוי בפלוגתא דרבוותא
 וישראל הצאים להסתייע מן השער יד עה"ה זוא"ה
 עדיף שלא ליתן להם. אך יש לו לחאע"ה תרעומת על
 הקב"ה דלמה כבדו ישראל ליקח הרכוש לה נתן להם
 משום דהלוי בפלוגתא דרבוותא ויד בעה"ה עה"ה ולמה
 הניח את פרעה שיענה את ישראל והלא גם פרעה שבה
 לענות את ישראל מכח גזירת ועו"ה ה"ש הלוי צה"י
 פלוגתא גופא ה' חזרה הוי וליבא ענוי אלא עבדות ה'ו
 אמרי' ילמד סתום מן המפוי' וליבא עבדות וענוי וכו' והנה
 שעה היה פרעה מסתייע מן השער והי"ל להקב"ה למחות
 ביד פרעה שלא לענות חותם כיון דיד בעה"ה עה"ה
 וזוא"ה עדיף. והד"ק לך ואמור להם בצקשה מכס וישלו
 דוי בל"י אותו לדיק ועו"ה קיים בהם ב' יחד ולא אמר
 יד בעה"ה עה"ה. והארי כן ילאו ברכו"ג לא קיים בהם
 משום דהלוי בפלוגתא דרבוותא ויד בעה"ה עה"ה אהמיה.
 וגמלא דוקא כדי של"י לחותו לדיק תרעומת הוא שנתן להם
 הרכוש וע"י תחבולה שיקחו בתורה שאלה הא לאו"ה היה
 מקום לומר שלא יזכו כמ"ל אה"ד ז"ל :

מעשה יוצן מחליו כו' הפ' ויהפך לבד פרעה ועבדיו
 אל העם ויאמרו מה זאת עשיתו כי שלחנו את
 יצר' מעובדיו ר"ל דבתחילה היינו סבורים כיון דהגזירה
 היתה בתחילה ועו"ה עבדות דהיינו גזירה וענוי ולצדק
 כתיב וגם את הגוי אשר יעבדו דוקא ולא כתיב יעבדו
 ויענו א"כ חזרה הוי כמו חגני וכן דינתן לתן דחזרה הוי
 ולכן שלחנו חותם בטענה זו דעבדות שהיא הגזירה כבר
 נתקיימה משולד יחזק וכו' ולא עלה ע"ד לומר דכיון
 כי פלוגתא דרבוותא ואנחנו היינו תפוסים יכולי' לומר
 דילמד סתום וכו' ולא הוי חזרה והמע"ה. אכן עתה מה
 זאת עשיתו כי שלחנו את יצר' מעובדיו דייקא ר"ל מטעם
 דלצדק כתיב אשר יעבדו דוקא והוי חזרה דאחר האמת
 כיון שהיינו תפוסים בהם המע"ה וראויה לזה ממה שליוה
 להם הקב"ה שיקחו הממון בתורה שאלה הט' משום שכן
 הדין היה יכול לפטור עצמו כיון שהיא פלוגתא דרבוותא
 לכן עשה שיקחו בתורה שאלה וא"כ גם אנחנו שהיינו
 תפוסים יכולים לעכבם והמע"ה וז"ש רש"י בשביל ממונם
 שהשחילום דייקא שלקחו בתורה שאלה מזה גר' שאנחנו
 שהיינו תפוסים בהם יכולים היינו לעכבם וא"כ מה זאת
 עשיתו כי שלחנו את ישראל מעובדיו דייקא וכהמור ודו"ק :

באור אפי' בדרך רמז מוסר כו' הפ' עוד נגע וכו'
 ואחרי כן ישלח וכו' בשלחו כלה וכו' דבר נח
 וכו'. והוא צה"ק לכ' כו' הפ' צה"לים זורו רשעים מרחם
 העו מצטן דוצרי סב חמת למו כדמות חמה נחש וכו'

חומר חברים מחוכם אלהים הרום שינימו בפימו. דק' מהו אומר זורו רשעים וכו' חמה למו דמות חמה נחש לאחיה ענין דימה חוהם לנחש. גמ"ש אהים הרום שינימו בפימו למה לא שאל מהקב"ה כ"א ביהרום שיניהם שזה אינו כ"כ קללה הול"ל שיניהם או יעוררם. אכן כדי להבין זה נק' לפ' ג"כ סי' המגיד בשאלה הרשע רשע מה הו"א מה העבודה הזאת לכם ולא לו ולפי שהול"ל א"ע מן הכלל כפר בעיקר אף חוהם הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בלאתי ממל' לי ולא לו ולא היה שם לא היה נגאל ע"כ. דק' מהו אומר כפר בעיקר וכי בשביל ששאל מה העבודה נחשב כסופר בעיקר. למה. גמ"ש אף חוהם הקהה את שיניו למה לא אמר במה את שיניו וכיוצא. גם אומר בעבור זה מהו זה דק' אמר. גם אומר והלו היה שם לא היה נגאל למה לא היה נגאל בעבור שאלה זו :

אמנם יובן הכל בהק' את הידוע כמה החמירו ר"ל בעון לה"ר עד שאמרו בשקול לה"ר כע"ז וג"ע וס"ד. גם אמרו בגמ' כל המספר לה"ר כאלו כופר בעיקר שנ' אשר אמרו ללשונינו נבייר שפתינו חתנו מי ארון לנו. גם אמרו בגמ' ומה יהרון לבעל הלבון אמ"ל לנחש ארי דורס ואוכל ואז צורך ואוכל חוהם מה הנאה יש לך אמ"ל ומה יהרון לבעל הלבון. גם אמרו אמר הקב"ה ללבון כל האברים ברהמי להם חומה אחת ואתה ברהמי לך שתי חומות השפתים והשיניים ועכ"ז הוא צוקע השני חומות ומספר לה"ר. אשר בזה רחמי לה' כמה"א פלאי ז"ל בס"ה חברהם הוה ידו שפי' כו' הפ' בשה"ש שיניך כעדר הקליבות וכו' שכולם מהחיות וכו' כחוט השני שפתותיך ומדברך נחיה. דק' מה דמות שבה השיניים והשפתים עמ"ש אח"כ ומדברך נחיה. אכן עפי"ה ח"ש הוא דעפי"ה דהלבון יש לו ב' חומות השיניים והשפתים ח"כ לפי"ז יש לד' לומר דהבחור שיש לו הב' חומות המ' שלמי' ח"כ עונו גדול הם מספר לה"ר יותר ממי שנקאו שיניו ואין לו כ"א חומה אחת שהיא השפתים. והע' דכיון דיש לו שיניים ושפתים נריך לדעת מה זה ועמ"ז שכל האברים יש להם חומה אחת והלבון שתי חומות. ח"ו כדי לשמרו יפה שלא לספר לה"ר. לא קן אם קאו שיניו ואין לו שיניים ח"כ אין לו ללשונו כ"א חומה ח' שהם השפתים והרי הוא ככל האברים. חש"ה שיניך כעדר הקלבות וכו' שכולם מהחיות שהם שלמים בקומתם ובלבונם הרי חומה אחת. וגם כחוט השני שפתותיך הרי חומה שנייה ח"כ מעתה כיון שיש להם ב' חומות יש להם ללמוד לשמור לשונם לא לדבר לה"ר ולפגום לשונם אלא

ומדברך ר"ל דבורך יהא נחיה ולא יפגום הלבון כלל זמ"ד :

וא"כ מה נאלו בווערים בעם שפוגמים לשונם בלה"ר וכל ח' מדבר על חזירו דברי פיז און ומרמה וכל ח' מראה הומה ותחיה ערמה בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרב ימים אורבו. והוא יושב בין אנשים פוער פיו לבלי חק פלוני עשה כך פלוני דיבר כך ואפי' אם יהיו הדברים אמת עכ"ז אמרו חכמים דדב"ז מה"ת למדנו ממרים וממרגלים כידוע כ"ש וק"ו אם הוא מספר שקר ודבר כזו ואין בפיו נטונה בודאי הגמור גדול עונו מנשוא ומה יענה ליום פקודה. הלא אם יאמרו לאדם לבזותו שהוא ב"מ שוע"ז או מנ"ע וכיוצא כמה יכעס על חזירו על שדיבר עליו ככה ואם יעלה בידו להתנקם ממנו על שדיבר עליו הועה כו יעשה כל מה שיעלה בידו ויהכעס על חזירו שאיך יחזיק חוהם בדבר כזה הלא יאמר אני יהודי ישראל גמור עובד את ה' אני ואיך חוהם אומר לי שוע"ז אני. ואיך האדם בעלמו מחזיק עלמו כעע"ז ומג"ע וכו' וכופר בעיקר בשאט ונפש בדברו לה"ר בודאי אדם כיוצא בזה מן הראוי להקאות את שיניו ולא יהיה לו שיניים מחמת כיון שהקב"ה ברא ללבון השני חומות שהם השיניים והשפתים כדי ללמוד האדם מזה לשמור לבו מלה"ר ח"כ זה שיש לו השני חומות ועכ"ז לא שמר עלמו מלה"ר ח"כ אינו מן הראוי שיהיה לו שיניים ושפתים כ"א שפתים אחד חומה אחת כמו שאר האברים שהין להם כ"א חומה אחת :

בזה נבא לביאור הפ' זורו רשעים מרחם ואחיה רשעים אני אומר העו מצטן דוברי כזו אלו בעלי לה"ר שהם מדברים שוא ודבר כזו. אבר חמה למו דמות חמה נחש שנמשלו בעלי לה"ר כמו הנחש שנושך בלא הנאה כן בעלי לה"ר מחיקים לחבריהם בלי הנאה ותועלה. אשר לא ישמע לקול מלתשים שאומרים לו דב"ז חסור לאומר אלא חובר חברים מחוכם שהוא מהחכם בדבריו כדי לקבל אוהם מי שמספר לו. לכן אני מבקש ממו אהים הרום שינימו בפימו ר"ל כיון שהלבון נבראו לו ב' חומות השיניים והשפתים כדי לשמרו מלה"ר. ח"כ זה שיש לו ב' חומות הללו ועכ"ז הוא מספר לה"ר ח"כ מעתה אין צורך לו לשיניים אלא הרום שינימו בפימו דאין להם צורך חלל בעלי לה"ר כהמור :

וזרהו ג"כ כו' הפ' עוד נגע אחד שהוא הנרעת הביא על פרעה אופיות פ"ה ר"ע שכל המספר לה"ר נגעו' באים עליו כמש"ה זאת היתה תורת המורע תורתו של מושיא ש"ר. ועי"ז שהוא מורע אחרי כן ישלח אתכם מזה

הקובע עלמו ביום שבת לדבר דברים בעלים ודברי לה"ר וכיולא בודאי גדול עוטו מנשוא וכל אחד יחוש לעלמו לשמור שבת כהלכתו בין בדיבור בין במעשה ויחזק שיקבע עלמו לדברים בעלים יקבע היום הקדוש הזה לעסוק בו בד"ת מאחר שהיום הזה הוא פנוי ממלאכתו שלא ניתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בתורה :

ובזה אפשר לרמוז הסדר שתיקנו הראשונים כליל התקדש חג שהוא סדר קדש ורחק שבת לרמוז על שמירת שבת כהלכתו ושמירת ימים טובים כדן וכהלכה ובא להזהיר בכל סימן וסימן חיזה אזהרות הלכיים לאדם. ראשונה :

קדש. לשון הזמנה ר"ל הזמן עלמך לקדש לקבל הארץ שבת ויו"ט שנקראו קדש כמ"ש ושמתם את השבת כי קדש היא לכם וביו"ט כתיב אלה מועדי ה' מקראי קדש. והיינו שיטוב עסקו מצע"י לבה לביתו וירחק פ"ו במים חמין ויהיה גופו נקי לקבל הארת שבת ויו"ט. והיו קדש הזמן עלמך מצע"י לקדש ורחוק כדי שיהיה לך שעות לרחוק פ"ו. וגם מלבד זה לקיים מצוה דאורייתא הו"מ מחול עה"ק וכמ"ש בגמ' יהא חלקי עם מכניסי שבת בעבריה לה כמו כמה צוערים בעם שאף שהם שומרי שבת עכ"ל כליל ש"ק המה באים לביתם מעריבי ערבים וכמעט שכבר התפללו הקהל ערבים שנכנסים בחילול ש"ק ובפרט הם הם מוכרים וקונים באותה שעה כרי הם מחללים שבת בפרהסייה. ובמה יתקבר להם שגם חינו אלא כמה שיתגברו על ירם מאז וחילך ויקבלו פ"ע שלא לפתוח חנותם כלל בחוזה העת אלא קודם שקיעת החמה תהיה חטוה סגורה ובא יבא בדינה לביתו שש ושמח לקבל אורות עליונים. ואם ילכו מטעהו בצלע ממון שהוא מרווח בחוזה העת. ידע נאמל' כי הכל קטוב וקרה כתיב בעתו זה' עדי עד גדולה הבטח'. והיו ורחוק לשון בעתון שהרגום בעתון רוחלנא בעת בחוד והוא זמין לך מה שמובן לך. לכן כל בעל נפש יחוש לעלמו ולא יתפסה אחר עלת ילכו ויקבל שבת כהלכתו מצע"י ובה מכניע השען והדינים שלא ילכו עליו חוה ורחוק ברפס שמתחן ידך מן הכרפ"ס שהיא בני' שע"ן ע"ה. וגם בני' ש"ס נגד לירופי להים שהם ק"ך ובג' שלמות בני' יעלו ש"ס שע"י קבלת שבת מצע"י הוא גורם שבני' דקדושה יעלו לאלימות ויתמתקו הש"ס לירופי להים הו". וגם רמו ורחק בעת זה' כי הוא מוריס ומעשיה. והיו כרפס אופיות כס"ף ר' ר"ל מי שיש לו כסף שהוא עשיר ומי שהוא ר"ש שהוא עני הכל בידו ית'. לכן תדע נאמנה כי לא בחיל וכו' וקבל הארת הקדש

מה שהמורע הוא משולח מחוק לג' מחנות. וכ"ס כשלו מה איכפת אם משתלת. לז"א דמלבד זה גרש יגרש אהבס מזה שהיא מתגרש מהעולם כמ"ס אנשי דמי' ומרמה לא יחלו ימיהם. וגם גרש יגרש אהבס מזה שהיא מתגרש מהקב"ה ש' בו זה שי ואטוהו דכל המספר לה"ר כאלו כופר בעיקר. לכן דבר נא בחזון ר"ל ילמוד מן האזנים כמ"ס בגמ' למה האזן טלה קשה והאליה רכה כדי שהם ישמע דבר שאינו מהוגן יכוף אליה לחוכה. ואם חינו יודע מה הוא הלה"ר ועושה וישאלו איש מאת רעהו מהו חומר העון ועי"ז יהיה כל אבריו כלי כסף וכלי זהב נקיים וברורים מכל עון ואשמה ורשע ועי"ז ושמלות יעשה מלבדו לנשמתו להתלבש בו לטוה"ב ודו"ק: **טענתה** גבה לביאור ט' המגיד רשע מה הו"א וכו' דפעי"ה ח"ס ובהק' עוד מה שכתבו המפ"ז ז"ל דמה שילאו ישראל קוה"ז בזכות ששמרו עלמם מלה"ר כמ"ס שלא שינו את לשונם ר"ל שלא דיברו לה"ר זע"ו. מזה ניקח מוסר השכל לשמור עלמינו מעון זה שהרי ממל' לא נגאלו אלא בעבור ששמרו עלמם מלה"ר ואורך גלותנו הוא בעון לה"ר. והן בעון חוללנו געשינו חילין מעון זה ומכ"ס המדבר תועה על לומדי טו' ועל הו" ומלוותיה וכו' הם מצוים מצוה הו" בחומרם מה טעם למצוה זו שהיא דברים שאין בהם טעם וכיולא מדברים הללו ודאי עובדי חומר עד מאד. וח"ס רשע מה הו"א מה העבודה הזאת לכם מה מצוה זו ומ"ט יש בה ומצוה הו" ומלוותיה והוא חומר לכס ולה לו שהוא חינו מאמין בדברים אלו וכיולא. ולפי שהוליא ח"ע מן הכלל כפר בעיקר כמ"ס כל המספר לה"ר כאלו כופר בעיקר. לכן אף אהה הקהה את שינו דכיון שהקב"ה ברא ללשון ב' חומות השינים והשפתים כדי לשמרו מלה"ר וזה שאינו שומר פיו ולשונו ח"כ השינים למה לכן הקהה את שינו ויהיה נשאר בשפתים לבד כשאר האברים שאין להם לא חומה א'. ואומר לו בעבור זה עשה ה' לי בלאתי ממל' ר"ל דכל עיקר ילי"מ היתה בעבור זה ששמרו עלמם מלה"ר. לי ולה לו. וכיון שהוא מספר לה"ר ואלו היה שם לא היה נגאל כיון שיעקר ילי"מ היתה בעבור שלא שינו את לשונם ולא סיפרו לה"ר וא"כ הוא שזה דרכו כסל ודאי אלו היה שם לא היה נגאל ודו"ק:

היוצא מן האמור דמ"ט חלקו ומ"ן גורלו השומר פיו ולשונו מלבדו לה"ר ושקר ורכילות וכיולא ולה יפגום הלשון שהוא מהנה טובה מאתו ית' ובפרט ביום ש"ק כי אפי' דברי הול אסורים בשבת כמ"ס ודבר דבר שלא יהיה דבורך של שבת כדבורך של חול מכ"ס וק"ו

לפני להיך. עוד בה נראה אחריות נ' רנ"ה שזוכה להחלטה נש"כ ויהיה גחלה שלימה ורזויה לישראל. ועוד נרצ"ה ג' מש"ה מ"ה ש"היה הוא שיהיה הוא גחלה ראשון והוא גחלה אחרון יבא ויגאלנו בצ"ח אכ"ר :

דרוש ב' לשבת הגדול

י' שמוהו ה' לדיקים ו' יתנו ה' זולתו לא חי לורנו וגו' הוא אהיה חיים ומלך עולם. כרוך פודה ומליל אשר גאלנו ממלכים א עליון גואלם. בזרוע נפווה ובשפטים גדולים גאלם מיד לר ומאחוזיו הוא סבלם. והוא נזה ויעמוד על יד רועה נאמן לדיק יסוד עולם. ויקחו להם איש שה לבית אבות ושחמו אותו בין הערבים לעיני עולם. ולקחתו היתה צעשור לחדש ושבת היה שקדושתו קדושת עולם. וקחו שיניהם ולא יכלו לדבר לא דבר ולא חזי דבר לופיו שרים כולם. ושמו קא גרים מפני הנס שנעשה בו קורין לשבת שלפני הפסח שבת הגדול זה שמו לעולם. וכמ"ש הטור סי' ת"ל ח"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שה"ג לפי שנעשה בו נס גדול שפסח מל' מקחו צעשור כדכתיב צעשור לחדש הזה ויקחו להם וכו' ופסח שבו ילאו יר' ממל' היה ביום ה' וגמלא שפסחה בחדש היה שבת ולקחו להם כל א' שה לפסחו וקשר אותו בכרעי המיטה ושאלו מלרים למ"ז והשיבו לשוחמו לשום פסח במנות ה' עלינו והיו שיניהם קרות על שוחמנים חת אהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר וע"ש אותו הנס קורין אותו שה"ג ע"כ. ומרן ז"ל בצ"י הק' ע"ז דה"כ הו"ל למיקרי לכולהו יומי דמעשור לחדש עד ער"פ ימים גדולים דבסלם נעשה נס. וי"ל שיעקר הנס היה בהחלה שזו היה עיקר קהיון שיני המל' חבל אחר שפצר היום הראשון כיון דדשו דשו ע"כ :

אמנם רחיתי לה' מקוה מים ז"ל ד' י"ב ע"ד שהביא משם ה' האר"י החי זק"ל שכת' בס' בית מועד טעם למה שבת שלפני הפסח קורין אותו שה"ג להיות כי פרעה היה גדול המלכים ותחתיו ע' שרים וע' חומות והוא ראשון שר לישראל ולכן לקח לחלקו בסוד המזלות המל הנקרא עלה והוא היה צבור ג"כ והקב"ה להראות גדולתו וצבורתו לא הראה כ"ח בהבליג שה על עו הלש על צבור ישראל שהם בחלק שבתאי שהוא מורה שבי ועוני השליטו על פרעה ועלה להיות שהוא מל עלה שהיה בהיות עלה בחוק ממשלתו שהוא בחדש ניסן ועוד

הקדש מצע"י. יח"ז. הלח חרע שמחללי שבתות לא ינחו בניהגם. וזהו מה שאמרתי לך זה הוא מפני יח"ך גי' ניהג"ס כדי שינוח ביום שבת בניהגם. ועוד יתן אחריות חזי מה לך לרדוף אחר הממון אפשר צ"מ בהני ימיו יעזבו. לכן יתן אחריות חזי שמור שבת בהלכתו אכול ושתה ויעז לבך ואח"כ עסוק בטר' כפי כחך וזהו חזי חלקו חזיו לך וחזיו לה' בטר' ועבודת ה' ותפילה ולא תאבד ממנו חפיו רגע לצטלה. וח"ת מה חעשה שאיני יודע ללמוד. לכן אמר. **מניד** ר"ל שתלך אלל חכם יהוא מניד לך האסור והמוחר ויודע כיגד לעבוד הא"י ועי"ז הנה גורם גחולה ישראל כמ"ש אה שמרו ישר' ב' שבתות וכו' וידוע מ"ש ה' ש"ש ז"ל ע"פ וירא ה' כי סר שהקב"ה רמו לו גחולה ישראל דש קלי' פ"ח בפס"ח הטיל אות ס' בחוק פ"ח ונעשית פסח וגאלו ישראל. ובגחולה החחרונה יטיל אות ר' בפ"ח ויהיה פר"ח ולא יליך ופרח ישראל. וזהו **רחצה** אחריות ר' חל"ה שאתה גורם שהרי"ש יחלוק בין הפ"ח ויהיה פר"ח ואז יליך ופרח ישראל. **מוציא מצה**. ידוע כמה הזהירו רז"ל שלא יעשה אדם מחלוקת בביתו ובפרט בשבתות ויט"ו כמה לריך להרחיק עלמו מן המחלוקת עם צ"ב ובניו ובפרט במידי דחכילה ושתיה שהוא הכל וריק שעי"ז הוא גורם פנס גדול למעלה שמגביר כח הסט"א שנקראת מות וגם מחלוקת אחת דוחה ק' פרנסות וישאר עני שהוא חשוב כמה. וגם גורם צ"מ מיתה לעלמו כידוע. וזהו מוליח מלה מלשון מסה ומריבה שזולת המלה שהיא המריבה מתוך ציפו והעעם לזה הוא. **ברור כורך** מרור' גי' מו"ת שידע שהמות שהיא סט"א שנק' מות כרוכה אחריו. גם מרור' גי' מו"ת שידעה פרנסתו והמות שהיא העניית כרוכה אחריו. גם כמו הפעם שהמות כרוך אחריו שימות בלה עמו חממו. הלח זכור. **שולחן ערוך** משו"ל ב' מלאכים מלוים לאדם א' טוב וא' רע כשיבא לביתו ויראה שולחן ערוך ומיטה מולפתה וגר דלוק מלאך טוב אומר יח"ר שיהא לשבת הצאה כך ומלאך רע עונה אמן בע"כ וההפך להפך. וזהו הרמו שולחן ערוך אז הוא גורם. **צפון ברך**. לפון שהוא ינה"ר מלאך רע שנקרא לפוני כמ"ש והת הלפוני ארתיק מעליכם כך הוא יצרך אותך ויענה אמן בע"כ. ומלבד כ"ז אהה גורם **הרל** שהשכינה שנק' הדכ"י לשון דיג"ח יתמתקו דיניה ותהיה נקראת הל"ל גי' הדכ"י לשון הלל ושמחה רחמים גמורים שאין בהם הערובות דין כלל. ואם עשית כל חלה אז אהה גורם גחולה ישראל וזהו **נרצה** מלבד שאתה רטוי ומקובל

ביו"ד לחדש שאז מול מלה בתוקפו ונצורתו ולכן ביום
 י"ד שלטו החלשים על אהיו והיו לוקחים העלה ביו"ד
 לחדש וקשרין אותו למיטה והיה נועק עד ד' ימים ויום
 י"ד היה יום השנה ששולט בו טוב של ישראל שבתאי
 בהיותו חלוש וזה הגם שעשה הקב"ה שקטן נעשה גדול
 ולכן נקראה השנה ההוא שבת הגדול א"ד ז"ל :

אבן בדרישה תי' דמשו"ה נק' שה"ג והפ' איתו מל
 בעשירי ולא ימים שאחריו משום שידוע שבזמן שלויה
 משה על ק"פ דרש להם טעמו וסודו ובפרט שפי"ז
 נמנעו מהע"ז כמ"ס משכו ידיכם מע"ז וכו' ויאותה דרש'
 שייכה דוקא בשבת שהיא יום המנוחה וגם יום השבת הוא
 המוקד ומזומן ללמוד בו שיש בו סגולה מלד יהרון הנפש
 שבהם להועיל לכל מצבקה תורה משו"ה נק' שה"ג ע"כ
 שנאמר בתהלים נודע ציהודה אהיה בישראל גדול שמו
 וביחזקאל ל"ח והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי לטיני גויים
 רבים וידעו כי אני ה'. וזה היה הכל ע"י לקיחה ש"פ
 שבישראל גדול שמו צמה שמסכו ידיהם מע"ז ונתגדל
 ונתקדש לטיני מזרים אה"ד ז"ל :

ועדיין ק' דמה הלוי זכ"ז גדולתו ית' עם השנה דהן
 חמת שפירש להם הדבר ביום ש"ק כחומר חקן
 העיקר הוא ע"י לקיחה הפסח כמ"ס מיטבו וכו' א"כ
 הי"ל לקרות גדול ע"ש העיקרי שהוא הפסח ולומר פסח
 גדול. חקן לע"ד אפשר שזה תלוי דוקא בשמירת שבת ע"י
 שמירת שבת כהלכתו ששמרו אותו ולויה אותם משכו
 ידיכם מע"ז וזה נודע גדולתו ית'. והענין הוא בהק'
 מ"ס ה' ז"ל פ' שמות הקדמה ה' שהמליח בעל
 העיקרים שאמונת דת ישראל בניו על ג' עיקרים הא'
 להאמין במליאות ה' דהיינו שהקב"ה המליח כל המליאות
 והוא חידש עולמו ומשניח ע"כ פרט ופרט והוא אחד יחיד
 ומיוחד ואין אלה מצלעו. הב' להאמין בתו' שהיא מן
 השמים. ג' שיש שכ"ט לדקיקים ועונש רע ומר לרשעים
 וכנגדם אמר דוד ג' דקתך. לדקתך לדק לעולם ותורתך
 אמת נגד תו' מן השמים. ולדקתך אהיה עד מרום אשר
 עשית גדולות אהיה מן השמים. נגד עיקר מליאות ה'.
 לדקתך כהררי א משפטיך תהיה רבה נגד שכר ועונש.
 כנגדם נתייסד העולם עה"ה ועה"ע ועל ג"ח דעבודה
 היא עדות על מליאות ה'. וג"ח היא נגד שכר ועונש.
 ותורה היא תורה מן השמים :

ובזה פי' מאו"ל פ"ד דגדרים מ"מ נענש אחע"ה
 ונשתעבדו בניו צמל'. רי"א מפני שעשה אנגרייה
 צת"ת. נשצ"ן אמר מפני שאמר צמה אדע. רי"א מפני
 שהפריש צמ"א מלצח תחת כנפי השכינה. והוא דמוכ"ל

דמ"ח ומח"ח ול"פ והוא דחצינו הצרכה שהיה ראש
 למאמינים לריך להחזיק בג' עמודים אלו וכן עשה. חקן
 קנה נחרשל בשלשתן בג' מקומות הפו' לפי שעשה אנגרייה
 צת"ה וביטל אותם מן התו' התיש עמוד התו' קלה.
 וע"י שהפריז על מדותיו של מקום ואמר צמה אדע מורה
 כאלו לא נשתרש עדיין בעיקר אמונה משכר ועונש. וצמה
 שהפריש צמ"ה מלצח תחת כנפי השכי' מכה זה לא
 נתפרסם כ"כ מ'ליאות ה' דודאי ע"י הנגרים מתפרסם
 אחדותו ית' וע"כ נענשו בניו וירדו מל' ומסס והלהה
 נשתרבו בג' דכחותיה שעשה צמל' נודע מליאות ה' ועמוד
 התו' בהאמנתה שיצוהו לה"ס ויקבלו התו'. ושכר ועונש
 צמנתה א"י ואכזר האומות והמל' אה"ד ז"ל יעש"כ. עו"ן
 מ"ס ה' עוללות אפרים ז"ל דג' עיקרים אלו תלויים בשבת
 דהשומר שבת הוא מעיד שברא ה' העולם בששה ימים
 ושבת ביום הו' וגם נתן לנו את השבת לעסוק בתו' וגם
 רמזו בו עוה"כ עולם שבולו שבת. וג' אלו נרמזו בחיבת
 שצ"ה ש'כר צ'ריאה תורה. וג' אלו נרמזו במאז"ל כל
 המענין את השבת נוהגים לו נחלה בלא מזרים ר"ל נחל
 ג' עיקרים אלו שנק' נחלה. הא' מליאות הא"ת כמ"ס ה'
 הוא נחלתו ואין לו שבלית והוא בלי מזרים. הב' התורה
 נק' נחלה של' וממנתה נחליאל והיא בלי מזרים כמ"ס
 רחבה מלותך מאד. הג' שכר עוה"כ שנק' נחלה של'
 להנחיל אהבתי ית' ואין לה מזרים כמ"ס מה רב טובך וכו'
 וכולם ע"י שמירת שבת. ולזה תיקנו ג' תפילות בשבת כל
 ה' משוגות מחזירתה משא"כ ביו"ט כל התפילות אהה
 בחרתנו לא קן בשבת בערביה אהה קדשת שבת מצוה
 חדוש העולם ויכולו וכו' וזכור הו' שבת. בשחרית ישמח
 משה ובה מצוה הו' מן השמים כמ"ס ושני לוחות אבנים
 וכו'. צמנתה אהה אחד שכתוב בו ז"פ מנוחה נגד ז'
 חופות שעתיד הקב"ה לעשות לכל לדיק ונגד ז' מדורי
 גיהנם הרי רמזו בה שכר ועונש עוה"כ. ונגד ג' תפילות
 אלו וג' עיקרים אלו תקנו דו"ל ג' סעודות וכולם מפסוק
 של' ג' פעמים היום והם אכלוהו היום נגד התו' של' צה
 לבו לחמו בלחמי. כי שבת היום לה' להכיר מליאותו ית'
 מחוך אמונת חידוש היום. היום לא תמלחוהו בשדה רמז
 לשכר עוה"כ הלפון עין לא ראתה אהיה זולתך א"ד ז"ל :
אשר צה אפ"ל כו' הפ' ועתה אס שמוע השמעו בקולי
 ושמרתם את צריתי והייתם לי סגולה מכל העמים
 כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש.
 הכונה צה צמ"ס צמד' ושמרתם את צריתי זו שבת. ולו
 לדעת למה פרט דוקא שמירת שבת. חקן לפי"ה יע"ן
 שאמ"ל הקב"ה ועתה אס שמוע השמעו בקולי ושמרתם
 את

הח בריתי זו שבת ע"ז התם מאמינים בנ' עיקרים לו. הא' והיהס לי סגולה לי להגותי שע"י שמירת שבת התם מאמינים כי לי ההרץ ואני בראתיה ואין עוד אחר אלא כ"ע דלי חוה כי לי כל ההרץ. שנית והתם תהיו לי ממלכה כהגיס שתאמינו בחו' שהיא מן השמים שבה כתיב כי מלכיה ימלוכו. ג' ונוי קדוש שע"י שמירת שבת התם מאמינים בשכר עוה"ב וע"ז תהיו גוי קדוש. וכ"ז תלוי בשמירת שבת כחומר ולכן אמר והיהס לי סגולה שתאמינו בשלשהם כעין סגול שהיא ג' נקודות ודו"ק :

מפתח זכ"ל דמחמת ישראל בראתיה הנה היו עוה"ב והיו כופרים בנ' עיקרים אלו לכן ליוה אהתם הקב"ה משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם להן של מלוא וע"י שמרתו עלמה עק"ה וקיימו מלוא זו ודאי שהאמינו בנ' עיקרים אלו האמינו בה' שהוא אחד ופירשו מע"ז והאמינו בהו' שעתיד ליהנה להם מן השמים וגם בשכר ועונש לכן מסרו גופם ונפשם על מלוא זו ה"כ בזה יקראו ישראל גמורים כיון שהם מאמינים בנ' אלה. ולע"ה שליווי זה היה בעשור וביום שבת ששמרו אז שבת כהלכה שבה הלכה והי' מורים שהם מאמינים בנ' עיקרים אלו ע"י שמירת שבת שרמזו בה ש"כ ב'ריאה ה'זרה כאמור לכן ראו והגון לקרות שבת שלפני הפסח שה"ג לרמזו דע"י שמירת שבת נודע הקב"ה בעולם שהוא גדול והי' אלו מבלעדו אלה הוא אחד יחיד ומיוחד גדול ה' ומכולל. והוא שבת הגדול שבו עדות לגדול חי העולמים ודוק :

ובזה אפשר להתקיים כעיקר למחרת"ל בשעה שילאו ישראל ממל' ברתו ברית לעשות חסד וע"ז. דק' למה צעק וצעקה האלה ברתו במלוא זו יותר מכל מלוא שבהו'. אכן לפי"ה א"ש דכיון דג' עיקרים אלו הם מכונני' נד ג' עמודים שהעולם עומד עליהם והם הו' ועבודה וג"ה לכן ישראל שהאמינו בנ' אלה נגד הו' הכינו עלמם למעמד ה"ס לקבל הורה מן השמים. ונגד מליאות ה' קיימו מלוא ק"פ שמשכו ידיהם מע"ז והאמינו באל אחד. כשאר עליהם עמוד ג"ח שהוא נגד עיקר הג' שהוא להאמין בשכר ועונש לכן בראתיה שעה ברתו ברית לעשות חסד וע"ז ובה תושלם האמנה בנ' עיקרי דת ישראל כאמור :

והרב מוהרי"א ז"ל פי' כו' המחמר הגו'. והוא בהק' מקורה הראשונים ז"ל דכיון דהגזירה היתה ת"ש אין ילאו בדר"ז שנה ולא השלימו הק"ן. וכמה הי' נאמרו בזה וחד מנייהו דקוה"ש השלים הזמן כי שיעור הגלות דבשו למעמד בה"ש רמו אנפשייהו בנשים מועטות. וכבשו המפ' ז"ל דתי' זה לא יאמר רק במונה דישראל הם בני

א חי ונקראו בניס למקום דהם כבנים דין הוא דקוה"ש יעלה ויבא חשבון מספר השנים הבאות וכמ"ש בבראשית במשל האב שכעס על בנו דהרתי חביבותיה גביה והמטיב עם הבן ניח"ל לאב ולא ניח"ל להעבדו בפרך לכן דינ' הוא דקוה"ש יעלה לחשבון. אבל הם יש לנו דין עבדים קוה"ש לה יוסוף בה ליבועת ישראל קוה"ז כי הרב שכעס על עבדו כל המקיטו והמפבדו עושה נח"ר לרבו א"ז דישראל בניס ולכן קוה"ש השלים הזמן. וידוע דזהו הטעם של הנדקה כמ"ש טורנוסרופוס לרע"ק הם אהיבס איהב את העניים וכו' משל למלך שכעס על עבדו וכו' אמ"ל משל למלך שכעס על בנו וכו'. בז"ו בשעה שילאו ישראל ממל' שהו הכינו הטעם משום קוה"ש וה"כ גר' דהם בגדר בניס לכן בראתיה שעה ברתו ברית לעשות חסד וע"ז דמלך שכעס על בנו וכו' את"ד :

אשר מן החומר צענין ישראל הם בניס למקום. הפ"ל כו' מדרש הצכיר וז"ל ויבוע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מל' וכי ישראל ביד מל' היו אלה בשעה שילאו ישראל ממל' פתח עוה"ב שר ש"מ לפני הקב"ה ואמר רבש"ע אומה זו שאתה מוליא יש לי עליה דין יבא מיכאל שר שלה וידון לפניך עמי בראתיה שעה אמר הקב"ה למיכאל בך ודון עמו. פתח עוה"ב שר ש"מ ואמ"ל רבש"ע אתה גזרת על אומה זו שהיו משועבדים תח"י אומה שלי ת"ש ועדיין לא עבדו בהם אלא פ"ו שנים משגלדה מרים ועדיין לא הגיע זמנם ללאת הן לי רשות ואחזירם תח"י אומה שלי עד ת"ש כשם שאתה קיים כך שבועתך קיימת בראתיה שעה אמ"ל הקב"ה למיכאל לחזור לו השו' מיד שהק מיכאל בראתיה שעה הביב לו הקב"ה יש לי ללמד זכות על בני כלום נהחייבו בני שעבוד אלא בשביל דבור אחד שדיבר אברהם אהיבני שאמר לפני במה אדע כי הירשנה ואמרתי לו ידוע תדע וכו' כלום בחר"מ אמרתי בהרץ ל"ל אמרתי גלוי וידוע דמשגולד ילחק נעשו גרים וכבר שלמו ת"ש אין לך לשעבד בני כלום בראתיה שעה הגיל הקב"ה את ישראל לכן נאמר ויבוע ה' את ישראל מיד מל' ע"כ :

והדקדוקים רבים. ראשונה מ"ש אומה זו שאתה מוליא מהו כוננו בזה הו"ל בקצור אומה זו יש לי עליה דין וכי לא ידענו שהוא המוליא אומה. גמ"ש אתה גזרת מהו היבב אתה ודאי שהוא הגזור ולא אחר. גם לנו לדעת דאין מלתך מיכאל נעלם ממנו כל התי' שהי' על יליאתה קוה"ז עד שהולך לשחוק ולא יענה כסול כאלוהו. גם בראתיה הקב"ה שאמר יש לי ללמד זכות על בני מהו כוננו בזה הו"ל יש לי ה' מספיק

מספיק ודי צוה ולמה כינה לישראל עתה צום צמים :
ובדי להבין זה נק' לפ' כו' הפ' ויהפך לבצ פרעה
 ועצדיו אל העם ויהמרו מה זאת עשינו כי שלחנו
 את ישראל מעובדינו ופירש"י נהפך לבצ ממה שהיה וכו'
 בשביל ממונם שהשחילום. וכל המפ' המה ראו כן תמרו
 דפירש"י הוא הפך הפסוק דהפסוק אמר דנהפך לבצ
 בשביל העבודה שכן אמר כי שלחנו את ישראל מעובדינו
 ואיך רש"י אמר בשביל ממונם שהשחילום :

אכן ייבן הכל בהק' מה שפי' ה' המעלות לשלמה ז"ל

ד' כ"ז ע"ג כו' מאחז"ל דבר נא וכו' כדי שלא
 יאמר הוהו לדיק וכו' ודקדוק האמור מצד דלדידיה
 מי ניחא. ועוד ע"מ עשה ה' ככה לקיים הצטחה הרדס
 בחופן זה שיקחו צחורת שאלה ויחזיקו בהם לבסוף.
 דכראה ח"ו כמו גול. חמוס פי' ה' ז"ל וכו"ד הוא
 בהק' מה שפסק הטור בחו"מ סי' ר"י דכס שאין אדם
 מקנה דשלב"ל כך אינו מקנה למי שלב"ל כמו המוכה
 לעובר ואפי' שהוכר העובר חסוד שלב"ל ול"ק כ"ס
 המקנה למאן דליהיה בעבור כלל אף שעתיד להולד
 לאח"ז דל"ק. וא"כ מה שגזר הקב"ה בגזירת בין הבתרים
 והקנה הוה יבוא עבדים לפרעה קנין חין כהן שהרי
 זו צפרק עדיין זרעו של הצרחה לא בא לעולם ופרעה
 ועבדיו הקונים ליתגוהו בעולם ואין מקנה למי שלב"ל
 וא"כ הוהו קנין בעל הוא מעיקרו ואפשר שלא להקיים
 ואיך זכו בישראל לטעודם. אכן הוהו הוא צמחי דק"ל
 בדין בהה דהין אדם מקנה דשלב"ל דאף לאחר שב"ל
 יכול המקנה לחזור אצל אס קדם הלוקה ותפס חין
 מוליחין מידו. ופי' הסמ"ע סי' ר"ע דהיינו שהפס קודם
 שחזר בו המקנה ולכן כיון דהמלריים תפסו בהם קודם
 שחזר בו דכח הקב"ה המקנה לכן זכו בהם מדין תפיסה
 אף דצטפת הגזירה לה היו בעולם. והנה דין זה שייך
 ג"כ בהצטפת הרטט דבה שעתא הרכו"ג ליהיה בעולם
 ואין מקנה דשלב"ל וישראל הקונים ג"כ עדיין לא באו
 לעולם יתון מקנה למי שלב"ל וא"כ הצטחה זו א"ה
 להתקיים כ"ה ע"י תפיסה וא"כ אינו יכול להויה
 הרטט"ג מיד המל' בע"כ. ולכן עשה הקב"ה בחופן זה
 שיטלו ממל' ואח"כ יחזיקו בהם וצוה יהיה קנוי להם
 לגמרי מדין תפיסה דמהנייה אף לדלבל"ל ולמי שלב"ל.
 המורס מזה כי שתיס אלה גזירת השעבוד והצטפת הרטט
 דיכס שוה דלית בהו תורת קנין רק ע"י תפיסה :

מערתה ז"ה לך ואמול' שאלו וכו' כדי שלא יאמר
 וכו' דבאמת שני דברים אלו שוים דלית בהו
 תורת קנין רק ע"י תפיסה. והנה לענין ועו"ה אכר

קיים בהם לפי שכבר תפסו ומוחי דהוה הוה. חמוס
 הרטט"ג עדיין לא תפסו ויהיך יכול הני לקיים בהם דכ"ז
 דכפי הדין אינו יכול להויה מן המלריים רק ע"י תפיס'
 לך לך ואמול' שאלו וכו' כדי שח"כ יחזיקו ואלו
 מתקיימת ההצטחה שלא יאמר הוהו לדיק ועו"ה קיים
 בהם לומר שהם צ' דברים שוים ולריך שיעשה להם
 המלאכה שתפסו וא"כ הרעומת דברים בעלמא יש לו
 דשאני המלריים שהם תפסו מעלמס ולא במלות הצורה
 משא"כ ישראל הגוה דתפסידו חנפשיהו ומה יש עלי
 לעשות אה"ד ז"ל יעש"צ :

מערתה יתבאר כו' רש"י הנו' והוא דבהחי' סבחו

המלריים דכיון דצטפת הגזירה הם לא היו
 בעולם וגם ישראל לא היו בעולם א"כ קנין חין כהן
 ובלה דין שעבדו בהם דהין אדם מקנה דשלב"ל למי
 שלב"ל ולכך שלחו אותם. הן שהיוס שראו שאמ"ל הקב"ה
 שיקחו ממונס צחורת שאלה הוק"ל דכיון דק גזרה חממו
 ית' ואחרי כן ילאו דרכו"ג ח"כ למה לא ליהו אותם שיקחו
 בע"כ ח"ו מוכרח לומר משום דדינא הוא דהמוכה לעובר
 ל"ק וישראל לא היו בעולם צטפת ההצטחה לכן הולך
 לעשות המלאכה זו שיקחו צחורת שאלה כדי שיהיו חופסים
 בממון דדינא הוא אס תפס לא מפקין מניה וא"כ הדר
 דינא דגס בגזירת ועו"ה כיון שהיו חופסים בישראל
 דינא הוא דקנו אותם קנין גמור עד שישלימו הזמן ולכן
 נתגממו ע"מ שטעו ששלחו אותם דכיון דעפ"י הדין
 היו יכולים להשתעבד בהם לתשלום הזמן כיון שהיו
 תפוסים בהם. ח"ש ויהפך וכו' ויהמרו מה זאת וכו' כיון
 דעפ"י הדין יכולים היינו להתחוק בהם להשלים הזמן כיון
 דתפיסים היינו. וכ"ה מג"ל הא דתפיסה מהנייה עד
 שהיו תוהים על הראשונות. לזה פירש"י בשביל ממונס
 שהשחילום היצת שהשחילום דייקה ר"ל שלקחו הרטט
 צחורת שאלה מזה מוכח דתפיסה מהנייה כאמור. ולכן
 נתגממו ע"מ ששלחו אותם כיון דדינא הוא דיוכלים לכוף
 אותם להשלים הזמן כיון שהיו תפוסים בהם וכאמור :

אמנם ראה זה מלאחי לה' דרטי חיס ז"ל ד' ל"ה
 ע"ד שעמד בחקירה הלזו דהיךך זכו ישראל
 דרכו"ג והא קי"ל המוכה לעובר ל"ק. ותריך לה' ה' ז"ל
 עפ"י מ"ש המזי"ט ז"ל דהמקנה דשלב"ל לבנו קנה
 דדעתו ש"ה קרובה אלל בנו. וכת' ה' ז"ל דלהקנות למי
 שלב"ל עדיף עפי מן המקנה דשלב"ל דאף דהמוכה
 לעובר ל"ק כיון דדעתו ש"ה קח"צ אדם מקנה
 לעובר שלו ולהכי קנו ישראל את הרטט דהו צמים
 למקום עכ"ד ז"ל :

אשר לפי"ו יומתק לחיבי כו' פירש"י פ"פ והולאתי
 אהבם מהתה סבלות מו' פירש"י ז"ל כי כן
 הצטחתי ואחרי כן ילאו צרכו"ג ע"כ דק' דמה זה ר"ט
 להוליאם ממל' משום שהצטיחם על הרטוב. אכן עפי"ה
 יע"ן ובהק' עוד מ"ש ז"ל קוה"ש השלים הזמן מזה נר'
 דדין בניס אית להו דאי אמר' דין עבדים אית להו הי'ן
 נסתר מחמתו' פי' זה כידוע. מעשה ז"ל והולאתי אהבם
 מתחה ס"מ אף שעדיין לא נשלט הזמן משום דקוה"ש
 השלים הזמן ח"ש והללתי אהבם מעצדתם דייקא מטעם
 קוה"ש והט' דדין בניס אית להו. וכו' מנ"ל דדין בניס
 יש לכם. לו"ק כי כן הצטחתי ואחרי כן ילאו צרכו"ג.
 וק' היאך זכו צרכו"ג הא קי"ל המזכה לטובר ל"ק א"ו
 משום דבניס הם ודעתו ש"ה קה"צ לכך זכו צרכו"ג א"כ
 כיון דמה מורה דאתם בניס לכן והולאתי אהבם אף קוה"ו
 מטעם דקוה"ש השלים הזמן. וזה אפשר שזהו כונת שפת
 ההם מה זאת ואמרת אליו בחזק יד וכו' כונתו מה זאת
 אף זכו צרכו"ג מהמר דקי"ל המזכה לטובר ל"ק. לו"ה
 ואמרת אליו דאי מספיק בחזק יד וכו' ר"ל ממה שראינו
 שהוליאנו ה' ממל' מטעם קוה"ש מזה נר' דהם בניס
 מזה העפע ענמו זכו צרכו"ג דהמזכה לבנו עובר קנה
 כהמור. וזהו ג"כ כו' מחולל צ"ר ח"ל יודיע דרכו
 למשה חטן ורחום. יודיע דרכו למשה שהודיע דק' הקן
 למשה חטן שנתן את חן העם ע"כ. והוא דר"ל שהודיע
 דרך הק"ן למשה שהודיעו עמם שנחסרו ק"ן שנים
 מהגזירה והוא מטעם דכיון דהם בניס קוה"ש השלים
 הזמן. וראיה לזה דהם בניס וחטן שנתן את חן העם
 ר"ל שזכו צרכו"ג. וק' הא קי"ל המזכה לטובר ל"ק א"ו
 משום שהם בניס והמזכה לבנו עובר קנה וה"כ פי' זה
 דקוה"ש וכו' את"ש ולכך נחסרו ק"ן שנים מהגזיר' ודו"ק:
ובזה הפ"ל כו' מחלוקת משה ויהוה צהינורו טכעיס
 אגחתי אל המקום אשר אמר ה' אוטו אהן לכם
 לכה אהנו וכו' ויהמר אליו לה' אלהך כי אל ארני וכו'
 ויהמר אל גח העצוב אוטו כי ע"כ ידעת חטוהינו
 במדבר ע"כ. וג"ל במהי פליגי ומאו דעת יתרו שהמר
 לה' אלהך וכו' ואיתה בחזקוהי לה' אגיה את הודאי ואטול
 את הספק. לנו לדעת מהו הספק שכ' בנהיגה הארץ.
 ועוד מ"ש כי ע"כ ידעת וכו' ודרשו בספרי ידעת הן
 שניתן לנו שג' וה' נתן את חן העם. מה ענין זל"ו
 משום שידע ענין הרטוב שלקחו ישראל לכך ילך עמם
 לארץ. אכן עפי"ה ח"ש ובהק' עוד מה שפי' ה' דרכי
 איש ז"ל שס' כו' הפ' מ"ש אברהם במה אדע כי אירשג'
 ואמ"ל הקב"ה ידוע אדע וכו' פי' ה' ז"ל ח"ל דהכח

שאל אברהם במה אדע כי אירשנה שחזקה במהנת הארץ
 הרי קי"ל דהמזכה לטובר ל"ק. לזה השיב לו הקב"ה
 ידוע הדע וכו' ועופ"ה ת"ש ומשום עצדות שהוסיפו
 משו"ה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אגני ומכאן תראה
 דיש להם דין בניס ומזה אדע ג"כ ואחרי כן ילאו צרכו"ג
 משום דדעתו ש"ה קה"צ א"כ ה"ה והוא העפע במחנת
 הארץ דוכים בניך עכ"ד ז"ל:

מעשה הפשר דבה' תלייה פלוגהייהו שהמ"ל משה
 טכעיס אגחתי אל המקום אשר אמר ה' אוטו
 אהן לכם שאמר לאברהם להת לנו את ארץ כנען לפה
 אהנו וכו' אמ"ל יתרו לא אלהך לא אגיה את הודאי
 וכו' כיון שנהיגה הארץ אפשר דקנין אף כאן כיון דבשעת
 האמירה שאמר לאברהם להת לכם את הארץ לה' היתם
 בעולם הרי קי"ל המזכה לטובר ל"ק א"כ למ"ל להכניס
 פלמי בספק זה. לזה בא משה וחדית ליה דאי מהא אל
 גח העצוב אוטו במענה זו דבטילה היא משום שאטו
 בניס למקום והמזכה לבנו עובר קנה. וראיה לזה כי ע"כ
 ידעת חטוהינו במדבר ודרשו בספרי ידעת הן שניתן
 לנו שהיה הרטוב ומאזיה טעם זכינו בו כיון דהמזכה
 לטובר ל"ק ובשעת ההצטחה לה' היינו בעולם ח"ו משום
 שהנו בניס למקום וה"כ גם במחנת הארץ זכו זה מט"ו
 ולית זה ספיקא כלל ודו"ק:

ובזי"ו כו' מהרז"ל אס מקיימים בניך את המילה הם
 נכנסים לארץ ואס ללו חין נכנסים. דק' מה
 תלוי זכ"ל. אכן עפי"ה ח"ש ובהק' עוד מ"ש צוהר דמן
 המילה מוכח דיברה"ל הם בניס להקב"ה. וכיון שכן שפיר
 זוכים במהנה הארץ דהמזכה לבנו עובר קנה ופשוט:
דל"א מעשה נבא לביאור המאמר דכבר כתבנו דבעיקר
 הגזירה יש לדון דכיון דקי"ל אין אדם מקנה
 דשלב"ל למי שלב"ל אף זכו בהם המגריים. אכן כיון
 דמאת ה' היתה זאת שירדו למל' והפסו בהם הרי קי"ל
 דאס תפס חין מוטיחין מידו. ומה היתה לו להקב"ה
 לבקש מישראל שיקחו הרטוב בחורת שאלה כדי שפי"ו יהיו
 חופסים והפיסהם מהנייה להו אף דהרטוב לא היה בעולם
 בשעת הגזירה וגם ישראל הוכים בו לא היו בעולם
 עכ"ו כיון שהפסו חין מוטיחין מידם. ומה ועו"ה מה שזכר
 צרכו"ג הוא מטעם שהם בניס דהק' דקי"ל המזכה לטובר
 ל"ק עכ"ו לבנו קנה דדעתו ש"ה קה"צ. ומה היתה
 עמם כעיקר לשאלת אברהם במה אדע דכיון דזרעו לא
 היו בעולם אף זכו בה"י והשיבו הקב"ה ידוע הדע וכו'
 ואחרי כן ילאו צרכו"ג והט' משום שהם בניס וה"כ שפיר
 הם זוכים בארץ וכמש"ל משם ה' דרכי איש ז"ל. עו"ן
 מ"ש

מ"ש מור"ס ז"ל סי' ר"ב ס"ד עמ"ש מק"ז ז"ל אין אדם מקנה דשלב"ל וכו' כס' מור"ס ח"ל ואם נשבע לקיים המקה אעפ"י שלב"ל לדרך לקיים שבוטח בדלעיל סי' ר"ז סי' ב' וכו' ע"ג ס"ח ומיאו אינו נקנה בקנין ולכן אם לא נוכל לכוף אותו לקיים שבוטח בכוון שמה אין הקנין כלום וכן אם שאל על שביעתו הריב"ש סי' של"ה ושמ"ה ופ"ו ע"כ. וכ"כ ג"כ הריב"ש סי' שכ"ח ח"ל נחבת שראית ר"י בן הרמ"ש שכת' בשם אביו דהמקנה דשלב"ל אם נשבע קנה וכו' וראייתו ממכירת הבכורה שמכר עשו ליעקב והמ"ל השבעה לו. השובה לה הרמ"ש ולא ר"י בנו חתימי עלה ואין להלות בגבוי דברבי סברא כזאת שאין לה ע"מ שהסמוך. גם הראיה שהביאו אין לה עיקר לפי שהיה קודם הדבור ומאן לימא לן שלא היה אדם מקנה דשלב"ל או שהשבעה היתה לרווחה דמלתא שלא יערער לפי שהיה איש זרוע ע"כ. הרי דהשואל ס"ל דהשבעה עושה קנין והריב"ש ז"ל השיבו שאינה עושה קנין אלא הוא חייב להשלים מכה שבוטח. וע' להרמ"ק מהר"ח ו' עמאר ז"ל פ' תולדות שהביא דברי הריב"ש ז"ל אלו יע"ש. עוד אפשר דכ"ז לא נאמר דאין אדם מקנה דשלב"ל אלא דוקא לגבי אדם והפ' משום דלא במכא דעתיה דקונה וכמ"ש ה' אה"ח ז"ל שם לא כן לגבי הקב"ה דודאי מקנה אף דשלב"ל דמסתמ' סמכא דעתיה דקונה וזה ברור ופשוט :

מעשה יובן כי המאמר בטוט"ו בשעה שילאו ישראל ממל' ר"ל שהיו בתחילה תופסים בהם והגה בעתה ילאו מהח"י לכן בא טעון עוחא והמר רבש"ע אומה זו שאתה מוליא רמו לו בדבריו אלה שאתה הוא גנור עליהם וא"כ אף דהוי דשלב"ל עכ"ז סמכ' דעתייהו דקנין ואף שנאמר דליחא להאי אלא גם לגבי דידך אין אדם מקנה דשלב"ל עכ"ז כיון שהיו המגריים תופסים בהם ועשה אתה מוליא מתחת ידם המוליא מחזירו עליו הראיה וזהו שאתה מוליא דייקא לכן יש לי עליה דין יבא מיכאל. כיון שבא מיכאל פירש שיחותיו עוחא והמר רבש"ע אתה גזרת על אומה זו שיהיו משועבדים הח"י אומה שלי ת"ש וכיון שאתה גזרת אף דלגבי אדם ק"ל אין אדם מקנה דשלב"ל למשלב"ל עכ"ז לגבי דידך שאני מחמת דסמכא דעתיה דקונה. ואף אה"ל דחילוק זה בין אדם למקום אינו אלא באיזה אופן שיהיה לא חל הקנין עכ"ז כיון דתפשו בהם ושעבדו בהם פ"ו שנים ואין לך תפיסה גדולה מזו התפיסה מהגייא בהו ח"ש ועדיין לא עבדו בהם אלא פ"ו שנים עכ"פ שעבדו בהם פ"ו שנים ואין לך תפיסה גדולה מזו לכן תן לי רשות ואחזירם להשלים הח"ש.

ואף אה"ל דכיון שילאו מהח"י א"כ הזדח לה התפיסה ויחר הדין דאין אדם מדשלב"ל ואעיקרה לא קנו המגריים עכ"ז מטעם אחר חמינה דכיון דאיכא שבוטח אף דהשבעה אינה עושה קנין בדשלב"ל היינו לענין אם מת אין סופין בניו לקיים הקנין או אם נשאל על השבעה הרי הוא פטיר ועטיר ממנה. אכן אם הוא קיים עדיין ולא נשאל על השבעה חייב להשלים מכה שבוטחו וכ"ד טפין אותו לקיים שבוטחו וכמ"ש הריב"ש ז"ל בסו' שמ"ה ושל"ה והביאו מור"ס ז"ל כמ"ל. ח"ש בשם שאתה קיים קד שבוטח קיימת עדיין כיון שלא נשאלת עליה אלא היא קיימת ואתה חייב להשלים מכה שבוטחה לכן תן לי רשות כדי שאחזירם להשלים הח"ש. או שראיה מיכאל טענותיו נשתתק דרחה דטענותיו הם חזקים כראי מולק דאף דק"ל קנין אין כאן דאין אדם מדשלב"ל למשלב"ל כדון זה שאני. הן מטעם שהקב"ה הוא המקנה והן מטעם שהיו הפוסים והן מטעם דחייב להשלים מכה שבוטחה לכן נשתתק ולא מלא מענה. או אמר הקב"ה לעוחא יש לי ללמד זכות על בני כונתו יש לי לפסוק בדברך דהכא שאני דאף שהוא דשלב"ל קנו מטעם האמור כדי שפי"ז יש זכות לבני שיזכו ברכו"ג דגם בענין הרכוש דינא הוא דלא יזכו ישראל כיון דהוא דשלב"ל למשלב"ל כמ"ל ופי"ז יש להם זכות או מטעם דאני הוא הגנור או ע"י תפיסה או ע"י השבעה בזה יזכו לרכו"ג. אף דבענין הרכוש יש טעם אחר שיזכו בו מחמת שהם בניו והמזכה לבנו על טעם בניו ח"ש יש לי ללמד זכות על בני על דייקא ר"ל זכות יוחר על טעם בניו. וראיה שטעם בניו הוא טעם גדול לזכות ברכוש והוא כלום נחייבו בני שעבוד אלא ע"י שאמר אברהם במה אדע וכונתו היתה דאין יזכו בא"י מאחר שלא היו בעולם ואני השכתי לו ידוע תדע וכו' ואחרי כן וכו' והיינו מטעם בניו כמ"ש ה' דרכי איש ז"ל וא"כ נר' דיזכו ברכוש מטעם בניו. ואת עלית יזכו בו ג"כ מהטעמים שאמרת. וזהו הזכות על בני. ולמאי דאחיין עלה לענין השעבוד דלריך אתה להחזירם להשלים הח"ש מחמת שקנו אותם מהטעמים הגו'. אגא דאמרי דטועה אתה דכלום באר"מ אמרתי בארץ ל"ל אמרתי ומשגולד ילחק החילוי להיות גרים וכבר שלמו ת"ש ואין לך עליהם שום שעבוד כלל וזהו הילוס לישראל. לכן נאמר ויושע ה' ביום ההוא ח"י מיד מלרים ר"ל מטענת מלרים דכלום הגזירה במל' היתה בארץ ל"ל היתה בזה השיעם לישראל וכמוזכר דהו"ק :

באו"א אפ"ל כו' הפ' ויהפך וכו' ופירש"י בשביל ממונס

ממונס שהשילום. והוא בהק' מה שראיתי להמפ' ז"ל שפי' משס ה' בהמות איך ז"ל כו' מד' פ' בא וז"ל כשאמר פרעה למשה קומו לאו כמש"ה ויקרה למשה ולאהרן לילה ויהמר קומו לאו מחוך עמי אמ"ל משה מפני מה אתה מתפחד אמ"ל מפני שאני צטר אמ"ל משה ח"כ אמור הרי אתם לעלמכס הרי אתם בני חורין ע"כ. כה' הז"ל ח"ל נר' ליישב עפ"י מאי דאיתא ביו"ד סי' רס"ז עבד קונה את עלמו צטר שכתב לו על בנייר או על החרס הרי את ב"ח או הרי את לעלמך אמ"ל אחד מהלשונות הללו על פה אינו כלום. וכת' מצ"י ז"ל דהכי משמע בקדושין ד' ט"ז שאמרו שם ע"ע קונה ח"ע צטר הק' בגמ' למ"ל שטרך לימא ליה בלפי טרי זל ומשני ע"ע גופו קנו והרב שמחל על גרעו חין גרעו מחול. וכתבו החוס' שם ובמקו"ה צטר ר"י דהכי פריך דהוה לשון הכתוב צטר יאמר לו צטר"פ דקס"ד דאינו לריך אלף מחילה כמו מחילה צ"ח דעלמ'. וסי' ע"ע גופו קנו ולשון הכתוב צטר אינו מושיל צטר"פ. וכת' הכ"ח ח"ל דלפי מ"ש רבינו ע"ש הרמ"ה אלף האומר עשייתו עבדי צ"ח וכו' דבש"מ אפי' בלה שטר זכה מיד בגופו ה"ה באומר הרי את ב"ח או הרי את לעלמך וכ"ש היה שהרי זה הוא גופו של גט שחרור ומכ"ה כה' הרמ"ה לקמן דלפי' האומר עשייתו עבדי צ"ח זכה מיד בגופו ח"ע"ג דלשון גרוע הוא וכ"ש בגופו של גט שחרור דלשון עוב הוא. וכסי' מ"ז הביא צטר רש"י דעממ' דבשכ"מ מהני צטר"פ דדברי ש"מ ככתובים וכמסורים דמו. ומצ"י כה' עמ"ש הרמ"ה דבשכ"מ זכה מיד בגופו ואינו יכול לשעבד צו ולריך ג"ש להחירו צה חורין נר' דבשעמד השכ"מ מיירי דאי כשמה ג"ש למ"ל וה"ג דייק לישנא דואינו יכול לשעבד דנקט דבשעמד השכ"מ מיירי וח"ע"ג דקי"ל שכ"מ שעמד חזר במהגתו אינו יכול לחזור בשחרור העבד כמו שיתבאר צסי' זה ע"כ. והוא שכ' העור ח"כ ש"מ שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד חזר בנכסים ואינו חוזר בעבד שהרי כבר ילה עליו שם צ"ח. וכת' הכ"י מימרא פ"ק דגיטין ד' ע' ע"ב. נמני"ל מכל האומר דבשעבד דגופו קנו לא מהני שיאמר אותו הלשון הכתוב צטר יאמר אותו צטר"פ מאהר דגופו קנו. אבל בש"מ מהני אם אמר באותו לשון. עו"ן מאי דקי"ל בחו"מ סי' ר"ן דמלוה מחמת מיתה דקנה אפי' יש צי שזר והמפרש צים והיונא בקולר והמסוכן הו' כמלוה מחמת מיתה ע"כ יע"ש. לפי"ז ניחא דקרא כתיב כי חין בית אשר חין שם מת ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו לאו. ואיתא צס' ברכת שמואל שפרעה היה

זוכה בגופן של יצהאל ולפי"ז לא היה מהני צטר"פ אפי' אם היה אומר אותו הלשון הכתוב צטר. אבל במסוכן הו' כמלוה מחמת מיתה ודבריו ככתובים וכו' ומהני האי לישנא חוכה העבד בגופו מיד ואינו יכול להשעבד צו עוד בגופו כה' הרמ"ה המ'. ולכך נכנס עמו משה בדברים כשאמר למשה קומו לאו מחוך עמי דלשון זה לא הו' לשון שחרור ולכך שאלו משה מ"מ אתה מתפחד והביצ' לו פרעה מפני שהוא צטר והוא צסכנה וכיון שאמ"ל קך ח"כ ה"ז דומה למלוה מ"מ ואינו לריך ג"ש אלא די שיאמר צטר"פ אותו לשון ג"ש ע"כ אמ"ל אמור הרי אתם צ"ח הרי אתם לעלמכס וצוה אף את עמד קנה גופו מיד שאינו יכול להשעבד צו עוד וינלו מרשותו לגמרי ואינו יכול לחזור לשעבד עוד אה"ד ז"ל :

אשר צוה אפי"ל סי' הפ' ויאמר ה' אל משה עוד נגע ח' הביא על פרעה וע"מ אחרי קן יסלח אתכם מזה כשלאו כלה וכו' דבר נה וישאלו וכו' דיל"ד מהו כפל הדברים אחרי קן יסלח כשלאו וכו' גם מהו אומרם כלה גרש וכו'. אכן עפ"י"ה יע"ן דכותו היא לומר עוד נגע ח' הביא שהיא מכה צטרות על פרעה בעלמו ועל מל' סלה כמ"ש כי חין בית וכו' וה"כ יהיו כולם צסכנה וכיון שהם צסכנה אחרי קן יסלח אתכם מזה ר"ל יפטור אתכם מן השעבד אפי' באמירה בעלמא. ונ"ט לזה משום כשלאו מחמת שהני עושה בהם כלה והם צסכנת מות לכן גרש יגרש אתכם מזה והפי' באמירה צטר"פ מהני כיון שהם צסכנת מות דיגס כשכ"מ דדבריו ככתובים וכו' ומהני לומר צטר"פ הרי אתם צ"ח וצוה אף את עמד השכ"מ העבד קנה גופו ואינו יכול להשעבד צו עוד. לכן לא עתה דבר נה באוני העם וישאלו עתה צטרות שהלה וח"כ צטר שלוחו אותם מחמת שהוא צסכנת מות בדהאי שימחלו שעבדו וימחלו ממונס ציחד ודו"ק :

ביתחא יוצן כו' הפ' ויהפך לבצ פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מצבדינו. הכונה דידע פרעה דהשילוח שלהם היה צטר"פ שאמ"ל הרי אתם צ"ח הרי אתם לעלמכס ואף דהיה צטר"פ וקי"ל דלשון הכתוב צטר אינו מושיל צטר"פ עכ"ז מחמת שהיה צסכנת מות בשכ"מ מהני אפי' צטר"פ. אכן מהני דוקא לענין שאם עמד אינו חוזר צטר לשעבדו אבל במהגתו חוזר וח"כ ה"ג חף דלכתי שלוחו צטר"פ לענין שאינו יכול לשעבד עוד. אבל לענין המזון אף צטרות שלוחם לא הצטו אותו ומחלו להם עכ"ז עתה יכולים לחזור דדינא הוא דחוזר במתנתו. וז"ש מה זאת עשינו צמיהה ר"ל ובי עשינו מעשה שכתבו להם ג"ש אלה

אלא כי שלחתי את ישראל שנות בעלמא. וא"כ זה מהני דוקא מעובדינו ר"ל לעגין לחזור לשעבדס ח"ן הנו יסולים דדינא הוא שאינם יכולים לחזור בעבד אס עמד השכ"מ אבל במתנתו חוזר וגם הלחמי נרדוף החריכהם להליל מהם ממונינו לכן פירש"י בשביל ממונס שהשאלוס שעיקר הרדיפה היתה בשביל ממונס מדינא דחוזר במתנתו ואינו חוזר בעבד ודו"ק :

באו"א אפ"ל כו' הפ' כשלחו כלה וכו' בדרך מליה עפ"י מה שראיתי בכתה"ק להרב מאריה דאחרין כמהר"ר אהרן יעקב בנימן ז"ל שפי' כו' המאמר הנו' שאמ"ל משה מ"מ אתה מתפחד וכו' ודקדק עוד במקרה שכתב ויקרא למשה ולאהרן לילה דתיבת לילה יתור נפיש. אכן פי' הו"ל במ"ס מור"ס בזה"ע סו"י קב"ג ח"ל ח"ן לגרש כלילה ואס גירש כלילה י"ח דהיי גע פסול. וכת' הג"פ משם מהרמ"ש ז"ל דבגט שכ"מ שככתב כלילה ונתתו כלילה כשר משום שהוא שעת הדחק. והטעם דח"ן נותנים גט כלילה משום דח"ן דנים כלילה תחילת דין. ונק' עוד מאי דקי"ל דרוכ דיני ג"ש כלמדו מדיני גט אשר וידין הוא דח"ן לתת ג"ש כלילה מטעם גט אשר עלמו דויל בטר טעמא משום דח"ן דנים כלילה תחילת דין וה"ה והוא הטעם בג"ש עלמו. ובזו"י כו' המאמר הנו' ויקרא פרעה למשה ולאהרן לילה הטובה מאחר דהוא לילה וח"ן בידי לתת ג"ש כלילה מה בידי לעשות קומו לחו. אמ"ל משה בחיך למה הנה מתפחד ורובה לגרשנו אמ"ל משום שהוא צדור והוא בסכנת מות אמ"ל מאחר שכן דין שכ"מ יש לו ובשכ"מ קי"ל דמתני' גט כלילה ח"כ אמור הרי אתם צי"ח הרי אתם לעלמכס ח"ד ז"ל :

בזו"י כו' הפ' הנו' ויאמר ה' אל משה עוד נגע ה' אביה על פרעה ועל מלכיה שהיא מכה בכורות שהיו כולם בסכנת מות ואחרי כן ילח אתכם מזה וכו"ת דח"ן ילח אותנו כלילה והוא קי"ל דח"ן נותנים ג"ש כלילה. ע"ז תירך כשלחו כלה ר"ל כמו דין שלוח הכלה שהיא האשה אף דקי"ל ח"ן נותנים גט כלילה עכ"ז בשכ"מ נותנים ונותנים ה"ג בג"ש כיון שאני עושה בהם כלה והם בסכנת מות לכן גרש יגרש אתכם מזה שהגירושין יועילו הפי' כלילה. וראיה מו"ס ר"ל מן גט אשר שכתבי' אותו י"ב שיטין כמספר ז"ה כמו שבגט מועיל בשכ"מ אפי' כלילה כן נמי בג"ש מהני ואס עמד אינו יכול לחזור בו ודוק :

והרב כמהר"א עזריאל ז"ל בס"ה מקוה מים בדרוש ח' לשה"ג פי' כו' הפ' הנו' כשלחו כלה וכו'

והוא בזה"ק מ"ש המפ' בטעם ואחרי כן ילאו צרכו"ג שהיא כדי לסתום פי חוה"ע שהיו חומרים אס בגופם שלבו וכו' לכן ע"י נתינת הרקס מורה שלא שלמו בנשותיהם כלל ובז"י עאלו וכו' ע"ד מ"ש רש"י ז"ל בפ' הגה הוא לך כסות עינים הממון הזה הוא כסות עינים לכל אשר חתך יכסו עיניהם שלא יקילוך שאלו השיבותיך רקנית יש להם לומר שאחר שהתעלל בה החזירה עכשיו שהחזרתי אותך ובצויותי ממון לפייסך ידעו הכל שע"כ השיבותיך וע"י נס ע"כ. וזמ"ש כשלחו כלה כלה שנמלחת שלימה תעלו ממנו כמ"ש גן נעול אחותי כלה וכדי שיתפרסם דב"ז לאוה"ע שלא יולאו לעו על ישראל דבר נח בלוי העם וישאלו וכיון שאלו צרכו"ג הנה זה מורה באלצט דבג"י עאלו וכו' וגדורים היו מן העריות כמ"ש במד' את"ד ז"ל :

אשר בזה הפ"ל כו' המומור בלאת ישראל ממנו עד סופו. דק' למה אמר תחילה ישראל ואח"כ יעקב. גמ"ש מעט לעו מהו. כונתו. גמ"ש הים ראה וכו' מה ענין ז"ל. וחוק מדרכיו ראיתי לה' פי שנים ז"ל שפי' כו' הפ' הנו' בדרך גלות. והוא עפ"י מה שפי' ה' עוד דוד ז"ל כו' המד' ע"פ ירדו במטלות כמו אבן דהקב"ה עשה המים כמו אבנים והרגו המצריים. וק' ממ"ג אס היו חייבים סקילה היה מביא עליהם אבני אלגזים ולא היה לריך לשניה טבע המים לעשות אותם אבנים. אך טעם הדבר דישאל בלאתו פרק הי"ל דין ארוסה וארשתך לי והפוגע בארוסה נדון בסקילה. הלא דלפי מ"ש בילק"ר משם מג"ע דישאל בלאתו פרק היו כדון א"א והיו המצריים חייבים חנק בשביל שגדוים ישראל כא"א וכיון דיש כחן בארוסה ובא"א דן אותם במים דהוא חנק מה תאמר דהם בארוסה לכן נעשו המים כאבנים שהיא בסקילה. והיו כו' הפ' משפטי ה' אמת לדקו יחדיו שני משפטים בטובה אחד הם אמת ולדקו יחדיו מה שאין כל צריה יכולה לעשות. חס"ד ז"ל. בזו"י כו' הפ' בלאת ישר' וכו' היתה יהודה לקדש' דהי"ל דין ארוסה שהיא מקודשת. וע"ז הים ראה ויגוס כי ח"ן משפטים בחנק כיון דם להם דין ארוסה. ולכן ההרים רקדו כהלים ויעתק לור ממקומו לעשות בהם סקילה. וע"ז שאלו לים מה לך הים כי תגוס באומרך כי ההרים סרקדו לדגס בסקילה דהר"ז לה לאמר כלפי שמיית דהוא בעל היכולת ההופכי הער אגס מים שהמים מהפך אותם ללור החלמים עושה למעונו מים וא"כ אף אס יהיו מדוים במים נשגס דיגס כאשר עשו ארוסה וא"א זת"ד ודפת"ח :

אשר בזה הפ"ל כו' הפ' אחת דיבר לאהים שמים ו שמעתי

שמעתי כי עון לשהים. דיל"ד מהו האחח והשחיס. גמ"ש
 כי עון לשהים מי לא ידע בכל הלה. אכן עפי"ה יע"ן
 ובהק' עוד מאי דק"ל דאם נתחייב אדם צ' מיחוח גדון
 בחמורה דקרא כתיב דוי רשעהו משום רשעה אחח אחח
 מחייבו וכו' וא"כ ק' כיון דהכא הוו שהים חנק וסקילה
 איך גדונו בשחיס. אכן לפי"ה א"כ דשאני הקב"ה שהוא
 בעל היכולת ויכול לעשות חנק וסקילה צ"ל הו"ל כחדא.
 ח"ש אחת דיבר להים דיניה קי"ל משום רשעה אחח אחח
 מחייבו ולא משום שחיס. וכ"ת א"כ כי"ל שהים זו שמפתי
 שהקב"ה דן למנריים צי"ס בשחיס חנק וסקילה כמ'. ע"ז
 פ' כי עון לשהים ושחני לגבי הקב"ה שח"ה בעל היכולת
 ולכן יכול לעשות שחיס צ"ל וחדא חשיבו וכאמור :

ועפ"י דרכו אפ"ל כו' הפ' הגו' בלאת ישראל וכו'
 בדרך פשוטה והוא דהק' מ"ש במס' ע"ז ברורייה
 דביהו דר"מ אמ"ל לר"ע זילא צי מלתא דיתבא החותי
 בקובה של זוגת אמ"ל חזיל איחזי בה אי לא התעביד בה
 אסורה מהעביד לה ניסא שקל הרקבא דיגרי וחזיל קקט
 נפשיה כחד פרשא אמ"ל השמעי לי אמ"ל דהנהגה אנה
 אמ"ל מרתהנהגה לך אמ"ל איכא טובא דשפירן מנאי אמר
 ש"מ לה התעביד בה אסורה כל דחתי אמ"ל הכי חזיל
 לגבי שומר דידה אמ"ל תנה לי אמ"ל מסתפינה ממלכותה
 אמ"ל יתיבנה לך חרקבא דיגרי חלייה פלח וחלייה סב
 לך וכי שלמי מאי היעביד אמ"ל חימה אהא דמחיר עגני
 ומתללה אמ"ל ומי יימר דהכי הוא אמ"ל השתא חזית
 הוו הנהו כלבי דחבלי גברי שקל קלה פסקו בהו רהיבו
 בתריה אמר אהא דמחיר עגני שבקוהו ע"כ. משמע מזה
 דחי לא עבדי אסורה מהעביד להו ניסא חבל הם עשהה
 אסור לה מהעביד לה ניסא דלא עביד קובה"ו ניסא לשקרי.
 עו"ן הם הידוע משו"ל כל מי שהוא פרוק בעריות חני
 זוכה לגדולה וכמ"ש במד' שמכל השבטים העמידו שופטי'
 ושוטרים ומשפט שמעון לה העמידו בעצור מעשה זמרי.
 עוד ידוע דכ"מ שחתה מולא קדושה חתה מולא גדר
 ערוה. עו"ן חת הידוע דח"ה היו מניס חת ישראל הם
 בגופם שלמו בגשותיהם לכ"ש לכן הניח הקב"ה חותמו
 עליהם שהוא שם י"ה הראובני השמעוני כידוע :

שימני כחותם על לבך וכו' כי עזה כמות חתה אשר
 ביני לבין קוני והם מקגאחם יאמרו ככה חזו קשה
 כשאל קגאה ומהו החותם לו"א רשפיה רשפי אש שלהבת
 יה ששם י"ה מעיד עליהם לכן מים רבים שהם אוה"ע
 לא יוכלו לכבות את האהבה אה"ד ז"ל. עו"ן מ"ש ה'
 קול רינה וישועה בכו' הפ' שאמרה שרה מי מלל לאברהם
 הניקה צניס שרה כי ילדתי בן לזקוניו. שהכו' עפי"ה
 דלא עביד קובה"ו ניסא לשקרי כמ"ש ר"מ כמ' וידוע
 משו"ל דליגני הדור היו אומרים מאבימלך וכו' ומליטו
 שפשה הקב"ה גם לשרה שנפתחו דדיה כמעין והניקה צניס
 הרבה כידוע. ח"ש מי מלל שהבן הזה הוא לאברהם לא
 מאבימלך מטעם הניקה צניס שרה ואין הקב"ה עושה גם
 למי דעביד אסורה א"כ בודאי כי ילדתי בן לזקוניו ע"כ.
 עו"ן מה שרמו ה' חקן סופר ז"ל צפי' ההגדה כו' הפ'
 ההופכי הלזר וכו' שהוא רמו על אברהם שהיה קשה להוליד
 ועכ"ז נהפך לחגם מים עד"ש חרעו במים רבים, חלמים
 שהוא קשה יותר מלזר רמו לשרה שהיחה עקרה יותר
 מאברהם שהרי אברהם הוליד מהגר קודם שנפקדה שרה
 ואמר שהחלמים נהפך למעין מים יע"ש. עוד ידוע
 דבמקום שיש גדר ערוה השכינה שורה הא לאו"ה השכינה
 מסתלקה כמ"ה ולא יראה כך ערות דבר ושם מאחרין :
הר"א מעתה קום קרא להני קראי בלאת ישראל ממל'
 או ציה יעקב שהם הגשים כמ"ש ע"פ כה האמר
 לבית יעקב אלו הגשים. מעם לועז שלעזו עליהם אוה"ע
 ואמרו חס בגופם שלמו וכו' אכן אחר האמת היחה
 יהודה לקדשו ה"ת ה'יתה י'הודה י"ה והה"ח קודם ליו"ד
 ע"ד הראובני וכו' ששם י"ה מעיד עליהם שהם קדושים
 ר"ל פרושים מעריית דכ"מ שחתה מולא גדר ערוה
 חתה מולא קדושה. ורחיה לזה ישראל ממסלותיו ר"ל
 שזכו לגדולה וממסלה חזו ערות שהיו גדורים שחילו הז'
 פרושים בעריות לא היו זוכים לגדולה כמו שמליטו בשבט
 שמעון. ועוד מליטו הנסים שנעשו להם הים ראה ויטום
 ולאו דוקא הים הלה הירדן ג"כ יסוב לחחור כמשו"ל
 שנבקשו כל מימות שבעולם ואם היה בהם אסורה לא
 הוה מהעביד להו ניסא. ועוד מה לך הים כי חנוס בשעת
 קי"ס ההרים תרקדו כחליה בשעת מת"ת מלפני ארון
 חולי חרץ מלפני איה יעקב שבים רחו השכינה ואמרו זה
 לי ואמרו ובמת"ת פנים צפנים דיבר ה' עמהם צרדשו
 על ה"ס ואלו היה בהם ערווח היחה השכי' מסתלקת
 מהם. מכ"ז נר' שלעזו של אוה"ע שהיו אומרים שלמו
 בגשותיהם הוא בעל ועל הכל מן הגשים שנעשו עמהם.
 ורחיה גדולה דלא עביד קובה"ו ניסא לשקרי הוא מאברהם
 ושרה

אשר בזה זכרתי שפי' ה' נאות יעקב לגחזי ז"ל כו'
 הפ' בשה"ש מי זאת עולה מן המדבר וכו' דהכונה
 שאוה"ע אומרים ומונים לישראל מי זאת האומה שהיא
 אומה הישראלית שהיא עולה מן המדבר ומתרפקת על
 דודה כבן המהחטא על חזיו. הלה יראו ויביטו חתה
 ההפוח עוררתך שמה חיבלה ילדתך ר"ל שכולם היו
 משועבדים תח"י מלרים ואם בגופם שלמו וכו' אכן

ושרה ח"ש הדיפכי הגור שהוא אברהם וחלמים שהיא שרה
 הי"ל גם גדול והוא למעטו מים שנהפכו דדיה למעין
 והניקה בנים הרבה מזה הכריחה שילחק הוא מאברהם
 לא מאבימלך כאמור מעטם דאלו חתעבד זה הסורה
 לא עבד קובה"ו ניסא לשקרי א"כ מכ"ש לישראל עם
 מלחמו שעשה להם את כל הנסים הנז' ודאי שהיו גדודים
 משריה ולעז איה"ע צפל ומצופל כאמור ודו"ק :

וְגַן האמור בענין נרמזו בסדר קדש ורחק רמז נאה
 ללמד דעת ומוסר לאדם ובפרט בענין גדר ערוה
 שכמה לרין האדם לעשות גדרים וסייגים לעלמו כדי שלא
 לבה לידי מכשול עריות אפי' במחשבה בעלמא. הלא
 תראה מ"ש במס' שבת פ' כמה שהמה ויקנוף משה על
 פקדי החיל אמ"ל משה לישראל חורחם לקלקלכם
 הרבשון אמרו לא נפקד ממנו איש אמ"ל א"כ כפרה למה
 אמ"ל אי מידי עבירה ילאנו מידי הרהור לא ילאנו מיד
 ונקרצ את קרבן ה'. הגא דבי ר"י מ"מ הולרנו ישראל
 שבאותו הדור כפרה מפני שזנו עיניהם מן הערוה ע"כ.
 הרי אפי' בהרהור בעלמא צפי כפרה. והטעם לזה דעון
 זה חמור דפי' הרהור הוא צה לידי מעשה כפועל שמוילא
 צ"מ זרע לבעלה. וגורם לעלמו כמה עונשים רעים ועל
 הכל שנקרצ רונח שופך דמים שמאבד זרעו לבעלה וגורם
 לו צ"מ למות בחי' ימיו ומוכע השפע ממנו ומכל העולם
 כידוע. לכן לרין לעשות משמרת למשמרת שלא להסתכל
 בעריות ולא להתקרצ אליהם לך לך אמרין מירא וכו'
 וכמו שרמזו גפ"ס ר"ת ש'ומר נ'פשו י'רחק מ'הם.
 והגורם הגדול לזה הן הגה נשים היאלניות הם נרמז
 צמקין ס' נשים ס' מיקין בעומדס צחוק ברחובות קריה
 ותחת היותם לטועות יקרות כל כבודה וכו' הן צמקין
 בדורותינו אלה פרוץ מרובה גדלה הפרגנה עד מאד
 שיואלוה בשוק בלהי לעיף וכסוי ואיה"ע מציבים בהם מכ"ר
 ועד ראש וחס לצס בקרבס. לא די זה תמיד עומדות
 על פתחיהן בלבושיהן ותכשיטיהן בשחוק וק"ר עם בחורים
 ואנשים גדולים ומה יעשו הבחורים ולא יחטאו. אי
 לנפשם שחוטאים ומחטיאים. חו היתה בעוכרנו סיבת
 חורבן ביהמ"ק שהיו הנשים מחטיאים לאנשים כמש"ה
 יען כי נבהו צנות ליון וכו'. ואה עליה זו רעה חולה
 שפי' עמידתן על הפתחים ערלי לב וערלי צער המה
 האומות שחאוותם לעריות עיניהם ישיחו לנשות ולהביע
 בהן ובתכשיטיהן וקנאה חמת גבר לגרום כמה מקין
 וחבלות. אשר עו"כ הגיעו להמיר דתם עי"ז. כו"כ גרמו
 שפיכות דמים לבעליהן או לאחרים כידוע. אי ואבוי
 שכ"ז ידוע לנו ועכ"ז לא עיחרנו עלמנו ומסוה העורון

על פנינו עד שהגענו לסחי ומאוס לכל העמים אמור
 יאמרו זאת האומה המיוחסת זרע קדושים בשמים ולטועים
 שהיו משובחים בלטיפות הביטוראז מה היה להם איך
 שיהיה אם צאתי להארץ יכלה. הזמן. אכן העלה היעולה
 היא שכחו"א מישר' יחוס ע"ע וירחס ע"ן וגפס בניו
 ובנותיו ותמיד ישגיח עליהם לבל יחורז' על הפתחים
 בצחוק וק"ר פעס צחוק פעס ברחובות אלא תמיד יהיו
 לטועים צביהם בהשקט ושלוה ומלאן מנוחה ולא יראו
 החולה. כ"א יהיה הדלה סגור מאין יכנס העובר אלא
 לפתח פתוח חמאת רובץ והשומע ישמע והחדל יחדל
 ועליו תבה צרכ"ט אכ"ר. איך שיהיה זהו הרמז :

קד"ש. קדש עלמך צמותך לך שגדור עלמך מן העריות
 אשר עי"ז נקרה קדוש שכ"מ שאחה מולא גדר
 ערוה אהה מולא קדושה. ולא יבא צ"מ לידי ז"ל אשר
 הוא רולח בניו צדיים. חבו קדש ורח"ץ אותיות רול"ח
 שפי"ז לא תבא לידי ריחיה כאמור :

ורחין ברפס. עי"ז שאחה רוחך עלמך מעון זה עי"ז
 אהה מכניע השטן שלא יקטרג עליך.

ח"ש ורחק ע"י רחילה מעון זה או ורחק כרפ"ס גי' שפי"ן
 ע"ה שרתחן להשטן שלא יהיה לו כח לקטרג עליך. או
 ורחק כרפ"ס גי' ש"ס נגד ק"ך לירופי להיס בהם
 אחיים בכל עולם ועולם מעולמות צי"ע שהם עולים ש"ס.
 חבו ע"י שרתחן מעון זה עי"ז תרחק הכרפ"ס שהם ק"ן
 לירופי להיס שהם כח מדח"ד שיחמקו הדיגים ויגברו
 הרחמים כידוע :

כרפס יחין. ראה נא בעיניך מה גורם העון הזה.
 ראשונה כרפ"ס אותיות כס"ף ר' ר"ל
 כי אפס כסף וימנע השפע מן העולם ויהיו דלים ורשעים.
 גם הזנות אז"ל כי קרייא לשומשמי שהיא מכלה כספו של
 האדם ויהיה רש כמש"ה כי צעד אשה זונה עד ככר לחס.
 וגם יח"ן אותיות חל"י שימות בחי' ימיו. ותקונו הוא
 ידוע כי במקום פש"ע ירבה שפי"ע שיתן לדקה לר"ש
 חבו כרפס כסף ר' שיתן כסף לר"ש. וגם יתן יקום
 בחנה לילה ויתמרמר על עונותיו כי היכי דתיהוי ליה
 כפרה :

יח"י בגיד. יתן בדעתו משז"ל לעולם יראה האדם
 כאלו כל העולם כולו חליו וכאי וחליו חייב
 עשה מנוה וכו' עשה עבירה וכו' ואז"ל מגיד לאדם מה
 שיחו אפי' שיחה קלה שבין איש לאשתו עתיד ליתן עליה
 אה הדין זהו באשתו ק"ו באשת חבירו. וזהו יתן אותיות חלי
 יראה האדם העולם חליו חייב וכו'. וגם מגיד ע"ד מגיד לאדם
 מה שיחו א"כ מזה ידון האדם בדעתו ויחזור בו :

ברך הלל. הצדק וההלל לשמו ית' אשר לה עזב חסדו והאמו מאתך והוא עורך לעשות הינה"ר טוב שהלמלא הקב"ה עוזרו חילו יכול לו. וכ"ה ח"כ אין לו שכר של כלום כיון שהכל הוא מאתו ית'. ע"ז קאמר :

הלל נרצה. אף שההלל הוא לשמו ית' עכ"ז נרצה לפניו כביכול כאילו הוא עשה הכל בלתי סיוע וכיון שגדלה לפניו. **הוי נרצה קדשי.** נעוץ סופה בהחילתה שע"י שמעשו רגוים זוכה להיות גופו קדוש וישב עם קדושים וזכה לראות בצנן בית קדשנו וחו **קדשי.** יה"ר ה' יזכנו לעשות רגונו ית' והוא יגאלנו גאולה עולם ויבנה לנו בית קדשנו בצ"ה. ויקיים צו מקרא שכתוב כימי לאתך מאר"מ אראנו נפלאות בקרוב כיר"ה :

מניד רחצה. ר"ל שלה די שיחזור הוא יצני ביהו חלה יניד לאחרים גדול מדה הנטיעות כמה היא גדולה שבה נשתבחו ישראל. חסו מניד שיציד לאחרים. רחז"ה ר"ה ר'או ח'שיבות ל'ניעות ה'גשים : **רחצה מוציא.** הוא עפ"י מאז"ל בשכר נ"ך וכו' שהיו מרחיטות לבעליהן וכו' וחו רחזה ע"י שהיו רוחצים לבעליהן ומקקות להם וגדרו עלמס מן העריות עי"ז מוליה שהקב"ה הוילא אותנו ממל'. רחזה כמה גדלה מע' הגניעות :

מוציא מצה. לא די ביג"מ שהיה בשכר נ"ך וחו מוליה עד"ש המוליה התכס מאר"מ. חלא גם מג"ה ר"ה מ'ל כל ל'רוהינו ה'ילנו כי הלא תראה בימי המן ניטלו בעבור הסתר. בימי יוונים ענין יודיה וכיולא הכל היה בעבור הגשים שגדרו עלמס מן העריות דוק והשכח :

מצה מרור. שס רמו כז"ל שע"י שהם פרוטים יגרמו מלה מלשון מסה ומריבה עי"ז גורמים מחלוקה בין איש לחשו. לא די זה חלה גם מרור גי' מו"ת שכו"כ גרמו מיקן והבלות והמותה כדרך אחריהם כאשר ראו עינינו כו"כ. חסו ג"כ מרור כדרך. יר"ל שהמותה כדרך אחריהם שעל ידם יגרמו כמה זקן ומיהות. לכן שומר נפשו ירחק מהם :

כורך שולחן עורך. הכורך הוא פסח מלה ומרור יכורך הוהס ביחד. הרמו יכרוך חלו הג' מדות יכרוך הוהס ולא ישיח בהס. ה'ה' היא פ"ה ס"ח שיקר לשונו כל מאי דאפשר. מלה מלשון מסה ומריבה שיכרוך המסה והמריבה ולא יעשה מחלוקה. מרור שיהיה לשונו מהוק מדבש ולא ימרמר אחריים בלבדו. חס עשה כן אז שולחן עורך ר"ל תיבה שולחן תהיה ערוכה לפניו שהי"ן שהיא השכינה תהיה שרויה חללו וחלס לאו הסתלק השכינה וישאר נח"ל משלחן גי' פ"ח צסוד יהי שלחנס לפניהם לפ"ת. וגם תהפך שלח"ן ותהיה לנח"ש נחש כרוך על עקבו :

שולחן עורך צפון. חס עשה יעשה כל הדברים האלה יהיה שולחנו ערוך מלמעלה ויגיע השפע לידו ולא יעכבו אותו צ"ד שבלשון כידוע. חסו שלחן עורך אף מלפון בלתי עיכוב כלל : **צפון ברך.** אזי גם הלפון בלבדס שהוא ינה"ר כמ"ס והוא הלפוני ארחיק מעליכס הוא בעלמנו כרך יכרך חוסך ויתספך לפזבה. וגם לפון לך לעוה"ב ברכה עד בלי די כמס"ה מה רב טובך אשר נפנה וכו'. ואז :

דרוש ג' לשבת הגדול

ימי הגשים ז' הפורקן ה'ללו הגאים עלינו לשלום. אשר ליונו יוגרנו לורנו וגואלנו מלך השלום. לחוג חת החג להודות ולהלל לשבח ולפאר באהב' ואחוה ובלום. על הנסים ועל הפורקן אשר הוילחנו ממלרים ינחנו בשלום. ועשה לנו נסים ונפלאות והראה כחו וגבורתו שפרעה וכל חילו וכל מלרים אשר לא יכלו דברו לשלום. ויולחנו ה"ה משס ציד חוקה וצדוע געויה כי ע"כ חיוצא רמייה עלינו לספר ביניה מלרים וכו' יכרך חס עמו בשלום. ותחילה דיבר ציוס הקדוש והגורא הזה שבת הגדול מבורך שבה שלום. וכמאמר אדוננו דוד המע"ה במזמור ק"ז אשר כה אמר יאמרו גאולי ה' אשר גאלס מיד לר ומארתות קבלס וכו' חסו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מלאו רעבים גם נמאים נפסס בהס ההעמף וינעקו אל ה' בלר להס וכו' וידריכס בדרך ישרה ללכה אל עיר מושב יודו לה' חסדו ונפלא' לב"ה כי השביע נפש שוקקה וכו' ואין להאריך בדקדוקי' : **ובדרך פשוטה** אפ"ל בהק' מה שפי' המפ' ומכללס ה' בית היין ז"ל דרוש א' לשה"ג כו' הפ' בישיעיה ס"ג חסדי ה' אזכיר תהלות ה' בעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלס כרחמיו וכרוב חסדיו ויאמר אך עמי המה בניס לא יסקרו ויהי להם למושיע :

והוא בהק' מ"ש החיד"ה ז"ל בס' אהבה דוד שהציה מרז"ל

מח"ל משל גאה בענין יי"מ והשגחתו ית' עלינו. לה' מהשרים אשר בא בארצו בן טובים והשר הדוני הארץ עינה חותו ויקחה לו לעבד והכבד עליו עבודתי צבית ובשדה יום ולילה לה ישות בהמוריות ועבודה פרך אשר לה היתה כוחה לשום עבד וכמוהו לה נשמע שר חסד שיטנה חיש אחד על לה חמס ולא די שלקחו לעבד הלא שבחרונו יבהלו ומידי יום ביום מוסיף על ענותו צמחה ענויים ועבודה קשה. ויהי היום מלך גדול גבור ויורה אשר חצי העבד היה משרתו והיה שר וחשוב כשמוע כל עיניו השר וקלקול מעשיו המטערים אשר הפליה להרע להעבד הזה. שלח שר ה' נחמן ציתו להמר לו שלח השלח העבד הזה לעלמו באין הו"ד. וזה השר השור'ר על ארצו הכובש העבד הזה עם מרחות עיניו ודימה המלך הגדול כמוהו. והרחיב פה ה' ה' חומר וה' דברים להבנות ולהתרים נגד המלך הגדול כאלו שקול' יסק' לו וחרה חף המלך הגדול ושלח משלחת מ"ר חיל בדברים חסרים וימיו כל חגשי השר וכל עם ארצו וישמס כעפר לדוש והעבד הזה ינה בדימוס לעיני השמש ביד רמה :

וה'ה חכמי ויועלי הדור המתפלספים נחלקו לג' כהות. קה ח' חומרה כי כ"ז עשה המלך לשר יען לה הכיר בגדולתו וחשב בדעתו כי גם הוא כמוהו וציוהו חי לזאת ינה הקקף עד לחבדו ולהרחותו כי מחפס וריוה נחשב נגד רוממותו. אך הם היה מכיר ערכו ושליטת המלך הגדול וכנע לפניו בהחלטים וקבל עליו שלח לענות העבד יותר מדאי כ"ה יהיה חלו כעבד פשוט היה מתרנה המלך הלא שגאותו וסכלותו גרמה לו. וכה שנית העמיקה כי המלך הוסיף חרון חף על זלוולו אך עיקר הדבר בעבור היות העבד ההוא בן משרתו אשר שרת חותו בכל לב ולכן הליו מהיות עבד. וכה ג' חמרה כי היצרה שהוא בן משרתו החציב אבל פתגם אשר נעשה יען העבד מלא חן בעיניו כי הוא מלך עלמו רחוי וגדול והמלך אהבו לעבד עלמו. וגדולי הפילוסופים אשר המה מכריעי' בכל דבר ודבר אמרו שאם המלך הגדול כשהוליה העבד הזה סילק השגחתו ממנו ושלחו לגפשו לגור באשר ימנה מורה ובח' כי כל מה שעשה ויוליה חת כלי זעמו ושפק חממו על השר ועמו היה בעבור כבודו אשר ציחו כהחד הרקים ויפה דיברו הכת הא'. ברם אם אחר שחור העבד הכניסו לחדר מלכותו ועשה חת עולח' ופירש עליו חור הדרו והוא מגן ולינה בעדו. הא ודחי כי כל מה שעשה כדי שלא להניח העבד חללו ולהוליהו מעבדות לחירות. ועדיין יש ספק אם כל מעשה המלך הוא על היותו

בן משרתו החשוב שלו או כי הוא מלא חן בעיניו מלך עלמו. וגם חת זה שר' חכימיה הספק הזה דאם כששלח חל השר להוליה ממסגר חסיר שלח אליו לומר עד מתי מאנה לענות מכפי שלח חת בן האהוב ושלחו לגפשו. ח' דברי חמה ניכרין שהכל בשביל משרתו האהוב שלו. אבל חס בראש חמי'ר כה היה דברו חכמי מלך למחר לשלח חת האיש אשר כבשחו לעבד אשר לא כדת ראה קראתי בשמו חלי יבא חו נראה גם מלך עלמו מלא חן בעיני המלך נוסף על ההבנה חביו וכל השומע הכרעה זו יבין כי טעמים וימוקס עמם והאמה חמס ע"כ המשל :

והנמישר לנו עם צנ"י מה שחירע צנו די עבדים היינו לפרעה במלרים וימררו חת חייט בעבודה קשה ובענויים קשים ומרים. וה' ברחמיו שלח משה בחירו להוליהם ממל'. ופרעה כרשעו כפר ואמר מי ה' וכיונה כמשז"ל. ויגע ה' חת פרעה בעשר מכות לו ולעמו ויוליהו ביד רמה. והאיכא הלהת ספיקי החמורים כי יאמרו הגוים כי הכל על זדון פרעה אשר ההרים נגד ה'. חן חין זה חמה כי בלאת ישראל ממל' וה' הולך לפניהם יומם והחכילם חת המן והבאר וכל הנוראות של קי"ם וכהנה רבות. וחק עשה לה עוצט להינו ותמיד משניח עלינו ומלילנו מיד חויבנו ומיד כל הקמים עלינו לרעה וה"כ נראה כי מה שעשה במל' לה משום שפרעה התרים כנגדו חלול בכבודו ח"ו. אך עדיין יש ספק שמח' כ"ז בעבור האבות הגם שישראל חנים חשובים וספונים. וגם זה חינו כי תחילת דיבר ה' בני צטרי ישראל שלח עמי ויעבדוני וכיונה ח"כ למדט כי מלבד האבות הם עלמס מלאו חן בעיניו ית' חת"ד ז"ל. צו"ו כו' הפ' הסנה לומר חסדי ה' אוכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' והוליהו ממל' ורצ עוב לבית ישראל ר"ל כל העוב אשר העיב ה' היה לבית ישראל בשביל ישראל שחביבין לפניו ית' והם חשובים וספונים לה משום שפרעה חלול בכבודו ח"ו. וגם לא בשביל האבות לבד חלח לבית ישראל היה העיקר אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו. והעד ע"ז ויאמר חן עמי המה כלו' כששלח חת משה חלל פרעה היה דבריו לאמר שלח עמי ויעבדוני. וגם צים לה יסקרו דקרא להם בני צטרי ישראל וח"כ זו רחיה ויהי להם למושיע בשביל ישראל אשר מלאו חן בעיניו נוסף על האבות ח"ד ז"ל :

בנא"ה בהק' עוד מ"ש צוה"ק פ' בשלח דכ"ב ע"פ ויורה ישראל חת מל' מה ההוא שולטנא ממנה דמנראי חממי לון קב"ה דאעבר ליה צנהר דינור דהיה בשפתא דימח רבה מת מ"ט מת כמא דאוקמוה דאעברו ליה

ליה מההוא שולטותא דליה. ח"ש כמה דאוקמוה וכו' הוא צב' שמוה דה"י ע"ה תריו"ח צשעה שאמר משה ויכל אהי מלריה אעשה שפטיים הלך דומה שרו ש"מ ת' פרסה חמ"ל הקצ"ה גזירה נגזרה לפני דכתיב יפקוד ה' על לצא המרוס במרוס. בחותה שעה יעלה השררה חמנו ונחמנה דומה שר של גיהנם לידון עם נפשות הרשעים ע"כ. הרי דדומה שרו ש"מ ירד מגדולתו עד דיוטא התחתונה ש"ג והרחה הויה להם הקצ"ה מת. גם בילקוט פ' צבלח ע"פ ויושע ה' ציוס ההוא הנה ישראל מיד מל' אמרו ובי ישראל ביד נול' היו. אלה צשעה שילאו ממל' פתח עוחה לטעון עליהם וכו' והיה רולה להחזירם ולשפצדם והקצ"ה זיכה אותנו בדין :

אמור מפעה זהו כו' הדונינו דוד שאמר יאמרו גחולי ה' ר"ל ישבחו ע"ד חת ה' האמרת ר"ל ישבחו ישראל להקצ"ה שגאלם ממל' וגם אשר גאלם מיד לר צה לרמח מיד לר שהוא שרו ש"מ כמ"ש צוהר ע"פ וירא ישראל חת מל' מה דאעבר ליה וגו' וגם רמו מיד לר על עוחה שהיה רולה להחזירם והקצ"ה זיכה אותם והגילם מידו. ולא תימח שדוקא ממל' הגילם אה ומארטו קבלם וכו' כמש"ל שכל החומות היו צמל' ושעבדו בהם והקצ"ה הגילם מידם. וכ"כ ומה כל החרדה הזאת דילמא שלא עשה קן הקצ"ה כ"ח לכבודו מפני שפרעה זולל בכבודו ח"ו. ולא מאהבת עמו ישראל. עז"ק תבו צמדבר וכו' ר"ל דבשלמא אלו הויהם ועוד לה השגיה עליהם הו אמרי' מפני כבודו עשה. חקן כיון שראינו צעיינו שהעו צמדבר וכו' ועיר מושב לה מלחו וגם רעבים גם למאיים שלא הי"ל לחם לחכול ומים לשחות וגפשה בהם התעטף מן הרעב והגמא. וראינו צעיינו שהקף וינעקו אל ה' בלר להם והו"מ וממטוקויהם יגילם וידריכס בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב ונתן להם המן והבחר עד שבאו אל עיר מושב שהיה ח"י חס איתא שמפני כבודו עשה. צמל' לה הי"ל להשיג עליהם כ"כ. ח"ו מכ"ז נראה יודו לה' חסדו משום ונפלחותיו שעשה הכל הוא לצבי חרס ר"ל צעבור צ"ה שהם ישראל וראיה לזה כי השציע נפש שוקקה שנתן להם הבחר ונפש רעבה מלא עוז שנתן להם המן. וגם רמו שנתן להם הסו' שנק' עוז על ה"ס בקולות וברקים וכל העולם ידעו אהבתו. עם עמו להן מרעיתו אשר בחר בהם מכל עם. מכ"ז נראה שכל הנסי' והנפלחות שעשה צמל' הכל היה צעבור אהבתו לעם מרעיתו לה מפני כבודו לכן נריך להודות ולשבח ויאמרו גחולי ה' שיצבחו שמו ית' חמיד על שהוליתו ממלריס כאמור ודו"ק :

וזדו ג"כ פשט הכתוב צהלים כי רולה ה' צעמו יבאר ענוים צישועה יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכביתם וכו' לעשות נקמה צנוים וכו' לעשות בהם משפט כתוב פדר הוא לכל חסידיו לצב"י עם קרובו הללויה. הכונה לומר שלא תחשוב שמה שעשה הנסים והנפלחות צמל' היה צעבור כבודו שזולל פרעה בכבודו ח"ו ולכן עשה כל עלדקי עד שהשיע אותם מידו. אלא מחמת כי רולה ה' צעמו ומאהבתו אותם קן עשה יבאר ענוים צישועה שעשה פאר לישראל והשיע אותם. לכן יעלזו חסידים בכבוד נריך לשמות צנסי האי"ת רוממות א בגרוגס שספרו ציל"מ בכל יום. וראיה לזה לעשות נקמה צנוים שהם היה משום כבודו הי"ל להניח אותם חח"כ ומכין שהיו חוהים שצכל דור ודור עומדים עלינו והקצ"ה עושה נקמה בהם וכו' לעשות בהם משפט כתוב מכ"ז נראה שמה שעשה צמל' הדר הוא לכל חסידיו שעש' אוד והדר לחסידיו לצב"י עם קרובו לה צשציל כבודו אלה צעבור להדר לישראל שהם עמו ונחלתו לכן הללויה חובה עלינו להודות ולהלל כאמור :

וזדו ג"כ כו' הפ' רבים אומרים לנכסי שהם אוה"ע חומרים לישראל. חין ישעיה לו. ר"ל שחין התשועה צעבור ישראל כ"ח. צלויס סלה. ר"ל צעבור כבודו עשה כ"ז. חקן מכה שראיתי ואתה ה' מגן צעדי שתחה מגן ולינה צעדי ומגין עלי תמיד. מזה נר' שכל מה שעשיה צמל' הוא כבודי ומרים ראשי הוא לכבוד ישראל לעשות להם הרמת ראש ולהראות אהבתו איהם. וראיה הגדולה לזה קולי אל ה' תקרה ויעניי שתקף שצקתי ללחם ולמים חו"מ ויעניי שנתן לני המן והבחר וגם מהר קדשו סלה זה ה"ס שצחר צנו מכל עם ונתן לנו תורתו תורת חמת מכ"ז נראה לה' הישועה על עמך ר"ל שהשועה שעשית צמל' הוא צעבור עמך לה צעבור כבודו אלה צעבור אהבת עמך לכן צרכתך סלה ר"ל שריך לעולם לזכור הנסים והנפלחות שעשה לנו ולהודות לו ולברכו ודו"ק :

וזדו כו' המגיד שאמר היה שמעדה להצותינו ולנו שלא ח' וכו' הכונה היא השכינה שמעדה צמל' ועשחה נסים ונפלחות לה תחשוב שהוא צעבור כבודו ית' אה הכל היה להצותינו ר"ל צעבור אהבתו ית' להצותינו וגם ולנו הבחר צעמו ישראל ועשה הכל צעבורנו. וראיה לזה שאילו היה צעבור כבודו הי"ל לעוזב אותנו חח"כ ואנו רואים שצכל דור ודור וכו' והקצ"כ מליט מידם מזה נר' שכל מה שנעשה צמל' היה להצותינו ולנו צעבור אהבתו לעמו ישראל ונחלתו ודו"ק :

ובזה

ובזה פי' ה' בית היין ז"ל שם כו' הפ' בתהלים ק"ו
 אבותינו ממנו לא השכילו גפלאותיך וכו' וימרו
 על ים זי"ם ויושיעם למען שמו להודיע את גבורתו
 ויגער זי"ם ויחרב ויוליכם בתהומות כמדבר ויושיעם
 מיד שונא וינאלט מיד אויב ויכסו מים לריהם ה' מהם לא
 נותר ויחמינו דדבריו ישירו תהלתו ע"כ. בהק' עוד מ"ש
 החיד"א ז"ל בחומ"א פ' בשלח משם מהר"מ ן' חיצו ז"ל
 שחקר למה לא אמרו ישראל שירה תקף ציוס א' של
 פסח כשילאו ממנו והמחיתו עד יום ז' עד קי"ס. ותו'
 דכשילאו ממנו אמרו הגוים דכל העטות אשר הוכו והולאת
 ישראל ממנו לא הרעיש הקב"ה את עולמו בעבור ישראל
 אלא הכל היה בשביל פרעה שהביח דברים ואמר מי ה'
 וכינול והקב"ה עשה הכל לכבודו לא בשביל ישראל אבל
 בקי"ם שדמותו עפ"י מדהק כל הבן הילוד וכו' נודע ה'
 משפט עשה שהכל הוא בשביל ישראל ולכן אז ישיר משה
 וכו' א"ד ז"ל :

וי"ש אבותינו ממנו לא השכילו גפלאותיך לא השכילו
 בשלם שהיה בשבילם ולכן וימרו על ים זי"ם
 שאמרו בשם שאלו עולים מלד זה כך המנו' עולים מלד אחר
 וסברו בדעתם שמה שהולאת ממנו היה בשביל כבודו.
 חבו ויודיעם למען שמו להודיע את גבורתו שכן אמרו ישר'
 דההלה היתה למען שמו שאמר פרעה מי ה' לכן להודיע
 את גבורתו הולאתו ממנו. אך כשראו ויגער זי"ם ויחרב
 ויוליכם בתהומות כמדבר כמש"ל שצרא חילנות זי"ם
 וכשהיה התנוק בוכה היו פושטים ידיהם ולוקחים פירות
 וכו' ויושיעם מיד שונא שהוא דומה שהעביר אותו משולטותו
 וראו הדבר בעיניהם וגם וינאלט מיד אויב שהוא עוח
 שרו ש"מ ואח"כ ויכסו מים לריהם א' מהם לא נותר והוא
 מכ"מ נגד כל הבן הילוד וכו' מזה הביטו שהכל עשה
 בעבור ישראל וחו ויחמינו דדבריו ישירו תהלתו עשה ולא
 צפת יו"מ א"ד ז"ל :

ובזה פי' החיד"א ז"ל משם רבינו מהר"ו ז"ל כו' הפ'
 ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה
 ולמנו הכל היה על אודות ישראל לא תחשוב שהוא בעבור
 כבודו אלא על אודות ישראל זהו החידוש שסיפר לו.
 וראה לזה את כל התלחה אשר מלאתם בדרך ויילט ה'
 ולא עזב אותם כאמר :

ובדרך לך לבאר עפ"י כו' הפ' צפ' שמוה ועשה
 הנה לעקת בני' בזה אלי וגם ראיתי את הלחן
 וכו' ועשה לכה ואשלחך אל פרעה והולא את עמי בני'
 ממנו ויאמר משה מי אנכי כי אלך אל פרעה וכו' אולי
 את בני' ממנו ויאמר כי אחיה עמך חיה לך האות וכו'

בהוליתך את העם ממנו' תעבדון את האלים על ההר הזה
 ע"כ. ויל"ד זהו עובד חדא דמחו אומרו בזה אלי וגם
 ראיתי וכו' הול"ל בזה אלי ועשה לכה וכו' ומחו אומרו וגם.
 גמ"ש פי' אלך אל פרעה וכו' אולי' תרתי למה הול"ל מי
 אנכי כי אולי' וכו' גמ"ש חיה לך האות על מה הוא לריך
 לאות. גם אומרו על ההר הזה מה כוננו דאם יקבלו את
 החו' בזה הוא או בזה אחר ממנו הול"ל תעבדון את
 האלים פתח יהיה באיזה מקום שיהיה. אכן הכונה לומר
 דהקב"ה ידע עתידות שפרעה עתיד. לכפור בכו' ולזלזל
 חו' בכבודו ית'. ולכן רמז זה למרע"ה באומרו ועשה הנה
 לעקת בני' בזה אלי ר"ל היא נוגעת אלי שעתיד פרעה
 לכפור בני'. וגם ענין אחר ראיתי את הלחן אשר מל'
 לחיות אותם שהם צנער הגבוה. לכן ועשה לכה ואשלחך
 אל פרעה והדע שכל כונני לא בשבילי אלא והולא את עמי
 בני' ממנו' זהו עיקר כונני לאהבה עמי דוקא. אכן
 מרע"ה בשומעו את דברי ה' שאמר ואשלחך אל פרעה
 והולא וכו' לכן שאל האים זה משה ויאמר משה
 רבש"ע הבינני מהו כונןך בהליכתי זאת חבו מי אנכי
 כי אלך את הכונה היא אל פרעה ר"ל בשביל
 פרעה שעתיד לכפור בך זהו עיקר הליכתי.
 חבו אל פרעה. או וכו' אולי' את בני ישראל
 ממנו' זו היא עיקר הכונה. לכן השיבו הלי"ת ויאמר כי
 אחיה עמך רמז לו שכל כונני בשליחות זו הוא בעבור
 ישראל דוקא חיה רמז באומרו כי אחיה עמך ר"ל בעבורך.
 חיה לך חיה ומופת ע"ז שכל כונני בעבור ישראל דוקא
 הוא ממה שתראה בעיניך בהוליתך את העם לא אעזוב
 אותם אלא אני תמיד עמכם תעבדון את האלים על
 ההר הזה שתקבלו את החו' על ההר הזה דייקא שהוא הר
 המוריה שנעקר ממקומו וצא לכאן כדי שיקבלו עליו את
 ההורה ואח"כ ישוב למקומו ויבנה עליו בזה"ק ולא אעזוב
 את עמי ישראל מכ"ז גר' שלא בעבור כבודי אלא מאהבתי
 לעמי וכמשל הגו' דרו"ק :

באו"א אפ"ל כו' הפ' הגו' ונדקדק עוד דמחו אומרו
 כי אחיה עמך דמה זו תשובה על שאלתו מי
 אנכי וכו' אולי' וכו' והשיב לו כי אחיה עמך ואם הקב"ה
 יהיה עמו יוליאם הוא בעצמו ולמה ילטרך לשליח. גם
 אומרו חיה לך האות. האות הזה על מה ישונו בני'
 לאיזה ענין ילטרך האות הזה. גם אומרו על ההר הזה
 ממנו' חיה על ההר הזה או על הר אחר הלא דבר הוא.
 אכן יוכן בהק' לפרש מארז"ל בילקוט פ' בשלח ע"פ וישע
 ה' ציוס שהוא את ישראל מיד ממנו' וז"ל וכו' ישראל ביד
 מנ' היו אלא בשעה שילאו ישראל ממנו' פתח עוח שר של
 מנ'

מל' לפני הקב"ה והמ"ל רבש"ע אומה זו שאתה מוליא ממל' יש לי עליה דין יבא מיכאל שר שלה וידון לפניך עמי בחיותה שעה אמר הקב"ה למיכאל בא ודון עמי פהח עתה שרו ש"מ והאמר רבש"ע הנה גזרה על האומה זו שיהיו מבוטחים פחה יד אומה שלי ת"ש בני ועו"ה ת"ש ועדיין לא עבדו בהם הלא פ"ו שנה משטולדה מרים ועדין לה הגיע זמנם ללאת הן לי רשות ואחוריה החת יד אומה שלי עד ת"ש כשם שאתה קיים כך שבועתך קיימת בחיותה שעה אמ"ל הקב"ה למיכאל לחזור לו השו' מיד שהק מיכאל. בחיותה שעה הביט הקב"ה והאמר לעוזר יש לי ללמד זכות על בני כלום נתחייבו בני שבועה הלא בשביל דבור ה' שאמר הצרחה אהבי כמה אדע כי חירשנה והמרתי לו ידוע הדע כי גר יהיה זרעך כלום אמרתי באר"מ בארץ ל"ל אמרתי כבר גלוי וידוע שמשמילד יחוק נעשו גרים וכבר שלמו ה"ש בחיותה שעה הליל הקב"ה את ישראל לקך נאמר ויובע ה' ציוס ההוא את ישראל מיד מל' ע"כ. ובמאמר זה היבא למידק ביה טובא. חדה מהו אומרו אומה זו שאתה מוליא ידוע הוה שהוה המוליא הול"ל אומה זו יש לי עליה דין. גמ"ש כשם שאתה קיים כך שבועתך קיימת מה לו להזכיר עטין שבועה והרי הפי' לא היה הלא דיבור בעלמא הייב הקב"ה לקיים דבורו הפי' שיהיה דיבור בלתי שבועה. גמ"ש יש לי ללמד זכות וכו' בארץ ל"ל אמרתי משטולד יחוק ההחיל הגריות מה לו להאריך כ"כ בדברים ישיב לו בסתם הני רוחה להיניחם הפי' צה"ו ומה לו להודיעו לעוה"כ ש' שהזמן נגלס. ולמה לא יניח את בולשו מפיו ולהשתוקו בדבור ה' :

לו וכ"כ ה"ח הרא"ש ז"ל. ומרן ז"ל צב"י הביא מדברי הג"י פ' יש מחלין תשיבת הרי"ף ז"ל מצדו נכסיו או רונה ללכת יכול לעכב עליו שיניח נכסיו כדי פרעון כדי שלה יהא כל אחד לזה מחזירו ומצדו נכסיו או הולך למד"ה וגמלא טעל דלת בפני ליוון ע"כ. ומ"ש רבינו בשם הרא"ש בפ"ה דצ"ק וכתבו כלל ל"ז כתב שכן דעה הגאונים והרי"ף ועי' בהרי"ב"ש סי' ק"ט ובהרשב"א סי' התק"ח ואלף קי"ה. ולענין הלכה כיון דהרי"ף והרא"ש מסכימים לדעת אחת וגם מהפגרא טעמייהו הכי נקטינן וכבר פסקהו כן ביהו' הלכה למעשה והסכימו עמי חזרי ע"כ. וכ"פ בשו"ע סעיף יו"ד וז"ל מי שיש לו שטר על חזירו לזמן ובא צה"ו לב"ד ואמר מלאתי מנכסי פ' ואני מתיירה שחס יבואו לידו יבתיחם ממני ולא אמלא מקוסי לגבות חובי חס רואה הדין שום אמלאה לדבריו שלא יוכל לגבות חובו כשיגיע הזמן מטה על הדין לעכב המזון עד שיגיע זמן השטר. וכן הדין בלוח לזמן וכתה"ו רואה המלוה שהלוה מצדו נכסיו וחין לו קרקע או שהלוה רונה לילך למד"ה ותוצע המלוה את שלו או שיתן לו פרצ שומעים לו ע"כ. ולסדרתו אויל שפסק בשו"ע בהרי"ף וברא"ש ז"ל שב"ד מקקין לו ושומעי' דבריו כמ"ש צב"י דלא כהרמב"ן ורצ יהודאי גאון שפסקו דחין צ"ד מקקין לו :

אה"א שראיתי למהריב"ל ז"ל צב"א כלל י"ז סי' ק"ב שכתב דיכול המוחק לומר קי"ל כרצ יהודאי גאון והרמב"ן ז"ל יע"ש והבי"ד הכנה"ג ז"ל בהגב"י סקל"ד יע"ש. וכן חס המלוה מוחק ותפוש יכול לעכב כמ"ש מהרשד"ם ז"ל בחו"מ סי' ד"ן הבי"ד ה' דרכי ח"ש ז"ל ד' מ' ע"ג יע"ש שכת' שמדברי מהרשד"ם נראה שגם הרמב"ן ורצ יהודאי גאון מודים היבא שהמלוה מוחק דיכול לעכב יע"ש. ועי' להכנה"ג ז"ל שם שכת' שמהרשד"ם חו"מ סי' נ"ז ושע"ז פסק בהרי"ף והרא"ש דצ"ד מקקין לו וכמו שפ' מרן ז"ל זולת במקום שבועה שכת' הרשד"ם ז"ל שראוי לחוש לדעת החולקין יע"ש. וכתה"ו דטוגה ז"ל דחס המלוה נשבע שלה יפצע הלא צו' פ' או הפי' ראה שהלוה מצדו נכסיו צה"ו עכ"ז ראוי לחוש לדעת החולקין שהם הרמב"ן ורצ יהודאי גאון שפסקו דחין צ"ד מקקין לו וכעת ה' מהרשד"ם ז"ל אמלא לראות הדברים צאורשם :

היוצא לזמ"ז דחס הלוה מצדו נכסיו לדעת הרמב"ן ורצ יהודאי גאון ז"ל חין צ"ד מקקין לו. ומרן ז"ל צב"י ובשו"ע פסק כס' הרי"ף והרא"ש ז"ל דצ"ד מקקין לו. ומהריב"ל ז"ל פסק דיכול המוחק שהוא הלוה למר

לומר ק"ל כס' רב יהודאי גאון שאין צ"ד מוקקין למלוה. וכן חס המלוה מוחזק אפי' הרמב"ן ורב יהודאי גאון מודים דיכול לעכב. וכן היבא דאיכא שבועה שהמלוה נשבע שהמלוה לזמן פ' רחוי לחיש לדעת החולקים דסברי דאין צ"ד מוקקין לו כמ"ש מהרשד"ם ז"ל הבי"ד הגנה"ג ז"ל כמ' :

הל'א משתה נבא לטובתיו. והנה ה' דרכי איש ז"ל ד' מ' ע"ה דכב ז"ל ח"ג א"ג כ"ל טעם נכון ליליחא ישר' ממל' קוה"ז כלפי מ"ש הטור מחלוקת הנו' דחס ליה לזמן ובהו"ז ראה המלוה שהלוה מצונו נכסיו להר"מ ולרי"ג ז"ל אין צ"ד מוקקין עד שיגיע זמנם הכל הרי"ף והרא"ש ז"ל ס"ל דצ"ד מוקקין ומצ"י ובשו"ע פסק כהרי"ף והרא"ש דצ"ד מוקקין. והנה הקצ"ה הלוה את ישראל לזמן ה"ש. וראה הקצ"ה שפרעה הרשע מצונו את ישראל בזמנו עניים צנוף ונפש ואלו היו נשארם עוד היו נכנסים צנש"ט ולא יהיה מקום להלואתו כלל שלא הי"ל תקומה לעולם וכיון שכן צהנו למחלוקתם של ראשונים הי' צ"ד מוקקין להוליאם הו"ז או לא והקצ"ה ס"ל כס' מצ"י ז"ל שפסק צצ"י ובשו"ע דצ"ד מוקקין ולקך הוליאם הו"ז :

ובזה פי' כו' הפ' עתה תראה אשר העשה לפרעה כי ציד חוקה ישלחם וציד חוקה יגרשם מארצו. ודי"ד דהול"ל ציד חוקה ישלחם ויגרשם למ"ל למהדר ציד חוקה פעם שנית. חכן עפי"ה א"ש ובהק' עוד מ"ש מהרשד"ם הנו' דהיכא דהמלוה הפוש ומוחזק יכול לעכב ומדבריו נר' שגם הרמב"ן יודה בזה ע"ש וה"ג הקצ"ה צידו הכל ואין לק' מוחזק גדול ממנו. וכבר נודע דמה שהולך ציד חוקה משום שהיה קוה"ז דליליה היה צומנס לא היה נרדף לכ"ז. ח"ה ויהמר ה' אל משה עתה תראה אשר העשה לפרעה כי ציד חוקה ישלחם קוה"ז דלהכי אלטרין יד חוקה. ור"ת הרי במחלוקת הוא שנוי אי צ"ד מוקקין תוה"ז או לא. לז"ה וציד חוקה כלו' ע"י דהקצ"ה מוחזק דין גרמא יגרשם מהרלו ענה"ד ז"ל :

אשר עפ"י ד"ק אפ"ל דהו כונת שאלת התם מה הו"ה מה זאת ואמרת הלוי בחזק יד וכו' דז"ל מהו כונת השאלה והתשובה. וחוק מדרכנו שמעתי ומטו זה משמיה דגברא רבה איש ירושלם הרב ר' חיים גאון יר"ז דפירש לה בדרך מליצה צמ"ש צוהר ובמדרש דיסורי איוב היו צעבור שהשטן היה מקטרג על יליחא ישראל ממל' מה עשה הקצ"ה מסר איוב ציד השטן ולמאי דביני ביני הוליא את ישראל ממל' והביאו משל לרועה שהיה רוצה להעביר את לאו וראה הארי בעדר מה. עשה הגיח חיש

גדול והיה מחוככ עם הארי ומאי דביני ביני העביר את הגאון. וידוע דאיוב נקרא איש תם וישר יר"ה וסר מרע. ח"ש תם שהוא איוב נקרא איש תם מה הו"ה מה זאת שאני איש תם וישר ולמה מלחתי כל זאת. עז"ה ואמרת הלוי ה' מספיק בחזק יד הוליאנו ה' ממל' שע"י החזק יד שהיה עמו שנמסר ציד השטן עי"ז הוליאנו ה' ממל' ה"ד וש"י :

אכן עפ"י דרכנו ה"ש דהתם הולך צהומו ושאלו שאל האיש מה זאת שהוליאנו ה' קוה"ז כיון דמחלוקת הוא אי צ"ד מוקקין או לא ויכול פרעה לומר ק"ל כס' הרי"ג דס"ל דאין צ"ד מוקקין וכמ"ש מהריב"ל ז"ל דיכול המוחזק שהוא הלוה לומר ק"ל כמ'. לז"ה ואמרת הלוי השו' יליחא לא כמו שאתה סובר דפרעה הוא המוחזק הלא הקצ"ה הוא המוחזק אשר צידו הכל ח"ה בחזק יד ר"ל ע"י שהקצ"ה יש לו חזק יד בכל וכ"ע דיליה לק' הוליאנו ה' אפי' קוה"ז וכמ"ש מהרשד"ם דהיכא דהמלוה הפוש יכול לעכב וזהו הוליאנו ה' דייקה ודו"ק :

ג צי"ז כו' פרעה שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו וכו' וגם את ישראל לא השלח. הכונה דמשה צא צעננה דאף דלה נשלים הזמן אפי"ה צ"ד מוקקין דכיון שהקצ"ה מוחזק כ"ע מדוד דצ"ד מוקקין ליה פרעה הרשע כבר בעיקר ואמר לא ידעתי את ה' ר"ל לא ידעתי אותו שהיה מוחזק וא"כ חזר הדין דצמ"ח הוא שנוי. ואדרבה אני שמוחזק בהם יכול אני לומר ק"ל כס' הר"מ והרי"ג ז"ל דאין צ"ד מוקקין וא"כ וגם את ישראל לא השלח כיון שאני מוחזק ואתה מולא מהתה ידי דינא הוא המע"ה ודו"ק :

ביערתה גחזור לראשונות דצו"ו כו' הפ' ויקם מלך חדש על מצרים אשר ל"י את יוסף. ויאמר אל עמו הנה עם צנ"י רב ועטום וכו' הנה נתחכמה לו פן ירבה וכו'. דעפי"ה יובן ע"ד המליצה בהק' עוד משו"ל דרבויו אוכלוסין השלים הזמן. ח"ה דפרעה הרשע ס"ל כס' הר"מ ורי"ג שפסקו דאין צ"ד מוקקין תוה"ז ולא כמו שפסק מרן ז"ל דצ"ד מוקקין ח"ש אשר לא ידע את יוסף ר"ל סברת מרן צ"י שפסק דצ"ד מוקקין להוליאם תוה"ז אלא תפס השיטה כמ"ד דאין צ"ד מוקקין חכן חשש פן מטעם רצוי אוכלוסין ילאו קוה"ז לכן אמר אל עמו הנה נתחכמה לו פן ירבה כדי שלא ימלאו מקום וילאו חו"ז מחמת רצוי אוכלוסין ח"ה נתחכמה לו אחיה התחכמות פן ירבה ודו"ק :

בנא"ה למאמר הילקוט הנו' ויושע ה' וכו'. ואז דכ"ז המחלוקת פשנתיא צמונה דעדיין לא נשלים הזמן ובה צהנו למח' דלס' הר"מ והרי"ג ז"ל אין צ"ד

ודאי יכול להוליאם כיון שהגיע זמן ההלואה ומחזיח טעם
 חזי אומר דגשלים הזמן הוא משום כלום נתחייבו בני
 וכו' כלום באר"מ אמרתי באר"ל אמרתי גלוי וידוע
 דמשטולד יחזק נעשו גרים וכבר נשלמו הת"ש ואין לך
 רשות לשעבד בהם עוד. לך נאמר ויושע ה' ביום ההוא
 אה ישראל מיד מל' ודו"ק :

וְבָדִי לְהַבִּין כו' הַפ' מִי הַכֹּזֵב וכו' לְרִיכִים הִנְחֵנו לְהַק'
 מ"ש המפ' ז"ל דהי' זה דמשטולד יחזק וכו' לא
 יאמר הלל חי אמרינן דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו וה"כ
 קאי מ"ש ה' שנה אלפני פניו על כי גר יהיה זרעך וא"כ
 בעינן גרות ה"ש לכן משטולד יחזק נעשו גרים. לא ק
 ח"ה מקרא נדרש לפניו דוקא ח"כ מ"ש ה"ש קאי
 אוטעזדום וענו חוהם ה"ש ולריך עבדות וענו ה"ש וא"כ
 עדין לא נגלס הזמן. אכן יש ראייה עלומה דמקרא נדרש
 לפניו ולפני פניו מענין עקידה יחזק דמליטו שאמר הקב"ה
 להצדיק קח נא את בני ה' יחד וכו' ולך לך אל ארץ
 המוריה והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר
 אליך וחיך אח"כ חזר בו מדברו ואמר אל תשלח ידך אל
 הנער. והי' דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו ופיצת אשר
 אומר אליך קאי על והעלהו שם לעולה דש אומר אליך
 מי העולה אם יחזק או האיל אכן אי אמרינן מקרא נדרש
 לפניו דוקא ח"כ קאי היצת אשר אומר אליך אלפניו דוקא
 על אחד ההרים ושם אומר אליך חזרה הר הצל לשלם
 דיחזק יהיה העולה ח"כ מדחוינן דבחר הכי אמ"ל אל
 תשלח ידך וכו' ולה נשחט יחזק ח"כ מוכרח דמקרא נדרש
 לפניו ולפני פניו וכוננו ית' דשם אומר אליך מי הוא
 העולה ולשולם לא חזר בו מדברו הקב"ה ח"ו כמ"ש ה'
 חזר הנהלים ז"ל יעש"ב. ח"כ מענין יחזק שלא נשחט
 גר' דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו וא"כ ה"כ בענין מל'
 מש"ה ה' שנה קאי אלפני פניו על כי גר לא אוטעזדום
 וענו חוהם וא"כ הגרות התחיל משטולד יחזק והזמן נגלס.
 ונראה שזה כיון הקב"ה באומרו ליחזק חזיט גור בארץ
 הזאת ואהיה עמך ואצרכך דלמה אמר בזה הלשון גור
 בארץ הזאת הל"ל שב בארץ הזאת אלה הקב"ה מגיד
 מראשית אחריה שעתיד עוזא לעשון על ישראל להשלים
 זמן הת"ש ולכן אמ"ל ליחזק בזה הלשון גור להורות כי
 גרים אתם בארץ וכו' יהיה פתח להשיבו לעוזא דמשטולד
 יחזק התחיל הגרות ולכן אמר בזה"ל גור :

מַעֲתָה נָצַח לְבִיאֹר הַפ' שֶׁאֵמַר הַקְּב"ה לְמַשָּׁה וְעַתָּה
 הנה לעתת בני' באה אלי ר"ל למה שנוגע אלי
 שהמלכיים מעבדים אותם ע"ז וגם ראיתי את הלחן וכו'
 שהיו שוחטים מהם ומעבדים אותם ונכנסו בשערי עומאם
 ואין

מוקקין וגם הרי"ף והרא"ש ז"ל ב"ד מוקקין ופרעה סבר
 שהוא מוחזק והמע"ה והקב"ה סבר שאדרבה הוא המוחזק
 ככל האומר. חזק לפי משו"ל דהזמן נגלס דמשטולד יחזק
 התחיל הגרות וקאי ת"ש חזי גר יהיה זרעך ח"כ ודאי
 דיכול להוליאם כדי להפרע חזבו כיון שהגיע הזמן ואין לו
 שום מענה לפרעה וזה פשוט. מענה נצח לכו' המאמר
 בשעה שלחו ישראל ממל' ר"ל שהיו בתחילה הם מוחזקי'
 והופשיים בהם והנה בעתה ילחו מהתה ידם. לכן בזה
 עשון פחה ואמר רש"ע חומה זו באתה - מוליה רמו
 בדבריו אלה דכיון דבדבר בנח' שני חס הלוה מצדו חס
 ב"ד מוקקין לו הו' לה ומלריס היו מוחזקים והופשיים
 יכולים לומר קי"ל כהר"מ וכהר"ג דאין ב"ד מוקקין לו
 עד שיגיע הזמן ואהה המוליה מידס דינא הוא המע"ה לכן
 יש לי עליה דין יצה מיכאל וידון עמי. כיון שבה מיכאל
 פירש שיחותיו פחה ואמר רש"ע חמה גזרה על חומה זו
 שיהיו מצועזדים המת יד חומה שלי ת"ש והוי הלואה לזמן
 דקי"ל דאין יכול להוצעו כו"ז. והף חת"ל דכיון שבה
 פרעה מצדו דינא הוא כמצי' ז"ל דב"ד מוקקין לו. אכן
 כיון שהיו הפושכים בהם ובעצדו בהם פ"ו כניס ח"כ הם
 מוחזקים וקי"ל המע"ה וכמ"ש מהריב"ל ז"ל דיכול המוחזק
 לומר קי"ל כהר"ג שאין ב"ד מוקקין ואין ההה הוליה
 אותם מחמ"י חומה שלי חוה"ז שערין לה נגלס זמן ת"ש
 שהיה זמן ההלואה. מה האמר דלה קי"ל כמהריב"ל הלה
 דינא הוא כמו בפסק מין ז"ל דב"ד מוקקין ולכן הוליה
 חוהם בזה"ל. עכ"ז מטעם אחר חמינה דכיון דאיכא
 שבושה בדבר רהוי לחוש להחולקים וכברי דאין ב"ד
 מוקקין לו וכמ"ש מהרשד"ם ז"ל דאיכא דאיכא שבושה
 בדבר רהוי לחוש וכו' וא"כ כשם שאהה קיים כך שבושתך
 קיימת ורהוי לחוש לס' הר"מ והרי"ג ז"ל דכברי דאין ב"ד
 מוקקין לו הלא עד שיגיע זמנו לכן תן לי רשות והחזירם.
 לכן כשראה מיכאל טענותיו נשתתק ולא יכול להשיב כיון
 דהוא בזה מטענות חמתיות הן מטעם שהיו הפושכים
 והקב"ה הוא המוליה והמע"ה והן מטעם דאיכא שבושה
 ששבע הקב"ה שיהיו לזמן ת"ש והיכא דאיכא שבושה
 ראוי לחוש להחולקים. הו' אמר הקב"ה לעוזא יש לי
 ללמד זכות על בני. יש לי דייקא ר"ל לה כמו שאהה
 סובר שהלוה הוא מוחזק הלא חזי שמלכותי עכ"ה ובידי
 הכל חזי הוא המוחזק והם המלוה מוחזק שומעים לו
 ואפי' הר"מ והרי"ג יודו וכמ"ש מהרשד"ם ז"ל. וזהו יש
 לי שאני מלך עכ"ה ללמד זכות על בני. ועוד מט"א דכ"ז
 חס הוא עדין בזה"ל אז באנו למח' המ'. אכן אנה
 דאמרי דהזמן כבר נגלס ובהגיע זמנו לית דינא ולית דיינא

ואין לך מצבו גדול מזה. לכן ועתה דייקה אף שהוא
 בתורה" עכ"ל לכה והשלחך אל פרעה והוא חת עמי
 בני ממל' דכיון שהלוי מצבו נכסיו ב"ד נזקקין לו
 בתורה" כמ"ש מרן ז"ל. לכן מרע"ה בשומשו בה עשון
 לומר דכיון שפרעה ומלרים הם הפושטים בהם והקב"ה
 הוא המוליה מחמ"י יכולים לומר ק"ל כס' הר"מ והר"ג
 שאין ב"ד נזקקין כיון שאני בה להוליה מהת"י לכן אמר
 מי הנני כי חלק אל פרעה וכי הוליה את בני ממל'
 וכי הוליה דייקה שהם הפושטים והני רוצה להוליה מחמ"י
 ונ"ה וכי הוליה בחיזה כח להוליה מהתת ידס. או אמ"ל
 הקב"ה דבר חדש דכ"ל חס הוא בתורה" או באנו למח'
 המ' ויכול אתה לומר שאין צדיקו להוליה חכן אני אומר
 לך שהזמן כבר נשלם דמשגולד ינחק התחיל הגרות ורחיה
 לזה שאמרתו לינחק גור בארץ הזאת והיה עמך לשון
 גרות. ח"ש ויאמר כי היה עמך בדרך לחות ר"ל הבט
 וראה בפ' גור בארץ הזאת והיה עמך למה אמרתו לשון
 זה אלא להורות שהם גרים בארץ ח"כ משגולד ינחק
 התחיל הגרות והזמן נשלם דקרא נדרש לפניו ולפני פניו
 וקאי ה"ש הכי גר וכו' ח"כ כיון שהזמן נשלם יכול אתה
 להוליאם מהת"י. וכ"ח הא חייבתי ה' קרא נדרש לפניו
 ולפני פניו חכן אי קרא נדרש לפניו קאי ה"ש אועבדום
 ולריך עבדות ה"ש ח"כ מהיכן רחיה דקרא נדרש לפניו
 ולפני פניו. לזה אמ"ל וזה לך החות ר"ל דיש לי חות
 ומופת ע"ל דקרא נדרש לפניו ולפני פניו והוא בהוליהך
 את העם העבדון את האלהים על ההר הזה שהוא הר
 המוריה שנעקר ממקומו ובה לה"ם כמ"ש בילק"ר משם
 מדרש פ' יורא יע"ש. והלא תראה מן ההר הזה רחיה
 אלימהא דמוכח שמקרא נדרש לפניו ולפני פניו מכח שלא
 נעקד ינחק ונשחז' על ההר הזה אלא החיל מוכרח לומר
 דתיבה אשר אומר חלק קאי על והעלהו אלפני פניו וה"ג
 תיבה ה' שנה קאי על כי גר והזמן נשלם וחיט בתורה"
 עד שחמיר דאין לחננו יכולים להוליא מהתת ידס ודו"ק.
ובז"ו כו' מד' ח"ל בשאמר משה להקב"ה אעברה נח
 אמ"ל הקב"ה למשה אל תוסף דבר אלי עוד
 בדבר הזה בדב"ר גי' יח"ק ע"כ. וק' מה ענין ינחק
 לכניסה מרע"ה לח"י. חכן עפי"ה ה"ש ובהק' עוד מ"ש
 הלק"י ז"ל ע' משה סי' ה' דעעס מה שלא נכנס משה
 לארץ הוא משום שסירב בשליחותו ש"מ כמבז"ל ע"פ
 עתה תראה וכו' יע"ש. וכת' ה' אהר הכחלים ז"ל ד"ח
 ע"א דמשה היה סובר דקו"ל היה ולכן אמר מה זכות
 בידם להוליאם דאי בזמנ' ילאו למ"ל למדוד בהר זכוחא
 יע"ש. בז"ו דמשה היה סובר דשלא בזמנ' ילאו ולכן

סירב דקרא נדרש לפניו דוקא וקאי ח"ש אועי"ה וא"כ
 ה"ן מן הראוי ליענש שלא יכנס לארץ לכן ביקש אעברה
 נח וכו' לכן אמ"ל הקב"ה דעושה אתה בדב"ו וא תוסף
 דבר אלי עוד דשלא כדיון סירבתי ואתה ראוי לעונש שלא
 תכנס לארץ דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו ורחיה לזה
 בדב"ר גי' יח"ק דמעקדות ינחק מורה דמקרא נדרש
 לפניו ולפני פניו ולכן לא נשחט ח"כ ה"ג קאי ח"ש הכי
 גר והזמן נשלם ואלא כדיון סירבתי לכן אל תוסף וכו' דדוק:
ובז"ו כו' הפ' והחזק מלרים על העם למחר לשלחם מן
 הארץ כי אמרו כולנו מתים. דק' מהו אומר
 מן הארץ אול"ל למחר לשלחם ותו לא. גם מהו כ"ט כי
 אמרו כולנו מתים. חכן עפי"ה יע"ן ובהק' עוד מה שפי'
 ה' מופת"ד הרב בן איש חיל רב מבבל יל"ו ד' ל"ז ע"ד
 כו' הפ' נפשו כנפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר
 ואנחנו נמלטנו והוא במה שכ"ט דלמה אמר בהחילה
 דרך שלשה ימים וכו' דמשמע שיחזרו אליו ולא אמ"ל
 לשלחם לגמרי. העעס שהקב"ה ראה שאף שיאמר שיחזרו
 אליו עכ"ל יהיו נעולים ולא יחזרו לשהעבד להם. והוא
 עפ"י משל לאסור אחד שגור המלך לאורגו חך דרכס היה
 שקודם שיהרגו אותו יביאוהו לפני המלך ויאמר לו שיבקש
 ממנו חיזה בקשה קודם שיהרג כדי שימחול על דמו כז"ש
 בגמרא שבבבא דר"ל עם הגך לודאי וכן עשו. הביאוהו
 לפני המלך ואתה שעה היה המלך סועד על שולחנו ויאמר
 לו המלך מה תבקש ואעשה לך קודם הריגה. ויבקש הח"ש
 מעל השולחן שלפני המלך ללוחיה חתה זכוכית מלאה יין
 ויאמר הרגה לשתות היין שבהך הללוחית הזה כולו בתיבתי
 וישב על של ארמון המלך חך ירה חכני פן שומרי
 המלך יבהלני ולה יתיבתי לשתות זה היין כולו לכן חבקש
 שהשבע לי שלא יהרגו אותי עד שאשפה כל היין אשר
 בללוחית זה טלו עד גמירה בנחת. וישבע לו המלך כאשר
 ביקש מאתו ויט המלך להעלותו על גג הארמון והללוחית
 בידו לשתות היין שבהוכה על הגג במנוחה והשקט וצחח
 וכן עשו ויעלוהו על גג הארמון. והנה הוא עולה במדרגות
 על הגג עשה עגמו כאלו נכשל ויפול לארץ על הרגפה
 ותשבר הללוחית שבידו באצני שיש של הרגפה וישפך היין
 כולו. ויחזירו אותו למלך לראות מה יאמר עתה כי היין
 נשפך וזה אומר הביאו לי היין שבללוחית ואשתהו ויאמר
 למלך חדוטי המלך עתה אני רואה שאתה לריך לפטור אותי
 מן הגזירה מאחר שכשבעה שלא יהרגו אותי אלא עד
 שאשפה היין שהיה בללוחית ועתה היין חיינו ואיך תקיים
 שבועתך וינחק המלך על חכמתו ששעה הקנה לעגמו
 בדב"ו ויפטרנו לשלום. וכן הענין כאן ראה הקב"ה דאחר

בילאו

שגלו שכיה עמהם. אבל אי חגור' יש אם לנוסורה וקרא דכתיב לא באל"ף לא אתי תירוק זה. וכוה פי' מש"ה לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא השלח. צהק' עוד מ"ש צמס' פסחים לא כשהי נכתב אתי נקרא ונפק"ל מקרא זה שמי לעולם לעלם כתיב דיש אם למסורת. וזה מ"ש פרעה לא ידעתי את ה' ונ"ל לעלם כתיב ויש אם למסורת ונ"ל קרא דככל נרתם לו נר נ"ל יש אם למסורת ולא באל"ף כתיב ח"כ מנ"ל דהשכינה השלימה הזמן ולפי"ז וגם את ישראל לא השלח עכ"ד ז"ל :

עוין מ"ש צמד' דהמלאכים היו שועטים דהו' תהיה הלל ומה עשה הוא ית' נר קלסתר פניו של מרע"ה דומה לאברהם ואמ"ל לא זה הוא שהלכתם אליו צ"ח. וכתבו המפ' דעשם זה לא יוחא הלא למ"ד יש אם למקרא וצ"ח חסור דקרא כתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ובחלב קריין והמלאכים עשו חסור באכילתם צ"ח לכן לא ניתנה להם החו'. חק אי אמר' יש אם למסורת ח"כ לכה למילף דצ"ח חסור וא"כ למה לא ניתנה חו' למלאכים כיון דלא עשו חסור באכילתם. ומכרח לומר מנ"ה לא ניתנה להם החו' משום שא"ל גדולים לדיקים יותר ממס"ש וחק שהמלאכים קדמו בזמן עכ"ז קדימה המעלה עדיפה כאשר האריכו למעניהם המפ' ז"ל בזה עו"ע. וכבר כתבנו משה ה' אשר הנחלי' ז"ל דממה שאמר משה מה זכות יש צידם נר' דסבר דקוה"ז היה דתי צומגס יתו למ"ל למהדר בחר זכותא יע"כ. עוין מ"ש בקדושין ד' י"ח צבגדו זה כיון שפירש עליהו עליה דהיינו חיבות טוב אין רשאי למוכרה אבל שפחות אחר שפחות יכול למוכרה דברי ר"ה רע"ה כיון צבגדו זה פעם אחת טוב אין יכול למוכרה הכי גרים ר"ה צנמ' יע"כ צהוס'. ר"ה סבר יש אם למסורת רע"ק סבר יש אם למקרא ופי' ר"ה דהמסורת היו לשון צבגד דהיינו פריסת עליה מדלה כתיב צבגדו צו"ו. ורע"ק סבר יש אם למקרא היינו לשון צבגד דתי לשון צבגד הוה ליה למימר קב"ד כמו מנגד נגדו ע"כ. נמלה דתי חגור' יש אם למק' כרע"ק קב"ד קריין חו' רשאי למוכר חפי' לשפחות אחר שפחות' דחינה לשון צבגד הלא לשון צבגד וכיון צבגד זה וכו'. משא"כ לר"ה דס"ל יש אם למסורת צבגדו כתיב דהוה לשון צבגד ודוקא לשפחות אחר חיבות חו' יכול למוכר הצל לשפחות אחר שפחות יכול למוכר. וחיה"כ צס' עמודיה ז' דמאחר שהיו ישראל צמ"ל הויך אפשר לבגוד צס' בחורבן וגלוה כיון דישראל הם חמה העבריייה הגמורים בגלות צמ"ש צוהר ע"פ וכי ימור איש את ברו לחמה אם לא דתי צמ"ד דלשפחות אחר

שלאו ממל' ידוק פרעה ועמו אחריהם אל הים להרגם ואז צס' יעשה צהם דין על אשר השליכו ישראל ביאור להמביעם צמ"ש כי בדבר אשר זדו וכו' וכיון דפרעה ומלרים נאבדו מן העולם אלל מי ישלימו ישראל את הזמן כענין הללויה שנצברה ונפקד היין שאמר החסיד הביאו לי היין ואבחהו ואו העשו הגזירה. כן ישראל חומרים היה פרעה ועמו הלא המה אבדו. הביאו פרעה ועמו ונעבוד אותם להשלים הזמן. ולכן המ"ל בתחילה דרך בלשה ימים שידוע הא"ת ביהחדש דבר אחר יניחהם ויהיו גלולים לגמרי שמאחר שפרעה ועמו יהיו אבדים אלל מי ישלימו הזמן. וז"ש נפשו כלפור נמלטה מפח יוקשים בהם המלריים והנחנו נמלעט וסיינו כי עשה הש"ת מליחות שיהיה הפח שהיה פרעה נצבר ונצברה הללויה ונפקד היין כי פרעה ועמו אבדו מן העולם ואו ממילא והנחנו נמלעט דהיה פרעה ועמו כדי להשלים הזמן הלל את"ד ז"ל יע"ש :

בז"ו כו' הפ' הנו' והחוק מל' על העם למהר לשלחם מן הארץ ר"ל מסיבה הארץ דהפשו הביעה צמ"ד מקרא נדרש לפני ולפני פניו וקרא דת"ש קחי על כי גר יהיה זרעך בארץ ל"ל ומבגולד ילחק וכו'. כי אמרו שאם נאמר דקרא נדרש לפניו ולרין עבדות וענוי ה"ש ילאו ממעט אחר דכולו מתים ונ"כ יאמרו היה פרעה ועמו עד שגפוד חוהם. הללויה נצברה והיין נפקד. ח"כ מוטע לבו לשלחם ויהאחר הללויה והיין קיימים ודו"ק :

באז"א הפ"ל כו' המשך הפ' ועתה לכה וכו' ויאמר משה מי הנכי וכו' ויאמר כי היה עמך וכו' ויאמר משה הנה הנכי בך אל צנ"י ואמרו לי מה שמו וכו' ויאמר היה אשר היה ע"כ דתי"ל בכו טובא. חדה מהו כו' משה באמרו מי הנכי וכו' ומה השובת הקצ"ה כי היה עמך. גם אמרו ועתה לכה ביה"ה לבסוף הול"ל לך והשלחך ה"ה יתירה למה. והו מה ששל משה ואמרו לי מה שמו וכו' מהו כוהו בזה. ועוד נ"ל דס"ה לי מ'ה שמו מ'ה ס"ה הוי"ה מה ענין שם הוי"ה לכה ולמה הוה רמח צס"ה בהעלם. ועל הכל מה שהשיבו הקצ"ה היה אשר היה למה לה צמר הקצ"ה מכל שמוהו כ"ה שם חו"ה דוקא. וכו"ל דרשו היה עמהם בגלות זה היה עמהם בגלות אחר מה ענין זה לשאלת מרע"ה ואמרו לי מה שמו וכו' :

אכן יובן צהק' מה שתי' המפ' ליניחהם קוה"ז דהשכינה השלימה הזמן. וכת' הר' דרכי חוב ז"ל ד' מ"א ע"ה דתי' זה לא ניתן ליאמר הלא צמ"ד יש אם למקרא וקרא דכתיב בכל נרתם לו נר לו צו"ו קריין דצ"ח

אחר חיות הוא דהיינו יכול למכור אבל לשפחות אחר שפחות יכול וכו' שלא פירש הקב"ה גליטו עלינו הרשות בידו למכור אותנו כמה פעמים וקושטא קהי כר"ה דיש אם למסורת וכפי ר"ה :

הר"א מעשה נבא להתחבט הכתובי שאמ"ל משה להקב"ה ועתה לכה ואשלחך וכו' והוא דהקב"ה ס"ל יש אם למקרא וה"כ השכינה השלימה הזמן דכל לרתם לו זר לו ביו"ו קריין לכן אמ"ל למשה ועתה לכה לך ה' ר"ל לך אל פרעה בטענה זו דה"ה היא השכינה השלימה הזמן וזוה והולא את עמי בני ממל' דגשלים הזמן. אכן מרע"ה ס"ל יש אם למסורת ולה באל"ף כתיב ועדיין לא נגלם הזמן דה"ה זה דהשכינה השלימה הזמן לדידה הינו ה' לכן אמר מי אנכי וכו' וכי אוליא ופירש"י מה זכות יש בידם דכיון דהזמן לא נגלם לך זכות להוליא דמאן לימא לן דיש אם למקרא והשכינה השלימה הזמן. לזה אמ"ל הקב"ה חי מהא יש לי רחיה ומופת חוקך דיש אם למקרא מנתינת הסו' לישראל ולא למלאכים וכו' והוא לך האות דיש אם למקרא בהוליאך את העם העבדון את האהים על ההר הזה אתם ולה המלאכים והע' משוב שאלו צב"ח ולדידך דיש אם למסורת צב"ח מלן דחסוד וח"כ לריך שהנתן הסו' למלאכים ולה לישראל. ח"ו ממה שראינו שניתנה הסו' לישראל מוכרח דיש אם למקרא וה"כ בכל לרתם לו זר לו ביו"ו קריין והשכינה השלימה הזמן ושפיר סוכל ללך בטענה זו. חו ויחמר משה הנה אנכי בה וכו' ר"ל דמשה לסדרתו חויל דיש אם למסורת וכו' זה בעל הוא ומענין הסו' ליכא רחיה דמה שניתנה לישראל הוא מעט"ה דגדולים לדיקים יותר ממה"ש לא משום שאלו צב"ח ולעולם חמינה דיש אם למסורת. ורחיה לזה הנה הנכי בה אל בני וחמרו לי נה שמי מה חומר אליהם וכי יכול אני לומר שם הוי"ה צ"ה והע' דלעלם כתיב ולכן נרמו שם הוי"ה צ"ה צס"ת ל"י מ"ה שמ"י מ"ה ס"ת הוי"ה בהעלם לרמוז דהיינו יכול להוליאנו בשפתיו דלעלם כתיב ח"כ זו רחיה גדולה דיש אם למסורת וח"כ חיר הדין דהזמן לא נגלם ומה זכות יש בידם להוליאם. חו אמ"ל הקב"ה היה אשר היה ר"ל לדידי דס"ל יש אם למקרא חייני יכול למכרם פעם אחת כרע"ק הסדר פיין שבגד בה וכו' אכן לדידך דסדרת יש אם למסורת ח"כ כ"ז שלא פירש עלינו יכול למכור ח"כ לך והוליאם בטענה זו או היה אשר היה עממם בגלות זה היה עממם בגלות אחר דשאר גלויות ישלימו הזמן וכמדובר ודו"ק :

ובדרוך לך לבאר עפ"י מאמר מד' ח"ל היס ראה ויטם

מה ראה חרונו של יוסף ראה שג' וינס וילא החולה ע"כ וי"ל דמה חלוי זכ"ו. אכן עפ"י ח"ש ובהק' עוד מ"ש ה' קרבן שבת ז"ל ד' כ"ה משם בעל הפורים פ' ויטב שר"ה ור"ע כולם למדו מקרא דיוסף דכתיב ביה והתפסאו בצגדו שאחזתו אשת אדוניו לשכב עמה מ"ד לשון בגידה ומעילה למד מיוסף מה בגדו דיוסף לשון בגידה כי לעשות זכיו נכנס לשכב עם אשת אדוניו אף גבי אמה נמי לשון בגידה וכיון שבגד בה אינו יכול למכרה. ומ"ד לשון מלבוש למד נמי מיוסף כי סדר שיוסף לא עלה ע"ד לשכב עמה ולשון מלבוש ובגד הוא אף הכא גבי אמה דכתיב בצגדו בה היינו נמי בגד ממש שכיון שפירש עלינו עליה לא יוכל למכרה ע"כ יע"ש שפי' בזה דברים נחמדים. וידוע דהמבטן דיוסף לא חטא ממה שזכה למלכות כידוע. בזו"ו דהיס היה סובר דכיון דלא נגלם הזמן אף דהתנה הקב"ה עמו ליקרע כמשול"ע"פ לאיתנו להנאו ה"ד אם ילאו בזמנם וליכא למימר דשאר גלויות ישלימו הזמן דהוא סבור פרע"ק דיש אם למקרא ולשון בצגדו היא בגידה וכיון שבגד בה וכו'. אכן כיון שראה חרונו ש"י ראה מעשה וזכר הלכה דממה שזכה יוסף למלכות נראה דתיבת בצגדו לשון בגד לא בגידה ה"ג בחמה לשון בגד וכ"ז שלא פירש וכו' יכול למכרה ח"כ וכל לומר דשאר גלויות ישלימו הזמן באותה שעה נקרע ולכן אמרו מה ראה חרונו ש"י ראה ודו"ק :

ובז"ו ח' הפ' בלאת ישראל ממל' בית יעקב מעם לועז היתה יהודה לקדשו וכו' היס ראה ויטם וכו'. הכונה היא בלאת ישראל ממל' לועז יש עליהם שלא ילאו בזמנם וחו בית יעקב מעם לועז שיש עליהם לועז. אכן הסו' הוא היתה יהודה לקדשו ר"ל שישראל עדיין צמוד קדושין וכ"ז שלא פירש עלינו יכול למכרה וח"כ שאר גלויות ישלימו הזמן. וכ"ת מאן לימא לן דתיבת בצגדו לשון בגד דילמא לשון בגידה וכיון שבגד בה וכו' לז"ק היס ראה ויטם ומה ראה חרונו ש"י ראה ומשם באר"ה דתיבת בצגדו לשון בגד וכ"ז שלא פירש וכו' ח"כ שאר גלויות ישלימו הזמן לכן תקף נקרע היס לפנייהם כאמור ודו"ק :

ובז"ו ח' מארז"ל בשעה שינאו ישראל ממל' כרתו ברית לעשות חסד זע"ו. והוא המורה. דמה ראו באותה שעה ומה נתחדש להם עד שכרתו זה הברית. אכן יובן בהק' עוד מ"ש ה' לחמי תורה ח' התנה צפרקי חבות שאמר מסורת סיג לחורה מעשרות סיג לעושר. והוא דשע"ה אמר לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. וק' דמה הפרש יש בלבוש שאינם דומים החכם עם הכסיל שהלב

שהלך הוא בשמאל המיד בין חכם בין כסיל שוים. אכן הענין הוא דר"ל דרשו ע"פ עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר ודרשו תעשר בש"ן ימנית לשון עושר והיינו כמו שכתובה בה' לא כפי המקרה בש"ן שמאלית. והנה הילכה"ר הוא תמיד מפתה לאדם למנעו מן הגדקה באומרו דאוליין בחר המקרה בש"ן שמאלית וליכא רמז בזה שיהיה עשיר. אכן הילכה"ר אומר לאדם שילך לימינו דהיינו כפי הכתיבה בש"ן ימנית וה"כ דרשה רז"ל אמתיה עשר בשביל שתתעשר ולכן יפריש מעשר מממונו כדי לתת גדקה ויחכה לעושר. וזהו לב חכם לימינו תמיד הולך לגד הימין ר"ל שהולך עפ"י דרשה רז"ל שדרשו עשר בשביל שתתעשר ובש"ן ימנית וזהו לימינו. אכן הכסיל בחושך הולך נוטה לשמאלו כפי קריאתה בש"ן ונמנע מלעשר כדי שלא לתת גדקה לעניים. וז"ש התנא מסורת סיג לתורה ר"ל דק"ל בכל מקום דאוליין בחר המסורת ועי"ז מעשרות סיג לעושר דאוליין בחר הכתיבה והיא לשון עושר כמו שדרשו עשר בשביל שתתעשר אה"ת ז"ל. מעתה יובן דבשעה שילאוי ישראל ממל' המה רחוי דכל עיקר יליחוס קוה"ז משום דאוליין בחר המסורת ובבגדו לבון בגד וכ"ז שלא פירש וכו' וה"כ שהר גליות ישלימו הזמן לכן באותה שעה כרתו ברית לעשות חסד וע"ז דכיון דאוליין בחר המסורת א"כ דרשינן שפיר עשר בשביל שתתעשר כאמור וזו"ק :

ובז"ו כו' המניד באומרו רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם לכם ולה לו ולפי שהוליא ח"ע מ"ה כבר בעיקר חף אתה הקרה את שניו ואמור לי בעבור זה וכו' ואלו היה שם לא היה גאול. ול"ל מהו שאלתו מה העבודה הזאת לכם על חיזה ענין הוא שוא עד שבצביר שאלתו זאת חשב אותו סופר בעיקר. גמ"ש הקרה את שניו למה שניו ולא עיניו ולמה לא פסיק רישיה ומהו מדה כנגד מדה בעבור שאלתו זאת הוא הקרה את שניו. גם התשו' ואמור לו בעבור זה וכו' ואלו היה שם וכו' לא ידענו ענין תשובה זו שהיא מעין שאלתי חס לאו :

והו"ן מדרכנו חפ"ל בדרך דרש בהק' את הידוע מ"ש צמד' דשאל אותו המין כחוב בתורתכס אחרי רבים להטות וכיון דאיה"ע הם הרוב למה ח"ן אתם משוים עמנו בע"ז. והרבה תי' נאמרו בזה וחד מנייהו מ"ש האפ' ז"ל דחף דק"ל רובא וחזקה אוליין בת"ר. אכן כשהחזקה אלימתא חולי' בחר החזקה. ה"ג חף דאיה"ע הם רבים עכ"ז יש לנו חזקה אלימתא שהקב"ה הוא אחד ושמו אחד והיא יי"מ שעשה לנו אותיות ומופתים

וכל העולם ידעו והציטו שה' הוא האלים וכמ"ש יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' וכו' לכן אודא לה עענת רובא כידוע. והנה בגמ' אמרו מג"ל דאוליין בה"ר אהייא מק"פ דקרה כתיב ועלם לה תשצרו בו ודילמא ניקב קרום של מוח ח"ו דאוליין בה"ר ורוב בהמות כשרות הם. והנה צמד' דרשו ע"פ תישבו וקחו לכם לחן מישבו ידיכם מע"ז וקחו לכם לחן של מלוא כידוע. והנה הרשע בא בטון כעענת אוה"ע דלמה ח"ן אנתו משוים עם אוה"ע בע"ז דקרה כתיב אחרי רבים להטות. לכן צה בטענה מה העבודה הזאת לכם שהיא עבודה ק"פ שהני רואה בה תרתי דסתין שחמ"ל משה משבו ידיכם מע"ז וקחו לכם לחן של מלוא. ובצבדות ק"פ עלמה אמר בתורה ועלם לה תשצרו בו ודילמא ניקב קרום של מוח. ח"ו משום דחולי' בה"ר וה"כ כיון דחולי' בה"ר למה חמ"ל משבו ידיכם מע"ז זהו כונת שאלתו. אכן כל כונתו היא בעבור הע"ז לכן אמר ולפי שהוליא ח"ע מ"ה כבר בעיקר שזהו עיקר כונתו לכפור באלהותו ית'. לכן חף אתה הקרה את שניו ואמור לו תשובה ניחח לעולם חולי' בה"ר ולהכי כתיב ועלם לה תשצרו בו משום דחולי' בה"ר ומה שאין חנו משוים עם אוה"ע בע"ז וליה לט משה משבו ידיכם מע"ז. הני' בעבור זה עשה ה' לי בלאתי ממל' דיש לנו חזקה אלימתא ועדיפא מרובא והיא ענין יי"מ שכל העולם ידעו כי ה' הוא האלים הוא אחד יחיד ומיוחד ושמו אחד ידו"ק :

אכן עפ"י דרכנו ח"ש ובהק' עוד מ"ש בגמ' כל המעלי' עיניו מן הגדקה כשע"ז כתיב הכא גליעל וכו'. ובז"ו דהרשע כל כונתו צה טעון על מלוא גדקה באומרו מה העבודה הזאת לכם שהיא מלוא גדקה שהאדם יהיה עמל ובורח כל היום וצא יצה העני חו"ה ויקח ממנו מה שעמל וינחם בו זה דבר שאין הדעת סובלו ולכן הוא חיבו רוגה לקבל דצ"ז לתת גדקה מממונו וזהו לכם ולא לו ומ"ש עשר בשביל שתתעשר הודשא הינה אמתית דבחר המקרה אוליין דהיא בש"ן שמאלית לא בחר הכתיב' שהיא בש"ן ימנית והיא לשון עושר זהו כונת שאלתו. לכן אמר ולפי שהוליא ח"ע מן הכלל בענין הגדקה הוי סופר בעיקר דדינא הכי הוא שכל המעלים עיניו מן הגדק' הוי כעע"ז. לכן כיון שכל כונתו לכפור בדרשה רז"ל שדרשו עשר בשביל שתתעשר לכן מכ"מ הוא רוגה לכפור באות ש"ן חף אתה הקרה את שניו מכ"מ. ואמור לו טענה מספקת לשאלתו בעבור זה עשה ה' לי בלאתי ממלרים וכו' שילאנו קוה"ז משום דחולי' בחר המסורת ובבגדו לבון בגד וכ"ז שלא פירש עלייתו וכו' ושאר גליות

גליה ישלימו הזמן ה"ג בענין הדקה חולי' בתר המסורה ודרשיק שפיר עשר בשביל שהעשר באמור ודו"ק :

והרב פרסומי ניסח ז"ל פ' כו' אח"ל בשעה שילאי ישראל נמל' כרתו ברית לעשות חסד זע"ו. והוא

עפ"י מ"ש המפ' ז"ל משם האר"י ז"ל כי שליטה מזרים בכח ב' קליפות פ"ר ומ"ס הרמזים כמה שגזרו על

ישראל לבנות להם פיתוח ורעמסס דר"ת שלהם פ"ר וס"ת מ"ס והם ממזגים על השכחה והם בני' ש"פ. ובכח הוי"ה

אדנ"י שהכחה שהם יו"ד פ' א' ה' פ' ד' ו' פ' נ'.

ה' פ' יו"ד שעולים ש"פ הם נכנעים ע"כ. ובזה פ'י' חזו מ"ש וחמאך בלדקה פרו"ק דהיבט פרו"ק ג' פ"ר ומ"ס

דפ"י הגדקה יוהש כחם כי ע"י הגדקה מהיחדים הוי"ה אדנ"י ופי"ז הם נכנעים. בזו"ו טו' המד' דכיון ששלטו

עליהם במל' שתי קלי' חלו חזו זליחתם כדי שלא ילטמו עליהם עוד כרתו ברית לעשות חסד זע"ו ולהת' לדקה

ואזי מכניעים אותם ולא ילטמו בהם עוד. וזהו טו' הפ' ימחו מספר חיים כי תיבט מספר מ"ס פ"ר דכיון ששלטו

בהם ב' קלי' חלו לכן ימחו ולא יזכו לחיים מכח מספר מ"ס פ"ר אה"ד ז"ל :

וזהו טו' הפ' והיה מעשה הגדקה שלום השקט ובעת כל ימי שולם הכונה דע"י מעשה הגדקה יהיה

יחוד הוי"ה אדנ"י שעולים ש"פ ג' שלו"ס עם ד' אותיותיו ועי"ז מכניע פ"ר ומ"ס שהם ג' ש"פ ועי"ז יהיה השקט

ובטח השקט מפ"ר דינים ובעת ממ"ס שיהיו נכנעים ואין להם כח לקטרג. ואפשר דזהו העעס שאומרים

בשבת שבת שלום. דלנו לדעת למה אומרים דוקא שלום ולא שבת טוב וכוונתו. חקן הענין מוכן עם הג"ל בהק'

עוד את הידוע דבשבת יש יחוד עליון למעלה הוי"ה אדנ"י ובפרט לפי מ"ש האר"י ז"ל דביום ש"ק עולים ב"ע

דקדושה מבי"ע דחול ועולים כולם להל' בעליה נחמר לה יגורך רע ויהיה זיווג זו"ן דחל' שהם הוי"ה אדנ"י שעולי'

ש"פ ועי"ז מכניעו' הפ"ר ומ"ס שעולים ש"פ ולא יתעוררו הדינים בשבת כידוע. ולכן חזו אומרים שבת שלום דבשבת

יש יחוד הוי"ה אדנ"י שעולים שלו"ס כנו' ועי"ז שלום יהיה לנו :

ואפשר שהקב"ה מגיד מראשית אחרית שבתחילת פ' שמות כתיב ואלה שמות בני' הבאים מזרימה

בה' ולא מזרים. הלא בא לרמזו דעיקר השעבוד הוא מסיבת דשולטים פ"ר ומ"ס שהם ג' מזרי"ס לכן הוסיף

ה' ויהיה בני' שפ"ה ג' שכי"ה רמז דע"י השכינה יומתקו ויוכנעו הדינים ובהו ילמח ישועה וגאולה לישראל.

ולכן חז"ל הכה נחמכה לו לבטל מהם את השבת. דמה

להם ולשבת דוקא. חקן ידוע הוא לפרעה שע"י הפ"ר ומ"ס שהם ג' מזרי"ס ילטמו בישראל. ואם ישר' יקיימו

את השבת יהיה יחוד הוי"ה אדנ"י שהם ג' ש"פ ויבטלו כח הפ"ר ומ"ס. ובפרט שהשבת היא בחי' מלכות שמים

שהיא ה' התרונה הם תתחבר עם מזרי"ס תהיה מזרימ"ה ג' שכי"ה ובהו יומתקו הדינים ויוכנעו הפ"ר ומ"ס

ועי"ז ילחו מהמת' ידם לכן חמר הכה נחמכה לו לבטל מהם את השבת. וזהו העעס שנקרא החג ששם פסח

מלבד העם הפשוט ע"ש שפסח וכו'. עוד בה רמז שפיקר הגם היה שנכנעו הפ"ר והמ"ס ע"י שמונה

אותיות שהם הוי"ה אדנ"י שעולים ג' ש"פ. וזהו פסח פ' מפ"ר וס' ממ"ס נכנעו ע"י הח' שהם השמונה אותיות

הנז' ולכן נזפרפו טולם ונקרא פס"ח ודו"ק :

ואפשר דזהו העעס דשבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול. דהה"א יתירה חז"ל שבת גדול

חקן עפ"י ה"ש דע"י שאמ"ל הקב"ה בשבת זו משבו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן ש"מ ועשו שבת זה כדעו

וכהלכתו. נרמז יחוד גדול למעלה הוי"ה אדנ"י שעולים ג' ש"פ ועי"ז נכנעו הפ"ר ומ"ס שהם ג' מזרי"ס

וגיהוסף ה' על מזרים ונעשית מזרימ"ה ג' שכי"ה ועי"ז ילחו ישראל ממז' ובהו נודע כי גדול ה' לכן

קורין אותו שבת הגדול ר"ל שע"י שבת נהוסף ה' על מזרים ועי"ז ידעו כל העולם כי גדול הדוגני וזהו הגדול

ר"ל ה' גדול לכן קורין אותו שבת הגדול :

ביערתה רוחה חכמי שהיה למשא כבוד על מע' מו"ר חמרתו הדרי' כי לטפחי מקדם בה יבא ברינ'

זכה. ביום הזה ליום ה' לעשות לכפר עליכם ופתח אה"מ תשבו יומס ולילה ז' ימים ובמרתם את משמרת ה' ולא

המותו. שם רמז ליום הק' הזה יום שבת הגדול שנהנו יבאל קדושים להחאסף כל העם לשמוע הלכות פסח

בפסח ובהו יוכלו לקיים מצות החג הצע"ל כדעו והלכתו לשמור את משמרת הקדש בכל מידי הן במילי דחכילה הן

במילי דכפר וחמקן הן במילי דחג שלא לתלל את המועד ויעשו משמרת למשמרת. וזהו שרמזתי ביום הזה שהוא יום

שה"צ ליום ה' לעשות ר"ל להחאסף יחד לשמוע הלכות פסח בפסח ובהו יהיה לכפר עליכם. אך בתנאי וע"מ

ופתח אהל מועד תשבו יומס ולילה ז' ימים שהם ז' ימי הפסח תשבו פתח אה"מ שהם ב"ב וב"מ ולא תלחו חנה

ואנה כדי שעי"ז ובמרתם את משמרת ה' תשמרו הלכות פסח כראוי. ועי"ז ולא המותו שכל האהיר בהלכות פסח

וגוהר מן החמץ אפי' במשהו מוכנע לו שלא יזוק כל השנה ואין חטא בא ע"י כידוע :

שוב חזרתו וחזרתו ניוה ה' לעשות לכפר עליכם ופתח את"מ תשבו. שם רמזו על גאולתנו ועל פדות נפשנו כמה שידוע שעיקר הגאולה תלויה בים שלום שיטיה שלום וההצבה וחזרה ביעני ונקים הש"ח מלכנו כי לא נחרז הציה אלא בעצור ש"ח ועי"ז סיכורו מהם השנאה נזכה לביאת משיחנו ולבנין בית קדשנו ותפארתנו. וחוה שרמזתי ליוה ה' לפסות ר"ל להתאסף יחד ותהיו כאיש אחד ותסירו שג"ח מזיעיכם ועי"ז ופתח את"מ תשבו שבוטות זה הקב"ה יגאלנו גאולה שלימה ויבנה לנו צי"ק ותפארתנו וגש כולנו יחד פתח את"מ. והכל הלוי ושמרתם את משמרת ה' שהחזרו בהש' שלימה והשמרו מצות ה' כראוי והעשו משמרת למשמרת וזוה תוכו לגאולה כי פדה ה' את יעקב. ככ"א :

לכל מצבם תורה מכו"ה נקרא שה"ג ע"ש שנאמר צהלים נדע ציהודה להים צישראל גדול שמו וציחוקאל ל"ח וההגדלתי והתקדשתי וגדעתי לעיני גוים רבים וידעו כי הני ה' חיה היה הכל ע"י לקיחה ש"פ נדע שבישראל גדול שמו כמה שמעו ידיהם מע"ז ונחגל שמו לעיני מל' את"ד ז"ל. ועדיין ק' דמה הלוי זכ"ז גדולתו ית' עם השבת דהן חמה שפירש להם הדבר ביום ש"ק כאמור חכן העיקר הוא ע"י לקיחה הפסח שאמר משכו ידיכם מע"ז ח"כ ה"ל לקרות גדול ע"ש העיקר שהוא הפסח ולגזור פסח גדול לה שבת גדול :

אבן לעג"ד הפשר בדרך דרש שיה הלוי דוקא בשמירת שבת בע"י שמירת שבת כהלכתו בשמרו אותה וליוה אותם משכו ידיכם מע"ז כזה נדע גדולתו ית' כי הוא הלהים בשמים ממעל חין עוד. וקודם כל דברי הני הצי"ה מה שראיתי להגאון מהרח"פ ז"ל בס' ברכת מועדיך לחיים בדרוש ב' לשה"ג שהצי"ה משם ס' לחמי תודה ז"ל דקנ"ח ע"ב שבת ח"ל ולדעתי יש ליתן טעם לקריאת שם זה שה"ג עפ"י מ"ש במד"ר פ' בח ח"ל מהו חשך הפילה ח"ר חבדימי דמן חיפה אותו חושך כפול ומנופל היה רבוחיו חמדו ז' ימים של חשך היה כינוד ג' ימים ראשונים מי שהיה יושב וצ"ק לעמוד עומד והעומד שצ"ק לישיב היה יושב ועל אלו נאמר ויהי חושך חפלה בכל הר"מ ג' ימים לא ראו אור היה חשוך ג' ימים אחרים מי שהיה יושב לא היה יכול לעמוד והעומד לא היה יכול לישיב ועליהם נאמר ולא קמו חיים מתחתיו ג' ימים. וצ"ה ימים נתן הקב"ה חן בעיני מל' ויבאילוס שהיה ישראל נכנס לתוך צהיהם של מל' והיו רואים כלי כו"ז זבמלות. חם היו אומרים חן לנו להשחיל לכם היו ישראל אומרים להם הרי הוא במקום פלוני לקיים מה שנאמר ואחרי כן ילחו ברבו"ג הרי ששה ימים של חשך והו' של חשך היה צי"ס שג' ויהי הענן והחשך למלריים ויאר חת הלילה לישראל ע"כ. וסגת המדרש פשוטה דכל מכה היתה משנשבת ז' ימים ואילו חשך היה ו' ימים לזה הולרנו במד' לפרש דיום החשך של י"ס השלים המנין של ז' ימים :

אלא דלכא' ק' דלמה לא עשה הקב"ה גם מכה חשך שיהיו ז' ימים רלופים כמו שהר מכות. רק די"ל דכיון דהחשך היה בשביל הכזה שיראו ישראל במעמוניות של מלריים ח"כ יום ז' דהיה שבת ח"ה לחפש את כל המועות שבמעמוניות לפי שהם חסורים בניני' מנד חסור מוקלה ובשביל זה נפסק החשך בשבת כדי שלא יהיו ישר' נכשלים בטלטול ונגיעה של מוקלה והולחה מרשות לרשות והולרך הקב"ה להשלים יום ז' של חשך בים ולפי"ז י"ל

דרוש ד' לשבת הגדול

יגירן ה'צנונים וישמחו ה'משכילים זרע ישראל כולם קדושים עם חכם ונבון הגוי הגדול. בחר הקדוש הצע"ל להודות ל' עליין נוהלם ברוך פודה ומליל לעושה נפלאות גדולות הא הגדול. זו ילחה ראשונה אשר הולחנו ממלריים בלחות ובמופסית כד חוק' ובזרוע נטויה והמורה גדול. אחרון חביב הגם שנעשה בעשור לחדש בלקיחה הפסח ביום שבת בעשור לחדש אשר לכך קראו שמו שבת הגדול. וכמ"ש הטור ז"ל ס' ת"ל ח"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שה"ג מפני הגם שנעשה בו שפסח מל' מקחו בעשור ופסח שבו ילחו ישראל ממל' היה ביום ה'. ונמלה בטערה בחדש היה שבת ולקחו כל ח' שה וקשר אותו ככרעי המיעה וצ"ה המלריים למ"ז והשיבו לבוחמו לשם פסח במלות ה' עלינו והיו שיניהם קרות על שמוחטו' חיה לשהין ולא היו יכולים לדבר וע"ש אותו הגם קורין אותו שה"ג ע"כ ומצ"י ז"ל הק' ע"ז דח"כ הו"ל למקרי לכולהו יומי דמעשור לחדש עד ער"פ ימים גדולים. וי"ל שעיקר הגם היה בתחילה שאז היה עיקר קביון שיני המלריים הכל אחר בעבר היום הראשון כיון דדשו דשו ע"כ :

אבן בדרישה הירך דמשו"ה נקרא שה"ג והפי' הינו חל בעשירי ולא ימים שאחריו משום דידוע שבזמן שליוה משה על ק"פ דרש להם טעמו וסודו ובפרט שעי"ז נמנעו מהע"ז כמ"ש משכו ידיכם מע"ז ואוהה דרשא שייכח דוקא בשבת שהוא יום המנוחה וגם יום השבת הוא מוכן ללמוד בו שיש בו סגולה מנד יתרון הנפש שבאדם להועיל

זוהו הענין שקורין לשבת הסמוך לפסח שבת הגדול לפי שחותה שבת שהיא ז' לימי החשך שהיו כואבים שפסק החשך באותו יום בעצור שלה להכשיל את העם בעלפול מוקפה והולאה היו חושבים בדעתם שישלם השי"ת יום ז' של חשך מיד ביום א' שלאחר השבת ומאחר שהיו טולם מלפנים ועומדים בכל היום שיעצור יום השבת בכדי שיכלו מיד בליל מול"ג לחפש כו"ז במצומותיו שלהם בשביל זה נעשה היום ההוא גדול מאד בעיניהם ובשביל זה הוקבע לזכרון לדורות לקרות את השבת הסמוך לפסח שה"ג כדי שיעלה לזכרון להזהר בכל שבת מטלפול מעיה בשבת שהרי מפאת סיבה זאת נפסק החשך בשבת הסמוך לפסח לפי שה"ה לחפש בכו"ז במצומותיו של מל' מאד חסור כליל מוקפה שמתוך זה היה גדול הזמן של היום הזה בעיניהם וכנ"ל עכ"ל וש"י :

ובזה פי' ה' מהרח"פ ז"ל שם כו' הפ' בישיבה ח"ן ורח צחשך אורך והפלתך כלהרים וכו' אם תשיב משבת רגלך וכו' וכבדתו מעשות דרכך ממנוה חפך ודבר דבר. דק' למה אמר לשון עבר ורח הול"ל וזרה כשאר קראי התמורים שם או יבקע וכו' או הקרה וכו'. אכן כו"ל דישיבה הנביא נשבה לזכות לישראל על חילול שבת רמז להם שיהיו עיניהם מה שהיה בימים ראשונים מגיד מראשיה דמכת החשך כתיב בפ' בא ויהי חשך הפילה בכל אר"מ ג' ימים ולא קמו איש מתחתיו ג' ימים הרי ו' ימים ולא היה יום ז' בשביל שלה יחללו שבת לכל בני"ה היה חור במושבותם לחפש בבתו מל' כו"ז. וז"ש זכור ימות עולם ורח צחשך אורך דמכת חשך היה חור במושבותיך והפילתך דהיה חושך הפילה היה לך כלהרים כדי שיכנסו ישראל לבתיהם של מלריים לחפש במצומותיו. ומשם הבין והשכיל אם תשיב משבת רגלך דמה שהיה רגלך נכנס לחוך ביה המלרי בכל ו' ימי החשך לה היה נכנס ביום שבת כמו כן וכבדתו פעה מעשות דרכך דמה שראית זה יש לך לראות שלה לילך למקום שאינו ראוי לילך ביום שבת. וממנו חפך כמו שיעשה במלריים שלה הלכת בשבת למנוה חפני מל' כלי כו"ז ושאלות קן העשו פעה וק"ל :

ג וזה פי' כו' הפ' בתהלים ק"ה שלה חשך ויחשך ולא מרו את דברו. דק' היבנה ויחשך יתירה דודאי כיון דשלה החשך ודאי שהחשך. גמ"ש ולא מרו וכו' לה ידענא חמון קחי חי על החשך הול"ל ולא המרה את דברו. אכן עפי"ה כיחה ובהק' עוד מ"ש ה' בהגה רבה בכו' מארז"ל זכור ושמור דדיבור א' נאמרו דלכאור' ק' דזה כהוב במשנה תו' בדברי משה ואיך ילא לרו"ל דדיבור

א' נאמרו. ופי' דזכור הוא על מ"ע על העוונע ושמור היינו שלא לחללו בע"ל מלאכות הטלפול ומוקפה והולאה כענין השמר פן ואל דהוא ל"ה. ובכן לא יתכן דה' הזכיר על מנת זכירה לא על השמירה ולכן כתיב זכור את יום השבת את לרבות זכירה אחרת שהיא השמירה ושמור את יום השבת את לרבות זכירה. וזה פירשו בה הקידמין אחת דיבר להים שהים ז' שמעתי דז"ו נטריקון ז' שר ו' שמור והיינו אחת דיבר להים דדיבור א' נאמרו ומה הם שהים ז' ז' שר ו' שמור. והשנה זה שרמו קרה שלה חשך והפנה עם החשך ו' יחשך דשעה ימים בלבד יחשך ולא ז' כשאר מכות וע"ז ולא מרו ח"ה דברו ישראל לה עברו על ח"ה דזכור ח"ה יום השבת דהוא שמור דדיבור א' נאמרו ולכן דייק לומר ח"ה דברו דהיה דבר ה' זכור ושמור ואילו היה חשך בשבת לא היו נטלים מחילול שבת בעלפול מוקפה וכביטול לה כח"ל שיהיו ישראל בעצירה והגם כי היה מנוה בדבר דבר לה באותו העם וישאלו הול' מנוה הבאה בעצירה ודעו ית' להשפיע לישראל אבל שלא יהיה מדנד עבירה ולכן עשה ה' ככה דיהיו ו' ימים בלבד כי עי"ז ולא מרו בני"ה את דברו ח"ה ז"ל :

והנה דברי הרב ז"ל מתוקים מדבש והם מוסר השכל ללמד דעת את העם שיקחו מוסר לשמור שבת כהלכתו ולהזהר מחילול שבת בעלפול דבר החסור והולאה מרבות לרשות וכיולא והדרשא פדרש. אכן המלאה זו שהמל"ה ה' ז"ל שהחשך היה ו' ימים ויום ז' היה יום שבת והיה חור ולפי שסברו שישלים יום ז' ביום א' ולכן היה היום ההוא גדול בעיניהם ולכן קורין חילול שה"ג כחמור :

אנכי העבד אחרי נע"ר לה זכיתי להבין המלאה זו. מאחר דידוע שפסח שבו ילאו ישראל ממל' היה ביום ה' ושבת שלפניו היה בעשור לחודש וכו' ביום חמ"ל משבו וקחו לכם לחן וכו' איך הפ"ל שיום שבת היה יום הו' למכת החשך מאחר שכבר השרישו רז"ל מפסוק וימלא שבעה ימים שכל מכה היתה משמשה ז' ימים והיתה הרוחה כ"ה יום בין מכה למכה והתחלתם ית' חומרים שהחילתם בר"ח אי"ר. והרמב"ן כתב שדס בניסן ונהכסה מרע"ה מהס' ג' חדשים איר סיון תמוז. בר"ח חב החחילו הנפרדעים. חלול כניס. תשרי פרוז. חשון דבר. כסלו שחין. עבד ברד. שבת ארצה. אדר חשך. כ"ב ה' סדר הדורות ד' ל"ז ע"ד משס ה' זרע בירך שני. ומשס רבינו בחיי פ' בא כתב שהביא משס הרמב"ן שהבדר באדר וננטרך לומר לדבריו שג' מכות היו בניסן

וא"כ למה נקט דוקא הלו נהיגה הדרך וק"ס ומת"ס והשבת והלא כמה מעלות מוצות למקום עלינו ואף גם זאת מ"ס והתורה לית להם ציד משה עבדך דנראה שכל תמיהתו שכיון שנקט להם תו' ע"י משה דוקא א"כ ה"ל שלא לעע"ז והס עשו כהפך התמיהה ולנו לדעת מה תלוי זכ"ז :

ומצורה לזה נבין כו' מד"ר וז"ל ס' השא א"ר שמואל בר נחמן כחש היה לאבותינו לקבל את התו' ולומר כל אשר דיבר ה' נ"כ. שמה היה נאה להם לימר חלה אלד"ך ישראל ע"כ. וק' דהא פשיטא דמ"ס נ"כ נאה ויהי ומ"ס חלה אלד"ך הוא מכוער. גם נבין כו' מד' וז"ל בשעה שאמרו ישראל ע"כ מיד אמ"ל הקב"ה למשה ויקחו לי תרומה ע"כ. והוא תמוה דמה תלוי זכ"ז :

אכן הכל יובן בס"ד צהק' מה שפי' ה' אשד הנחלים ז"ל כו' ה' ש' ש' אמרה רחב הזונה ידעתי כי נתן ה' לכס את הדרך כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי י"ם מפניכם וגשמע וימס לבזינו ולא קמה עוד רוח באים מפניכם כי ה' אלד"כס הוא אלד"ים בשמים ממעל ע"כ. והוא צהק' מה שפי' ה' שארית ישראל ז"ל משם ה' מהר"ר העשיל ז"ל כו' מאח"ל וישמע יתרו מה שמועה שמע ובה קי"ם שמע ובה ונתגייר ע"כ. ולנו לדעת מה נחמד לו מקי"ם עד שבצורה צא ונתגייר. אכן פי' הח"ל עפ"י מ"ס הכפ' ז"ל דיש צ' פירושים בצכסוק חני אל שדי חיבה מ"ד חני אל שדי שאמרתי לאלהותי די. ואיכה מ"ד שאמרתי לשלמי די. ופי' ה' ז"ל דפליגי בפלוגתא דפליגי רבנן אי מוקדם בצריאה עדיף או מאוחר בצריאה עדיף דמ"ד חני שאמרתי לאלהותי די סבר דמאוחר בצריאה עדיף ומה שצחר ה' צא"י מכל הארנות היה טעמו דמאוחר בצריאה עדיף והצריאה התחילה משחר הארנות צעיגול ולצסוק נצרתה א"י צאמנע הפולס כמ"ס ז"ל שהיא עבדו של עולם וא"כ ע"כ לפרש קרא דחני אל שדי שאמר לאלהותו די ולא חלק כבוד לחד"ים אחרים. דהא ליכה למימר כחידך פירושא שאמר לשלמי די דכיון דא"י שהיא עבדו ש"ע נצרת לצסוק א"כ לא היה מקום להתרחב יותר כדי שיערך לומר לשלמי די וע"כ לא חתא קרא חלה לסתום פי החומרים שחלק כבוד לחד"ים אחרים ח"ו והוא חמר חני אל שדי שאמרתי לאלהותי די. ומ"ד חני שאמרתי לשלמי די סבר דמוקדם בצריאה עדיף ומה שצחרה ה"י מכל הארנות על שהיתה מוקדמת בצריאה וא"כ הצריאה התחילה מא"י ואח"כ

היה

וה' הקדמות היו צ"ה חדשים וא"כ עמדה המכה יותר מו' ימים ויהיו ימי הרוחה בין כל מכה ומכה ל' יום. ואילו מפסוק וימלא ז' ימים למדנו כי הרוחה בין מכה למכה כ"ה ימים. לך כתב הצח"י דהעיקר הוא דהקב"ה דיבר עמו ע"ז צניסן כסגה והיה מפתחו ז' ימים ואותם ז' ימים היו ז' ימי פסח ואחר כ"ה צניסן הלך בשליחותו והלך למדין וסוף ניסן צה למגרים ונתכסה מהם ג' חדשים כגו'. וצ"ה חז' התחיל מכה דס. הלול לפרדעי'. השרי כניס. חשון ערוצ. כסלו דבר. טבה שחין. שבט צרד. אדר ארצה. ניסן חשך עד ו' ימים והגחה ז' ימים ליל י"ד צחונה צבורה ה"ד יעש"ב. א"כ א"ך יבין דיוס ז' לחשך היה ציוס שבה כיון דיוס שבה דלוחה שנה היה צעשור לחדש וכבר כלו ששה ימים דחשך ציוס שלישי דציוס ר"ח ניסן שהוא יום חמישי התחילו ונגמרו ציוס שלישי. ואם נאמר דציוס שבת שהוא שלישי לחדש נפסק החשך והיה אור והחשך נשלים ציוס רביעי א"כ ראוי לקרות לשבת שקודם שה"ג יקראו אותו שה"ג לא שבת הסמוך לפסח. וגם מדברי המדרש שהציה ה' לח"ה ז"ל נראה דיוס ח' היה יום ה' לחשך כפי מה שפירש בו ה' לח"ה ז"ל דצחמה דברי המדר' פ' צה הגו' נאמרו צססה דששה ימים היה חשך ויוס הז' ציס סוף. צחופן דהמלאה זו שהמליח ה' ז"ל דיוס ז' לחשך היה יום שבת היה אור וצעצור זה היה גדול היום צעיניהם ולכן קראו להם את שמו שבת הגדול. אחר המחי"ר היה הפך מכל האמור. ומהתימא על רבינו הגדול מהרח"ף ז"ל וחורני שגם מר צריה צס' ציך את הצריה הציח פעם זה לקריאה שה"ג משס ה' הח' ושניהם לא נרגשו מכ"ו וג"ע :

הדרך לדמשיקרא דלע"ד להה פעם לקריאה סס היום הקדום הזה שבת הגדול שהוא להורות מן השבת גראה שהקב"ה הוא גדול :

והוא צהק' לפרש תחילה כו' ה' צנחמיה ע' וכו' אתה הוא ה' האלהים אשר צחרת בצחרס וגו' וברות עמו הצריה לתה לו את ארך הכנעני וגו' ותרף את עוני אבותינו בצמרים וחה זעקתם שמעה על י"ם והיס קרעה לפניהם וגו' ועל ה"ס ירדה ותקן להם משפטיים ישרים והורות חמה וחה שבת קדשך הודעת להם יהורה לית להם ציד משה עבדך וגו' והס ואבותינו חידו עשו להם עגל מסכה ויהמרו זה אלד"ך ישראל ע"כ. ולנו לדעת דמשפט הכתובים נראה דכל הדברים האלה חמר הנציח כדי להקשות א"ך הקשו ערפס ועשו את העגל מאחר שכבר עשה עמהם כל הנוצות האלו

היה בורה והאך שהר חרות ומתרחש עד עלי די עד שאמר לעולמו די. לפי"ז אין הוכחה למינים ע"פ אני אל שדי שאמר לאלהותו די ולא חלק כבוד לאלים אחרים דהם יאמרו אני אל שדי שאמרתי לעולמי די הוא דחתה ומוסר לעע"ז:

והנה צמד' אמרו שהים לא רנה ליקרע לפני משה באמרו כי הוא גדול ממנו כי הוא נברא ביום ג' והאדם ביום ו' ומוקדם בצריאה עדיף ולכן לא רנה ליקרע אבל הוא ית' הסכימה דעתו דמאחר בצריאה עדיף ולכן נקרע הים. וא"כ מקי"ם נראה דמאחר בצריאה עדיף ומה שנבחרה א"י משום שהיא מאוחרת בצריאה ופירוש אני אל שדי שאמרתי לאלהותי די לבלתי היות שם ערו"כ לאלים אחרים:

ובזה ח"ש דמתחילה יתרו היה סבור דמוקדם בצריאה עדיף ומה שנבחרה א"י משום שהיא מוקדמת ופי' אני אל שדי שאמרתי לעולמי די וא"כ אין הוכחה שלא לעע"ז. הן כהיום כששמע קי"ם דמינה נראה דמאחר בצריאה עדיף א"כ א"י היא מאוחרת ופי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלהותי די ואסור לעע"ז ולכן זה ונתגייר א"ד ז"ל:

ובזה פי' ה' ז"ל כו' רחש שאמרתי ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ דהיינו שצחר בה מפני שהיא מאוחרת בצריאה ורחיה לזה דמאחר בצריאה עדיף כי שמענו את אשר הוצי' ה' את מי ים סוף משם הוראה יולאה דמאחר בצריאה עדיף ומה לא קמה עוד רוח באים מפניכם בטענה שחלק כבוד לאלים אחרים הלא טלם ידעו כי ה' אלריכם הוא האלרי' דאני אל שדי אני שאמרתי לאלהותי די עכ"ד ז"ל:

מעשה נבא לביאור הפ' בסק' עוד מ"ש ה' דרבי א"ש ז"ל דממה שנתן הקב"ה התו' לישראל ולא למלאכים ה"ט משום גדולים לדיקים יותר ממה"ש מה נר' דמאחר בצריאה עדיף ולהכי בחר ה' בישראל עמו ונתן להם התו' ולא נתנה למלאכים שהם מוקדמים בצריאה לישראל משום דמאחר בצרי"ע ולהכי יתרו כששמע מה"ה דמוכח מינה דמאחר בצרי"ע הלך ונתגייר ע"ש. עו"ג מ"ש ה' עיר דוד ז"ל סי' קע"ג דמה שקיבל מרע"ה התו' מסני ונהנה לישראל ולא נתנה הקב"ה ע"י אחד מהמלאכים ה"ט משום גדולים לדיקים יותר ממה"ש. א"כ ממה שקיבל התו' משה ולא נתנה ע"י מלאך מזה נר' דמאחר בצריאה עדיף ולדיקים עדיפי ממה"ש שקדמו בצריאה ולהכי משה קיבלה דוקא. עו"ג מ"ש ה' הנו' סי' רפ"א דמן השכם

מוכח דמאחר בצרי"ע יעש"כ:
הר"א מעשה יוצנו כו' הפ' דעפי"ה יע"ן והוא דהנביא רנה להוכיח את ישראל על שעע"ז ובודאי בטענהם היתה דמוקדם בצרי"ע ומה שצחר ה' בא"י משום שהיא מוקדמת בצריאה ופי' אני אל שדי אני שאמרתי לעולמי די וא"כ ליכא הוכחה שלא לעע"ז ומשו"ה עע"ז. לכן הנביא רנה להוכיחם שעשות הוא בידם דהחמה הוא דמאחר בצרי"ע. ולכן אמר אתה הוא ה' האלרי' ר"ל דאסור לעבוד אלרי' זולתך הלא אתה הוא ה' האלרי' דוקא דפי' אני אל שדי שאמר לאלהותי די דמאחר בצרי"ע. ורחיה לזה דמאחר עדיף אשר בחרת באברהם וכרות עמו הצריית לתה לו את ארץ כנען ובודאי דמה שצחרת בא"י משום שהיא מאוחרת בצריאה וא"כ מזה נר' שאסור לעע"ז. וכ"ה מתן לימא לן הכי דילמא מה שצחר בא"י משום שהיא מוקדמת בצריאה ומוקדם בצרי"ע. לז"ק דהא ליתא דדינא הוא דמאחר בצרי"ע. ורחיות חזקות לזה דמאחר עדיף ופירא את עמי הצויתו במלרי' וגו' והים קרעה לפניהם ותיך נקרע הים לפני משה כיון דהים הוא קודם למשה בצריאה א"ו מזה נר' דמאחר עדיף. זאת ועוד אחרת ועל ה"ס ירדה ותתן להם משפטים ותורה חמה להם דיקא ולא למלאכים והט' משום גדולים לדיקים יותר ממה"ש מזה נר' דמאחר עדיף. ועוד ומה שבה קדשך הודעה להם והט' משום דמאחר בצרי"ע לכן בחרת ביום שבת כמ"ש ה' עיר דוד ז"ל. לא זו חף זו ותורה לויית להם ביד משה עבדך ולא ע"י אחד מהמלאכים והט' משום גדולים לדיקים ופי' וא"כ כיון דמכ"ז מוכח דמאחר בצרי"ע א"כ מה שצחרת בא"י ודתי משום שהיא מאוחרת בצריאה וכיון דהמאחר עדיף א"כ פי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלהותי די הוא דחתה ולא חלק כבוד לאלים אחרים. וא"כ זהו מן התימא והם והצויתו הידו חף כי עבו עגל מסכה. חתמה. כיון דמכ"ז מוכח דמאחר בצרי"ע ופי' אני אל שדי אני שאמרתי לאלהותי די א"כ אין עע"ז בטענה דמוקדם בצרי"ע הא ודתי חתמה ודוק:

מעשה נחזור לבאר כו' המד' נאה היה לצויתו וכו' דעפי"ה ח"ש ובהק' עוד מ"ש ה' קו"י ז"ל דהמפרשים כתבו דחלקו חכמי המחקר עם רז"ל דלס' רז"ל גדולים לדיקים יותר ממה"ש וחכמי המחקר ס"ל דמה"ש עדיפי. ופלוגתייהו תלייח בפלוגתא דר"ט ורע"ק דר"ט ס"ל דמעשה גדול מהלמוד ור"ט ס"ל דהלמוד גדול מן המעשה. מתן דכבר דהלמוד גדול סבר שהמלאכים

שאמרתי להלכותי די ואסור לע"ז ולקד ליום אוחס משכו ידיכם מע"ז לכן ראוי לקרותו שבת הגדול שע"י השבת נר' שהקב"ה הוא גדול מכל האלהים אין עוד מלבדו ראוי אל שדי שאמרתי להלכותי די וחוה שבת של גדול חי העולמים שהוא גדול מכל האלהים אין עוד מלבדו ודו"ק :

ובזוה יתבאר עו"ע למחרז"ל הבה נתחכמה לו לבטל מהם את השבת. גם דרשו נתחכמה לו למושיבין ש"י ונריך ציבור לדברים אלו דמה חיכפת להם במה שישראל שובתים ומכו ההתחכמות. גמז' למושיבין ש"י נריך ציבור. חקן עפי"ה יע"ן דהמלרים כל כונתם להכריח לישראל לעע"ז בטענה דמוקדס צברי"ע ופי' חני אל שדי חני שאמרתי לעולמי די וליכא אסורה לעע"ז. חקן מחמת שישראל היו שובתים יום השבת שמוה נראה דמאחר צברי"ע וכמ"ש ה' עיר דוד ז"ל לכן אמרו הבה נתחכמה לו לבטל מהם את השבת וכיון שיצטלו שבת כולל להכריחם לעע"ז. וכ"ז ההתחכמות הוא למושיבין ש"י שהוא הקב"ה שכל כונתם להכריח לישראל לעע"ז ויכפרו חלילה בהקב"ה שהוא המושיע אותם צעה לרתם וכ"ז ע"י שיצטלו מהם את יום השבת וכאמור ודו"ק :

באר"א חפ"ל כו' המחמר הגו' הבה נתחכמה לו לבטל מהם את השבת. דמה חיכפת לכו צבתיחם שבת ומאי דעתייבו לבטל מהם את השבת :

אבן יוצן בהק' לפ' כ"ז הפ' צפ' שמוה ויאמר משה מי חנני כי חלק אל פרעה וכי חיליה את בני ממלרים ויאמר כי חסיה עמך וזה לך היות וכו' צהוליתך את העם ממלרים העבדון את האלהים על הדר הזה. ולנו לדעת מהו כונת הכפל מי חנני וכו' וכי חיליה וכו' ורש"י ז"ל פי' מה זכות יש בידי להוליאם. וק' מרע"ה שהוא רועה נאמן והקב"ה אמ"ל שילך ויוליאם הוא מלמד ת"ו קמיגוריה עליהם דאין צידם זכות להוליאם. גם תשו' הקב"ה צהוליתך את העם העבדון וכו' מהו תשו' לשאלתו ששאל מה זכות יש צידם אף שעתידים לקבל את התורה עכ"פ עכשוו לה יש צידם זכות :

אבן יוצן בהק' מה שפי' ה' יד אביסלוס ז"ל כו' מאמר יעאע"ה שאמר לעשו עם לכן גרתי ודרז"ל גרתי חותיות תרי"ג ותרי"ג מלות שמרתי. דלנו לדעת מהו סגנון צולחו דברים אלו לעשו לומר לו שהוא שמר תרי"ג מלות ומה חיכפת לו לעשוו צוה אם שמר והם לא שמר. גם מהו הסמיכות לזה ויהי לי שו"ח לאן ועבד ושפחה. חקן פי' ה' ז"ל פ' וישלח הגה"ה

שהמלאכים גדולים מדיקים מפני שלא יש להם כ"א תלמוד. ומאן דס"ל דמעשה גדול סבר דלדיקים גדולים ממה"ש דלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. והנה ה' יפ"ת כתב דמה שהקדימו ישראל געשה לגשמע משום דסברי מעשה גדול מתלמוד ולכן הקדימו געשה שהיא מעשה ואח"כ גשמע שהיא התלמוד והסכימו דמעשה גדול ולדיקים עדיפי ממה"ש. וכבר כתב דמה מוכח דמאחר צברי"ע ופי' חני אל שדי חני שאמרתי להלכותי די ואסור לעע"ז. משהו ז"ח נחה היה להצותינו לומר ט"ן. ר"ל שהקדימו עשה לשמישה משום דסברי מעשה גדול מתלמוד ולדיקים עדיפי ממה"ש ח"כ מזה נר' שהסכימו דמאחר צברי"ע ואסור לעע"ז ח"כ שחא נחה להם לומר אלה חלוקי ישראל ויעבדו ע"ז בטענה דמוקדס צברי"ע. דבשלמא חילולא הקדימו געשה לגשמע הי"ל מוקדס לפטור עלמס דאיהו סברי דמוקדס עדיף ומותר לעע"ז חקן כיון שהקדימו געשה לגשמע נר' דהסכימה דעתם דמעשה גדול ולדיקים עדיפי ממה"ש וח"כ מאחר עדיף ואסור לעע"ז וחין עכו צהיפך והמרו אלה חלוקי ישראל הו' ודאי אהמה ודו"ק :

ובזו"ו ג"כ טו' המד' כיון שאמרו ישראל געשה וכשמע מיד אמר הקב"ה למשה ויקחו לי תרומה ע"כ. והוא שמוה דמה תלוי זכ"ז חקן עפי"ה ח"ש דכיון דאמרו נר"ג נראה שהסכימו דמעשה גדול מתלמוד ולדיקים עדיפי ממה"ש ח"כ נראה דמאחר צברי"ע ואסור לעע"ז. והם חייבים במעשה העגל לכן מיד אמ"ל הקב"ה למשה ויקחו לי תרומה כדי שיבוא אהב צמטקן ויכפר על מעשה העגל כמ"ש רז"ל ודו"ק :

אדר כל האומר בענין נבין צמוט"ו לקריאת שבת זה צמס שבת הגדול הטעם דידוע דכשהיו ישראל צמלרים שאל משה מפרעה לתת להם מנוחה ציב ס"ק וכו' שאומרים ישמח משה במהגה חלקו וח"כ חף שהיו שובתים לא היה לש"ש אלא צמלות פרעה היו שובתים. חקן הן כהיום הזה. שצדו מן השעבוד ועשו שבת לשם מלותו ית' אשר לוח לשצוה להוריה על חידוש עולמו שברא העולם צמשה ימים וישבת ציבס הו' ומה נראה דמאחר צברי"ע ואסור לעע"ז לכן ליום אוחס ציבס הזה משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם נאן וכו' דכיון שחתם שובתים וסוברים דמאחר צברי"ע ח"כ פי' חני אל שדי שאמרתי להלכותי די ואסור לעע"ז ולכן משכו ידיכם מע"ז. וח"כ ראוי והגון לקרות לו שס שה"ג דע"י שבת זה שהסכימה דעתם דמאחר צברי"ע ופי' חני אל שדי

הגה"ה מן הרב המחבר ז"ל והוא כה"ק מ"ש בפר"ה
 שאמר עשו ליעקב מי לך כל המחנה וכו' והלא חלקו
 העולמות ונטלה עוה"ז לחלקך מנין לך כל הממון
 שהשמה בו דגוה"ז רעוק נהיה שותפים ביחד בעוה"ז
 וגם בעוה"ב. והנה רבו המפרשים ליהן עינם לשבח
 על הנילה יב"ר"ל בעוה"ז יש שכתבו דהוה לנו הנאה
 עוה"ז בשביל שפרענו שט"ח של ועוה"ה ת"ש שהיה
 מוטל גם על עשו דק"ל החחין שחלקו ובה ב"ח של
 הדיכס ונטל קרקעו של אחד מהם בעלה החלוקה
 וחזרים וחולקים שוה כדאיתא בב"ק פ"ק. וי"א בשביל
 שישראל הם קיום העולם שאלו לא קבלו את התורה
 היה העולם חוזר לחוהו וזוהו כמחז"ל הר"ן יראה
 ושקביה נמלה חוה"ע הם נהנים מישראל :

וכי נראה לתדן ק' זו שאך חננו נהנים מפוה"ז.
 והוא דאנו פועלים בכרם כמשה"ה שמוני נוטרה
 את הכרמים וכו' פירושו לפי שאנו ישראל משמרים
 העולם שלא ליחרצ בעסקינו בתו' ממילה נזונים בדב"ז
 בשומרים בכרם דק"ל בב"מ פ' הפועלים שומרי פירות
 חובלים ממה שמשמרים מהלכות מדינה ולא מן התורה.
 וזהו פי' הפ' ויהן להם הרגות גויים ועמל לחומים
 ירשו בעבור ישמרו דיקא שהם שמירת העולם ומה היא
 שמירתם חוקי ותורותיו יגורו. ואפליגי בה בגמ' ח"ר
 ל"ג הל"ה שומרי גנות ופרדסים ששומרים במחוצר
 חובלים ממנה ולא מן התו'. אבל שומרי ערמות
 וגנות שהוה בתלום חובלים מן התורה. ושמואל אמר
 ל"ג הל"ה שומרי גנות וערמות אבל שומרי גנות ופרדסים
 אפי' מהלכות מדינה לא חלבי ומכ"ש מה"ה :

בז"ד שאמר יעקב לעשו כדי שלא יאמר לו היאך
 חסה נהנה ממון רב מחלקי כיון שחלקט
 העולמות ח"כ מי לך כל המחנה. לז"א רחמינה עם
 לכן גרתי ובהה ה' זר"ב ז"ל שקיימתי מאמר ה' כי גר
 יהיה זרעך ופרעתי השב"מ. ועוד ותר"ג מלוח שמרתי
 שעי' תר"ג מלוח שעשיתי אתי שומר העולם וא"כ יש
 לי דין פועל שאוכל מה"ת והוהר לי לאכול משלך.
 וב"ה כיון דדיק כפועל ח"כ אינו אוכל כ"א במחוצר
 אבל בתלום אינו אוכל דכרס כתיב ח"כ מי התיר
 ליעקב לאכול בתלום. לז"א ויהי לי שור ר"ל יש לי ק"ז
 משור ומה שור שאינו אוכל במחוצר וכו'. וגם וחמור
 ר"ל שדון חגי כחמור שאוכל ממשא שעל גביו במ"ש
 שס. וב"ה מי התיר לך לאכול תבשילין ומיני מתיקה
 דקרא כתיב ענבים ולא ענבים וד"א. עו"ק ועבד ושפחה
 שאינם נשכרים לפעולתך והם רשאים לבשל לי :

ויראה דמחולקים צוה בהנאה עוה"ז חוה"ע מדמים
 ישראל בעוה"ז לשומרים בכרם כדי שלא
 יגצו הענבים ה"ג ישראל ושומרים העולם בעוסקם
 בהו' שלא יחרב ח"כ לרוב ח"גים חובלים מה"ה רק
 מהלכות מדינה. ולשמואל ח"גם חובלים לא מה"ה ולא
 ממנהגה וחסורים בהנאה עוה"ז כלל. וזהו שמוני נוטרה
 את הכרמים פי' מדמים אותנו לשומרי כרמים שהסורים
 לאכול ממה שמשמרים. אבל בהמה אכן פועלי דיממה
 ולילי אכן ומוהרים לאכול מפעולתנו כמשה"ה כי תבא
 בכרם רעך וכו' ואכלה וכו' דילפינן מיניה בגמ' דפועל
 אוכל מה"ה. ואיהו בגמ' דפועל אינו אוכל רק במחוצר
 לקרקע בשעת גמר מלאכה ומביא רחיה מכרס. חרס
 בתלום מניין ק"ז משור ומה שור שאינו אוכל במחוצר
 אוכל בתלום חרס שאוכל במחוצר אינו דין שאוכל
 בתלום. עוד שם איבעיה לכו פועל מהו שיהבהב

ובז"ו כו' מ"ש מי אלה לך ויאמר הילדים וכו' והוא
 דשם בגמ' אמרו איבעיה לכו פועל משלו
 הוא אוכל או משל שמים למנ"מ חס אמר תט
 להשתי ובג"י הי משלו הוא אוכל יחבינן לכו אבל הי
 משל שמים לדידיה וכי ליה רחמנא לכריה לא. ח"ש
 מי אלה לך ר"ל בשלמא חסה פועל אבל בניך מי
 התיר לך להאכלים דס"ל משל שמים הוא זוכה. עו"ק
 הילדים חובלים מן אשר חקן אלהים את עבדך דס"ל
 משלו הוא אוכל. ורשתי ליתן מחלקו לאשתו ובניו וליכא
 שום חסור את"ד ז"ל :

מערתה גבה לביאור הפי' דמכ"ה סבר דכל עיקר
 הזכות שיש לישראל ליהנות מחלקו של עשו
 בעוה"ז הוא מפעם דהם יפרעו החוב של מנחים ועי"ז
 יוכלו לאכול מחלקו של עשו. דק"ל החחין שחלקו וכו'
 הן דהיום שאמ"ל הקב"ה זעתי לכה והשלתך אל פרעם
 והגלה את עמי צתוך הזמן לכן נרגש משה ואמר מי
 חכני וגו' וכי אוליא וכו' ופירש"י מה זכות יש בידם ר"ל
 דמה זכות יש בידם עתה כדי ליהנות מחלקו של עשו
 בעוה"ז כיון דיעק"ו חלקו העולמות. דבשלמא חס ישלימו
 הזמן יש בידם זכות ליהנות גע"י שפרעו החוב בעולם
 החלוקה. אבל עתה שלא פרעו כ"א חלקם ח"כ בחיה
 זכות יאכלו. ע"ז השיבו ה' בהוליאך וכו' תעבדון וכו'
 ר"ל

יראה דמחולקים צוה בהנאה עוה"ז חוה"ע מדמים
 ישראל בעוה"ז לשומרים בכרם כדי שלא
 יגצו הענבים ה"ג ישראל ושומרים העולם בעוסקם
 בהו' שלא יחרב ח"כ לרוב ח"גים חובלים מה"ה רק
 מהלכות מדינה. ולשמואל ח"גם חובלים לא מה"ה ולא
 ממנהגה וחסורים בהנאה עוה"ז כלל. וזהו שמוני נוטרה
 את הכרמים פי' מדמים אותנו לשומרי כרמים שהסורים
 לאכול ממה שמשמרים. אבל בהמה אכן פועלי דיממה
 ולילי אכן ומוהרים לאכול מפעולתנו כמשה"ה כי תבא
 בכרם רעך וכו' ואכלה וכו' דילפינן מיניה בגמ' דפועל
 אוכל מה"ה. ואיהו בגמ' דפועל אינו אוכל רק במחוצר
 לקרקע בשעת גמר מלאכה ומביא רחיה מכרס. חרס
 בתלום מניין ק"ז משור ומה שור שאינו אוכל במחוצר
 אוכל בתלום חרס שאוכל במחוצר אינו דין שאוכל
 בתלום. עוד שם איבעיה לכו פועל מהו שיהבהב

לך האות וגו' בהוי"ך וגו'. דיל"ד צכו טובה. ה' לאזה
 לוך הגרך לומר והוי"ה את עמי בני' הול"ל והוי"ה
 את ישראל ד'. גם מהו חומרו ממלרים גדליו שרולה
 להוי"ה ממלרים. גם מאמר משה מי חנכו וגו' וכי
 חוי"ה את בני' ממלרים תיבה ממלרים יתירה היא.
 גם מהו האות שנתן לו בהוי"ך וגו' תעבדן וגו' שרולים
 לקבל התורה :

במצורף לזה נבין שאלה החכס בחומרו חכס מה
 הו"ה מה העדות וגו' אשר ליה ה"ה החכס
 חף חתה חמיר לו כהלכות הפסח. דלגו לדעת מהו
 חכמתי בשאלה זו מה העדות וכו' ומהו סוכת החשו'
 חף חתה חמיר לו כהלכות הפסח לה ידענו מה הלכות
 הפסח לשאלתו מה העדות לענין התו' והמלות :

אכן אפשר ציפן כס"ד במתי דק"ל צדין חמירי של
 חדס קונה לו שלח מדעתו והכי חיתה צפ"ק
 דמליעה דו"ה רחה חותם רגיס חחר מליחה וחמר
 זכחה לי שדי זכחה לו וחמרו צנמ' והוא שמועד צלד
 שדכו וסיקני ליה שדכו דחמר ריב"ח חלרו ש"ה קונה לו
 שלח מדעתו ה"מ בחגר המשתמרת חבל חלר שחונה
 משתמרת ח' שומד צלד שדכו חין חי לה לה ע"כ.
 נכ' להדיח דחלרו המשתמרת חליבה דכ"ע קונה לו
 שלח מדעתו וחלר שחונה משתמרת חי שומד צלד שדכו
 וחמר זכחה לי שדי זכחה לו וכן פסק הגור ומין ז"ל
 בחו"מ סי' רס"ה ס"ז ח"ל חלרו ש"ה קונה לו של"ע
 ואם נפלה בה חיזה מליחה הכי היא של צעל החלר.
 צד"ה בחלר המשתמרת חבל צדחה וגינה וכיולח בהם
 חס היה שומד צלד שדכו וחמר זכחה לי שדי זכחה
 לו ע"כ :

וברב המדרי ז"ל צפ"ק דמליעה ח"ל כתב רחבין
 רחובן נהחכסן אורח צביתו והיה שמעון מחזר
 חחריו לקטת הסחורה וחמר רחובן חגי רולה לזכות בה
 כי ציגי זכה לי והלך שמעון וקגחה כשלח היה רחובן
 צביתו ועתה הובעו רחובן להשיב לו. דין זה פסוק
 ממנהיטין רחה חותם רגין חחר מליחה וחמר זכחה לי
 שדי זכחה לו ה"ג זכה רחובן כמה שצביתו. ותו דדייניק
 ליה דדינה דבר מלר"ה משום ועסיה הישר והטוב. ואין
 נר' לרבינו חזו"ה דשחני מליחה דחיה בה חסרון זכיה
 ומשנה חבל הכח דילמח לה הוה מתרמי ליה זחי למקמי
 וכו' והפ"י חמר המוכר חי מוצינגה סחורה לדידך
 מוצינגה והקנה לו לה קנה וכו' וכיון דל"ק גם צביות
 ל"ה זכה צו ע"כ. והביא מחלוקת זה דרחבין ורחב"ה
 ז"ל מורס ז"ל שס סי' רס"ח ח"ל ואם סוחר אחד
 הביא

ר"ל שיקבלו התו' ועי' קבלת התו' יחבלו ויבצעו מהמת
 שהם מקימים את העולם לבלתי יחזור לתוהו וצוהו והם
 חלבים או מטעם מלל מוציו של ים או מטעם פועל
 חוכל מבלו כחומר :

וזהו ג"כ כו' ה"פ צפ' יתרו חתם רחיהם חבר עשיתי
 למל' וכו' ועתה חס שמוע השמועי בקולי וכו'
 ושמרתם את צביתו וכו' כי לי כל הארץ. וכן מה ענין
 יני"מ לחתן. גם חומרו ושמרתם את צביתו הול"ל ועסיהם
 את מליחיו מהו ושמרתם. גם חומרו כי לי כל הארץ מי
 לה ידע בכל חלה. והרצ"ב פי' חפי' בלי כל הארץ וכן
 מהו כונתו. חקן עפי"ה ח"ש ובה"ק עוד מה שפ"י לחקירה
 זו דחקן משלתן גבוה קח זכין דל"ה הארץ ומליחה ועבד
 סקן חוכל צבורות רבו. צו"ו חתם רחיהם חבר עשיתי
 למל' וכו' שהולחתי חתם קוח"ו ובשלמה חס היהם
 משלימים הזמן יש לכס לחכול וליהנות מעוה"ז מטעם
 שחחים שחלקו וכו' חקן עתה שלח פרעתם החוב סולו
 ח"כ צחיה זכות חוכלו לחכול לכן לריכיס לקבל התורה
 ועתה חס שמוע השמשו בקולי שתקבלו התורה עי"ז
 ושמרתם ר"ל חתם שומרים העולם שלח יחבר והטעם
 חת צביתו כדכתיב חס לה צביתו יומס ולילה וכו' וח"כ
 חתם חוכליס ע"י התו' צדינה ודיינה חו מטעם מליח
 מוציו של ים או מטעם פועל חוכל מכלו. יחף כי לי
 כל הארץ שיש לכס טעם צרור לחכול מעוה"ז מחמת
 שכל העולם שלי ומכולתן גבוה קח זכיה חבל חין שאוה"ע
 חוכס מודיס ציה לכן לריכיס חתם לקבל התו' כדי לחכול
 וליהנות מן הדין צלתי שוב עו"ה כו"ע :

ובזה נזה לציחור המ"ד הבה נחכמה לו לצעל מהם
 חת השבת. והוא צחק' עוד מה שה' לחלקיט
 צעוה"ז דשחאל חוכליס צעוה"ז צעבור שומרת שבת
 דהשבת הוא מעין עוה"ב כידוע. ולכן המלרים רנונס
 שניחו ישראל לפרוע כל החוב סולו וכדי שלח יחמרו
 ישראל שהחוב מוטל על יעק"ו והם יפרעו חלקם לכן
 צחו עליהם צעונה שצחיה זכות יש לכס לחכול צעוה"ז
 חס לא ע"י שהפרעו החוב סולו. חבל מחמת שישחאל
 יש להם ח' שהם חוכליס צכות השבת לכן חמרו הבה
 נחכמה לו לצעל מהם חת השבת ועי"ז צחיה זכות
 יש להם לחכול מוכרח שישלמו הזמן ויפרעו החוב סולו
 כדי שעי"ז יוכלו ליהנות מעוה"ז שהיה חלקן של עשו
 ודו"ק :

באוי"א חפ"ל כו' הפ' ועתה לכה והשלחך אל פרעה
 והוי"ה את עמי בני' ממלרים וחמר משה
 מי חנכו וגו' וכי חוי"ה וגו' ויחמר כי חתיה עמך חת

כפי דמיו קלובים מפי המוכר אלה כפי רשז"ס שיש להם קצבה ליתנם לעולם בך. ואיך הוא ז"ל כתב ע"ש הסמ"ע דכשדמיו קלובים מפי המוכר שוב עם דבר דהוי דמיו קלובים וכעת דבריו לל"י :

איך שיהיה נחזור לעניינינו בזה שהביא סחורה דפליגי ראב"ן וראב"י דלס' ראב"ן קנה בעל החצר ולס' ראב"י קנה הלוקח וכת' הסה"ד דכיון דפלוגתא דרבוותא היא לא מפיקין מיד המוחזק דהמע"ה :

הל"א מטעה נזבין ועדן בעמין פרעה וישראל. דהנה ידוע מ"ש ה' כסנ"א ז"ל פ' שמוה דישראל בגלות

עבאכ הקב"ה כהפקר כמ"ש ע"פ ותאמר ליון עזבני ה' יע"ש. ומלרים היא חלרו של פרעה וכיון דישראל יושבים בחרן מלרים שהיא חלרו של פרעה והיא חלר המשפחה כידוע שאין מניחים עבד ללאת משם לעולם ומניחים שומרים ע"ז ידוע בדברי רז"ל. א"כ יכול פרעה לזכות בהם מטעם חלרו ש"ה קונה לו של"מ ולס' ראב"ן קנה הסחורה בעל החצר מטעם דאמר תקנה לי חלרי ואין יוכל לזכות בהם. לא כן לס' ראב"י לא נאמר הוי דינא אלא במליאה והפקר דליה לכו בעלים הו' מהכי אמירה זכתה לי שדי. אבל במיד דהיה ליה בעלים. לא זכה בעל החצר. ה"ג כיון דישראל היה לכו בעלים שהם עמו של הקב"ה ואף גם זאת הוא נתן דמיהם בם כמ"ש במד' ע"פ הבן יקור לי אפרים צוקר עמדו לי וכו' ודאי דאינו יכול לזכות בהם מטעם חלרו. חכן לס' הסה"ד ז"ל דלא מפיקין מיד המוחזק דהמע"ה. א"כ ה"ג פרעה הוא מוחזק בהם ואין אנו יכולים להוליחם מתחת ידו :

אבן ראה ראינו דהקב"ה פסק הלכתא כראב"י דאין בעל החצר זוכה והוא כמה שראינו במת"ה כשעלה משה למרום טעמו המלאכים תנה הודך וכו' ועיקר טענתם היתה לזכות בתורה מטעם שהיא בשמים וקנתה להם חלום והקב"ה השיבם דהדין כראב"י דבמיד דהיה ליה בעלים לא נאמר דין זה וישראל ג"כ כבר פרשו דמים של התו' בגלות מלרים שסבלו וכמו שהאר"ך בזה ה' כהא שלמה חכים ז"ל בדרשותיו ופי' מאמר הגמ' מה לילוד אשה בינינו וכו' יע"ש. א"כ כיון דמת"ה נר' דסבר כראב"י ה"ג לא זכתה לו חלרו ואינו יכול לזכות בהם ויכול הקב"ה להוליחם מתחת"י באין או"ד ט"ע :

עוד נק' מה שפי' החיד"א ז"ל בחומ"א פ' שמוס בכונת משה שאמר מי אנכי וכו' במ"ש האר"י ז"ל דמשה הוא הכל ופרעה קין וכן פרעה גי' שמ"ה ועוד

הביא סחורה צול לחלרו של שמעון ובה שמעון ואמר תקנה לי חלרי ובה ראובן אח"כ ולקחה י"א דוכה ראו"ן דמאחר שאינו מליאה גמורה כי בעל החצר לריך לקנותה במעות לא זכתה לו חלרו וי"א דוכה בעל החצר. מרדכי פ"ק דמליצה ב' הדעת ע"כ. וה' הרומה הדשן סי' ש"י הביא מחלוקת זו דראב"י וראב"ן וכתב דכיון דפלוגתא דרבוותא היא לא מפיקין ממונה מיד המוחזק יע"ש :

וראיתי לה' מהר"י מליסא ז"ל במשפט האורים שם בס' רס"ח שכת' ע"ד מורס הסו' בסק"ד ח"ל ומיירי ג"כ שהביא הסחורה ופסק דמיו שכו"כ רוצה למכור הדע שכו"ה שהביא סחורה צול ואם לא פסק דמיו מתן יודעים א"י שפסק דמיו ואמר ככו"כ אני רוצה למכרה. ומבואר בס' ר' סי"א דהם נעל כלי מהמוכר והיו דמיו קלובים דאין המוכר יכול לחזור בו כשמגזיח כדי לקנותו. וע"ש בסמ"ע סק"ג דכשדמיו קלובים מפי המוכר דשוב עם דבר דהוי דמיו קלובים משו"ה ס"ל דיעה בתייתא דקנה בעל החצר ולדיעה קמייחא כיון שהיה שם ולא נעל החפץ לעלמו ולא נתן לו משיח אמריקן דילמא לא מהרמי ליה זחי משו"ה ל"ק ולפי"ז כשאמר יקנה לו חלרו ומעוה בירו ורוצה ליהן לו ובה אחר וחפץ החפץ ומשכו קנה קמ"א עכ"ד :

ודבריו אלו אחרי נע"ר שגבו ממני. ראשונה במ"ש ומיירי שהביא הסחורה ופסק דמיו שכו"כ רוצה למכור ובהא פליגי ראב"ן וראב"י. דהרואה יראה בדברי המרדכי שם שכת' ח"ל ואין נר' לראב"י דשהני מליאה וכו' ותו דאמרי' פ' המוכר את הביה משך תמריו וכו' עד פסק סמכה דעתיה לא פסק לא סמכה דעתיה ול"ק וכו' ומטעם דההיבית. הכא דהלוי בפסק אפי' אמר המוכר לדיך מזביננא ל"ק כיון דלא פסק וכו' ע"כ. הרי להדיא שכתב ראב"י דהכא מיירי דלא פסק ואיך כתב הרב ז"ל במונה דהכא מיירי בפסק ובהא פליגי ראב"ן וראב"י הפך ממ"ש ראב"י בעלמו דהכא מיירי דלא פסק :

נב"ש ועי' בסמ"ע שם סק"ג שכת' דכשדמיו קלובים מפי המוכר דשוב עם דבר שדמיו קלובים. הרואה יראה בסמ"ע שם שכת' להפך ודחה סברא זו שכ"כ ח"ל דבר שדמיו קלובים פי' הרשז"ס פ' המוכר את הספינה כגון כלים שיש להם קצבה ליתנם לעולם בך. וכ"ג מדברי הרמב"ם פ"ה דמכירה ולאפוקי המ"מ שם הרשז"א דפי' דמיו קלובים מפי המוכר או שאמר עכשיו כפי' זה ככו"כ וכו' ע"ש שהאר"ך זכד"מ הביאו ע"כ. הרי להדיא שדחה סברת הרשז"א

מוחזק נועטס דהדין כראב"ה דצמירי דאיה ליה צעליס ויהיב דמי לא נאמר דין זה כן נמי ענין התורה שניתנה לישראל ולא למלאכים ודוק :

ובזה יובן כו' הפ' אחס רחיסת אשר עשיתי למארים ואבא אהבס וגו' ולא חששתי ליענות פרעה בחלרו ש"ח קונה לו של"מ מועמים האמורים. מע"ז ועתה חס שמוע השמשו בקולי ובמרתס את בריתי שהיה ההורה ולא החושו ליענות המלאכים כאמור ודוק :

א יובן כו' הפ' ועתה חס שמוע השמשו בקולי ובמרתס את בריתי. צהק' את הדוע משז"ל בלו כל הקלין ואין הדבר הלוי אלה צהשו' ומע"ט. גם או"ל דגאולה ישראל הלוייה בעסק התורה כמש"ה הגה הנבי שולח לבס את הלוי הנביא זכרו תורה משה עבדי. גם או"ל דגאולה ישראל הלוייה צשמירה שבת. וזה רמזו ה' מלך גאולה לבס תורתיו נו"ל שצ"ה. וצו"ו ועתה הין ועתה אלה השו' וע"י השו' ח"ס רמזו צה כל גאולה ישראל ח"ס ר"ה ח'הרן מ'שה זהו צגלות מלרים. ח"ס ר"ה ח'סר מ'רדכי צגלות צבל ח"ס ח'ליו מ'שיח רמז לגאולה האחרונה צצ"ה. חס החורו צהשו' הרמחה צתיבת ועתה הוי ח"ס יצה ח'ליו מ'שיח. חקן לרין ג"כ חס שמוע השמשו בקולי שהעסקו צשו'. וגם ובמרתס את בריתי זו שבת כמ"ש צמד' וח"ו ע"י השו' וההורה והשבת עי"ז והיותס לי סגולה מכל העמים שיצה משיח לדקנו ויודו כל העולם כי לי כל הארץ וציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד צצ"ה :

ועוד עשרה יוהר שהיה היות יו"ד שמכר הקצ"ה לקין וזה היה מהנהגה פרעה והיו"ד נהפכה עליו לעשר מכות. ח"ש מי הנבי בכל כי חלק אל פרעה שהיה קין והרגני בגלגל שעבר. והשיב לו הקצ"ה כי היה עמך ר"ל היה שהוא בני יהיה עס עמך והדרבה יש לך יתרון וזה לך האוה של יו"ד שפרעה גי' מש"ה ויו"ד שהביא עליו עשר מכות והיו"ה היתרים רמז לעשרת דברות שהתן הוהס על ידך והאל"ף הגשארט היה רומזה לי שאנני היה צרהש הדברות ח"ד ז"ל :

הר"א משה יובנו כו' הפ' שאמר הקצ"ה למשה ועתה לבס והשלחך אל פרעה והוא הוה עמי צנ"י ממלרים רמז לו בזה דלה יוכל לעטון פרעה שכיון שהס צמלרים בחלרו ח"כ חלרו קונה לו ובפרע שהוא מוחזק וח"כ יוכל לעטון המע"ה. דזה חינו דכיון שיש להס צעליס לא נאמר דין זה לו"ה והוא דייקה חף שהתה לרין להויה מהתה ידו עכ"ז כיון שהס עמי צנ"י חף שהס צמלרים והיה חלרו של פרעה יוכל התה להויה. לכן התה משה ואמר מי הנבי וכו' וכי הויה הוה צנ"י ממלרים הויה דייקה כיון שהוא מוחזק צהס חין חני יוכל להויה מהח"י ח"ש וכי הויה חוה צנ"י ממלרים שהיה חלרו של פרעה וחלרו קונה לו וחין חני יוכל להויה מהתה יד המוחזק. לזה השיבו הקצ"ה צרמו כי היה עמך שס רמז למ"ש החיד"ה ז"ל שהיה מבפרה כ"ה היו"ד לעשרה היתרים מפרעה שהביא עליו עשר מכות והיו"ה רמז לעשרה הדברות שהתן הוהס על ידך והאל"ף רמז להנבי שצרהש הדברות. בזה רמז לו ענין קבלה הוה' שהוא עתיד לקבלה לישראל ולה יוכלו המלאכים לעטון שהו' שלהס מועטס שהיה צשמים וחלרס קונה להס והוה דהט' דהדין כראב"ה דצמירי דאיה ליה צעליס לא נאמר דין זה וישראל צבר פרעו דמי ההו' צגלות מלרים כמ"ש ה' כס"ש ז"ל ח"כ חף חקן נימא הכה צענין פרעה דכיון דישראל היה לכו צעליס דצבר גהטו דמיהס צס כמ"ש ע"פ הבן יקיר לי ציוקר עמדו וכו' והוה יוכל התה להויה מהח"י. חוה שס"ס ג"כ חוה לך האוה לגדון זה צהויהך את העס העצדון וכו' רמז למה"ה כאמור ודוק :

וזדו ג"כ כו' שאלה הבן חכס שאל שאל החיב מה העדות וכו' אשר לוי ה"ה אהבס דייקא ולא למלאכים כיון שהוה' היה צשמים שהיה חלרס וחלרו ש"ח קונה לו. לו"ה חף אתה אמור לו כהלכות הפסח והט' שאנו אוכלים פסח ע"ש שפסח ה' על צתי אבותינו ודילג על הקן והויהט מהח"י פרעה חף שהיה הוא

מד

דרוש ה' לישבת הגדול

יום הגדול והקדוש הזה גלוי ומפורסס גדול מעלתו חלל עס צנ"י המחקדשים והמעשרים יעקב חבל גחלתו. ועליו לה דות ולהלל ולזכור הנסים והגפלות אשר עשה ה' עמנו חין חקר להבונתו. אחתלהא דגאולה ציוס הגורח הוה צעשור לחדש שבת צשצוה אשר ליונו לורינו ע"י משה רעי' מהימנא משה נאמן ציוס. משטו וקחו לבס לחן ובחמו הפסח דבר צעהו. ומלרים רוחים ושיניהס קהות על שחיטה חלטיקן שס ראו מיתתו אשר לעפעס זה שמה קא גרים לקרות לו שס לעצת שלפני הפסח שבת הגדול שס מלינו גדולתו מפני הגס שנעשה צו מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל חללתו :

וכמ"ש

ובב'ש הכור סי' ה"ל ח"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת"ג לפי שנעשה בו גם גדול שפסח מ"ל מקחו בעשור כדכתיב בעשור לחדש הזה וכו' ופסח שבו ילחו ממלרים היה ציוס חמדי דדחיתא בס"מ וגמלא שעשרה בחדש היה שבת ולקחו להם כל א' שה לפסחו וקשר אותו בכרעי המיטה ושאלו המלרים לצו"ו והשיבו לשוחטו לשם פסח במיטה ה' עלינו והיו שיניהם קרות על ששוחטים את אלוה שלהם ולא היו רשאים לומר להם דבר וע"ש אותו הגם קורין אותו שה"ג ע"כ. וכו"ה מצ"ו ז"ל שהתום' בשבת ד' פ"ז ע"ב דהבו הכס בלח"ה שחמרו במד' כשלקחו פסחיהם בלוחה שעה נתקבלו בצרות של מלרים אלל ישראל ובלחו למה היו עושים קד. חמ"ל זבח פסח הוא לה' שיהרג בכורי מלרים הלכו אלל חבותיהם ואלל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רנו ועשו הבכורות מלחמה והרגו הרבה מהם הה"ד למכה מל' בצבוריהם ע"כ. וכו"כ בכל בו ובשה"ל. וח"ת לפי ע"ז של העור ז"ל הו"ל למיקרי לכולהו יומי דמעשור לחדש עד עה"פ ימים גדולים דככולס נעשה נכ. וי"ל דעיקר הגם היה בתפילה שהו היה עיקר קהיון שיני המלרים חבל אחר שצבר היום ה"ח כיון דדשו דשו ע"כ :

ובמהרש"א ז"ל בח"ה שם בשבת פ"ז דהב ששני המדרשים נתכוונו לדבר אחד והוא שאחרי הדקדוק במאמר כפי מ"ש התום' כשלקחו פסחיהם נתקבלו בצרות וכו' מפני מה נתקבלו מעיקרא הבכורות יותר משאר העם שהרי עדיין לא הגידו להם שיהרגו בכורי מלרים חבל הכונה כי מול עליה הוא ראש ובכור לכל המזלות והוא עלמו מולס ואלהיהם של מלרים והבכורות וע"כ נתקבלו הבכורות טפי כשלקחו פסחיהם שהיה עליה שהוא מולס ואלהיהם של הבכורות והיו שיניהם קרות וכו' והלכו אלל חבותיהם וכו' דהשתא ב' המדרשים נתכוונו לדבר אחד ח"ד ז"ל :

וקרוב לזה מלאתי להר' מקוה מים ז"ל בד' י"ב ע"ד שכת' משם האר"י ז"ל ח"ל נעם למה שקורין לשבת שלפני הפסח שבת"ג להיות כי פרעה גדול המלכים ותחתיו ע' שרים וע' חומות והוא ראשון שלר לישראל ולקך לקח לחלקו בסוד המזלות המול הנקרא עליה והוא היה בכור ג"כ והקב"ה להראות גדולתו יגבורתו לה הראהו כ"ח בהבליג שד על עו חלם על גבור ישראל שהם בחלק שבתי המורה על שני ועונו השליטו על פרעה ועלה אלהיו שהוא מול עליה שהיה להיות עליה על ממשלתו שהוא בחדש ניסן ועוד

ציו"ד בחדש שהו מול עליה בתוקפו וגבורתו ולכן ציוס יו"ד שלפני החלשים על אלהיו והיו לוקחים העלה ציו"ד לחדש וקושרין אותו למיטה והיה לועק עד ד' ימים ויום יו"ד היה יום השבת ששולט בו סוכב של ישראל שבתי צהיוסו חלוש וזהו הגם שנעשה הקב"ה שהקטן נעשה גדול ונקרא השבת ההוא שבת הגדול ח"ד ז"ל :

אישר בזה אפשר לרמז מש"ה פ' בל ויאמר ה' עוד נגע ח' חזיה על פרעה ועל מלרים אחרי ק ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה דיל"ד מהו חומרו על פרעה ועל מלרים תיבה על ועל רחיק להו עלמא טובא גמ"ש אחרי ק ישלח אתכם מזה תיבה מזה יתירה הו"ל ישלח אתכם וכו' לא גמ"ש כשלחו כלה גרש יגרש למה כפל הדברים די במ"ש ישלח אתכם גמ"ש אתכם מזה למה חזר תיבת מזה פעם שנייה. חכן עפ"ה יע"ן ובה"ק עוד מה שראיתי לה' שם שמואל ז"ל ד' ט"ז ע"ב ח"ל שמעתי בשם גאון אחד שפעם ח' סידר גע ובקוראו פרשה שמו"ת פ' ויחי ראה בפ' ויאמר אליהם אני נחסף אל עמי וכו' שהוא ליווי יעאע"ה לבניו התחיל לזאתו באל"ף וסיים בתי"ץ שהוא אני נחסף וסיים בני חה ומלח בנזואתו כל אותיות האלפא ביהא רק אות ג' וע' לא מלא חמר שהוא רמז למנוע עלמו מן הגע ויפה כיון לפי מה שהתחילו כי זה לעומת זה עשה האלהים שיש זה בקדושה שהוא י"ב לרופי הוי"ה ויש גע בקליפה שהוא גע כריתות כי גע נמי מספר י"ב חבל הוא כריתות שמפריד השם כי ח"ס ואלה השם בנייהם חבל זה הגע. כורת חס"ה כי אלהים שופט זה ישפיל חה ירים ז"ה ישפיל היינו הקל"ה שהיא גע כריתות אז ח"ה שהוא הקדושה ירים. ח"ש דהע"ה בזה ידעתי כי אלהים לי כי לא יריע חויבי עלי מפני שאם חומרים דוד מ"י חי וקיים בקדוש החדש כי הסורה חמרה החדש הזה לכס שחיותיו הזה המה חיותיו דוד היינו חיותיו שניות של דוד הוא חיותיו הזה שהוא דוד הוא לכס שהוא חיותיו מלך ולכן דוד טוב רואי כי עו"ב הוא כמנין הז"ה שהוא י"ז ובהתחברו לתפארת ז"ה שהוא ו' אז מהי"פ נעשה ח"ה שהוא מנין חי ח"כ שני חמר דוד אלהים שופט זה ישפיל היינו כשישפיל לקליפה אז חה שהוא כמנין חי שהוא דוד ירים. וח"כ שפי' חמר דוד בזה ידעתי כי אלהים לי ר"ל ע"י זה ידעתי כי אלהים לי מפני כל תפילתו של דוד היה בשם אלהים ומפני שדוד הוא י"ד ושם אלהים שהוא פ"ץ מספרס מאה לכן דוד תיקן מאה ברשת והוקס על שהוא

שהוא ק' ברכות נגד שהוא י"ד עם שם הלה"ס גי' מהה' אד' ז"ל חיים וקיימים :

בז"ו כו' הפ' ויאמר ה' אל משה עוד נגע ה' אביא על פרעה ועל מזרים ר"ל עוד נגע ה' אביא על השר שהוא ממונה על פרעה ועל מזרים והו' דקדוק על ועל ר"ל אביא על השר שהוא ממונה עליהם שהוא מזל עלה אחרי כן ר"ל אחרי שהכניע אותו למעלה ישלח אתכס פרעה מזה מזה דיקא ר"ל שהשלחו מהחת יד הקל' שהיא בגי' זה והיא בשלחו כלה גרש יגרש ר"ל שהקל' הרמוזה בציבת זה היא בשלחו כלה ר"ל כשילוח האשה שהיא הכלה מהחת יד בעלה והוא גרש יגרש בטותן לה גי' שהוא בגי' זה כן הוא ישלח אתכס מזה שהלחו מהחי' הקל' שהיא בגי' זה והפירו' לתחת יד הקדושה שהיא בגי' זה ודו"ק :

ובאו"א אפשר לער"ד בדרך פשוטה לתת טעם לקריאת שם השבת הזה שבת הגדול והול"ל שבת גדול מהו הגדול הקן יובן בה"ק מה שפי' ה' בני יצחק חקן ז"ל כ"ו הפ' פ' שמוה הבה נתחכמה לו פן ירצה והיה כי תקראן מלחמה וגוסף גם הוא על שובחיו ונלחם בו ועלה מן הארץ. ודו"ל הבה נתחכמה לו למושיעין של ישראל דק' דאם כוונתה למושיעין של ישראל שהוא הקב"ה מה שייך לומר פן ירצה מה רצוי שייך במושיעם ש"י. אמנם פי' משם הר"ן ז"ל ענין נפלה ע"ז עם מאמר הזהר שיש שני כחות של מלאכים והטון מסערה דשמאלה דקיימין ולה מניחין דתיעול הפילתם ש"י לגבי חזקון דשמייה ומקטרגים עלייהו. ובשעה שישאל מחפליים מה עושה הקב"ה מטיל מלחמה ביניהם ובטור דחיגון נלחמים זע"ז הקב"ה מקבל הפילתם ש"י ויהיב להו שאלהיהו. והו' מה שכיון דהע"ה במ"ש אני שלום וכי הדבר המה למלחמה ר"ל שלום יהיה לי ע"י הפלתי וכ"ה ח"ך יכול להיות שלום כיון שאינה מתקבלת תפילתם מכה חותם שתי כחות לבן אמר המה למלחמה ר"ל וכי הדבר הני בתפילה המה למלחמה שהם נלחמים זע"ז. ואלוין חנון ב' נחות של המלאכים שהם אינם מניחים לשכינה לעלות מתוך הגלות דמכבידן לה גרפהא כמו סירכות הנחמות בריאה. וגם לריך אהה לדעת הקדמה אחת כשהשכינה היא בגלות היא בסוד נקודה בסוד המיעוט וכשהיא עולה למעלה היא מהעלה ועגלה בסוד הגדלות ונעשית בסוד ה'. וא"כ כל חכמתם של מזרים לה היתה אלא להתחכם למושיעין ש"י שהיתה בגלות עם ישראל שכאמר חכמי חרד וכו' ח"כ אמרו מה נעשה

למושיעין של אלו שהיה עכשיו כפופה החס' ידיו והיא קיימה בפגימותה בסוד נקודה ובסוד המיעוט שלא יתרצה ויעלה בסוד הגדלות בסוד ה' ואז יעלה מן הארץ והו' פן ירצה מושיעם. וכ"ה וח"ך יכול לעלות שהרי אותם נחות של המלאכים קיימין ונטרין לה לשלח יעלה. לז"א והיה כי תקראן מלחמה ר"ל בשעה שלא יש מלחמה אינו מתפחד אלא והיה כי תקראן מלחמה ביניהם למעלה וגוסף גם הוא בסוד תוספת ואז יעלה מן הארץ ח"ד ז"ל. בזה ח"ש דבשבת זה שאמר הקב"ה לישראל משבו ידיכם מע"ז וקחו לכם לחן של מטה ומסרו עלמם על קדוש ה' שלקחו אלהיהם של מזרים וקשרו אותו בזה ודאי עשו עליו גדול לשכינה שהיתה בסוד הקטנות ועשה נגלה בסוד הגדלות בסוד ה'. ולכן נאה ויאה לקרות לו שם שבת הגדול ר"ל ה' גדול ר"ל שהשכינה נתגלה בסוד הגדלות בסוד ה' והו' ה' גדול ודו"ק :

והרב מהר"י זאבי ז"ל צס' חורים גדולים למוד כ"ד נ"ט לשבת לקריאת שם זה שבת הגדול והוא כי ידוע דהתורה אמרה וספרתם לכם ממחרת השבת וזו לנו בקבלה אמתית כי שבת האמור כאן אינו שבת בראשית כ"א יו"ט של פסח ולא כמו שטעו בימי בית שני באומרים כי מחרת השבת האמור כאן אינו שבת שהוא יו"ט של פסח אלא שבת בראשית כי לא נמלא בתורה שיו"ט נקרא שבת. אמנם הוא ית' הנחילנו תורה אחת כי שבת האמור כאן הוא יו"ט של פסח ויו"ט נקרא שבת שבו אנו שובתים ממלאכה שאינה אוכל נפש. ובמס' שבת אמרו כלל גדול מכלל דאיכא קטן והנה ח"ך דיו"ט נמי נקרא שבת ח"ך חיסור שבת גדול מיו"ט כי שבת חסורה בסקילה ויו"ט בלאו. לקד אמרו שבת שלפני הפסח קורין אותו שה"ג להודיע כי אחריו יש שבת אחר והוא יו"ט א' של פסח שהוא ג"כ נקרא שבת אלא שהוא קטן ולאפוקי מדעת הטועים שסוברים שיו"ט לא איקרי שבת זה"ד ז"ל :

בזה פי' המפ' ז"ל כו' מ"ש במס' ברכות ח"ל דבר נה בחזו העם וישאלו וגו' הין נה אלא לשון בקשה אמ"ל הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמרו להם לישראל וישאלו כדי שלא יאמר אותו לדיק וטע"א קיים בהם ואחרי כן ילאו ברבש גדול לה קיים בהם ע"כ. וכל המפ' ז"ל תמהו בזה דמהו אומרו כדי שלא יאמר וכו' אמו לגבי דידיה מי ניחא. ח"ך עפי"ה יע"ן דהגה בהצטות ה' לאהע"ה אמ"ל ואחרי כן ילאו ברבש"ג תיבת גדול מכלל דאיכא קטן וידוע משו"ל דבינת היס היתה גדולה

גדולה יותר מצדו מזלרים וא"כ לגבי הקב"ה יכול לקיים
 הצטחתו בביתם הם אכן לגבי אה"ה כיון שאמ"ל
 הקב"ה ברכוש גדול לא ידע דביתם הם היא גדולה
 עד שיהיה קודם לה ביתם מזלרים שהיא קטנה לכן אמר
 כדי שלא יאמר אה"ה לדיק ואחרי כן ילאו ברכוש גדול
 לא קיים גדול דייקא דלגבי דדי יודע אני שהיא גדולה
 אבל אה"ה לא ידע שהיא גדולה עד דאיכא קטנה לכן
 דבר נא וכו' כדי שתתקיים תיבת גדול לגבי אברהם
 עכ"ל :

בא"ה יובן כי המאמר הנז' כדי שלא יאמר אה"ה
 לדיק וכו' והן קדם נק' לפרש כי הפ' פ' וארא
 לכן אמר לגבי"י אני ה' והולאתי אתכם סבלות מל'
 וכו' וידעתם כי אני ה' המוליא אתכם מהחט סבלות מל'
 והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי להחט אה"ה
 לא"י ונחתי אה"ה לכם מורשה אני ה' ע"כ. דיל"ד כיון
 שאמר דבחי' לכן אמר לגבי"י אני ה' למה חזר תוכ"ד
 ואמר וידעתם כי אני ה' וכו' וגם מה שפרש"י ז"ל
 לכן אמר לגבי"י אני ה' והולאתי אתכם כי כן הצטחתי
 ואחרי כן ילאו ברכוש"ג מה ענין הרטש ליניאחס. גמ"ש
 מהחט סבלות מל' מהו כונתו. וע"ק אשר נשאתי וכו'
 וכי אם לא נשבע לא היה מן הדין שיקים דבורו. גם
 אומרו ונחתי אה"ה לכם מורשה מהו כונתו :

אכן יובן דהק' לפרש עוד כי הפ' בשמאל ב' ז'
 יובא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי
 ומי ביתי כי הביאותני עד הלום ותקטן עוד זאת צעניך
 ותדבר גם אל בית עבדך למרחוק חלה תורה האדם
 ה' אלד"ס ע"כ. דיל"ד מהו אומרו מי אנכי וכו' שהקטין
 עלמו כ"כ. גם אומרו ותקטן עוד זאת צעניך מהו
 כונתו שדבר זה הוא קטון צעני אלד"ס למנ"מ לדבר
 מדברים האלו בעת ובשונה הזאת. גם אומרו ותדבר
 אל בית עבדך למרחוק מהו כונתו מדברים אלו. ועל
 הכל מה שסיים ואמר חלה תורה האדם ה"א מי הוא
 זה האדם הידוע שמדבר עליו. גם תיבת ה"א דחיק ליה
 עלמא דדא"י עם הקב"ה מדבר :

אכן אפשר לענ"ד שהדברים מניעים למה שפסק
 הרמב"ם ז"ל פ"ז מה' מכירה והמור ז"ל ס' כ"ד
 מי שאמר לחבירו ליתן לו מהנה ולא נתן ה"ז ממחוסרי
 אמנה כד"א במתנה מועטת שהרי סמך דעהו של המקבל
 כשהצטיחו אבל במתנה מרובה אין בה חסרון אמנה שהרי
 לא האמין זה שיתן דברים אלו עד שיקנה אותם
 בדברים שקונים בהם ע"כ. וכת' מצ"י ז"ל ח"ל במליטא ד'
 מ"ט אה"ה דאריו"ח דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה

פריך ומי אריו"ח הכי והאריו"ח האומר לחבירו מהנה
 אני ניתן לך מותר לחזור בו אמר רב פפא מודה ריו"ח
 במתנה מועטת דסמכה דעתיקו ופרש"י משום דסמכה
 דעתיקו דמקבל אריו"ח. וכת' הר"פ ירושלמי ר' יעקב
 בשם ריו"ח אמר ליתן מהנה לחבירו וזיקש לחזור בו
 מותר לחזור בו אלא בשעה שאומרה ל"ל בדעת גמורה.
 רב מפקיד לשמשיה אימת אימר לך תתן מהנה לבר
 נש חי הוא מסכן הב ליה מיד ואו הוא עתיר אמליך בי
 חגיגות. וכת' הרמב"ם ירוש' זה פ"ז מה"מ וכו' המרדכי
 דהתי עני היינו שהין לו מאתים זוז דאז נעשה נדר
 וספין אה"ה לקיימו דתמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט
 ול"ל שהירוש' שאמר מותר לחזור בו דוקא במתנה
 מרובה אבל במתנה מועטת אינו מותר לחזור בו עכ"ל
 מצ"י ז"ל :

היוצא לנו מדברי מרן ז"ל שפי' דברי הירוש' שאמר
 מחילה מותר לחזור בו שר"ל דוקא במתנה
 מרובה אבל במתנה מועטת אינו מותר לחזור בו כדי
 להשוות דברי הירוש' עם גמרא דידן שאמרו להדיח
 מודה ריו"ח במתנה מועטת לכן פי' שגם הירוש' ודאי
 דהכי ס"ל ומ"ש מותר לחזור היינו במתנה מרובה לא
 במועטת. וה"כ מוכרח מה שחילקו אח"כ בין עני לעשיר
 מדאמר רב לשמשיה חי הוא מסכן וכו' ודאי דכונה
 הירוש' שעמ"ש מותר לחזור היינו במתנה מרובה ע"ז
 חילקו דבעני אף אם הוא מרובה וכה מדין נדר כן נר'
 פשוט ככונה מרן צ"י ז"ל. וכ"ג מדברי הר"ן שהבין כן
 דברי הירוש' שכת' בפ' הובא ח"ל במתנה מרובה
 דאמר' דיכול לחזור בו ולא מיקרי מחוסר אמנה פי'
 בירוש' דדוקא בעשיר אבל בעני נעשה נדר דגרסו'
 ההם רב מפקיד וכו' יע"ש. ובהכרח שנאמר כן דאלת"ה
 אלא דבמתנה מרובה אפי' בעני יכול לחזור א"כ מאי
 איכא בין עני לעשיר שחילקו בירוש' מדאמר רב לשמשיה
 חי מסכן וכו' מאחר דהדין שיה בין בעני בין בעשיר
 דבמתנה מועטת אינו יכול אבל במתנה מרובה צענייה
 יכול א"כ מה החילוק שחילקו צענייה בירוש'. א"י
 מוכרח דבחי' אמרו מותר לחזור היינו במרובה וע"ז
 אמרו אח"כ דבעני אפי' מרובה אינו יכול דהוי נדר
 חה פשוט. וכ"ג שהבינו הפוס' בדעת מרן ז"ל שצ"ע
 סי' ר"ד ס"ח חילק בין מרובה למועטת וכת' בבאר
 הגולה סק"מ ואם המקבל הוא עני אפי' במתנה מרובה
 א"י לחזור בו כמ"ש ביו"ד סי' רנ"ח ולקמן סו' רמ"ג.
 ובסי' רמ"ג ס"ב כת' דאם המקבל עני אינו יכול
 ואפי' בעשיר יש בו משום מחוסר אמנה אם היא מתנה
 מועטת

מועטת כמו שנתבאר. הג"ה בעני ביו"ד סי' רנ"ח
 סי"ב ובעשיר לעיל סי' ר"ד ולקמן סי' רמ"ט. וכת'
 הבאה"ט בסק"ד ויפ"י זה הוספה מדברי המחבר
 עלמו שכתבו קן וכמ"ס הסמ"ע וכן מורה לשון כמו
 שנתבאר בכתב המחבר ופשיטא שר"ל כמ"ס בסו' ר"ד
 ס"ח והגם לאו בעני מיירי הלה בשאר כל אדם לענין
 מחוסר חמנה ע"כ:

אשר מזה מה מאד אני תמיה למה שראיתי לה'
 המאסף בבית הכנסת שלו ז"ל שכת' בסו' י"ד
 בהגב"י סק"כ ח"ל אחר שהביא דברי מצ"י ז"ל אמר
 המאסף לה' ראיתי בדברי הרמב"ם ז"ל שם גילוי מזה
 הירוש' כ"ה שהוא מחלק בין מרובה למועטת כגמרתונו.
 ונר' מדברי רבינו בעה"ע ומדברי רבינו צ"י ז"ל שהם
 מפרשים הירוש' הוה במתנה מועטת אבל במתנה מרובה
 אפי' ה"ס עני הוא יכול לחזור בו אצל הרשב"ץ כה'
 מן הירוש' הוה אפי' מתנה מרובה אפי' מתנה טמירתת'
 אם איש עני הוא ח"ן הנותן יו"ל בו דעשה לו נדר ע"כ
 וכ"כ מהרמ"א ז"ל סי' קכ"א בשם המ"פ ז"ל ע"כ. והחרי
 נע"ר לה זכיתי להבין מהיכן הבין קן מדברי הב"י ז"ל
 דבשלמא מדברי רבינו בעה"ט נוכ"ל דמודתת וכת'
 החילוק בין מתנה מועטת למרובה ולא הביא חילוק בין
 עני לעשיר נוכ' לומר דס"ל לדידיה דח"ן חילוק בין
 עני לעשיר דכל נגה במתנה מרובה יכול לחזור. אבל
 שנאמר שהוא מפרש קן דברי הירוש' ח"ך אפשר לומר
 קן דח"כ מה החילוק שחילקו בירוש' בין עני לעשיר.
 וגם מדברי מצ"י ז"ל מהיכן נר' שהוא מפרש קן דברי
 הירוש' מאחר דמקן ז"ל פי' כו' מ"ס בתחילה מותר
 לחזור הוא במתנה מרובה אבל במועטת אינו יכול לחזור
 וע"ז חילק בתי הירוש' בין עני לעשיר נר' דהחילוק
 הוא דבעני אפי' מרובה ח"י לחזור דאלת"ה אלא בין
 עני בין עשיר במתנה מרובה יו"ל ח"כ מה ההפרש
 יש בין העני לעשיר שנתנו אח"כ בירוש' ח"ו נר' צרור
 כמ"ס ודברי ה' ז"ל לא זכיתי להבינם:

איך שיהיה ינה לנו מזה דלרוב הפוס' נראה דהבנינו
 מן הירוש' דבעני אפי' מתנה מרובה אינו יכול
 לחזור דהוי כמו נדר. אשר בזה ראיתי לה' בן פדהנור
 ז"ל פ' לך לך שפי' כו' הפ' אחר הדברים האלה היה דבר
 ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם חנני מן לך
 שכך הרבה מאד. דמאן יראתו של אברהם עד שהולך
 להבטיחו אל תירא וכו' אכן עפ"ה ח"ס דה"ק עוד מ"ס
 הכנה"צ ז"ל שם בהנה"ט אות כ"ג משם מהר"י וייל
 ז"ל שכתב שהכל לפי מה שהוא אדם דאי האי גברא

מה

הוא חמיד ועשיר ח"כ חף מתנה מרובה הויה מתנה
 מועטת לגביה יע"ש. ביו"ו דהנה אברהם היה מחירא
 במה שהבטיחו הקב"ה מקודם בירושת הארץ ורבו הארע
 וכמה דברים שהמ"ל והיה חושש שמא יחזור הקב"ה
 מדבריו וח"ן כאן משום מחוסרי חמנה ח"ו כיון שהוא
 מתנה מרובה לא סמכא דעתיא דמקבל. ולכן הסיב לו
 הקב"ה ג' תשו' שאל יראה ואל יפחד מזה. ה' היא חנני
 מן לך דהלכה כמהר"י דס"ל דהכל לפי הנותן דאם
 הוא גברא דחמיד חף דהוי נהנה מרובה הויה מועטת
 לגביה וח"ו יו"ל. והו מן לך שאתה איש עני וחייב
 אני לקיים משום נדר. יבא הג' שכך הקב"ה מאד דע"כ
 לפ' הלה במתנה אבל כאן ח"ן כאן מתנה אלה מדין
 שכירות עשו כך יען אתה גידלת שמו ברבים ולגבי
 דידך מדין שכירות חייב אני ליתן לך לכן אל תירא
 אברהם עכ"ד ז"ל. גם בזה פי' בד' יו"ד ע"ד כו' הפ' וה'
 אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה ואברהם הו'
 יהיה לגוי גדול וכו' כי ידעתיו למען אשר יאמר וכו' ובמרו
 דרך ה' לעשות לך ומשפט דל"ל מהו הסמיכות המכסה
 אני וכו' ואברהם היו יהיה וכו'. אכן עפ"ה ח"ס ובה"ק עיד
 מ"ס מן צב"י סי' ר"ד בשם המרדכי דאם רבים נתנו ליחיד
 לא יוכלו לחזור בהם דלגבי כל ח' וא' אינה מתנה מרובה
 וכן אם נתן יחיד לרבים דלכל ח' וא' מהמקבלים אינה
 מתנה מרובה יע"ש. ח"א המכסה אני מאברהם והוא
 דהקב"ה רנה לעשותו כליו ולהפוך סדום ועמורה אחר
 שכבר נתנס ככלל ח"י לאברהם וע"כ חייב להודיעו
 אשר הוא עושה לקיום העולם וע"ז נרגש דשמה יאמר
 החומר שח"ו חייב להודיעו מאחר שיכול לחזור בעיקר
 המתנה דהויה מתנה מרובה לז"א המכסה אני אני דיקא
 דלגבי דידי אינה גדולה ובודאי זכה אברהם ולכן אני
 אינו יכול לכסות מאברהם אשר אני עושה ועוד ואברהם
 היו יהיה לגוי גדול ועלום והמתנה היא לו ולזרשו וא"כ
 הו רבים ויחיד הנותן לרבים לא יוכל לחזור דלגבי כל
 ח' וא' אינה מרובה. ועוד כי ידעתיו וכו' לעשות לך
 ומשפט וגמלה דבנתניתי איכה לך ח"כ הויה נדר ואני
 חייב משום נדר לקיים מתנתי את"ד ז"ל:

ג בזה ראיתי כתוב אללי משם ס' אמר יוסף ז"ל
 שפי' כו' הפ' כי את כל הארץ אשר אתה רואה
 לך אתננה ולזרעך ובמתי אתה זרעך כעפר הארץ. ח"ל
 יובן במ"ס מור"ס ז"ל סי' ר"ד דהנותן מתנה לרבים
 ח"ן יכול לחזור בו. ח"ס כי את כל הארץ אשר אתה
 רואה לך אתננה וכ"ת דלא סמכא דעתך משום דהוי
 מתנה מרובה ויכול אני לחזור לז"א ובמתי אתה זרעך
 כעפר

כעפר הארץ ובין והיו לרבים ה"י לחזור. ובז"ו כ"ה הפ' וארץ את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארצה את זרעו והוא כמבואר ע"כ:

והנה מ"ש הר' בן פדהלור ז"ל משם מרן צב"י סי' ר"ד שכת' בשם המרדכי דאם רבים נהנו ליחיד לא יוכלו לחזור בהם דלגבי כל א' וא' הויה מתנה מועטת וכן אם יחיד נהן לרבים דלכל א' וא' מהמקבלים אינה מתנה מרובה יע"ש. וכן ה' אמר יוסף ז"ל כת' בשם מור"ם ז"ל סי' ר"ד דהנהן מתנה לרבים אין יסול לחזור בו כו"ל. הנכי העבד בטר דלחכמה עפרא חמינה דלא מלאהי כהאי סימנה לא במרן צ"י ולא במור"ם דהמעיין במרן צ"י ז"ל שם סי' ר"ד לא כתב משם המרדכי כ"ה דוקא אם רבים נהנו ליחיד דלגבי כל א' וא' הויה מתנה מועטת. אבל אם יחיד נהן לרבים לא נזכר שם כלל. וכן במור"ם ז"ל לא ראיתי שזכר דין זה כלל כ"א דוקא מרן שם בשו"ע סי' נ"ד ס"ט כת' וז"ל יש מי שהומר שאם רבים אמרו לאדם א' ליתן לו מתנה אינם יכולים לחזור בהם הפי' אם היא מתנה מרובה ע"כ ומור"ם ז"ל לא הגיה כלום וכת' הבאה"ע סק"ח ח"ל רבים. מפני שזוהי סמכה דעשו דלא יחזרו הרבים גם מפני שאינו מניע ע"כ אחד כ"ה דבר מועט ע"כ. ואיך הרבנים הנו' נהנו משם מר"ן ומור"ם ז"ל דבר שלא הוצ' בדבריהם דאם יחיד נהן לרבים אינו יכו"ל ולקט"ד הפ"ל דהדרבה דוקא אם רבים נהנו אינם יכולים לחזור או משום דהנחה דעתיה שלא יחזרו הרבים או משום דלגבי כל א' אינו מניע לו כ"ה דבר מועט. לא כן ביחיד הנותן מתנה לרבים מרובה במאי סמכה דעתיה דמקבל כיון דיסיד הנותן וגם הוא נהנה מן המתנה מרובה מאי אהנייה דלכל א' מניע דבר מועט כיון דהנותן הוא נהנה מן המתנה מרובה ודאי לא סמכה דעתיה דמקבלים ולכך מר"ן ומור"ם ז"ל לא כתבו כ"ה דוקא דין רבים שנהנו ליחיד. דוקא וכעס דבריהם נח"ת:

עב"פ לפי דבריהם ז"ל שסמנו ידיהם על חילוק זה דבין רבים הנותנים ליחיד מתנה מרובה ובין יחיד הנותן לרבים דינא הכי דאינו יכול לחזור כאמור. הבה נבא לבאר הפסוקים דוד דעפי"ה יע"ן והוא דוד הקב"ה הצטיחו ע"י נתן הנביא שיתן לו המלוכה לו ולזרעו עד עולם ואין לך מתנה מרובה גדולה מזה וכדי שלא יעלה על הדעת דיכול הקב"ה לחזור בו דדינא הכי הויה דמתנה מרובה יכול לחזור. לכן בא דוד והלניע דברים אלו לומר שבדאי אינו יכול הקב"ה לחזור בו מ"ג טעמים. הא' מי הנכי כי הביאותני עד הלום שהיה

המלוכה מי הנכי שאני ח"ש עני ואציון וחייב לקיים מדין נדר. זהו ועי"ה ותקטן עוד זהו בעיניך ר"ל שלגבי דידך הויה מהנה מועטה וכבר כתבנו משם מהרי"ו ז"ל דהכל לפי מה שהוא הדם שאם הוא ח"ש עשיר ואמר אף מתנה מרובה הויה מועטה לגביה. וגם והדבר אל בית עבדך למרחוק שהבטחתי לי ולזרעי והיו כמו יחיד הנותן מתנה מרובה לרבים דאינו יכול לחזור בו. וכ"ז למדנו ממה שאמרה לאה"ע"ה אל הירא אברהם הנכי מנן לך וכו' וגם ממה שאמרה ואברהם היו יהיה לגוי גדול כאמור ח"ש וזאת הורת האדם הידוע שהוא לאה"ע"ה האדם הגדול בענינים שהתה רמות כל אלו התלוקים ח"כ גם הנכי דאי מונוטחני שאיך יכול לחזור כך מטעם שהמלוכה היא מתנה מרובה וכאמור ודו"ק:

ובכן נבא לביאור פסוקי ואחרי מחמת שהקב"ה רולה להבטיחם במתנת הארץ וכדי שלא יאמרו שהיא מתנה מרובה ויכול הקב"ה לחזור בו ח"ו. לכן הלניע דברים אלו להבטיחם שבנדון זה שהבטיחם לתת להם ח"י לא יוכל לחזור מכל הטעמים הנז' שרמזם לאה"ע"ה. הן מלך דלגבי ידיה כביכול הפי' מתנה מרובה הויה מועטת לגביה. והן מלך שישראל עניים וחייב לקיים מדין נדר. והן מלך שיחיד הנותן מתנה מרובה לרבים אינו יכול דלגבי כל א' יגיע לו מעט וכאמור. וכ"ז מוכרחים אנו לומר שהכתיבה דעשו ית' כן ממה שראינו בהבטחת הרכוש שאמר ואחרי כן ילאו ברכו"ג ובין שהוא רכוש גדול ומתנה מרובה ח"כ יכו"ל ועכ"ז קיים הבטחתו ית' מחמת שלשה דברים אלו הן מלך ית' דלגבי ידיה מועטת הויה והן מלך שישראל עניים וחייב לקיים מדין נדר. והן מלך שהם רבים:

ובז"ו כו' מהאמר דברכות הנו' כדי שלא יאמר אותו לדיק וכו' דכבר דקדקנו דלגבי ידיה מי ניחא. אכן עפ"ה יע"ן דכונה הקב"ה שאמר למרע"ה דבשלמא לגבי איניש דעלמא אם יראה שלא קימתי דבורי יוכל לחלות שחרתי צי מנח שהיא מתנה מרובה ויכול לחזור בו. אכן אהו לדיק שהוא לאה"ע"ה שכבר הודעתני לו שאף במתנה מרובה איני יכו"ל מחמת הטעמים הנז' ח"כ עתה יהיה לו תרעומת דברים עלי ויאמר ועו"ה קיים בהם ואחרי כן ילאו ברכו"ג לא קיים ואיך יכול לחזור מחמת שגם בכאן יש הטעמים הנז' שאינו יכול לחזור לכן דבר נא וישאלו וכו' ודו"ק:

ובכן ולך תעלה כו' הפ' הנו' שכדי להבטיחם במתנת הארץ שאף שהיא מתנה מרובה עכ"ז אינו יכול לחזור לכן אמור לבני ח"י ה' וכל לגבי ידי חפ"י מתנה מרובה

מרוצה היה מועטת וגם והולאתי ההכס מהתהי סבלות
 מל' שאתם עניים ומחוייב אני לקיים דברי מדין נדר.
 ולזה פרש"י כי קן הבטחהי ואתרי קן ילאו ברכוש גדול
 אשר גם בענין הרכוש שיך עעמים אלו שאינו יכו"ל
 מדבורי כמ"ש בטובה כדי שלא יאמר אותו לדיק וכו' לכן
 סיים בדבריו וידעתם כי אני ה' ולגבי דידי הויה מועטת
 וגם המוניה ההכס מהתהי סבלות מלרים שאתם עניים
 ומחוייב לקיים מדין נדר לכן והבאתי: ההכס אל הארץ ולא
 התשובתו לחזור בי. ומלכד כ"ז הכר נבאתי את ידי וכיון
 שיש שבועה בכל מידי דמוניה קי"ל ספק שבועה להחמיר.
 ולע"ה ונפתה אותה לכס מורשה וכיון שהיא מורשה לכס
 ולזרעכם הוי כדון יחיד הנותן לרבים דאינו יכול לחזור בו
 כהמור ודו"ק:

ואם כמים אנו בזה הפ"ל כו' הפ' פ' בהעלותך וכו"ה
 ויאמר משה לחובצ נוסעים אנחנו אל המקום
 אשר אמר ה' אותו הןן לכם לכה אמתו והטבטו לך וכו'
 ויאמר לא אלך כי אל הרני והל' מולדתי אלך ויאמר
 אל נא העוזב אותי כי ע"כ ידעת חנותינו במדבר והייה
 לנו לעינים והיה הטוב ההוא וכו'. דיל"ד מהו טובו
 באומרו אשר אמר ה' וכו' גם מ"ש ויאמר לא אלך וכו'
 ודרז"ל לא אניח את הודאי ואטול את הספק דמהו הספק
 שיש לו בנתינת הארץ. גמ"ש כי ע"כ ידעת חנותינו
 במדבר ודרז"ל ידעת הןן שניתן לנו כמש"ה וכו' נהן
 את הן העם וכו' מה ענין הרכוש שניתן לישראל לענין
 נתינת הארץ. גמ"ש והייה לנו לעינים ודרז"ל שמנהיר
 עינינו בהלכה מהו כונתם בדברים. אלו. הןן לפי"ה ה"ש
 ובה"ק עוד מ"ש: ה' פתחי שפי' בחי"מ סי' קכ"ה סק"ג
 ח"ל עי' בכנה"ג ס' כ"ג שכתב. בשם המצ"ט ח"ה סי'
 קל"ה דה"ה הם המקבל בעל תורה ומכוס מלוט דתן
 חיים היא למחויקים בה שאינו יכול לחזור בו ע"ש. וע'
 לה' שבו" ח"ב סי' קכ"ט שהשיג עליו דבנוק התשו' שם
 לא פסקו בן אלה בת"ח עני וכו' יע"ש:

הלא מעתה נבה לביאור הפ' ויאמר משה לחובצ
 נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו
 הןן לכם רמו לו בזה דתק דמתנת הארץ היא מהנה
 מרובה עכ"ז אינו יכול לחזור בו הן מטעם אשר אמר
 ה' ולגבי דידיה הויה מהנה מועטת. וגם אשר אמר
 הןן לכם שאתם רבים ויחיד הנותן לרבים ח"י
 לחזור לכן לכה אמתו והטבטו לך שגם אנחנו ניתן לך
 מתנה בארץ. ולא הפחד מזה שחוזר בנו כיון שאנחנו
 רבים ורבים הגתנים ליחיד חיל כמ"ש מרן ז"ל וזה
 רמו לו באומרם והטבטו לך לשון רבים ויתרו תפש

הדבר כפשוטו לכן ויאמר לא אלך כ"ה אל הרני וכו'
 ודרז"ל לא אניח את הודאי ואטול את הספק רמו בזה
 דיש ספק בדבר הן לגבי דידי וכו' שהיא מהנה מרובה
 יכו"ל. ואף את"ל לגבי דידי שאי"ל מטעם דלגבי הקב"ה
 הויה מהנה מועטת. עכ"ז לגבי דידי שאתם מצטיינים
 אותי לא הקב"ה ח"כ יכולים אתם לחזור בכס וח"כ
 כיון שהדבר בספק. לא אניח את הודאי ואטול את הספק.
 לכן אל הרני ואל מולדתי אלך. או אמ"ל מרע"ה אל
 אל נא העוזב אותנו בטובה זו דליכא ספק במתנת
 הארץ כלל לא לגבי דיקן ולא לגבי דידך. דלגבי דיקן
 בודאי שאין הקב"ה יכו"ל מג' טעמים הן מלד שלגבי
 דידיה הויה מהנה מועטת. והן מלד נדר. והן מלד שנתן
 לרבים וכל אלו הטעמים כאמרו במתנה הרכוש שאמר
 ואחרו בן ילאו ברכו"ג ועכ"ז קיים דבריו מג' טעמים
 הנו'. כאמור ח"ש כי ע"כ ידעת חנותינו במדבר ידעת
 הןן שניתן לנו שהוא הרפו"ג וח"כ בודאי גם במתנת
 הארץ שייכי הטעמים הנו' ולא יוכל לחזור זהו לדין.
 ולדין הך שאתנו המצטיינים אותך לא הקב"ה עכ"ז
 אין אנחנו יכולים לחזור הן מטעם שאנחנו רבים והן
 מלד שאתה ה"ח ולגבי ה"ח כבר כפ' המצ"ט ז"ל דתם
 המקבל בעל תורה אין הנותן יכו"ל ח"ש והייה לנו
 לעינים ודרז"ל שאתה מנהיר עינינו בהלכה וח"כ בודאי
 כיון שאתה בעל תורה בודאי והיה הטוב ההוא אשר
 ישיב ה' עמנו בודאי והטבטו לך ואין אנחנו יכו"ל וליכא
 שום ספק בדבר כאמור ודו"ק:

באו"ה הפ"ל כו' הפ' הגו' בה"ק לפרש כו' הפ'
 בהללים אחת דיבר אלד"ס שנים זו שמעתי
 כי עוה לאלד"ס ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש
 כמעשהו. דיל"ד חדא' מ"ש אחת דיבר אלד"ס מה היא
 זו האחת וגם מ"ש שהייה זו שמעתי מה הם השנים
 גמ"ש כי עוה לאלד"ס מהו קשרו עם הקודם ועוד דה
 פשוט שהעוה והגבורה היא לאלד"ס. גמ"ש ולך ה' חסד
 כי אתה וכו' מו לא ידע בכל שאין הקב"ה מקפת
 סכר שום בריה. אכן כדי להבין זה נק' עוד לפרש כו'
 מה שפרש"י ז"ל פ' בשלח ע"פ הציאמו ותטעמו בכאן
 נסנבה משה שלא יכנס לארץ והייו משום שאמר הציאמו
 ולא אמר הציאמו ובל המפ' היו המהים דמה חידוש
 נחודש לו משה צעת ההיה שילאו ממגרים שלא יכנס
 לארץ:

אכן יובן הכל בהק' מה שפי' ה' דברי מרדכי גלאנטי
 ז"ל ד' ר"ז כו' מה שפרש"י ע"פ ויהפך לבב
 פרעה וכו' ויאמרו מה זאת עשית כי שלח את ישראל
 מעוצדינו

מעבדינו פרש"י ז"ל נהפך לבס ממה שהיה שהרי אמ"ל קומו לאו ועכשיו נהפכים לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאלום ע"כ והוא תמוה דהוא הפך פשט הפסוק דמפשט הפ' משמע דמה שנהפך לבס הוא על העבודה ואיך רש"י ז"ל פי' בשביל ממונם שהשאלום. אכן פתר לה ה' ז"ל עפ"י פלוגתא דאיכא בש"ס בכמה דוכתי בין ריו"ג וריו"ד דר' יונתן ס"ל דבכל מקום דכתיב בתורה וי' היא לחלק אלא דוקא היכא דפירש הכחוש צהדיא לומר יחידיו. ור' יאשיהו ס"ל דבכ"מ ויו להוסיף משמע. והגה בגזירת בין הצתרים שס נאמר לסבא קדישא ידוע הדע כי גר יהיה זרעך וכו' ועו"ה תש' ואיכא להאי פלוגתא אי וי' להוסיף ולריך עצדות ועניי תש' ולא סגי להו צדחא או וי' לחלק ובחדא מנייהו סגי. גם צהשלוס הגזירה כתיב וגם את הגוי אשר יעבדו דן הגוי ואחרי קן ילאו צרכו"ג גם צזה איכא פלוגתא אי אמרי' וי' להוסיף תרתי מחייבי המלרים משפט חרוק וילאו צרכו"ג. אכן אי וי' לחלק צדחא מנייהו סגי להו. והגה המלרים צהחילה הוה ס"ל דוי' לחלק או עצדות או עניו קאמר וא"כ הם שעשו תדריהו עצדות ועניו א"כ ילאו צומנס ובמו שהי' המ"פ ז"ל דקוה"ש השלים הזמן ותי' זה לה אהי אלה כי אי אמרינן וי' לחלק כמ"ש ה' שא"י ז"ל פ' הצבא. הן כהיום כשראו המלרים דנתן לנו אה ממונס מלבד הדין שעשה עמהם שהם העשר מכה משמע דהקצ"ה דן את הדין דוי' להוסיף ולכך עשה עמהם תרתי דין וממונן. א"כ גם צעיקר העצדות לריך עצדות ועניו תש' ולא סגי צדחא מנייהו וא"כ לא יתורן קוה"ש השלים הזמן דהוי' להוסיף וא"כ לריכיס להשלים הזמן. וצזה יע"ן כו' פרש"י ז"ל שפי' בשביל ממונס שהשאלום ר"ל דאלו לא נתן לנו אה ממונס רק ידונס צדין לצד לא היו רודפיס אחריהם דדרשינן וי' לחלק מה לי הכא מה לי התס. אכן עתה שראו שנטלו אה ממונס לצד מעשר מכות דחייתי עלייהו ודרש וי' להוסיף לכן דרפו אחריהם להחזירם לשעבוד זה"ד ז"ל :

אישר צוי"ו צדרך לחיה כו' הפ' ותחזק מל' על העס למחר לשלחם מן הארץ כי אמרו כולנו מהימס. דל"ל מהו כ"ט כי אמרו למה שלמעלה. אכן עפ"ה א"ש צהק' משו"ל דעני תשוב כמת. ח"ש ותחזק וכו' ר"ל דצתחי' הוה ס"ל למלרים דהוי' להוסיף ולריך עצדות ועניו ת"ש ולא סגי צדחא מנייהו אכן עכשיו חזרו מסרתס זאת ותחזק וכו' למחר לשלחם אף שעדין לא גשלס הזמן דתפשו השיטה דהוי' לחלק או זה או זה קאמר

ובהשעשו שהיכס קוה"ש השלים הזמן. ונ"ט לזה כי אמרו כולנו מהימס ר"ל כח"ס נרלה לעמוד בצצרתינו דהוי' להוסיף ויקח ממונינו ורכושינו מלבד הדין שיעשה עמנו כיון דהוי' להוסיף וא"כ נשאר מחיס דעני תשוב כמת ח"ש כולנו מחיס לכן מוטב שנתפוש השיטה כמ"ד דהוי' לחלק כדי שעי"ז נשאר חיים ר"ל שלא יקחו ממונינו מידינו אלא צדין שיעשה עמנו סגי ודו"ק :

וזהו ג"כ כו' פרש"י ז"ל צדיאמו וכו'. והוא צהק' עוד מ"ש ה' מגלה עמקות דמה שלא נכנס משה לארץ הוה מפני מכ"י כי משה משבט לוי ולוי היה עיקר המכירה והוא ושמעון היו הסיבה ושמעון כבר נפרע ממנו יוסף בעלמו לזה פרע זה צעד לוי מרע"ה שלא נכנס לארץ. וידוע מ"ש הש"ך ז"ל הבי"ד ה' שמע יעקב ז"ל ד' ס"ג ע"צ דהשצטיס עשו צמכ"י צקרה דכתיב והעמיר צו ומכרו דס"ל וי' להוסיף והס לא עשו אלא מכירה דוקא ולא נשתמשו צו והס לא ידעו דהוי' לחלק ע"כ עו"ן את הידוע דצשעת קי"ס עמד עוחל וטען שעדין לא גשלס הזמן אכן לא לרק צעענתו מטעס דקוה"ש השלים הזמן דוי' לחלק כידוע. צוי"ו דמתחי' היה מרע"ה סוצר דהוי' להוסיף והשצטיס לה חטאו צמכירתו וה"ל כפרה. אכן עתה שרחה צשעת קי"ס שלא לרק עוזה צעענתו מטעס דקוה"ש וכו' מזה מוכח דהוי' לחלק והשצטיס חטאו ולריכיס כפרה ומוכרח אה שלא יכנס לארץ לכפר על מכ"י. לז"א צכחן נחגבה משה שלא יכנס לארץ. ודו"ק. וזהו ג"כ כו' המד' מי לוח ווי משה לוח ווי. והוא פשוט ומצוחר עפ"ה ודו"ק: **ובדרך** זה יוצן כו' הפ' פ' ואחחק חכרת כי עבד היה צאר"מ ויוליחך ה"ה משס ציד חוקה וכו' ע"כ לוך ה"ה לעשופ אה יום השצת. דיל"ד מה הלוי שמירת שצה ציל"מ. ולפ"ה א"ש צה"ק עוד מ"ש צו"ח דטעס שמירת שצה כדי לכפר על מכ"י כידוע דהוה לדיק צשציעאה אחיד. ח"ש חכרת כי עבד היה צאר"מ ויוליחך וכו' ר"ל קוה"ז מטעס קוה"ש וכו' מזה נר' דוי' לחלק ע"כ לוך ה"ה לעשופ את יום השצת כדי לכפר על מכ"י דכיון דוי' לחלק א"כ השצטיס חטאו צמכירתו ולריכיס לשמור את השצת כדי שיהיה להס כפרה על מכ"י כחמור :

וזהו ג"כ כו' מארז"ל ח"ל אמרו ישראל לפני הקצ"ה צבש"ע כיון שהגלחנו לצין האומות צדין הוא שלא נשמור שצה ע"כ. וק' מהו כוננס צזה. אכן לפ"ה א"ש וצה"ק עוד מ"ש המ"פ תי' על יליאחס קוה"ז דשאר גליות השלימו הזמן וכמו שדרז"ל ע"פ אהיה אשר אהיה אהיה

מערכין הסתיים דר' יאשיה דאמר מערכין דאמר אע"ג
 דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי. חפ'י תימא
 ר' יונתן שאני הכא דכתיב אחת. ובהר הכי תאני תניא
 אידך ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין זכ"ז
 הנה לומר שיהיו מעורבין זכ"ז או חינו אלף מזה כפ"ע
 ומזה כפ"ע ת"ל אחת ע"כ. גמלי"ל מסוגייה זו דלר'
 יונתן דכ"ל וי"ז לחלק הולך קרא לכתיב אחת כדי
 לרמוז לנו שיהיו שניהם מעורבים יחד ה"ל לאו"ה אי לאו
 סיבה אחת הוה משמע דמזה כפ"ע ומזה כפ"ע דוי"ז
 לחלק השתא דכתיב אחת שמעינן דלריך שיהיו שניהם
 מעורבים יחד :

בערתה ז"ה אחת דיבר הלד"ס ר"ל דכתיב בתורה
 וכיפר אהרן על קרבתו אחת בשנה ומינה
 שמעינן שתיים זו שמעתי ר"ל שיטעו דם הפר ודם
 השעיר ביחד ה"ל לאו"ה הו"ה מזה כפ"ע ומזה כפ"ע
 דהוי' לחלק וחו זה הו זה קאמר השתא דכתיב אחת
 השמעינן דלריך שיהיו שניהם יחד. ור"כ כיון דמזה
 משמע דהוי' לחלק לכן המל' שדנו דוי"ז להוסיף ועשו
 להם קוה"ש הקב"ה גפרע מהם במדה"ד שלו והגז"ה
 את ישראל קוה"ז ח"ש כי עון להלד"ס שהראה עוון וגבורתו
 והוליה את ישראל מתח"י מעטע דהוי' לחלק וחו זה
 או זה קאמר והם שעשו שתייהן לכן הוליאם מעטע
 קוה"ש השלים הזמן. ור"כ ח"כ כיון דהוי' לחלק ח"כ
 גמ"ש וגם את הגוי אשר יעבדו דן הנבי והאחרי כן
 ילאו ברכו"ג חו זה הו זה קאמר והיאך הקב"ה
 עשה שתייהן דן איהם בעשר מדות ונתן לנו רכיש גדול.
 לזה תי' ולך ה' חסד כי אתה תשלב לאיש כמעשהו
 ר"ל דזהו מחסדו ית' שנתן לנו הרבוש ג"כ מלבד הדין
 שעשה עמהם שדן איהם עפ"י מעשיהם שעשו קוה"ש
 וחשבו דהוי' היה להוסיף קן הקב"ה דן איהם ונתן
 לנו רכוש גדול וחו דה"י מחסדו ית' דלפי האמת הוי' ז'
 לחלק וחו זה הו זה קאמר כהמור :

הלוא מעשה גבה לבאר פסוקי יתרו. והוא דכבר
 כהבנו דמכת הרבוש שלקחו ישראל גב' דהוי' ז'
 להוסיף דהוא גזר לומר וגם את הגוי אשר יעבדו דן
 הנבי והאחרי כן ילאו ברכו"ג וחי אמרי' הוי' לחלק כיון
 דעשה בהם שפטים אין צורך לרכוש דהו זה הו זה קאמר
 ח"י דהוי' להוסיף ולכן עשה ה' את שתייהם דן אותם
 ולקחו ממנו. עו"ן מ"ש המ"פ ז"ל דהי אמרי' וי"ז
 לחלק ח"כ ח"כ קנה את הארץ דהקב"ה אמ"ל קוס התהלך
 בארץ לארבה ולרחבה והוא לא הלך כ"א לארבה לבד
 ור"כ אי וי"ז לחלק קנה ור"י היא מחזקה לנו מאבותינו.
 חבל

אחיה עמהם צנלות זה וכו' ור"כ אי אמרי' וי"ז לחלק
 וישראל צומגם ילאו מטעם דקוה"ש השלים הזמן ח"כ
 צדן הוא שלא יכבו בשאר גליות. ח"כ אי אמרי' וי"ז
 להוסיף ה' זה דקוה"ש נסתר מח'מ'הו ולריכס להשלים
 גלות מל' בשאר גליות. ור"ש כיון שהגליתו לבין האומות
 כדי להשלים זמן הגזירה כל גלות מל' ח"כ משמע
 דס"ל דהי' דקוה"ש וכו' תי' זה בטל מעיקרו דהדין הוא
 עמהם דהוי' להוסיף ולכן הגליהו לבין האומות כדי
 שגלים הזמן ור"כ כיון דוי"ז להוסיף השבטים לה חטאו
 במכ"י ור"כ למ"ל לשמור את השבט כדי לכפר על מכ"י
 כיון דעפ"י הדין פטורים חנתי על מכירתו דווי להוסיף
 לכן צדן הוא שלא נשמור את השבט ודו"ק :

ואפטר חזו כו' שאלה התם ב'ת'צ'מ'ו ה'צ'א מה זה
 ואמרת חליו בחוק יד וכו'. ובה"ק עוד מ"ש
 צו"ק"ר פ' אחרי דתיבת זאת היא כגוי לשבת כמד"ה
 אשרי הגוש יעשה זאת. ח"ש מה זה דלמה ליוגו יולרינו
 לשמור את השבט חי משום כדי לכפר על מכ"י מג"ל
 דהוי' לחלק והשבטים חטאו במכירתו דילמא וי"ז להוסיף
 והשבטים לא חטאו דהם לא עשו כ"ה אחת המכירה
 לבד. לז"ה ואמרת חליו דרתייה גדולה יס דוי' לחלק
 וחטאו במכ"י והיא בחוק יד וכו' ר"ל קוה"ז מעטע
 דקוה"ש השלים הזמן הרי הוכחה יס דוי' לחלק ור"כ
 השבטים חטאו במכ"י ולריכס כפרה ולכן ליוגו ה'
 לשמור את השבט כדי לכפר על מכ"י כהמור :

ובבן גבה לציאור הפ' אחת דיבר הלד"ס וכו' דהיולא
 לנו מכל האמור דאם נאמר דהוי' לחלק וחו
 עבדות הו עמי קאמר והם שעשו שתייהם עבדות ועמי
 לכן קוה"ש השלים הזמן ח"כ גם כמ"ש וגם את הגוי
 אשר יעבדו דן הנבי והאחרי כן וכו' מוכרח לומר חו
 זה הו זה הו חו ממון ומלנו שהקב"ה עשה שתייהם
 דן אותם צדן וגזר שיקחו ממנום והפס השיטה דהוי' ז'
 להוסיף ואין יתקיימו שתייהן. דלענין יליאתם קוה"ז חפ"ש
 דהוי' לחלק וקוה"ש השלים הזמן ולגבי הרבוש חפ"ש
 דהוי' להוסיף. ודאי שהוא ברוב רחמי וחסדיו עשה
 תרתי דכתרי אהרדי הוליאנו קוה"ז מעטע דהוי' לחלק
 וקוה"ש וכו' ולגבי הרבוש חפ"ש דהוי' להוסיף דין ורכוש
 ובודחי שדן אותם בזה עפ"י מתשבתה צתחי' דהוי' ז'
 להוסיף והחמילו לשפדס יותר מדאי עפ"י מדהם דן
 אותם הקב"ה לכסוף ונתן לנו את ממונם מלבד הדין
 אשר עשה עמהם חוה ודאי מחסדו ית'. עו"ן מ"ש במכ'
 יומא ד' כ"ז ע"ב חו"ל אומר ר' יונתן ור' יאשיה ח"ה
 מערכין ר"ל דם הפר ודם השעיר ביחד ור"כ ח"י

יש טעם לשבח וטעם לגנאי כי לטעם השני נלמד גיטתם שהיו צסחר המדריגה והיו משוקעים צטומחה ולכן הליחם קיה"ז לא כן לטעם הראשון היה לשבח. לכן לריך האדם לחתור אחר טעמים של זכות כל היפה דאפשר. ולכן כל המרצה לספר ציל"מ פי' שפולה כל ענין הליחה קיה"ז צרצוי העם ה"ז משוכח שבחר בטעם שהוא לשבח ישראל ה"ד ז"ל :

באו"א הפ"ל לקט"ד טו' אומרו וכל המרצה לספר ציל"מ הז"מ דיל"ד מהו אומרו וכל. גם אומרו לספר הול"ל לדבר. גם מה שסמך לזה מעשה צר"ח ור' עקיבא ור' שהיו מספרין ציל"מ כל אותו הלילה. לוי לדעת מהו אומרו כל אותו הלילה כנראה מאומרו אותו הלילה שהיא ידועה ואנחנו לא נדע ה"זו לילה היא :

אבן הפער שהצריס מגיעים למה ששמעתי משם המ"פ לא חדע למי מקדושים שפי' טו' המגיד צאומרו חר"ה צ"ע הרי הגו כבן שבשים שיה ולא זכיתי שתאמר יי"מ צלילות עד שדרשה ו' זומא שנאמר למען תזכור את יום אהתך מאר"מ כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות ע"כ ויש לדעת מהו אומרו כבן ע' שנה הול"ל צן ע' שנה ורצונו האר"י זוק"ל כת' שרצ"ע היה גלגול שמואל הנביא ולכן כשהיה רחב"ע ו' צלילות שטויו של שמואל שהיו נ"צ שהוא גלגולו הראשון נחשב לשבשים. וכה' ה' חתן סופר ז"ל ח"ל ויש לרמוז קן צדצריו הרי הגו שחגי צן י"ח כצ"ן שפולה נ"צ צלירות שטויו הני שבשים כי חגי כמוהו שחגי גלגולו וה"כ חגי כבן כחיותו שהיה ו' נ"צ שנה והגו ו' י"ח הרי שבשים ע"כ. גם מהו אומרו ולא זכיתי שתאמר מהו פי' שתאמר. ועל הכל חיך נעלמה מנוט דרשה זו של צן זומא שדרש מהיבנה כל לרבות הלילות :

אבן פי' המ"פ ז"ל צהק' מ"ש צמס' שבה ד' נ"ג ע"צ ח"ל ת"ר מעשה צה' שמתה אשתו והגיחה לו צן ליעק ולא ה"ל שכר מניקה ליתן ונעשה לו גם ונפתחו לו דדין כשני דדי חשה והניק את צנו אמר רצ' יוסף צה' ורחש כמה גדול אדם זה שנעשה לו גם כזה אמ"ל חצוי הדרכה כמה גרוע אדם זה שנשחטו לו פדרי צראשית ע"כ. מזה נר' דחם חזיר אדם נעשה עמו גם שלא כדרך עצע יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי. וידוע דרחב"ע נעשה עמו גם שלא כדרך עצע כמ"ש צברטת צמעשה דר"ג דרנו להעמיד נשיא לראב"ע אמ"ל דביטאו לית לך חיוורתי אהרתיש ליה ניסא ואהדר ליה י"ח שורי חיוורתי. וא"כ גם צכאן אפשר לדרוש אותו לשבח כמה

הכל חי אמר' וי' להוסיף ח"כ חאע"ה ל"ק את הארץ אלא ח"י לקחנו אותה צעצור שמירה החו' כמ"ה ויתן להם ארנות גוים צעצור ישמרו חוקיו וכו' וא"י אינה מוחזקת לנו מצבותינו. ונ"מ צזה דחם ח"י היה מוחזקת לנו מצבותינו ח"כ חין לגרים חלק צהרן שהקצ"ה המ"ל להצרה כי לך ולזרעך דוקא נהני את הארץ. אבל חי המר' שח"י אינה מוחזקת לנו מצבותינו אלא לקחנו אותה צעצור שכר צנורה התורה ח"כ גם הגרים שהם לומדים צתורה שייך להו חלק צהרן כידוע כ"ז צמ"פ ז"ל פ"ע. צו"י טו' הפ' ויהמר משה לחוצצ טסעים חנחני וכו' לכה אהנו והטבטו לך שיתן לך חלק צהרן והט' כי ה' דיבר טוב על ישראל חין טוב אלה תורה רמו לו שח"י צעצור התורה וא"כ אתה שמוסק צהו' ג"כ יש לך חלק צהרן לכן לכה אהנו. חכן יתרו רוח חחרת אהו שכר שח"י לא צשכר החו'. היה אלא מוחזקת היה לנו מצבותינו דהצרה קנה את הארץ דהו"ז לחלק וא"כ חין לגרים חלק צהרן לכן ויהמר לא חלך כי חל חרתי וכו' ודרז"ל לא חניח את הודתי והטול את הספק דאפשר שתחזרו אח"כ ותאמרו לי דהצרה ככר קנה את הארץ ואינה צשכר התורה וא"כ חין לגרים חלק צהרן לכן לא חלך. לכן צה' מרע"ה והכריח לו דהוא עושה צדצ"ז לכן חמ"ל חל צה' העוזב אהנו צעענה זו שתאמר דהו"ז לחלק ואח"כ קנה את הארץ וא"י היה מוחזקת מצבותינו ואינה צשכר התורה וא"כ חין לגרים חלק צה' דהא ליהא דהאמת היה וי' להוסיף ודחיה לזה כי ע"כ ידעה חטותינו חן שיתן לנו כמ' שהוא הרכו"ג מזה נר' דהו"ז להוסיף ואח"כ ל"ק את הארץ אלה ח"י היה שכר התורה וגם הגרים יש להם חלק צהרן חם ישמרו את החו'. והנה שומר התורה והייה לנו לעינים שמוגיד עינינו צהלכה וא"כ צודחי והיה הטוב הווא חשר יטיב ה' עמנו ודחי והטבטו לך וליכה ספיקא כלל כאמור ודו"ק :

והנה ידוע שהמ"פ ז"ל חי' עוד ליציאתם קיה"ז מטעם דרצוי חוכלוסין השלים הזמן. גם מה טעם הקצ"ה דילג על הקן מטעם דאלו היו שוכים עוד רגע היו נעמטים צנש"ע ומשחקעים צטומחה לעולם ולא חכר שם ישראל עוד לכן מחסדו יה' דילג על הקן והוניהם קיה"ז כדי להשחיר להם שם ויד צקדושה כמ"ש צזוהר צכ"מ :

אישר צזה החיות לה' חתן סופר ז"ל צפי' על ההגדה שפי' טו' המגיד שאמר וכל המרצה לספר ציל"מ ה"ז משוכח. חכן לפי"ה יע"ן דהנה צב' טעמים אלו

לומר כל דכפין וכו' ולהחזיק עלמו לסקרן כי צפיו אומר ואינו עושה וזכרנו שגם העני שאין לו מה לאכול והוא שריו בלעזר היה נח שמחתו שליוכו האל ית' מועדים לשמחה. במקום השמחה. שם מניח הנחה. לכן האיש הירא את ה' עיקר שמחתו היתה לשמח את העני ולחקור ולבדוק אחרי הלועזים אשר יבשו ויכלמו לחזור על הפתחים הוא ימליץ להם מכיסו וממונו בתוספת מרובה ושצח הוא לו לפני אביו שבשמים ולחסד רב יחשב זוכה ומזכה לאחרים לקיים מצות ה'. וידוע דהיבט לספר התפרש לשון מספר ו"ש וכל המרצה לספר ר"ל לספור משנה לפני מכיסו וממונו בימיא מנ' ר"ל צנח הק' שהוא זכר לי"מ בודאי ה"ז משוכח ואין קן לשכרו ובודאי שהוא מקרב גהולתו כמ"ש גדולה לדיק וכו' ויקיים צו מקרא שכתוב כימי להקד מהר"מ אראנו נפלאות ואלו יגל יעקב. צצ"ה אבי"ר:

כמה גדלה מעלתו שנעשה לו גם כזה. ואפשר לדרוש אותו לגנאי ח"ו שנשטנו לו סדרי בראשית. גם ידוע דחותו הלילה שינאו ישראל ממל' היתה מאירה כשמש לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה. ח"כ גם צנחן אפשר לדרוש אותו לשבח כמה גדלה מעלתו ישראל שנעשה להם גם כזה. ואפשר לדרוש ח"ו לגנאי שנשטנו עליהם סדרי בראשית. וידוע דהמירה התפרש מלשון שצח כמו את ה' האמרה היום וכו' ההמירך היום ודרז"ל אתה עשיתוני חגיגה אחת בעולם וכו' והנה רחב"ע הוא ס"ל כרצ יוסף לדרוש לשבח להם זה שנעשה בליל יו"מ שהיתה מאירה כשמש אכן לה היה יכול לתומר צפה מלא כדי שלא יאמרו לכבוד עלמו הוא דורש שגם הוא נעשה עמו גם שלא בדרך צדק עבד לכן הוא דורש גם יו"מ לשבח. מחמה זה היה שותק. ח"ש הרצ"ע הרי הני כבן שבעים שנה ר"ל שנעשה לי גם שאני בן י"ח שנה ונעשה לי בער לכן והרי הני כבן ע' שנה. ולכן לה זכיה שהאמר יו"מ בלילות ר"ל לה זכיה לדרוש ברכים גם שנעשה בי"מ בלילות שהיתה כלילה היתה מאירה כשמש לא יכולתי לדורשה ברכים לשבח ח"ש שהאמר לשון שצח לה זכיה לזה שלא יאמרו לכבודי הני דורש עד שדרשה י' זומא לשבח ממש"ה למען תזכור וכו' כל ימי חיך מתיבה כל נפקא שניך לזכר יו"מ בלילות לזכר המיד היתה הלילה שינאו ממל' והיה לשבח גדול לישראל שנעשה להם גם זה ודו"ק:

דרוש ו' לשבת הגדול

ישמחו הצדיקים ויגלו הגבונים ויהללו שם כבודו על חד הלפתה. על הנסים ועל הפורקן אשר עשה ה' עמו כל מעליהם. ממנרים גאלנו ויולא את עמו עם אשר צחר לנחלה לעילה מן כל ברכתא. ועשה בהם שפטים המסית הגדולות טריות ונפלאות עיקר וחדתא. ויעש באלדיהם שפטים שפטי יס עזרה כי גדול ה' און אלוה מצלעזו על ימא ועל יבשתא. והרג בכוריהם מבטור פרעה עד בכור השני הגבו שצוייתא. ועוד העדיף טובו עלינו ויולאם בכסף וזהב נתן לנו את ממונס כלי כסף וכלי זהב בגדים ושמלות ושאלה חשה משכנתה. לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל לשבח ולפאר למו שנעשה להצוינו ולנו את כל הנסים האלו מידי שה' צפתא: **וכבואמר** המגיד ח"ל כמה מעלות עיבות למקום עלינו אלו הולחנו ממנרים ולא עשה בהם שפטים דיינו. אלו עשה בהם שפטים ולא עשה באלדיהם דיינו. אלו עשה באלדיהם ולא הרג בכוריהם דיינו. אלו הרג בכוריהם ולא נתן לנו את ממונס דיינו. ע"כ: **והנה** יל"ד צמאמר הנו' דנראה מדבריו דכיון שעשה לנו האחת היתו מן הראוי שנעשה השנית ועכ"ז מחסדו ית' עשה גם את השנית ולנו לדעת מה תלוי ז"צ:

ויזבתק יותר שהציה המעשה שהיו הרבנים הק' וגם רחב"ע היה עמהם והיה דורש לשבח בנס אותו הלילה בל יו"מ דאחר שדרשה י' זומא להיבה כל לרבות הלילות שמה נר' שהיתה כלילה היה לשבח שוב לה היה חובש רחב"ע לדרוש לשבח שלא יאמרו לכבוד עלמו הוא דורש ולכן הק' הוא נמנה עמהם ודרש לשבח כל אותו הלילה הידועה ודו"ק: **ובדרך** נחות יאמר וכל המרצה לספר וכו' דק' דהול"ל לדבר. אכן צה לרמוז מוסר השכל למו שיש יכולת בידו להת מכיסו לפנים הגנרטים שהיו להם להם טוני לקיים מצות ה' לחוג את התג הק' הזה כדי שלא יאמרו צ"מ לחלל את המועדות לאכול חמץ צ"מ. וזכור זכור מ"ש ז"ל כשילאו ישראל ממל' כרתו ברית לעשות חבד זע"ז. וגם כל הדם זכור וישמיע לאזניו מה שמוילא בשפתיו כבוד ההגדה בליל פסח כל דכפין יתי ויכול כל דלריך יתי ויבסח. ואם יאמר צפיו וזידו יקמוץ קמולא ובר קמלא ויקיים בעלמו סי' עשירים מקמלין. הלא טוב לו למחות מספרו דצ"ז ולא ישמע על פיו

ומצורף לזה נבין מאז"ל בילקוט ח"ל ויהפך לבב פרעה ועבדיו אמרו אלו לקינו ולא שלחנו כדאי הוא. או אלו לקינו ושילחנו ולא נטלו ממונינו כדאי הוא אלא לקינו ושילחנו ונטלו ממונינו ע"כ. והמדרש הזה אומר דרשגי דמהו סוגתה :

אבן יובן צהק' לפרש תחילה סוגת מאמר פליאה הובא בס' דברים אחרים להחיד"א ז"ל ד' ע"ו ודיק"ו משם כ' לפנת פענח חדש ח"ל אדם שעשה עבירה וחזר בו ועשה תשובה מוחלים לו ע"כ עונותיו ולכן נקרא שבת הגדול ע"כ והוא תמוה :

ובדרך פשוטה הפ"ל עפ"י מה שחקרו המפ" ז"ל דאך מושילה התשובה לאדם הא היגח אם ישראל דין צניס היה להו חזו אמריק אז שמחל על כבודו כבודו מחול. אכן אם הם דין עבדים היה להו כמס"ה כי לי צנ"י עבדים הרי קי"ל מלך שמחל ע"כ אכ"מ. והי' שהני קצ"ה דכ"ע דיליה ויכול למחול ע"כ וכמ"ש במס' קדושין יע"ש :

והנה ידוע משו"ל דמן השבת מוכח שהקצ"ה כ"ע דיליה וכמ"ש במד' ששאל אותו מין דאך הקצ"ה מוריד גשמים בשבת והרי הוא מוגבל מרשות לרשות. והי' דהקצ"ה כ"ע דיליה ויכול לגמול בחגרו כידוע. יבזה נתנו המפ" טעם לקריאתה שם השבת שלפני הפסח שבת הגדול שע"י שבאותו יום במגרים משכו ידיהם מן הע"ז ולקחו הגולה כדי שיטמנו אד"י מגרים לעיניהם מזה נודע כי גדול ה' מכל האלהים וכמ"ש יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים ולכן קראו לשבת זו שבת הגדול ר"ל שבת של גדול חי העולמים שנתגדל ונתקדש שמו ית' בכל העולם וכמ"ש צפ"ה ע' ה' אלהי גדלת מאד ר' אליעזר ור' יאשיע אמרו עד שלא ילאו ישראל ממגרים גדול הייה ומשילאו ממל' גדלת מאד ע"כ אלה קורין אותו שבת הגדול ולא שבת הגם שכני גדול אינו שב לשבת רק לגדול חי העולמים כלו' שבת של הגדול שנתגדל ונתקדש ע"ד והתגדלותו והתקדשותו לעיני כל העמים. וכמ"ש בס' שחרית יעקב ז"ל ד' ע"ג יע"ש. צו"ז כו' המד' הנו' אדם שעשה עבירה ועשה תשובה מוחלים לו ע"כ עונותיו ולא הימא דכיון שהקצ"ה מלך הרי קי"ל דמלך שמחל ע"כ אכ"מ דכיון שהקצ"ה כ"ע דיליה יכול למחול ורחיה לזה שהקצ"ה כ"ע דיליה שלכן קורין אותו שבת הגדול בא לרמוז שמן השבת מורה שהקצ"ה גדול וכ"ע דיליה וגם באותו שבת נודע שהקצ"ה גדול מכל האלהים וזהו שבת של גדול חי העולמים מזה מוכח דהקצ"ה כ"ע דיליה

ויכול למחול ע"כ ולכן מקבל תשובת הצניס ודיק : **אבן** בדרך דרש הפ"ל כו' המאמר הנו' צהק' מ"ש ה' שחרית יעקב ז"ל ד' ע"ג משם ה' מהרמ"א ז"ל שהוא היה אומר צעטס הכתוב לאמר הן ישלח איש את אביו והלכה והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד ואת זנית רעים רבים ושובו אלי וכו' דכונת הכתוב להודיע כח עשה דתשו' שדוחה צ' לאוין לפי מ"ש צפ"ק דיבמיה אחרי אשר הוטמאה זו סוטה שנסתרה ונתה תחת צעלה והיא אומרו לאמר הן ישלח איש את אביו והלכה והיתה לאיש אחר דאיכא ל"ת. וכ"ת מאי אולמיה דתשו' והלא מידה היא צהו' אחי עשה ודחי ל"ת לז"א וזהו זנית רעים רבים דאיכא ל"ת שנית שיצתה תחתיו ואפ"פ כן ושובו אלי דאליס כח מ"ע דתשו' שדחי תרי לאוי את"ד ז"ל :

עין מ"ש ה' שא"י ז"ל שם צדוק לשה"ג טעם שקראו לשבת שלפני הפסח שבת"ג מפני הגם שנעשה בו וכזה הטור ז"ל דהגם היה מפני שהמגרים עובדים לשה והיו רואים אותם לוקחים את אלדיהן לשוחטן ולא היו יכולים לדבר להם וכענין שגאמר הן נזבח את תופעת מנ' לעיניהם וכו'. דכונת הטור ז"ל דניד ממ"ש הקוים שהגם היה שכשראו המגרים שהיו לוקחים איש מה לבית אבות שאלו להם זה למה לכם והשיבו זבח פסח הוא לה' שעתיד להמות לבכורי מנ' והלכו אלל הצותיהם וחלל פרעה לבקש מהם שיטלחו את ישראל ולא שמעו להם ועשו מלחמה עמהם והרגו מהם רבים והיינו דכתוב למכה מגרים צצבוריהם ע"כ. והוק"ל להטור ז"ל דא"כ הי"ל לקרותו שבת הגם. ולכן נח"ל שהגם היה שער עכשו מה אלו עע"ז אף אלו וכו' והיו המגרים נזברים ביד רזה ומחטאים אותם וכמ"ש ע"פ ויעטנו וירשו אותנו שעשו אותנו רעים וחתאים ולא היה חילול ה' גדול מזה לומר מצלתי יכולת ה'. והן עוד היום גדול כבוד ה' שראו את ישראל מושכים ידיהם מע"ז וקו"ל צרמ' ישראל אומרים הן נזבח וכו' ועמדו לא ענו עוד כי נפל חתה אלהים עליהם ע"כ שבת זה יקרא שבת הגדול ר"ל שבת של גדול חי העולמים שנתגדל ונתקדש בעולם וכונתם רלויה לפי שהיה ס"ד דשבת זו גרועה שנתחללה שהיו מטפלים בצ"ח בשבת ומוליאים מרה"ר לרה"י בשבת דאיכא בחילולה עשה ול"ת ע"כ הולכה לצדות טולס לקרותה שבת"ג ולפי שיקשה באתמ דהא עברו עשה ול"ת. לז"א מפני הגם שנעשה בו כדבר האמור שהיתה שבת של גדול חי העולמים שנתגדל ונתקדש שמו וכל מקום שיש חילול ה' אליס מוצא ודחי ל"ת

ל"ת ועשה. ורחייה לזה מנינו פרק הערל עלה דבני
 שאל דפרך והכתיב לא יזמנו אבות וכו' והא כתיב
 לא תלך כבלתו וכו' אמרי' מוצב שתעקר דבר מה"ת
 משום קדוש ה' באלם לא היו עושים קן היה חילול ה'
 דכבר :

דבדד ייבש בו' מרח"ל צפ' בה ועברתי באר"מ
 חני ה' משל לבקן שהיתה תרומתו בית הקברות
 וכו' כך אמר הקב"ה מוצב באכנס במקום עומאה
 ולא הפסיד תרומתי כסס ישראל. וק' דהא גבי קנן
 חיבה עשה גל"ת. ח"כ אף דחיבה עשה דהללתי של
 יבדול מ"מ לא יחתי עשה ודתי ל"ת ועשה. חקן הוא
 הדבר אשר דיברנו דכ"מ שיש חילול ה' שלא יתחלל
 שמו ית' אלים מוצב הוא עשה ודתי ל"ת ועשה וכמו
 שכתבנו ברח"ה ברורה מהאיא דפ' הערל דאש"ג
 דבשלמה אין עשה דוחה צ' לאוין תלה ג"ה לחודה.
 וה"ג חלו היו שוקן עוד עשה ח' היו נשקפים עם גלה
 חמר עם ישראל עוד וחו יאמרו בגוים מזלתי יכולת ה'
 ח"ו דאין לך חילול ה' גדול מזה ורחמי הוא לדחות עשה
 גל"ת דעומאה חת"ד ז"ל :

ועפ"י כל האומר פ"ו ה' ז"ל עם בו' הפ' לה לנו ה'
 לא לנו כי לשמן קן כבוד. והוא דבמ"ד אמרו
 למעני למעני אעשה כדי שיבטחו ישראל חני חומר להם
 כשם שבמנרים לה עשיתי חלה למטן שמי חק' בחדום
 חני עושה חלה למטן שמי ע"כ. בענין ההקם הוא הדדי
 שלא יקשה חק' ולמה עשה דתש' יחה תרי לאוין ע"כ
 רדף קד"ס החל"ת לחמר למעני למעני אעשה כשם
 שבמ"ל לה עשיתי חלה למטן שמי שלא יתחלל בין הגוים
 לומר מזלתי יכולת וכו' כלומר שדחה כשם עשה ול"ת
 דמזלתי מפני חומר קדוש ה' חק' בחדום חק' דחיבה
 מני תרי לאוין דזיגחה תחתיו ואחר שגירשה הלכה והיתה
 לחיב חמר חני עושה חלה למטן שמי דמוצב שתעקר
 דבר ית' ולא יתחלל ש"ס ח"ו וסנען חמר עולה לשעיהם
 וזהו בו' הפ' לצל יעקב עליהם לחמר דחיבה תרי לאוי
 גביהו ע"ד חומר כעממח לא לנו ה' לא לנו ירצה
 ציל"ת חק' שהיה נריך לדחות עשה גל"ת עכ"ז לא עשה
 חלה בעבור קדושת ה' ח"כ גם עתה לא לנו כי לשמן
 קן כבוד חק' דחיבה תרי לאוי גבן ע"ד למעני למעני
 אעשה :

ודרך הלכס יחמר לא לנו ה' לא לנו כלו' תרי לה
 חית גבן לאו דלא יוכל פעלה ולאו דחמר חמר
 דועממח ואין עשה דוחה צ' לאוין מ"מ כי לשמן קן

כבוד דחיבה ח"ה ח"ה חמיר דדתי גמי צ' לאוי באמור
 חת"ד ז"ל :

ולדעתי המעט שזכו העפס שקורין לשבת שלפני
 הפסח שבת הגדול. דכבר כתבנו דמעטין
 שלקחו הפסח וחיללו אותו שבת מפני ק"ה גר' דחתי
 עשה דק"ה ודתי עשה גל"ת דשבת. וזהו עפס שאז"ל
 גדולה תש' וכו' שאף שדוחה תרי לאוין עכ"ז חתי עשה
 דתש' דחמירח ודתי תרי לאוין ולכן גדולה תש'. וכבר
 ידוע דחתי ה"א רמו לתש' כמ"ס בגמ' מ"ט תלמי
 ברע"א דה"א וכו'. וזה ח"ש שבת שלפני הפסח קורין
 אותו שבת ה' גדול ר"ל חות ה' שהיא רמו לתש' היא
 גדול ר"ל דגדולה תש' שדוחה לאוין שניש. ומאיכן יאל
 לנו זה מפני הפס וכו' באמור שחיללו אותו שבת ועברו
 על עשה ול"ת דשבת מפני חומר ק"ה. קן חתי לחמר
 לגבי תש' מפני חומר שבת דחייא תרי לאוין וכו' ה'
 גדול ודוק :

ועפ"י דה' חפ"ל פו' הפ' פ' וארא. וארא אל אברהם אל
 יחזק ואל יעקב באל שדי וכו' לכן אמר לכנ"י חני
 ה' והאלהי אהבם מתחת סבלות מל' והללתי אתכם
 מעבודתם. דה"ק עוד מ"ש ה' עוד דוד ז"ל חסס דביטו
 צח"י ז"ל דטעם שגראה אל האבות באל שדי לפירות
 שהיה מבודד המערכות ומקבל השוכת השנים יע"ש.
 בו"ו וארא וכו' באל שדי שאני משדד המעמדות ומקבל
 תש' השנים דגדולה תש' שדוחה תרי לאוין באמור לכן מזה
 תדעו לכן חומר לכנ"י חני ה' והאלהי אתכם מתחת
 סבלות מל' ר"ל שאני בעלמי חרד למל' חק' שהיא חלמה
 גלויות והאלהי אתכם דחתי עשה דקדוש ה' שאלו תהיו
 שוהים עוד דגע יתהו עממשים ת"ו וח"כ חתי עשה
 דקד"ה שהוא חמיר ודתי ל"ת ועשה דעוממח כמו בענין
 דתש' דחתי עשה דתש' דחמירח ודתי תרי לאוין. וזהו
 המעט ג"כ והללתי אתכם מעבודתם. והוא עפ"י מ"ס
 ה' עוד גם דחק דנניח כעומח דעזרת ושוט"א ח"ש
 היה יו"ע כדרך שאמרו בגמ' העולה ממצל לה"י עובר
 בעשה שג' בבלי יובאו וסמה יהיו עד יום פקדי חותם.
 מ"מ כיון דשקד יל"מ היתה לקדם שמו צרכים שאלו
 היו שוהים היו געמשים ח"ו וזהו ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה
 מזלתי יכולת ה' ח"ו ח"כ ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה ח"ה
 ועפ"ה ת"ש היה מ"ע מ"מ עשה אלים דקדו"ה דתי
 בעלמח תרי לאוין ודתי עשה דגזרה ה"ש יעש"ב. וח"כ
 ז"ש מזה מלות תש' שדוחה תרי לאוין ומזה שאני ה'
 בעלמי חרד והאלהי אתכם דחתי עשה דק"ה ודתי
 עשה

עשה ול"ת דטומאת כהן מזה תדעו והגלתי אתכם מעבודתם דחתי עשה דק"ה דחמירא ודחייא עשה של ועו"א ת"ש ודוק:

וזהו נ"כ בלתי התם ששאל בתימ"ז ותם מה הו"א מה זהו והמרת אליו בחזק יד הוליאתו ה' ממלרים מבית עצדים ע"כ. דלנו לדעת כונה שאלתו. חכן ידוע דזהו היה כנוי לתשו' דתשו' המעלה היא קו"ל לו"ס ממנו"ן גי' זח"ה. וז"ש מה זהו שהיה מטות התשו' דחין חתי עשה ודחי תרי לחוין להו דל"ה יוכל ולאו דחתי אשר הוטמאה דאף דק"ל בעלמא חתי עשה ודחי ל"ת. חבל תרי לחוין היכה כתיבתא. ע"ז תי' והמרת אליו בחזק יד הוליאתו ה' ממלרים רמו לכתובס הן דבחזק יד הוליאתו ממל' חף דחיכה עשה דועו"א ת"ש עכ"ז חתי עשה דק"ה ודחי עשה דמנ' דקיל. וגם הוליאתו ה' דייקא שהוא בכבודו ובפלאו ירד למנ' חף שהוא כהן מטעם דחתי עשה דק"ה ודחי עשה ול"ת דטומאת כהן. חף חכן נמי נימא דחתי עשה דתשו' ודחי תרי לחוין כחמור ודוק:

הל"ה מעתה נבוא לבו' המאמר פליחה. וז"ש חדס שעשה עבירה ר"ל עבירה הידועה שהיא ע"ז שהמודה בה ככופר בכל ההורה כולה ועבד תשו' אל יאמר האדם דחין הקב"ה מקבלו בתשו' דל"ה חתי עשה דתשו' ודחי תרי לחוין לאו דל"ה יוכל ולאו דחתי אשר הוטמאה. חלה מוחלים לו ע"כ עומתו דנדולה תשו' שדוחה תרי לחוין. ולכן מטעם זה עלמו קורין אותה שבת הגדול והוא שר"ל שבת של גדול הי' העולמים שנתגדל ונתקדש שמו בעולם. ואף דנתחלל שבת זה בלקיחת הפסח ובחוללת מרה"ר לרה"י עכ"ז חתי עשה דקד"ה דחמיר ודחי עשה ול"ת דשבת כיון דנתקדש שמו ית' בעולם ונדע שהוא גדול הי' העולמים. הן נמי בענין התשו' חתי עשה דתשו' דחמיר ודחי תרי לחוין. גם רמו ולכן נקרא שבת הגדול שרמונו לעיל שבת ה' גדול ר"ל ה' שהיא התשובה גדול כמ"ש גדולה תשובה וכו' ודוק:

ובז"ו כו' הפ' מה מלאו חבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו ולא חמרו חיה ה' המעלה אותנו מאר"מ דלנו לדעת מה הלוי זכ"ז דכיון שהוליאם ממל' נריך שלה יעט"ז:

וחרין מדרכיו חפ"ל בהק' מה שפי' ה' דרבי ח"ש ז"ל ד' ס"ה ע"ד כו' הפ' ציחשע כ"ד שאמר יחשע לישראל ועתה יראו את ה' וכו' ואם רע צעייכס לעבוד את ה' בחרו לכם היום את מי העבדון וכו' ח"ר

ועין העם ויאמר הלילה לנו מעו"ב את ה' כי ה"ח הוא המעלה אותנו מאר"מ מבית עצדים ואשר עשה לעינינו את החיות וכו'. דכונה חיימרו ואם רע צעייכס הוא בהק' מ"ש בזהר אברהם כד גחית למלרים צבי למנדע הך חרה ה' והוא סערה בנין למיקס בניויהו בחרחא קדישא דמנו חסוכא חתיידע נהורא ע"כ. עוד ידוע דחין החור ניכר חלה מתוך החושך מן השחור שבנין כי ד' גוויץ יש צפין וחיינו ניכר הרחות חלה מן השחור שבנין וזהו חין החור ניכר חלה מתוך החושך דחיינו השחור שבנין. וזהו מה שנגס יחובע בספק לומר ואם רע צעייכס ר"ל בשביל סיבת צייכס שאין החור ניכר חלה מתוך החושך וח"כ חפ"ל דפוז היה לעט"ז וע"ד משז"ל גבי יתרו עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים שלה הכיח ע"ז שלה עבד דע"כ שפיר חתיידע כי גדול ה'. וע"ז בחרו לכם את מי תעבדון וע"י הצחירה יבחינו גדולתו ית' חס יעלה על דעתכם קן. ויאמר העם חלילה לנו מעו"ב ה' וחי משום הא דמנו חסוכא חתיידע נהורא תרי ידענו בהם דתרי ה"ח הוא המעלה אותנו מאר"מ מלחה גלולים וידענו חושך חפלה. ועוד ואשר עשה לעינינו את החיות הגדולות ורמינו בחוב הרחיה גדולתו ית' ולא חננריך לידע מנו חסוכא-נהורא ח"ד ז"ל. מעתה ז"א בה חמר ה' מה מלאו חבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל שע"ז. חיי משום לידע מנו חסוכא נהורא. חתמאה. ולא חמרו חיה ה' המעלה אותנו מאר"מ וכבר ידעו ממל' שהיא מלחה גלולים וידעו חושך חפלה. וגם ראו צעייכס החיות אשר עשיתו בני' וח"ל להם לידע מנו חסוכא נהורא וח"כ תימא לתם רחקו מעלי ודוק:

וע"י דרכיו בא לרמוז ע"ז החופן מה מלאו חבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וח"כ ח"כ לחזור בתשו'. חיי משום וילכו אחרי ההבל ויהבלו ר"ל שעט"ז וח"כ לה חתי עשה דתשו' ודחי תרי לחוין לאו דל"ה יוכל ולאו דחתי אשר הוטמאה חתמאה. ולא חמרו חיה ה' המעלה אותנו מאר"מ ר"ל שהקב"ה בכבודו ובפלאו הוליאתו ממל' ואף דחיכה עשה ול"ת דטומאת כהן עכ"ז חתי עשה דק"ה דחמיר ודחי עשה ול"ת דטומאה. וגם הוליאתו ממל' חף דחיכה עשה דועו"א ת"ש עכ"ז חתי עשה דק"ה ודחי עשה ועו"א דקיל. ח"כ חפ' חכן נמי נימא דחתי עשה דתשו' ודחי לחוין שנים ותשובתם מקובלת ברטון ודוק:

א ויבן כו' הפ' הכו' והוא בהק' מ"ש בשבת פ' רע"ק ויחילו בתחתית הכר מלמד שכפה וכו' ח"ר

יחזק וכו' וא"כ מזה מוכח דה"י אינה מוחזקת אלא נתינת הוזהר לכס בעצור שמירת החו' והמלוח וא"כ הוי כמלכי חו"ה דחמרי' דינא ד"ד ואפי' חנוסים חייבים אהס לקבל ולקיים החו' והמלוח מטעם דינא ד"ד וכ"ש גזרת ממ"ה הקב"ה ודוק :

ביערה מן החמור בענין נצוה לציאור כונה המגיד אלו וכו' בהק' עוד אחז הקדמות הגרויכים. והוא דכבר כתבנו דהקב"ה השיב לעוה"ה שר מזרים דמשגולד יחזק ההחיל הגרות דה"י אינה מוחזקת לנו מאצותינו. והנה כהבו המפ' ז"ל דמזה נר' דישאל צוהו זמן דין צ"ג יש להס והוא ממתי דחמרי' צפ' המוכר הגה' הלך צה לארכה ולרחבה קנה דחביב קום ההלך בחרך לארכה ולרחבה ואין כפק שמדין חזקה נעשו צה. והרמב"ם ז"ל כתב צפ"ז מה' מכירה שאין הגוי קונה בחזקה ואי חמרי' דדין צ"ג יש להס ח"כ חלע"ה ל"ק חה הארץ. וא"כ ממה שהשיב הקב"ה משגולד יחזק וכו' וה"י אינה מוחזקת ח"כ נר' דדינס כצ"ן וכמ"ש ה' שא"י ז"ל שס צד' יו"ד ע"ד וע"ש שפי' צה כמה פסוקים יע"ש :

עוד נראה מה שהי' לינ"מ קודמ"ז משום דקוה"ש הכלים הזמן. אכן לפי"ז ח"כ קוה"ש חלעי להבלמה הזמן ואין מן העורך ללקוח המזריים משום שהקבו השעצור עליהם לה כן ח' חמרי' דמשגולד יחזק מניין והזמן נבלס ח"כ מה שהקבו שעצורם עליהם היה בלא כדין ולכן עשה צהם שפטים. עו"כ מ"ש ה' שא"י ז"ל די"ה ע"צ דממה שלקו בצורות מזרים וישאל נלוו מזה נר' דצני ישראל נתי וצני ישראל סלקו ולה כמו שאומרים חס בגופם שלטו כשחיהם לא כ"ש. והוא דרז"ל חמרו ע"פ כי אין ציה אשר אין שס מה לפי שהמלכיות מזוטה החה בעליהם ויולדות מרווקים פנוים והיו להם בצורות הרבה פעמים שהיו ה' בצורות לאשה אחת כל אחד בצור לחציו וכולס לקו. וא"כ חס כדבריהם שהמלכים שלטו צנשי ישראל היה רחוי שילקו צלל כל צטורי מזרים ומדלה לקו עדות יש כי לא שלטו ח"ו צהם. אכן זהו דוקא ח' חמרי' דדין צ"ג יש להס וצחומות הלך חמר הזכר ח"כ חס שלטו צנשותיהם כל הבנים יתייחסו למזרים והיה רחוי שילקו עמהם ומדלה לקו ש"מ דלה שלטו צהם. לה כן ח' חמרי' דין ישראל יש להס חין רחוי מדלה לקו דחומה מה שלה לקו משום דקי"ל גוי ועבד הבה על צה ישראל הולד כמוה והוא ישראל ולעולם המזריים שלטו צהם. וכבר כתבנו דממה שילכו קוה"ז מסיבה דמשגולד יחזק וכו' נר' דה"י אינה מוחזקת

ח"ר אחא מכאן מודעה וכו' ופירש"י בחס יזמינס דין למה לה קיימות יחמרו שהנוסים היינו. וה' פרשה דרכים ז"ל הבי"ד ה' דברי מרדכי גלהנטי ז"ל בדבר סורה דרוס ח' ד' כ"ח ע"ד הק' ע"ז דלה שייכה מודעה אלה צמי בהנס חה חצירו לעשות היזה דבר בע"כ אכל מלך במטה לעבדיו לעשות דבר מה הרי חס מחייבים לעשותו ואין כאן טענת חנוס דקי"ל דינא דמל"ד וכ"ש דין ממ"ה הקב"ה. והוא ז"ל י' במ"ש ר"ה דע"כ ל"ה דינא ד"ד אלה כשהמלך משה גזירוחו ע"כ צני מלכותו אכל למדינה אחת לחו דינא הוא. לכן חכה טענת חנוס. עוד ח' בנו"ש הר"ן דדינא דמלכותה לה נחמר אלה צמלכי חו"ה כהארץ שלהם ויכול המלך לומר חס לה תקבלו גזרותי חגרש אתכם מארני אכל צמלכי ישראל ל"ה דינא ד"ד כיון שאין הארץ שלהם והנה כביכול לצני הקב"ה ח' חמרי' דהארץ נתנה לאצות העולם נתינה החלפיה והנחנו לקחנו חוזה צחורה ירושה מאצותינו ח"כ דינו יה' צמלכי ישראל דלה חמור בהודינא ד"ד. חנוס ח' חמרי' דה"י אינה מוחזקת לנו מנאצותינו ולא נתנה לנו צחורה ירובה רק צחנהי שצמרו קחו וחורוחו ח"כ כביכול לצני הק' מלתה דינו צמלכי חו"ה שהדין נתן צהם לומר דינא ד"ד שאס לה יקיימו חוזה יגרש חוזה מן הארץ כיון כהארץ צמלכי החומות יע"ש. ביולא לנו מדבריו דחי חמרי' ח"י מוחזקת לנו מנאצותינו וצחורה ירובה לקחנו חוזה מנאצותינו ח"כ דינו יה' צמלכי ית' דלה חמור דינא ד"ד ובפיר' נוכל לוי חנוסים היינו. אכן חס ח"י אינה מוחזקת לנו מנאצותינו אלה נתנה לנו בעצור שניירה החו' ח"כ הוי דינו כביכול צמלכי חו"ה ע' שאמרי' דינא ד"ד וליכה טענת חנוס. וידוע מ"ש צמד' שטען עוזה לפני הקב"ה שהחה גזרה על חומה זו ח"ש ועדין לה נבלס הזמן והשיבו הקב"ה דבארץ ל"ל חמרי' ומשגולד יחזק ההחיל הגרות. וכתבו המפ' ז"ל דמזה נר' דה"י אינה מוחזקת לנו מנאצותינו דחי מוחזקת לנו מנאצותינו ח"כ לה הוי חרך ל"ל וח"ך נוכ"ל משגולד יחזק וכו' כיון דהארץ שלהם. ח"ו מזה נר' דה"י אינה מוחזקת. וא"כ מעשה ליכה טענת חנוסים היינו צקבלת החו' כיון דדינא דמלכותה דינא חייבים לקבל גזירת מלך. צזה ח"כ חו' כפ' מה מלאו וכו' וילכו אחרי ההבל וכו' ח' משום דהס חנוסים צקבלת החו'. הרי דינא ד"ד וחייבים לקבל גזרותי. וכ"ס דס"ל דה"י מוחזקת להס מאצותיהם וא"כ הוי צמלכי ישראל דל"ה דינא ד"ד. חה ליחא ולה אמרו חיה ה' המעלה חותנו מחר"מ ומחיה טעם הולאחי חוזה משום משגולד

מוחזקת דגוי הינו קונה בחוקה ודין ז"ג יש להם וכיון שכן היה ראוי ללקות בצורות של ישראל דכחומות הלך אחר הזכר ומדלא לקו עדות יש שלא שלטו בהם יע"ב. הן עוד נביא מ"ש ה' הנו' פ' בלק ד' פ"ד ע"ג משם ס' יד יוסף בטעם הכתוב של מזרים שהיה לבעל הלעו שהיו הומרים שלטו בנשותיהם והוא ע"ד מ"ש רש"י ב' הנה נהתי אלקי כסף לחיך הנה הוא לך כסות עינים כלומר כסות עינים לכל העולם שלא יאמרו לאחר שנתפולל בה החזירה ע"כ הולך לתה ממון לה לפיים לה שעי' הכסף יאמרו שלא נגע בה. וכן רכוש מזרים היה כסות עינים לכל החך שלא שלטו בנשותיהם יע"ש :

ב' יתרה נבא לביאור המאמרים מאמר הילקוט ח"ל ויהפך לבב פרעה וכו' אמרו הילו לקיט מטעם קו"ש ולא שילחנו חלא היו משלימים הזמן כדאי הוא דדינא הכי הוא דשלימו הזמן ועל שהקשינו השבוע רחויים אהנו ללקות או אם שילחנו מטעם דקו"ש השלים הזמן ולא לקינו בעבור קו"ש ג"כ כדאי דדינא הכי הוא שבין שקו"ש השלים הזמן הין אהנו רחויים ללקות. אכן עשה עמנו תרפי לקיט ושלחנו ה' ודאי אהמאה נוס האמר דלעולם לריבים אהנו ללקות משום קו"ש ומה ששילחנו הוא מטעם אחר דמשולד יחזק מינין. א"כ מזה נראה דא"י אינה מוחזקת וראע"ה ל"ק את הארץ דגוי הינו קונה בחוקה דדין ז"ג יש להם וא"כ בחומות הלך אחר הזכר ואם הינה דשלטו בנשותיהם היה ראוי ללקות גם בצורי ישראל ומדלא לקו עדות יש שלא שלטו בנשותיהם א"כ מעתה למה נעלו ממונינו כדי להורות לעולם שלא שלטו בנשותיהם כיון דכבר הוכח זה ממנה בצורות. ח"ש הילו לקיט מטעם קו"ש ושילחנו מטעם משולד יחזק א"כ מזה נראה דדין ז"ג יש להם ושפיר יש להם עדות ממנה בצורות שלא לקו בצורי ישראל א"כ למה נעלו ממונינו בשביל כסות עינים וכו' הא ודאי אהמאה דממ"ג חזא מנייהו שלא בדין עשה עמנו כאמור וד"ק :

ב' ז' י"ו כ"ו המגיד. בהק' עוד מ"ש ה' הנו' שם ד"ה ע"כ דמה שעשו בחלוקתם שפטים וזיה לישראל ליקח הפסח ולשחוט העלה שהוא חלוקתם של מזרים ולמסור עלמם על ק"ה מזה נראה דדין ישראל יש להם וחייבים למסור עלמם על ק"ה דכ"ו מטוים על ק"ה אצל ז"ג ח"כ מטוים על ק"ה כידוע יע"ש. ח"ש הילו הולחנו ממזרים מטעם דקו"ש השלים הזמן.

ולא עשה בהם שפטים על שהקשו עוליהם עלינו דייט דדינא הכי הוא כיון דקו"ש השלים הזמן הין מן הראוי לעשות בהם שפטים והקב"ה עשה עמנו תרפי לביבותא דקו"ש השלים הזמן ועשה בהם שפטים על קו"ש ה' ה' ודאי מוצה כפולה עשה עמנו. מה תאמר דלעולם ראוי ללקות משום קו"ש ומה שהולחנו קו"ש משום דמשולד יחזק מינין א"כ מזה נראה דדין ז"ג יש להם וראע"ה ל"ק את הארץ בחוקה ולכן משולד יחזק התחיל הגרות א"כ כיון דדין ז"ג יש להם למה עשה בחלוקתם להורות דדין ישראל יש להם. ח"ש הילו עשה בהם שפטים משום קו"ש והולחנו ממזרים מטעם משולד יחזק מינין א"כ מזה נראה דדין ז"ג יש להם א"כ הין מן הטרך לעשות בחלוקתם להורות דדין ישראל יש להם ח"ש ולא עשה בחלוקתם דייט. דדינא הכי הוא דכיון דעשה בהם שפטים מטעם קו"ש והולחנו ממזרים מטעם משולד יחזק וכו' א"כ נראה דדין ז"ג יש להם והין לורך לעשות בחלוקתם שהוא דבר הסותר להורות דדין ישראל יש להם כיון דהיו תרפי דסתין ועכ"ז עשה עמנו תרפי לביבותא ויחזק דסתרי אהדדי. מה תאמר דלעולם דין ישראל יש להם ולכן עשה בחלוקתם שפטים וזיה לישראל למסור עלמם על ק"ה דדין ישראל שגטוים על ק"ה ומה שעשה בהם שפטים הוא בעבור קו"ש ומה שהולחנו קו"ש לה מטעם משולד יחזק דכיון דדין ישראל יש להם א"כ ראע"ה קנה את הארץ ורא"י מוחזקת ולא מיקרי חך ל"ל חלא מעמיים אחרים או מרצוי אוכלוסין או הלילות או השכניה ולעולם דדין ישראל יש להם. א"כ למה הרג בצוריהם להורות דלא שלטו בנשותיהם כיון דדין ישראל יש להם חמינה מה שלא לקו בצורי ישראל משום דגוי הבא על בת ישראל הולד כמות. ח"ו כל טונה ית' שהרג בצוריהם ולא הרג בצורי ישראל משום דדין ז"ג יש להם ובחומות הלך אחר הזכר ולדעתם ששלטו בנשותיהם ה"ל להלקות גם בצורי ישראל ח"ו מזה נראה דלא שלטו בהם ועדות צרורה היא ח"כ היא סותרת הקודם דאמרי' דדין ישראל יש להם. ח"ש הילו עשה בחלוקתם משום להורות דדין ישראל יש להם ולא הרג בצוריהם ולהגות בצורי ישראל להורות שלא שלטו בהם וליכא עדות בזה כיון דדין ישראל יש להם דייט. דדינא הכי הוא והקב"ה עשה תרפי דסתין עשה בחלוקתם שפטים להורות דדין ישראל יש להם והרג בצוריהם להעיד על נשותיהם של ישראל שמה נראה

ללוות מאתנו כדכתיב וישאלו רק הים לכם להצוט
 שכן בעבוד. ות' ה' במתי דליתא פו פתס צטור
 חימתי יכול למעון זאת חס זמן שפ"ת שלו הגיע
 בשעה שלום ממנו ולכן הדין עמו ויטל לומר לו הי"ל
 להצוט חובך הכל חס בשעה שלום עדיין לא הגיע זמן
 הבט"ח לא יכול לומר לו הי"ל להצוט חובך כי עדיין
 לא הגיע זמנו ח"כ גבי מזריס נמי ישראל ילאו קו"ו
 ושכירות חינה משתלמת אלא לבסוף לכן לא היו יכולים
 להצוט שכן עבודתם כי הזמן עדיין לא הגיע אבל חס
 ישראל ילאו בזמנם חין טענה לישראל עכ"ד:

והנה דקדו דכריו צמ"ש שחם ילאו ישראל קו"ו שחינים
 יכולים להצוט שכן עבודתם ולא מטעם שפ"ת
 דשכירות חינה משתלמת אלא לבסוף אלא מהחילת
 הגזירה ההה למד שכ"כ ועוט"א ה"ש והאחר קן ילאו
 צרכ"ג הרי שחינו עולה להם הרעש אלא אחר שישבו
 ה"ש ומכיון שעדיין לא נשלט הקץ חכתי לא היו
 יכולים להצוט הרעש בתורת השלומון. ולכן ליוה ה'
 שיקחו ובהורה שאלה. ומקאן חתה למד טעם עטיקד
 שחמ"ל שיקחו ובהורה שאלה ולא חמ"ל שיקחו
 להדייה בתורת השלום שכן כהבטחתו ית'. ולפ"ז נטן
 הדבר כי חס יאמר להם שיקחו איהו בתורת השלום
 שכן יאמרו מזריס עדיין חינו עולה להם דדין עד
 שישלמו זמן הה"ש ועדיין לא שלמו ולכן ליוה ה' שיקחו
 בתורת שאלה. וה"כ ממה שאמר שיקחו בתורת שאלה
 גרחה שעדיין לא נשלט הזמן וחס היו רועים להצוט
 מדין השלומון היו יכולים לעכב כיון שלא נשלט הזמן
בנא"ה דמטיקרה פרעה ומזריס היו סוצריס צראותם
 החיותה טענה משה כדי להוליאם ס"ד שפצר נשלב
 הזמן ובח הקן כאחד מן ההי' שגאמרו צוה אבל עמה
 נהפך לבס וחזרו מסצרתם לומר שעדיין לא נשלט הזמן
 וחייבים להשלים הת"ש ממה שראו שלקחו הממון
 בתורת שאלה וחס נשלב הזמן למה לא חמ"ל שיקחו
 להדייה בתורת השלום שכן ח"ו שלא היה עולה להם
 דדין כיון שלא נשלט הקץ עדיין. ח"ש ועכשיו נהפך
 לבס לרדוף אחריהם כלומר ולהשיבם לעבודתם עד
 שישלמו הת"ש וזה נגלה להם כמופת חותך שצביל
 ממנוס שהשחילוב דייקה שלקחו איהו בתורת שאלה
 דוקא וחי נשלב הזמן למה לקחו בתורת שאלה הי"ל
 להצוט מן הדין שכן עבודתם ח"ו שהקן לא נשלב
 ולכן יאמרו מה זהה עשינו כי פילחנו את ישראל
 מעבדנו שעדיין חייבים להשלים הזמן וכ"ז הכריחו ממה
 שלקחו בתורת שאלה כאמור ח"ד ז"ל:

עיון

גראה דדין צ"ג יש להם. ובדחי כ"ז מטיבו ותסרו ית'.
 מה שאמר לעולם דין צ"ג יש להם ומשו"ה הרג צבוריהם
 ולה צבורי ישראל להעיד שלא שלטו בנשותיהם. ומה
 טענה צאלהיהם הוא מטעם אחר כמ"ש המפ' ז"ל
 ולכן טעה בהם שפטים על קוה"ש והוליאנו קוה"ו
 דמשולד יחוק וכו' דדין צ"ג יש להם. ח"כ מהריגת
 הצבורות כזר יש עדות לישראל שלא שלטו בנשותיהם
 כאמור ח"כ ק' למה נתן לו את ממנוס כדי לצביל
 הלעו מעלינו. ח"ש חילו הרג. צבוריהם כדי להעיד
 ולא נתן לנו את ממנוס שצביל כמות עינים דינא
 הכי. דכיון דהרג צבוריהם מה גראה דישראל כצריס
 הם ח"כ חין מן הגורך ליתן לנו את ממנוס. והקצ"ה
 צרוב רחמי עשה שחיים לעובה להירות דכ"ז נחתי וכו'
 לכן עלינו להודות וכו' ודו"ק:

ובררך זה הפ"ל. כי מד"ר פצ"ח ח"ל יודיע דכיו
 למשה שהודיע הקן למשה רחום ותנון רחום
 לישראל שלא נגע בהם המכות ותנון נתן את חן העם
 צעיני המלרים וישאלוב ע"כ וק' מהו כוונה צחומרו
 שהודיע הקן למשה גם חומרו רחום ותנון וכו' מהו
 קשרן של דצריס. וחזן מדרכיו הפ"ל צהק' מה שפי'
 ה' דצרי מדרכי גלחניו ז"ל ד' ג"ה ע"ה כונה רש"י ז"ל
 שפי' ע"פ ויהפך לבב פרעה וכו' נהפך לבס ממה
 שהיה בהחילה חמ"ל קומו לאו וכו' ועכשיו נהפכו
 לרדוף אחריהם שצביל ממנוס שהשחילוב. דק' דזה
 הפך הפ' בהפסוק אמר מה זהה עשינו כי שלחנו וכו'
 גראה דההפיכה היתה שצביל שלוחם לישראל וחיך הוא
 חומר שצביל הממון. גם מהו דקדוק לטובו שאמר
 שהשחילוב הול"ל שצביל הממון דגראה דכל קפידתם
 היתה שצביל שלקחו הממון בתורת שאלה וחי קפידתם
 דוקא:

אכן פי' ה' ז"ל צה"ק מ"ש ה' לק"י ע' גחולה סי'
 ד' המרי' בסגהדרין שצחו בני מזריס לדון עם
 ישראל לפני אלכסגדרוס מוקדון הכי הוא חומר וכו'
 נתן את חן העם צעיני מזריס וישחילוב תנו לנו כו"ו
 ששאלתם וכו' השיב להם גציהה בן פסיפא דחיב ומושב
 צנ"י אשר ישבו במזריס ת"ל שנה תנו לנו שכן עבודה
 של ס' רצוה ששעצדתם בהם וכו' וצרחו להם והק'
 הוא ז"ל דהרי חיתא צמור חו"מ סי' כ"ה התוצע
 לחצרו בשער וחמ"ל היאך חתה תובע חותי והלא חתה
 ליוה ממני יום חו יומים קודם לכן והס כדכריך הי"ל
 להצוט חובך לא ללוות ממני. וח"כ גם הכא יאמרו
 מזריס חס חמת שחנו חייבים לכם לא היה לכם

עו"ן מ"ט ה' יוש"א ז"ל פ' בהעלותך דמ"ט הפסוק ונתתי את חן העם וכו' גרחה דשלא בזמנא ילאו ולכן הוגרבו לתן דחי בזמנא ילאו למה לריכוס לכשיאות חן והלא בדין הס נועלים יע"ט :

מעשה ז"ל יודיע דרכיו למשה שהודיע הקן למשה ר"ל שהודיע שיחסר ק"ך שנים מומנין ת"ש שני הגלות. והטעם רחוס לישראל שלא נגע בהם המכות ר"ל שלא נטמעו וננעה בהם יד הספ"ה שהיה רחמ למכות שאילו היו שוהים עוד רגע היו ננמעים כנש"ט ולכן דילג על הק"ך שנים והוליאם קר"ז ולכן מע"ז וחטון שנתן את חן העם בעיני מזרים והשאלום ר"ל שהורגו לנשיאות חן ולא מן הדין וגם וישאלום דייקא שהורגו ליקח בתורת שאלה שאילו היה בזמנא הי"ל לפצוע שבר עבודה וכמ"ט ה' ז"ל ודו"ק :

ועפ"י דרכיו יוכן שפיר וו"ט יודיע דרכיו למשה שהודיע הקן למשה ר"ל שהודיע שנבלס הקן מטעם דמשולד ילחק התחיל פגרות דח"י חגיגה מוחזקה דחאע"ה ל"ק את הארץ בחוקה דגוי חגי קונה בחוקה וח"כ גרחה דדין ז"ג יש להם וח"כ יש עדות לישראל שלא שלבו כנשותיהם והוא ממה שראינו רחוס שריחס על ישראל ולא נגעו בהם המכות ר"ל שהכה כסורי מזרים וגיטלו כסורי ישראל ואם חיתא דשלבו כנשותיהם כיון דקי"ל באומות הלך אחר הזכר ח"כ הי"ל ללקות כמו כסורי מזרים ח"י עדות ברורה יש שלא שלבו כנשותיהם. וח"כ מנעה מה גברו רחמיו שנתן להם הכנס דכיון דהרכוש הוא בעבור כסות עינים להעיד בהם שלא שלמו כנשותיהם וכבר נודע זה ממנה כבודות ח' ממדה פוצו כי אל רחוס וחטון הוא ח"ט וחטון שנתן את חן העם וישאלום שהוא מולד החסד והחגיגה ודו"ק :

זבוח נכון כ"ו הפסוק בתהלים בלאת ישראל ממזרים בית יעקב מעט לועז וכו'. דלנו לדעת מהו כינתי באומרו בית יעקב מעט לועז ולמה אמר בהחילה ישראל וח"כ יעקב. גם מהו אומרו היה יאודה וכו' הים רחא ויטם וכו' גם מהו השאלה מה לך הים כי תגום מהו כונת השאלה דהתשובה ברורה שכן גזר אומר עליו ממ"ה הקב"ה וכמ"ט מלפני חרון וכו' גם למה כפל ואמר מלפני חלוי יעקב ולמה לא אמר חלוי ישראל. חכן לפי"ה יע"ן ובהק' עוד מ"ט המפרשים ז"ל ח' על יעקב חע"ה שנשא ז"ה שנייך וכשחם דגר שנתגייר כקטן שגולד דמי. חכן ה"ה הינח חם באותו זמן דין ישראל יש להם אז שיך לומר

שנייך חכן חם דין ז"ג יש להם לא יוכן לומר שנייך. וג"מ דחם נאמר דין ישראל יש להם ח"כ ליה צהו בישראל שום פיסול בזרע יעקב דכולם שבטי יה כשרים בין זרע לזה בין זרע רחל. חכן חם נאמר דדין ז"ג יש להם ח"כ זרע לזה שנשאה בתחילה הם זרע כשר מיקרי. לא כן רחל שלקחה אח"כ באסור לאו זרע כשר מיקרי. חכן כוכ"ל דלעולם דין ז"ג חית ליה וכמו באכנתו מיניהם ישראל ממזרים קר"ז מטעם משולד ילחק וכו' וער"ז יעלע"ה לא עשה עון אשר חטא וכל זרעו זרע כשר זרע שבטי יה והוא שחי' המפרשים ז"ל דיעלע"ה קראו הקב"ה חלוא וחמ"ל חגי חלוא בעליונים וכו' ולמעלה בשמים לא יש חסור קורבה כלל כידוע. עו"ן מ"ט במדרש הים רחא ויטם בזכות יוסף שנאמר זו ויגם וילא החולה ולא נקרע הים עד שראה ארוגו של יוסף. דה"ל מטעה נבא לביאור הפסוק בלאת ישראל ממזרים קר"ז מטעם דמשולד ילחק התחיל הגרות דחאע"ה ל"ק את הארץ אשר מזה גרחה דדין ז"ג יש להם. עי"ז בית יעקב ביתו של יעקב חע"ה שהיה רחל עקרה הבית. מעט לועז יא' לועז עליה שהיה צהה באסור דכיון דזכ"ג יש להם ח"כ ליבא למימר שנייך וח"כ היא צהה באסור וזרעה ח"י זרע פסול. זרחה לזה היתה יאודה לקדשו ישראל ממשלותיו שכה יאודה דוקא למכות והוא המושל על ישראל. חכן רחא רחינו ג"כ הים רחא ויטם וח"ל בזכות יוסף שנאמר זו ויגם וילא החולה אשר מזה גרחה שהיא זרע כשר ונקרע הים בזכותו וח"כ הוא תרתי דסתתן אהדדי ולנו לדעת טעמו של דבר. לכן אגחתי שאלים ותמהים. מה לך הים כי תגום וכו' ר"ל מאיזה טעם נקרעת חם מפני ארוגו ש"י חו מטעם אחר כדי לידע טעם הדבר. ע"ז משיב דמה שנקרע הים לעולם בזכותו ש"י ח"ט מלפני חרון חולי חרץ ר"ל מפני ארוגו ש"י שהיה הולך לפני חרון התורה כידוע. וגם מה שינאו קר"ז משום דדין ז"ג יש להם וער"ז יעלע"ה לא חטא וכל זרעו כשר ובעבור זה נקרע הים לפני ארוגו ש"י והטעם הוא מלפני חלוא יעקב ר"ל שיעקב נקרא חלוא ולית ביה איסור קורבה כלל ולכן ההופכי הנור וכו' והכל היה דין ובהלכה ודו"ק: **ובין** האמור בענין פי' ה' מהר"ם גלאנטי ז"ל צט' קולו של משה שבסו"ס דברי מרדכי ד' ר"י ע"ה כ"ו הגמ' דבר נא וכו' כדי שלא יאמר אותו לדיק וכו'. הכונה דכל לגבי דידי משכחנא מקום פטור דח"י מוחזקה וחאע"ה קנה את הארץ וליבא למימר משולד ילחק

דרוש ז' לשבת הגדול

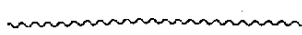
יום הגדול והנפלא הזה אין די בהר להגיד גדולתו. גדול וטורח

קראו שמו על אשר גבר עלינו חסדו ותמיתו. אשר בו זיוגו וחורו הנחילנו ישראל עם נחלתו. עם אשר בחר לו יישראל לסגולה. שהיו בשעבוד מזרים תחת יד פרעה ועבדיו העם אשר אתו. וציוס הזה הראנו ידו הנפלאה מעשה הוקפו וגבורתו. ויאמר משכו וקחו לכם לחן חלדיה'ם של הלו וכל אחד יקשור אותו בכרעו מטפו. וציוס הרבעה עשר נחלל למזיו חיש שה לבית אבות ובתנו אותו. לפני כל מזרים והיו שניהם קרות פה להם ולא ידברו הצטר כצבורתו. גם גדול היה הארון חציב טוב אחרית דבר מרחשיתו. לכן שמא קא גרים גדול קראו שמו מפני הגם שנעשה בו שבת הגדול קראו שמו עמו ולחן מרעיתו. וכמ"ש הטור ז"ל בחו"מ סי' ת"ל וז"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הגם שנעשה בו דפסח מנ"ל מקחו מצעבור ופסח שינוי ישראל ממנ' היה ציוס ה' וגמלא דעשרה בחדש היה יום שבת ולקחו להם כל אחד מה לפסחו וקשרו אותו בכרעו המיטה ושאלו המנ' למ"ו לכס והיו משיבים להם לשוחטנו לשם פסח במלות ה' עלינו והיו שניהם קרות על ששוחטים את חלדיה'ם ולא היו רשאים לומר להם דבר וע"ש אותו הגם קורין אותו שה"ג ע"כ:

וישואלי'ם הלכו צעטס זה דלמה תלו הדבר על השבת אחר כי היום שהיה עשירי גרמא להו. וגם מהו הומרו מפני הגם שנעשה בו היצת בו דחיק ליה עלמה עובא. וכל המפ' דרבו לפרש טעם כעיקר לקריאת השם שה"ג יעו"ע בספריהם וצטירותם: **והרקו** ה' אמרה נפשי לתה טעם לזה מה שתלו הדבר בשבת וגם נפרש היצת בו דקאמר. וממדצ"ר קדמו'ה לצי הומר לי לפרש סגנון הפסוקים ריש פ' שמות וכת' ויאמר אל עמו הנה עם צנ"י רב ועלום ממנו הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי הקראן וכו' וטסק גם הוא על שונאיו וגלחם צנו ועלה מן הארץ ע"כ. והדקדוקים רבים ח' למה כינה אותם בשם צנו ישראל. גם מהו הומר רב ועלום ממנו. גם כיון שאמר שהוא רב ועלום ח"ך חת"כ אמר הבה נתחכמה לו פן ירבה כיון שכבר היו רבים כמו שאמר בתחילה רב ועלום ח"ך עתה הומר פן ירבה. גם מהו הבה נתחכמה לו ודרז"ל לצטל מהם את השבת. לנו לדעת ח"ך

ינחק וכו' והת"ש לה נמרו דבטיקן בארץ ל"ל וליכא וז"כ די להם שדילגתי על הקן והולחתי קוה"ז ואין להם זכות ברכו"ג. ח"ך כדי שלא יאמר אותו לדיק ועו"ע"א קיים בהם דמשגולד ינחק מניקן וח"כ ילאו וכו' לא קיים לכן הומר להם וישאלו חיש וכו' חת"ד ז"ל:

והרב מערבי לב ה"ד צנו ה' ייטב לב ז"ל דס"ב דקדק למה בתי' אמר ושאלה חשה וכו' ועתה דבר אל האנשים. וגם למה לריך בבקשה. ועוד מהו כדי שלא יאמר. לכן פי' במ"ש הש"ך בחו"מ סי' שמ"ו משם חז"ל חשה הסולכה להחונה ולקחה בהלו"ה בגד הראוי לה ללבוש לפי הומד ממונה ונגנז הו נאבד דז"יז הצעל לשלם דודחי הצעל יח"ל בזה שפתייה חתו מקושטת בין הנשים ולא התצוה דהו. כדברים הנרכים לגופה וליה צנו הקנת השוק. ח"ך חס לקחה הכשיטין או הפי' מלבוש החשוב יותר מערכה ח"ך חייב לשלם הפי' פשעה. וה' הגה הוכיח דמה שזו ישראל ברכוש הוא מדין הענקה. ומעשה יבאחר כ"ו המחמר דמה שהקשינו לחיזה לורך הונרך לבקש מהם ללוות מחדש מאחר שכבר לוו הנשים עפ"ה יע"ן כיון דישראל צמרים היו עבדים למגריים עניים מרודים וכשלקחו הנשים צנדים מאת הנשים המגרייות שהם גבירות שלהם אותם הצנדים ח"גם רחוייה לגשי ישראל לפי ערכם וחס נגנזו הו נאבדו ח"ך חייבים הצעלים. לפרוע שהינם לפי ערכם כמ"ש רש"י ז"ל וכו"ש צמה שאלו כלי כסף וזהב והכשיטין דעשירות דח"ך ספק דהם פטורים דלה התצוה הענייה כשח"ך לה הכשיטין של כ"ו כי עניוהה מפורסם נמנה דכל הרבות הזה כיון שהין צעליהם חייבים לשלם הכל בחזקה הנשים ואין לצעליהן שום זכות שהכל בחזקה הנשים כיון שהין חייבים לשלם וח"כ נמנה דהגברים אשר בהם נשתעבדו המזרים לה לקחו שום רכוש והענקה ולכך הולרך החל"ה ללוות שהם צענמם הזכרים יקחו בהלו"ה מאת המזרים כלי כ"ו ושמותו והרי הם חייבים בחזרתם וכשלה יחזירו אותם ע"י מחילה השעבוד של המזרים זוכים הם בכל הרכות והרי נתקיים בהם בחנשים העבדות והרכוש ח"ש בבקשה ממך וישאלו חיש מאת רעבו דיקה האנשים עלמם שלא יאמר אותו לדיק ח"ך שהנשים לקחו ממון הרבה חבל הס לא נשתעבדו ולא יאמר חת"ה ועו"ע"א קיים בהם בחנשים והאחר קן ילאו ברכ"ג לא קיים בהם אלא בנשותיהם ח"ד ז"ל וש"י ע"כ:

איך ע"י שיבטלו מהם את השבת דין נרמא למעט הרבוי שלהם. נמ"ס וטסק גם הוא וכו' איך ע"י התוספת יתגבר העם הזה עליהם :

ובדרדד לחות חן מדרכיו הפ"ל כי הפ' הגו' בהק' מה הפי' ה' המסיד ר' אליהו כהן ז"ל בס' עיני העדה כו' הפ' וכו"י פרו וישראל וירבו ויעלמו במהד מאד ותמלא הארץ חוקים. והוא בהק' מ"ג במס' סוטה דו"א ע"ג כשכר השכבון בין שפתים זה לבית מגורים של פנפי יונה וכו' כיון שמתעברות באת לבתיהם וכיון שמיניע זמן הלידה הולכות ויולדות בבה החת הספות של החת התפוח שוררהך והקב"ה בלה ממני מרום מי במנקה ומשפה חוקים כחיה זו שמשפרת את הולד ונותן להם שני עגולים ה' של שמן וה' של דבש שג' ויניקו דבש מסלע וכיון שמכירין בהם מגדים בתיס להורגם ונעשה להם גם ועלעיים בקרקע ומצייתים שוררים וחורשים על גבם של על גבי חרשי חורשים לאחר שהולכים היו מצלצלים ועולים פעם הבה שג' דבשה בלמח הבה נהחך וכיון שמתגדלים בתיס עדריס עדריס לבהיהם שג' והבואי בעדי עדיים ח"ה בעדי עדיים הלא בעדרי עדריס וכשנגלה הקב"ה על היס הם הכירוהו החולה שג' זה הלי והטו ע"כ. וזה נר"י כו' הפ' שבה לרמוז גדול הנס שבה הקב"ה עם ישראל עמו שאעפ"י שפרו וישרו ס' בפרס ה' כדנז"ל עכ"ל וירבו ויעלמו בבתם ולה נהמעטו ונחלשו מסיבה לער גידול בתיס מטוס בלה הרניבו בהם בוס לער מפני שנעשה להם גם והמלא הארץ חוקים שהארץ היה מצליע לחוקים כגו' והמלאך היה מגדלם והח"כ בתיס עדריס בחופן בלה הרניבו בהם לער גידול בתיס והו העטם שאעפ"י שרבו ופרו וישרו ס' בפרס ה' עכ"ל וירבו ויעלמו ות"ד ז"ל :

ומבטלים מן הארץ וכו' ועלה מן הארץ זוהי סיבה שהם עלומים בבתם לחמוד זדוק :

ועי' דרכיו הפ"ל בדרך חזרה כו' הפ' הגו' בהק' עוד לפרש כו' מארז"ל בש"ר ע"פ ויהי בשלה פרעה את העם. מי לוח וי פרעה לוח וי ע"כ. ולנו לדעת בהחילה מאי סבר ולבסוף מאי סבר והלא בהחילה חזר עליהם והמר קומו לאו ולמה עשה לוח וי. גם למה לוח וי דוקא בזה הלשון ולא בלשון אחר אך חיי וכיולא למה לא לוח כ"ה בלשון זה וי :

אכן הכל יובן בהק' עוד לפרש כו' הפ' דיש פ' בלק זכ"ה וירא בלק בן לפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקן מואב מפני כגו' ויאמר מואב עשה ילחטו יגו' ויכלה מלחמים וגו' והנה עם ילא ממלכים וגו' והוא יושב נומולי ופחה לכה גא חרה לי את העם הזה כי עוים הוא ממני חולי חתל נכה בו ואגרשנו מן הארץ ע"כ. ויל"ד למה בהחילה אמר את כל אשר עשה ישראל ולבסוף אמר בני ישראל הוסף היבט בני. גם מה חומרו כי רב הוא. גם עוטס הוא ממנו. גם חומרו וה"ה יושב נומולי מהו סנחו בזה. גם חומרו חולי חוכל נכה בו חול"ל לגרשו או להמיתו וכו' :

אכן אפשר שיובן הכל לקט"ד במה שרמתי להחיד"ה ז"ל בס' התבה דוד ד' ג"ו שהביא הקדמה מפיארה משם ה' חספקלריא המחירה ז"ל והבי"ד ג"כ בס' דבש לפי שפי' כו' הפ' בהנחל עליון נויס-בהפרידו בני חרם יבג נבולות עמים למספר בני ישראל. והוא במ"ג המקו' דזה לעומת זה עשה החללים הסב"ה נגד הקדושה וכשהסב"ה מספרה שיה למספר הקדושה או יב כח לסב"ה לקבל שפע מהקדושה ופולטים חוה"ע בישראל כי הם מקבלים השפע והם תחשוב מספר נבולות עמים שחובבה בחורה נבלת עמים יעלה תקל"ה וכשהחשוב מספר בני ישראל יעלו חר"ג יתרים ד' על נבולות עמים וכשישראל מקיימים מזה הפולין בראוי הם מקיימים ח' עשה והם כנגד ח' חיותות הוי"ה חדוית ועי"ז יתוסף ג"כ ח' על בני ישראל ויהיה בני חורה. והקדושה יהיה נוצרת על הסב"ה וחין חוה"ע יכולים לבלוע בישראל. וכן ע"י עסק החורה לשמה הם מיהדים הוי"ה חדוית עמ'. לא קן בשחין ישראל מקיימים מלית הפולין בראוי וגם הינם עוסקים ביה לשמה וליגם מיהדים הוי"ה חדוית וחליגם עושים רש"מ או גרמים שמתגברת הסב"ה וח' חיותות כל נבלת עמים יתחשבו עם המספר ויהיה מספרם שיה למספר בני ויא מתגברת

בישראל כי הם לוקחים השפע ועי"ז והגרשנו מן הארץ
כאמור ודוק :

בזה גבול לביאור המד' מי לוח וי פרעה לוח וי.
הכונה היא דבתחילה פרעה היה סובר כיון
בישראל הם החת ידו בזדתי שהסמ"ח הוא שיהיה להקדושה
ולכן הוא שולט בישראל כי הוא מלך הע"ה. הן כהיום
כשראה שהקב"ה לווה אותם על מלית תפילין כמש"ה
והיה לאות על ידך וגו' אשר היה שקולה ככל התורה
וכל הנקיימה כאלו קיים ח' עשה כנגד ח' אותיות הוי"ה
אדנו"ה אזי חשב בדעתו שבדתי עי"ז יתוסף ח' על בני
והיה הקדושה גוברת ובודתי שילוו ישראל מתחת ידו
לעולם ולכן אז לוח וי. וגם דוקא לוח בזה"ל וי ולא
הוי וכו' לרמוז שע"י הו"ו והמלות יתוסף ח' על בני
וגבלת עמים יהיה חסר מבני ישראל כמספר וי"י לכן
דוקא לוח וי לרמוז שהוי"ו הללו הם שחרצו את ביתו
וגרמו לגלות ישראל מתח"י כאמור ודוק :

ובז"ו לענ"ד כו' מאמר הגמ' בכתרה ד' ו"ד ע"ב
ח"ר אצבו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע
במה תרום קרן ישראל אמ"ל בני תשא את ראש בני
ישראל ע"כ. וק' מהו כו' שאלה מרע"ה ומה תשובת
הקב"ה בני תשא :

הוי"ו מדרכינו הפ"ל בדרך רמו בזה"ל מה שפי' המפ'
כו' הפ' בתהלים ולי מה יקרו רעין אל מה
עלמו ראשיהם. והוא במ"ש ז"ל דבה וראה חשיבותם
של ישראל כמה הם חביבים על הקב"ה דלה תראה
שקרא אותם בשם ישראל שהוא גי' תקמ"ה יעלה
כמספר הר"ת של עשר ספירות כזה ב"ת ח' כמה ב"נה
ג' דולה ג' בורה ת' פארת ג' לוח ה' יסוד מ' לכות יעלה
הר"ת גי' תקמ"ה כמספר ישראל בדקדוק. חש"ה ולי
מה יקרו רעין אל כל שהם ישראל שהם יקרים כי הלא
תראה מה עלמו מכת ראשיהם ר"ל ר"ת של הי"ם
יעלה כמספר ישראל מזה הבין כמה יקרו ועלמו ח"ד
ז"ל כפי הרשום בזכרוני :

בז"ו כו' המאמר הגו' אמ"ל משה להקב"ה כמה
תרום קרן ישראל כמה אתה מוכיח שהם יקרים
ויקרנם רמה. אמ"ל הקב"ה בני תשא את ראש ויתרנס
אונקלוס ארי תקבל חושבן בא ברמו כשתחשוב את
ראש ר"ת של הי"ם יעלה כמספר בני ישראל ר"ל
יעלו תקמ"ה כמספר ישראל בדקדוק מזה הבין כמה
גדולים הם לפני ודוק :

ועפ"י דרכינו ח"ש ח"ש כמה תרום קרן ישראל שיהיה
הקדושה שולטת על הסמ"ח ויהיו ישראל הם
שולטים

מהגזרת הסמ"ח ח"ו והיה מקבלה השפע וישראל
למטה ח"ו. ח"ש בהתל עליון גוים ר"ל פעם שהתחיל
הקב"ה לגוים להיות עליונים הו' בהפרידו בני אדם
שהם ישראל שעשו פירוד בהוי"ה אדנו"ה ועי"ז גרמו
לכך גבולות עמים שיהיה מספרם כזה כמספר בני
ישראל והסמ"ח והקדושה שוים לכן הם עליונים וישראל
ח"ו למטה ח"ד ז"ל. וידוע דבישראל עושים רש"מ
הם נקראים בשם ישראל ישר אל ועי"ז הם נולדים
במלחמה כמ"ש מי גרם לנו שנלתי במלחמה בשביל
שהיו עומדות רגלינו בשעריך ירושלים בשערים המלווים
בהלכה. והנ"ל שע"י עסק התו' הם מיחדים הוי"ה
אדנו"ה ויהיו בני ישראל יתרים ח' והם מושלים בחו"ה.
והנה ישראל בתחילה עשו והליתו במלחמת האמורי
כמש"ה וישב ישראל בכל ערי האמורי וגלחו אותם
ובודתי שהם לדיקים ועי"ז נלחו :

מעתה יובן ט' הפ' וירא בלק רחיה של חכמה את
כל אשר עשה ישראל לאמורי ר"ל מחמת
שהם לדיקים ונקראים ישראל לכן נלחו לאמורי והנ"ל
שע"י שהם לדיקים ומקיימים התורה והמלכות ומיחדים
הוי"ה אדנו"ה ח"כ מספרם יתר על הסמ"ח לכן נלחו
אותם. ובא ברמו את כל אשר ע"ה ר"ת גי' ל"ח
גי' הוי"ה אדנו"ה. גם ח"ה כל ח"ה מלכות כל יסוד
כידוע לוי"ח ר"ל שע"י מעשיהם ייחדו חיווננו יסוד
ומל' חוה ח"ה כל. גם ח"ש ע"ה אשר רמו לבינה
שנקראת אשר ע"ה רמו לשע"ה נהורין דח"ה כידוע
שע"י מעשיהם המשיכו כל אלו ההמשכות לזו"ן ועשו
יחוד כנו' ונקראו ישראל ולכן נלחו לאמורי. לכן ויגר
מוחב מפני העם מהד והנ"ל כי רב הוא ר"ל שמספר
הקדושה הוא יותר ממספר הסמ"ח ח"ש ויקן מוחב
הפעם מפני בני ישראל דייקה ר"ל שהם עתה מספר
בני ישראל הוא יותר על מספר גבלת עמים וח"כ ודתי
ישראל הם יהיו למעלה וימשלו בחו"ה ע' ולכן נתיירח
מאד. לכן בלח לבלעם ואמ"ל הגה עם ילד ממלרים
והוא ישב ממולי ר"ל בישראל מלך הקדושה והוא מלך
סמ"ח כי גם את זה לעומת זה לכן נח לשון בקשה
ארה לי את העם הזה שתראה חיזה אופן שתאור אותם
משום שעתה אני רואה כי עלום הוא ממני ר"ל
שהקדושה יתירה על הסמ"ח לכן אני מבקש ממך
שתעשה אופן אולי אוכל נכה בו ר"ל שגמסר מהם
ממספר בני ישראל ח' כמספר צ"ו ח"ש נכה ר"ל
נחסר צ"ו ח' היתרים ואז יהיה מספרם כזה למספר
גבולות עמים והקדושה והסמ"ח שוים ואז חו"ה שולטים

שולטים בחוה"ע. חמ"ל בני תשח' את ראש בני ישראל
 ר"ל כשהיו ישראל עושים רש"מ ומיחדים חו"ה הדנו"ה
 ויהיו נקראים בני ישראל יתרים ח' על גבלת עמים
 ה' תהיה הקדושה גוברת וישראל שולטים בחומות
 העולם ודוק :

מערתה נבוא לביאור הפ' הגה עם בני רב ועלום
 גו' בהק' עוד את הידוע משו"ל בשמירת
 שבת כהלכתו כמה גורמת לישראל כמ"ש ז"ל אלו היו
 ישראל שומרים שבת כהלכתו חין שום אומה ולשון
 שולטת בהם. עו"ה אפי' עופ"ו להטש מוחלים לו.
 ובודאי שהטעם הוא דעוה"ק חמרו מחן דנפיש שבת
 כמחן דנביר אוריתתה טולה דסקולה שבת ככל המורה.
 ובכרע לפי דברי האר"י ז"ל שבירר סודן של דברים
 דבשבת חין הסט"ה מתערבת בקדושה וכל המגלמות
 מהעליות למעלה ממקומם עד שיהיה פני והלל בין
 הקדושה לקל' י"ד מדריגות ידוע חוה טעם חסור
 ההולאה מרה"י לר"ה כי עי"ו גורם צ"מ שיהיה
 הקדושה מתערבת בסט"ה וע"י השבת ששומרים ישראל
 כראוי עי"ו גורמים יחוד וחיוג עליון למעלה בקדושה
 ויהייתו כל שמות הקדושים ציחד :

ובבין שרמוזו בדברי זוה"ק שהמור שבת חיהו שמה
 דקוצ"ה כמה דחיהו שלים מכל סטרוי. דמח
 הכונה שיה' חקן פי' דהכונה היא דהנה שנותו ית'
 חו"ה הו"ה. חו"ה צנ' מלוחים ביודי'ן בחלפי'ן
 בהה"ן יעלו גי' הג"ה. והו"ה צד' מלוחים עסמ"ב
 יעלו רל"ב. והנה הג"ה ורל"ב עם שם י"ה יעלו צנ'
 שבת בדקדוק. חו"ש שמה דקוצ"ה דחיהו שלים מכל
 סטרוי ר"ל שרמוזו לחו"ה והו"ה במילויים וכס י"ה
 שכלם גי' שבת. וח"כ כיון דמעלת השבת עליונה
 שמהיחדים השמות כולם ודאי שמהיחדים חו"ה הדנו"ה
 ועי"ו יתוסף ח' על בני ישראל ויהיה צנ' תיר"ה
 ובודאי שעי"ו הקדושה גדולה יותר מהסט"ה וחו
 לא יוכלו חוה"ע לשלוט בישראל. והנה ישראל במלכים
 היו שומרים שבת. ולכן אמר פרעה לעמו הלא הדעו כי
 גם את זה לעומת זה עשה האלהים והתננו רומזים
 לגבלת עמים וחגי רוחה הנה עם בני ישראל דייקא
 רב ר"ל שהם בסוג בני ישראל שמספרם רב על
 הסט"ה ח' ולכן עלום הוא ממנו. לכן הנה נתחכמה
 לו לבטל מהם את השבת. הטעם מפני שאני מפחד
 פן ירבה שעי' שמירת שבת הם מיחדים חו"ה הדנו"ה
 ועי"ו יתברו ג"כ ח' על בני ישראל ויהיו גי' תור"ה
 ועי"ו והיה כי תקראן מלחמה בודאי הגמור כיון שהוא

טוב גם הוא שהקדושה היא גדולה ויש תוספת בקדושה
 ודאי ואלהם בני ועלה מן הארץ. לכן וישמו עליו שרי
 מסיס עליו על י"ו ר"ל של כונתם לבטל כח חו"ה
 היתרים בקדושה על הסט"ה ודוק :

ובבין בו' הפ' וירא אלהים את בני ישראל וידע
 אלהים. בהק' עוד את הידוע דשם אלהים
 הוא דין חק חותיות הקדמות לאלהים שהם אדנו"ס
 שהוא גי' ע"ד הוא רחמים כמ"ש האר"י החי זטק"ל
 בטובה פסח יע"ש :

ובבין בו' הפ' אלהים יתנו ויברכנו. וכו"ה אלהים
 הוא דין. עו"ק יאר פניו חתנו סלה ר"ל שיאר
 לנו חן הפנים של אלהים שהוא רחמים. וכו' ג"כ סי'
 הפ' למחנה נפשי לאלהים להל חו מהו אבוח וחראה
 פני אלהים והוא פשוט. חו"ש וירא אלהים רחיה של
 חכמה שב"י חזרו בתשו' שלימה והגבירו הקדושה על הסט"ה
 חוה את בני ישראל דייקא והם יתרים ח' על גבלת
 עמים. ולה די זה אלה וידע אלהים וי' דע ר"ל שג"כ
 הוכיפו ח' על בני ישראל ונמלא עתה שהם יתרים
 וי' על גבלת עמים לכן דע אלהים שהחור עליהם
 רחמים מפנים של אלהים שהוא גי' דע כאמור :

ובזה הפ"ל בו' הפ' ועתה לכה ואשלחך אל פרעה
 והולא את עניו בני ישראל דייקא ר"ל צנח
 התשו' שטשו כמ"ש ז"ל ע"פ הגה לעקת צנ' בזה
 חלי למה שנגע חלי שטשו תשו' בסתר חו"ש ועתה חין
 ועתה אלה תשו' צנח התשו' שטשו לכה ואשלחך והולא
 את עניו בני ישראל שהם נקראים בני ישראל ויתרים
 ח' על גבלת עמים והקדושה גוברת. לכן תוכל עתה
 להוליאם מתחת ידס. לכן ויאמר משה מי חנני שאני
 חני דהוי לשליחות זה. וגם ובי הוליא את בני ישראל
 דמשה ידע שערך לה עשו תשו' ואיך עתה תאמר בני
 ישראל ולכן פירש"י מה זכות יש בידם להוליאם. שיקראו
 בני ישראל והקדושה תהיה גוברת. לכן השיבו הקב"ה
 לשתיהן ע"מ שאמרת מי חנני אדרבה כי אהיה עמך
 שאני בוחר בעמים. ועמ"ש איך הוליא את בני מה
 זכות וכו' הלא הדע חוה לך האות שם רמו לחות הפי'
 שנקראים אות שמקיימים אותה והיא כמקיים ח' עשה
 כנגד יחוד חו"ה הדנו"ה. גם רמו חוה לך האות שם
 רמו לחות שבת שעי' שמירת שבת תהיה הקדושה גוברת.
 וגם בהוליאך את העם תעבדן אלה האלהים שתקבלו
 את החורה ויהיו חו יתרים בני ישראל על גבלת עמים
 י"ו ויהיה כמספר תור"ה תרי"ח ובודאי שעי"ו הקדושה
 גוברת ותוכל להוליאם מתח"י כאמור ודוק :

מעשה

מערתה עפ"י כל הכוס ככה טכ"ל דזהו טעם לקריאת שם השנה הזה שנה הגדול. דידוע שאף שהיו בהחילה ישראל שומרים שנה לא לבש מלוא חיובו כ"ח לנוח בו מעבודהם. הן כהיום הזה שליוה אהם הקב"ה משבו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מלוא ושמרו אותה שנה במלוא ה' כראוי עי"ז הסופו כח בקדושה למעלה והקדושה היתה במדרגה עליונה יותר מהספ"ה. וזהו שנה הגדול שע"י שנה זה ה' שהיה בח"י הקדושה כידוע היא גדול ביום זה במדרגה יותר מהספ"ה וכן ישראל שהיה מדרגה הקדושה היא יתירה ח' על גבלה עמים שהיה הספ"ה ועי"ז שלמו ישראל באה"ע וילאו ממלרים. וזהו שסיים מפני הגם שנעשה צ"ו דייקה גי' ח' שנתוקף ח' כנו' ודו"ק :

באו א חפ"ל כו' הפ' הכו' ועתה הנה לעקת בני' בזה אלי וכו' ועתה לכה וכו' ויאמר משה מי הנני וכו' ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות וכו' בהוליתך את העם וכו'. והוא בה"ק מה שפי' ה' אברהם במחזה ז"ל כו' הפ' בשמואל צ' סי' ה' וכו' וילך דוד הלך וגדול וה' לבאות עמו וידע דוד כי הכיני ה' למלך ע"כ יבשר וכו' גשח ממלכתו בעבור עמי ישראל וישמעו פלשתים כי משחו את דוד למלך על ישראל ויעלו כל פלשתים לבקש את דוד ופלשתים באו ויבאל דוד בה' לאמר האעלה על פלשתים התגס. צידי ויאמר ה' אל דוד עלה כי נהון אתן את הפלשתים צידך ע"כ. ויל"ד בהו ציבא מ"ש הלך וגדול וה' לבאות עמו מכ"מ להודיעו זה. גם למה אמר שם הו"ה דוקא. גמ"ש וידע דוד כי הכינו ה' מנ"מ צדיעה זו. הו מ"ש ויעלו פלשתים לבקש את דוד דמסתמא היה כונתם בשביל דוד. גמ"ש ופלשתים באו כבר אמר ויעלו פלשתים. והו למה הולך דוד לבחול ה' אם יעלה דגרהה דיש לורך לבחלה זו. גם אומרו ההתנס צידי מהו טונחו. גם ההשוכה עלה כי נתון אתן את הפלשתים צידך הו פשיטה דצידי טוהנס :

אבן פי' הו"ל בה"ק מ"ש במגילה א"ר יוסף גדול ת"ה יותר מהלל גפשות דמטיקרה חשיב ליה למרדכי בנה ארבע ולבסוף בנה חמש מעיקרה כהיב אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן. ולבסוף כהיב הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמיה מרדכי בלשן. ופרש"י מטיקרה גבי כורש כשעלה עם זרובבל מן הגולה ומרדכי עמו וגמנו צב' עזרא כ"ד שנה היה בין מנין למנין בימי כורש לדריש האחרון ולפי שנעשה שר מרדכי בנתיים ירד מחשיבותו

הלל חכמיו ע"כ. נמני"ל דגדול ת"ה יותר מהלל"ן. הק' ה' פרה"א ח"ד ד' ה' חילק שם דהא דת"ת עדיף מהל"ן היינו בספק הל"ן חמס צבריה הל"ן עדיף מה"ה ורפ"מ חילק ג"כ דמלך שאני דמלך מותר לבטל מה"ה בשביל הל"ן דמלך עיקר מטיו הוא ללחום במלחמותיהם ועליה דידיה רמיה לירד למלחמה ולאו דדידיה תליח הלא בעמו ולאן מרעיתו והס הדעתא דהכי מנחו וא"ח לומר וקנה. עוד חילק דהס הוא בעלמו הו' בסכנה ג"כ ודאי דהל"ן עדיף. עו"כ ה' פרה"ה ז"ל דהס נחומים המה בסכנה אזי הל"ן עדיף דמה שנעש מרדכי היה משום דציפל עלמו מה"ת שמא יארע הללה על ידו ולא היו נחומים בסכנה. עו"ן מ"ש ה' צמ"ד ז"ל דהס י"ה הוא סגולה לכל לוחם במלחמה דמטע"ז נבחר למלחמה עמלק יחישוב :

בערדה יוצט כו' הפ' דהנה במלחמה זו ג"כ קשה על דהע"ה חכם בחכמתו איך הניח ת"ת לילך לקראת פלשתים הגם שהיה הל"ן כיון דאמרו בגמ' גדול ת"ת יותר מהל"ן אשר מט"ז נעש מרדכי והורידוהו מגדולתו. ע"ז באו הכתובים להגיד כי ישר דדין עשה עפ"י חלוקי דניס האמורים בענין. והוא בכבר אמרנו משס הגמ"ד דהס י"ה הוא מוללח וצריח לגלות במלחמה. וכבר כתבנו משס הפרה"ה דכשהוא צריח שינלח במלחמה. אזי הל"ן עדיף ח"ק וילך דוד הלך וגדול וה' לבאות עמו ופי' רד"ק כי בעזרתו היה מגלח במלחמה וכל כה"ג דה' עמו ובעזרתו הוא צריח דינח במלחמה אזי הדין פשוט דהל"ן עדיף מה"ת. גם כבר כתבנו משס הפ"מ דמלך שאני דמותר לבטל מה"ה בשביל הל"ן דעיקר מטיו למלך הוא בשביל הללה יס' לירד למלחמה ולקך נמנה. וזהו דייק קרא ויאמר דמאי דציפל דוד עלמו מד"ה בשביל הל"ן הגם שאמרו גדול ת"ת וכו' היינו משום דידע דוד ידיעה נאמנה כי הכינו ה' למלך על ישראל וכו' נישח ממלכתו בעבור עמו ישראל והוי ממש כחילוק הנו' דמלך שאני. גם כבר כתבנו דהס הוא בעלמו הו' בסכנה אזי הל"ן עדיף ח"ש ויעלו כל פלשתים לבקש את דוד דהמה באו להרוג את דוד בעלמו וכל כה"ג דהוא בעלמו הו' בסכנה אליבא דכ"ע הל"ן עדיף. ועוד כבר כתבנו דהס היו נחומים בסכנה דכבר באו למלחמה אזי הל"ן עדיף. ח"ש ופלשתים באו דכבר באו למלחמה וכל כה"ג דנחומים המה בסכנה פשיטה דהל"ן עדיף מה"ת. עו"ן מ"ש הפרשה ז"ל דדוקא באפשר להניל ע"י אחר אזי ת"ת עדיף וכענין מרדכי דאפשר שיהיה ההללה ע"י אחר משו"ה נעש ח"ש

ח"ש כדי להזיח מלב העם ויגלב דוד ג"כ ספק הזה דחך יניח ת"ת משום הלל"ן. ע"ז שחול שחל דוד התתנס בידי דכין שאני יודע צריח שההללה תהיה על ידי דוקא ולא ע"י זולתי ודאי דהלל"ן עדיף. וכדי לפשוט ספקו הוי תקף ומיד ויהנור דוד אל ה' התתנס בידי דוקא. או ויהנור ה' אל דוד עלה כי נתון חסן את הפלסטיס צדיק דקא ולא ציד זולתך ובכה"ג הלל"ן עדיף מת"ת ודייק להנור ויהנור ה' אל דוד עלה לרמוח דכ"ז לא נאמר אלא לדין המנס חס הוא עפ"י הדיבר או פשיטא וליכא שום ספק בענין ח"ש ויהנור ה' אל דוד עלה ובכה"ג הלל"ן עדיף מת"ת וכאנור הת"ד ז"ל:

דל"א מעשה גבא לביאור הפ' ונק' עוד מ"ש ביומא ד' כ"ח מופיעה של הצותיטו לא פסקה ישיבה מהס. היו צמורים ישיבה עמהם שג' לך ואספת את זקני ישראל וכו' וכ"כ המפ' הבי"ד ה' בעלי צרות הצרם ז"ל דמרגע"ה כשהיה בן פ' שנה קנה מעלה גדולה ביתר באת ע"י למודו צמורה עד שהגיע למדרגה גדולה שדע שם המפורש שיש בו רי"ז אותיות ח"ש ויבא עד הר האלדיס חרבה גי' רי"ז ע"ה. וא"כ כיון דק"ל גדול ת"ת יותר מהלל"ן ה"כ יכול משה לסרב שלא לילך בשליחות זו להגיל את ישראל ויצעל מת"ת גדול ת"ת מהלל"ן. ה"ן כבר כתבנו דאם הם נתונים בצמנה הלל"ן עדיף. וגם חס הוא צריח שההללה תהיה על ידו לא בצפק אוי הלל"ן עדיף. גם חס הוא עפ"י הדיבר הלל"ן עדיף. וגם אפשר דכ"ז לא נאמר אלא אחר שנצטוו על הסורה חסן קודם מת"ת ודאי חף שהיו הצותיטו מתליהם מקיימום את ההו' עכ"ז כשארבע הלל"ן ודאי עדיף עפי שיצטוו ת"ת לעשות הלל"ן:

בזי"ו שהמ"ל הקב"ה למשה ועשה הנה לעקב בני צאה אלי דייקא למה שניגע אלי לעבו"ת שהם ישהו עוד רגע הם נעמשים בגש"ע ומדה"ד מקבירנה עליהם וגם ראיתי את הלחך אשר מל' לחנים חוהס וא"כ הם נתונים בצמנה מה למעלה מה למטה וכיון שהם בצמנה ודאי אין לך לסרב שלה תלך בשליחותי מחמת גדול ת"ת מהלל"ן דכנע"ד ודאי הלל"ן עדיף לכן ועשה לכה וכו'. או ויהנור משה מי הנכי וכו' וכו' הוליה וכו' דכבר כתבנו דאם אפשר להתקיים ע"י אחר ת"ת גדול ח"ש מי הנכי כי חלך וכו' הרי אפשר להיות ע"י אחר. ועוד חף חס הם בצמנה כיון דהוי ספק הללה לא צרי שהללה ח"כ ת"ת גדול ח"ש וכו' הוליה וכו' ר"ל ודאי שאוליה הרי ספק וכיון שכן ת"ת גדול. לזה השיבו הקב"ה על אחרון ראשון שאמר שהוא ספק הללה לכן

אמר כי הריה עמך וכיון שאני עמך ודאי שאתה טוח. ועוד עמך ויחז"ל שהמ"ל הקב"ה חס חין אתה גואלם חין אחר וכו' וא"כ ודאי לריך לצעל מלמודך ולילך להלל"ן. ובר מן דין חוה לך החוה כי הנכי שלחך וכיון שהיה עפ"י הדבר שנה ושנה זאת ועוד אחרת צהוליתך את העם תעבדון וכו' דכ"ז לא נאמר אלא אחר קבלת ההו' המנס עתה עדין לא קבלתם את ההו' והליבא דכ"ע הלל"ן עדיפה ולכן ודאי לריך אתה לילך בשליחותי ולא אחר כאמור דוק:

בא"א הפ"ל לענ"ד כו' הפ' הנו' צהק' לפרש החילה כי מ"ד ח"ל כשהמ"ל הקב"ה למשה ואתה הקרב חלך את אהרן לכהנו לי הרע לו המ"ל הקב"ה חורה היתה לי ונתתיה לך שהלמלה היא חידתה את עולמי ע"כ. והוא תמוה דלמה הרע לו כשהמ"ל לתת הכהונה לאהרן. ועוד מה תשובת הקב"ה תו' היתה לי וכו' ולמה לא יתן לו גם הכהונה:

אכן יובן הענין צהק' מס שראיתי לה' עין חיים הנג"ל ז"ל פ' חיי שרה שפי' כ"ז רש"י ז"ל שפי' ע"פ ויקח האיש נוס זהב צקע משקלו ושני למידין וכו' צקע משקלו רמוז רמוז ענך שקלי ישראל שיקטו מחנית השקל. וכו' למידים עשרה זהב משקלם רמוז לב' לחיות ועשרת הדברות ע"כ. והנה דברי רש"י הם המוכיח במה מחד מה לריך לב' רמזים אלו דשקלים ומת"ת לכהן ולכהו' חין לרמזים אלו שחר. חסן פי' הר"ל צהק' החילה מ"ש אליעזר עמד אצרכם ועשה חס יבכס טובים חסד ואמת את אדוני הגידו לי וכן' בס' אמרי נועם דמתי חסד סיין צכאן וכו' לא היה מן הגזיות ליתן צתס לאדם שהוא עשיר גדול ושימשו הילך צבל הארץ. וי"ל לפי ששמשו שגנור גלות על זרעו כל הצרכים שמה לא היו רוצים ליהנה לו חעפ"י שהיה עשיר גדול והד"ק חסד עכ"ד. והרב ז"ל פתח לנו שערי חורה להבין כ"ז רש"י ז"ל והפס"ל דהענין הכי הוא דהליעזר עמד אצרכם חסד מחשבות באומרו חין חגי הולך צדוך כל הארץ לבקש חסה יקרה ליחזק מי זה ויחזה הוא אשר מלחו לבו לתת צתו ליחזק כיון שגנור עליו גלות לו ולזרעו מן השמים ולה ירנה בים אדם לבויה צגחלת חס של יחזק לכן כיון שהוא היה חסד וגבון נתחכם בעלמו להביא רחיות צדורות דהאמת הוא שהגלות חינו מתחיל מלדת יחזק חלה עד זמן רב דהיינו עד שעה שכנעו ישראל למצרים שהוא רע"ז שנים לאחר לידת יחזק ואין לשום אדם חימה ופחד בענין זה. וכו' עדים נאמנים צדבר שהגלות חינו

ולכך נגזר לכל א' וא' שיתן מחלי"ה. לכן בזה אליעזר להוכיח ולומר שגם זו א"א לומר ולכך רמז בשני למידים על ידי עשרה זהב משקלם שעתידים לקבל עשרת הדברות וק' למה לא ניתנו לבה"ה ואי משום שעבר על לא תגנוב גם השבטים מכרו את יוסף שגנבוא ומכרוהו א"ו שהם כדן מכרו אותו מטעם הנז"ל וא"כ לפי"ז א"א לומר שהשקלים הם צהו בשביל נוכ"י א"ו דהשקלים הם מטעם ה"ה שצאו להשלים רמ"ו שנים ששאר עליהם א"כ מזה נראה שהגלות מתחיל מירידתם למצרים וא"כ מורה לא יעלה עליך מן הגלות עכ"ד ז"ל :

הן עוד נבוא מ"ש ה' השד הנחלים ר' י"ז דעעם שלא נכנס משה לארץ משום שסירב בשליחות וארז"ל דפעמא דמשה שהיה סבור שינאל אותם הקב"ה בצבורו ובעלמו כהשר הצטיח לבחיר האבות אנכי ארד עמך והגני אעלך וטעם זה דחוי מעיקרו דישראל יולאים קוה"ו וכתוב בחוק תעמוד והאיש וכו' יוליא וכו' והקב"ה דין מלוה יש לו על מצרים ולפי"ז רחוי ליעגש משה אכ לא שנאמר שמשה סבר שנשלים הזמן ולכן טעמו וגימוקו עמו שסירב עכ"ד יע"ש וא"כ אפשר דבהא תליא פלוגתייהו דהקב"ה ומרע"ה דמרע"ה סבר דהזמן התחיל משגולד ינחק וטעם השקלים הם לכפר על מכ"י ולכן סירב בשליחותו של מקום דכיון דס"ל דנשלים הזמן לריך שהקב"ה בעלמו ירד בצבורו להוליאם כמו שהצטיח ליעלע"ה אנכי ארד וכו' חכן הקב"ה סבר דהזמן התחיל מירידתם למצרים ולכן צהו השקלים להשלים הזמן וא"כ משה שלא כדן סירב ולכך נעגש. עו"ן מ"ש במדרש דע"י שסירב משה בשליחות הקב"ה נעגש שניעלה ממנו הכהונה יע"ש :

מעשה יובן כ"ו המדרש כשאמ"ל הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן לכהנו הו ידע והבין משה שרצה להעניבו לקחה ממנו הכהונה וליתנה לאהרן על שסירב בשליחותו. לכן הרע לו דלסברתו הוא אינו ראוי לעגש דחיו סבר דמשגולד ינחק מניין והזמן נשלים וטעם השקלים לא להשלים הזמן אלא לכפר על מכ"י וא"כ לריך הקב"ה בצבורו לירד כיון דנשלים הזמן ולכן סירב וא"כ אינו ראוי לעגש שניעל ממנו הכהונה ולכן צהותה שעה הרע לו כי לדעתו הוא כדן סירב ואינו ראוי לעגש זה. לכן בא הקב"ה וחדית ליה שהוא סירב שלא כדן ולכן ראוי לעגש שחגול ממנו הכהונה. ולכן אמ"ל אני הבוא לר

אינו מתחיל מלידת ינחק אלף עד שיכנסו ישראל למצרים וראויה לדבר הוא מענין מחלי"ה השקל ומת"ה כמו שנבאר בס"ד וכדי להבין הענין הליג לפניך ב' טעמים ע"מ ישראל נוהגים מחלי"ה בכל שנה ושנה. טעם האחד חיתא בפר"ה הובא בזר"ב ח"ל טעם שנתנו ישראל מחלי"ה לפי שישראל היה דחוי שיטבו בגלות מצרים ה"ל שנה כמנין שק"ל ולא היו הם רק רמ"ו שנים כמנין מחלי"ה השקל לכן נתנו מחלי"ה להשלים על חותם רמ"ו שנים שהי"ל להיות שם עכ"ל :

עוד יש טעם ב' למה שנתנים ישראל מחלי"ה חיתא במד"ר פ' וישב בשביל שנגזר חו יוסף חמר הקב"ה החם מכתם צנה של רחל בעשרים כסף לפיכך יהיה כל א' וא' טתן מחלי"ה עכ"ל. ואיתא בפר"ה שבה"ה לא קיבל את התורה משום שצבורה נתיב לא תגנוב והוא נוכב יע"ש. לפי"ז ק' איך קבלו ישראל את התורה כיון שנגזר ליוסף ומכרו אותו ועברו משום לא תגנוב. אבל אפ"ל שהשבטים הם שבטי יב וכדן ובהלכה מכרו אותו ועעמם. וגימוקם עמם משום דיוסף היה מדבר לה"ר כמו דחיתא במדרש שהארו כנען לא לעבד נתקלל אף זה לבו וגמרתו וכתבו המפורשים שם ע"ז שנגען היה מדבר לה"ר ולכך לעבד נתקלל מט"ו מכרו ליוסף לעבד מדה כנגד מדה. לפי"ז ק' למה נתחייבו ליתן מחלי"ה ז"ל כטעם ה"ה דהשקלים צהו להשלים הזמן כנו'. והשתא יבהאר כ"ו דש"י ז"ל דהנה אליעזר צההוא פחד"ה הוב יתיב שמה לא ירצה בתואל ליתן את צהו מטעם הנז' משום לער הגלות דהוא סבר כי הגלות כבר התחיל משגולד ינחק. והם אמור יאמר אליעזר שבהמה חיו כמו שהוא סובר והגלות חיו מתחיל עד זמן שיכנסו ישראל למצרים אפשר שלא יתנוין בו לכן נחכסו אליעזר ובה להודיע צרהי"ה ברורה שהין הגלות מתחיל משגולד ינחק ולכך נתן לה גוס זהב בקע משקלו לרמזו נגד שקלי ישראל שעתידים כל א' וא' ליתן מחלי"ה דהיינו מניין מחלי"ה כדי להשלים חותן רמ"ו שנים של מצרים שהיו ראויים עדיין להיות שם. וא"כ מכתן הוא עדות נחמנה שהגלות לא התחיל משגולד ינחק דח"ה שהתחיל משגולד ינחק למה לריך מחלי"ה הרי נשלים הגלות וא"כ מורה לא יעלה עליך שבהק תסבול לער הגלות. אבל עדיין מתירא אליעזר שמה ידחו אותו בקנה רען דלעולם דהגלות התחיל מלידת ינחק ואי משום השקלים י"ל שהשקלים צהו בשביל השבטים שעברו על לא תגנוב ומכרו את יוסף

לך ראייה שאתה סירבת שלא כדון שהרי תורה היתה לי וגתתיה לך ואיך לא נתתיה לכה"א חי משום שגנבים הם ובתורה כתיב לא תגנוב הרי גם השבטים מכרו את יוסף שגנבו אותו א"ו שהשבטים חין עליהם עון אשר חטא שהם כדון מכרוהו על שדיבר לה"ר וא"כ כיון שהשבטים לא חטאו במכ"י ולכן ניתנה תורה להם ולא לכה"א א"כ מיכרח שהשקלים לא בשביל לכפר על מכ"י כיון דלא חטאו במכירתו למ"ל השקלים לכפר א"ו מוכרח דעמם השקלים כדי להשלים הזמן ואם כסדרתך שהזמן התחיל משטלד יתחק ונשלם הזמן למה לריך השקלים להשלים הזמן אלא בהכרח שנאמר שהזמן התחיל מירידתם למגרים ולכן בואו השקלים להשלים הזמן וא"כ כיון שבחוק הזמן ילאו חין אזי יכול לירד להוליאם ואתה שסירבת שלא כדון סירבת ולכן אתה ראוי לעונש: שנעל הכהונה ממך ותנתן לאהרן ולכן ואתה הקרב אליך את אהרן לכהו וזו"ק:

וגבלם הזמן והקב"ה לריך לירד כדי לקיים הצטווה מ"ש יאנכי אעלך ודון סירב ואינו ראוי לעונש דהשקלים הם לכפר על מכ"י. לזה אמר העברה נא לזה אמ"ל הקב"ה אתמול קבלת את התורה לישראל ולא לקחה כה"א משום שגנבים הם וק' הרי גם בני גנבו את יוסף א"ו דהשבטים כדון מכרוהו על שדיבר לה"ר וא"כ השקלים לא לכפר על מכ"י אלא להשלים הזמן א"כ מזה נר' דשלא בזמנם ילאו ואינו יכול לירד ואתה סירבת שלא כדון וא"כ ועכשו ואתה רולה לכנס לארץ דכיון שקבלת את הת" דצינה נר' שעדיין לא נשלם הזמן א"כ אתה ראוי לעונש שלא תכנס לארץ על שסירבת כאמור וזו"ק:

ואם כנים אתו בזה טוב"ל כו' מד' תמוה ח"ל בשעה שאמר משה להקב"ה העברה נא אמ"ל הקב"ה משה את תופס החבל בתרין ראשין אם העברה נא אתה מבקש בעל סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש בעל העברה נא ע"כ. וכל המפ' דרשו קסתם זו דלמה לא יתן לו את שתיקן. אכן לפי"ה א"ש ובה"ק עוד הק' נפלאה שהציב ה' פלח הרמזן ז"ל הצי"ד ה' ע"ח אה"ג ז"ל ד' כ"ג ע"ג ח"ל והנה בחמ"ל העגל מלינו שמרע"ה לימד סניגורייא על ישראל ואמר להקב"ה כביכול אתה הוא הגורם שהרבות להם כסף וזהב והנה תשובה זו אינה תשובה אלא כשנאמר שילאו ישראל קוה"ז ועבד שברח חין מעניקין לו וא"כ אינו מן הדין ליתן להם כו"ז אך אם ישבו במגרים בגלות זמן הקטוב חין תי' זה מושיל דכיון דמן הדין חייב הקב"ה בהענקה ואין לומר דר"ז שהרבה להם גרם דאיך היה יכול לעשות תורתו פלסתר ח"ו עכ"ל ע"ש. וכבר כתבנו דמה שנענש משה שלא יכנס לארץ משום שסירב והוא סבר שנשלם הזמן ולריך הקב"ה לירד ולכן סירב. מעשה יובן בשעה שאמר משה העברה נא ולדעתו שהוא כדון סירב דנשלם הזמן ולכן רולה ליכנס לארץ באותה שעה אמ"ל הקב"ה מומ"ג אם העברה נא אתה מבקש ולדעתך שהדין עמך שסירבת שהזמן נשלם א"כ לריך לתת להם כסף וזהב מדין הענקה וא"כ בעל סלח נא דמעשה חייבים על מעשה העגל ואיך יכול לתת בשבילם שאני הוא שגרמתי להם על שהרבותי להם כו"ז דמוכרח אני לתת להם כיון שילאו בזמנם. ואם סלח נא אתה מבקש ורולה ללמד עליהם סניגורייא שאני הוא הגורם על שהרבותי להם דמדינא אינו חייב לתת להם דשלא בזמנם ילאו ועבד שברח חין מעניקין לו וא"כ אני הוא שגרמתי להם ואין עליהם עון אשר חטא כלל ולכן אתה מבקש

בזה נבא לביאור הפסוק ועתה לכה וכו' והוא דהקב"ה ס"ל שעדיין לא נשלם הזמן והשקלים המה צאים להשלים הזמן וא"כ כיון דלא נשלם עדין הזמן אינו יכול להקב"ה לירד לכן אמ"ל למשה ועתה לכה ואלתך והולא את עמי בני חקן משה סבר דנשלם הזמן דמשטלד יתחק מינין וא"כ לריך שהקב"ה יקיים הצטווה לבחיר שבאצות שאמ"ל אנכי אעלך. לזה אמר מי אנכי כי אלך ובי לא קך אמרת ואנכי אעלך וא"כ למה אתה שולח אותי להוליאם. לזה אמ"ל הקב"ה לא כמו שאתה סובר שהזמן נשלם ולריך אני לירד אלא עדיין הזמן לא נשלם והשקלים המה צאים להשלים הזמן. לכן לריך אתה לילך וזה לך האות ר"ל ראייה ברורה לזה בהוליאך את העם מעדון וכו' ולמה לא ניתנה תורה לכה"א חי מדי"ט שהם גנבים הרי גם השבטים גנבו את יוסף א"ו שהשבטים כדון מכרוהו וא"כ מוכרח שהשקלים הם להשלים הזמן לא לכפר על מכ"י וא"כ מזה מוכח דהזמן עדיין לא נשלם ואין אני יכול לירד ומוכרח אתה להוליאם כאמור:

ובזו"ז כ"ו מדרש תמוה ח"ל כשאמר משה העברה נא אמ"ל הקב"ה אתמול קבלת את התורה ועכשו אתה רולה לכנס לארץ ע"כ וק' מה הלוי זכ"ז. אכן עפ"ה א"ש דכבר כתבנו משם ה' אשד הנחלים ז"ל דמה שלא נכנס משה לארץ משום שסירב. בזו"ז דמשה היה סבור דהזמן התחיל משטלד יתחק

מזקש סלה נה א"כ לפי"ז בטל אעברה נה דה"כ לפי"ז ילאו קוה"ז ואתה סירבת שלא כדן דאין אני יכול לירד וראוי אתה לעונש שלא הכנס לארץ לכן בטל אעברה נה ודוק:

וזהו ג"כ בו מרפ"ה בתפלתו ויהל משה את פני ה"ה ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הולאה מא"מ בכח גדול וביד חזקה. דק' מאי שאיטיה דיל"מ לתפלתו. גמ"ש בכח גדול מה לוכך להזכיר שהולאים בכח גדול. אכן עפי"ה יע"ן ובהק' עוד מ"ש המפ' ז"ל דממה שהולרך הקצ"ה להוליה את ישראל בכח גדול מזה נר' דשלה בזמנס ילאו דאי גבלס הזמן למה לריך כ"כ כח גדול יעו"ע. מעתה יוכן דמרע"ה רנה ללמד סניגוריה בתפלתו על ישראל וכה אמר למה ה' יחרה אפך בעמך על שפע"ז כיון שאתה הוא הגורם שהרביע להם סו"ז שלא בזמנס ילאו וא"כ למה יחרה אפך. וכ"ה מאן לימא לן דשלה בזמנס ילאו ואיכס רחויס להענקה ואני שהרביעי להם שלא כדן גרמיה להם לעפ"ז והם איכס חייבים. לז"ק אשר הולאה מאר"מ בכח גדול וכו' ואני בזמנס ילאו למה לריך כ"כ כח גדול. ח"ו מזה נראה דשלה בזמנס ילאו ואיכס רחויס להענקה ואתה שהרביעי להם גרמיה להם והם איכס חייבים ודוק:

ובדרך פשוטה הפ"ל בזכות אליעזר שאמר ויקח האיש חס זהב וכו' ופירש"י שהגיד לה עיני מחלי"ה ועשרה הדברות אשר עתידים ישראל לקבל. עפ"י סגנון הרב ז"ל כדי שלא הפחד מן הגלות ולה ירנו להכניס עונם בצרה זו מחמת שזרע יחזק נגזר עליהם גלות. לכן הגיד לה צ' עניינים הלו לרמוז לה דיש לישראל צ' עניינים שאם מקיימים אותם ישראל לא יוכלו אה"ע לשלוע עליהם. האתה היא מדה האהבה והשלום דכביש ציניהם אהבה ואחווה ויש אחדות ציניהם וכולם חובבים עונם כאיש אחד ע"ד מש"ה כל היש ישראל ועי"ז איש את רעהו יעזרו ומטיבים זל"ז וגו"ח זל"ז וטהנים נדקה זל"ז העשירים לעניים ועי"ז מקיימים מצוה ואהבה לרעך כמוך. אז אני ה' שמהנהג עמהם צמדה החסד וצמדה הרחמים ולה יוכלו האומות לשלוע בהם. ואדרבה ע"י השלום הם מפיעים שפע וצרכה רבה מלמעלה וכמ"ש ז"ל לא מלא הקצ"ה כלי מחזיק צרכה לישראל חלה השלום שעי"י שיש בלויס ואהבה ציניהם הם מיחדים הוי"ה אדו"ת שהם גי' ש"פ דהכחה כמספר שלויס עס ד' אהויותיו כידוע. לא קן כשיש צ"מ מחלוקת ופירוד לבבות או גורמים ח"ו פירוד

למעלה והנרים הם מקטרגים עליהם ואזה"ע יכולים לשלוע בהם ומונעים השפע מלמעלה:

וידוע שפעם בליונו ה' לתת כל אחד מחליה השקל ולא שקל שלם כחצו המפ' ז"ל מכלל הטעמים הוא

כדי להורות מדה האהבה והשלום וכל אחד יחשוב בדעתו שהוא הני גוף ולא יסתלב כ"ה עם חבירו לכן ציורה החורה שכל ה' יתן מהני"ה כדי שזה יתן מחליה וזה מחליה יהיו שקל שלם מזה ידע האדם גדול מפ' השלום והאהבה עם חבירו. ולכן רמז לה אליעזר במס זהם בקע משקלו שעתידין ליתן מחליה השקל שהיה מורה על האחדות והשלום וכיון שיש שלום ציניהם אין אה"ע יכולים לשלוע עליהם כאמור. וא"כ אין להם לירא מן הגלות כי הגלות כשיש אחדות ושלום ציניהם לא יראו מן הגלות. זהו ענין הראשון. ענין השני שיש לישראל להגין עליהם בגליות היא עסק החורה שעי"י שישראל עוסקים בחורה ומקיימים מצויות וחינס מזולגין חלילה בהו' ולומדיה אז הם שולטים על האומות וכמש"ה הקול קול יעקב וכו' וגם צמ"ד אמרו אה"ע לבלעם מהו להדווג באומה זו המ"ל לנו חזרו צדתי כנסיות וכו' הם הם עוסקים בהו' לא תוכלו עליהם:

וזהו רמז הפ' כי הלא ח"ש שהקצ"ה אמר אשר נשבעתי באפי ר"ה צ'צל א'דוס פ'רס י'ון גי' הנ"א ותיקון שלהם שלא יוכלו לבלותם הוא שמים האהבה והשלום. והחורה. וזהו הרמז כי ה"ה כשיבואו ישראל בגליות אלו שהם גי' הנ"א התיקון שלהם ח"ש ר"ה א'הבה ש'לוס. גם אש היא הו' שנקראה אש כמש"ה מימינו אש דת למו. גם א"ש ר"ת א'נכי ש'מע שהם גי' הנ"א שעי"י הו' המהחלת באנכי וקריה שמע שמייהדים שמו ית' הכ עומדים להם להלילס מגליות חלו. וזהו רמזו לה אליעזר בעברה זה משקלם רמז לעשרת הדברות לרמוז שלא תירא ולה תפחד מן הגליות שעי"י החורה המהחלת באנכי ראש עשרת הדברות הנן עליהם מן הגליות שלא יוכלו אה"ע לשלוע בהם ודוק:

ואפ"ר שזה רמז הפ' וינה יחזק לשוח בשדה וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה את עיניה. דק' מהו אומרו גמלים באים הול"ל בקטור וירא גמלים. גם מהו אומרו לשוח בשדה וכו"ל אמרו אין ביהה הלא הפלה. גמ"ש ותשא רבקה את עיניה מהו ותשא. גם מהו עיניה. הול"ל ותראה רבקה את יחזק. אכן עפי"ה ח"ש. ובהק' עוד מה שפי' ה' אמל"י כייני ז"ל די"ז סוף ע"ד בו' מאמר הנמרא בשבת ד' פ"ח וז"ל ארשב"ן אר"י מ"ד לבבתיני אחותי כלתי לבבתיני

כשיקן אותם לך בסוד זיווג חזי תהיה כסות עינים
 שבהחילה דעת ק"ל ה"ג דוקא שהם עי"ן א' אבל כשיקן
 לה החסדים אז יהיה לך כסות עינים דייקא ר"ל ב'
 עינים ק"ל ק"ל חו"ג והטעם לכל אשר אתך ר"ל כל
 מה שיש באשר שהיא הבינה כידוע הם החו"ג הגו' הם
 אתך חזו לכל אשר שהיא הבינה עתה הם אתך. והטעם
 וח"ת כ"ל שמדווננו יחד הא"ת שהיא המ"ל עם כ"ל
 שהוא היסוד כידוע ועי"ז ונוכחה עליה נאמר טובה
 נוכחה מגולה ודוק כי קרתי וא"ש הסי"ב :

בנא"ה דהנה אותיות שד"ה צמילוי שי"ן דל"ת ה"א
 אותיות המילוי שהם יו"ד נו"ן מילוי השי"ן.
 ולמ"ד תו' מילוי הדל"ת. ואל"ף מילוי הו"א. והם יגלת"א
 יעלו גי' תל"א כמספר הגלויות שהם צ"ל אדו"ם פ"ר'
 יו"ן כנ"ו וכשיקבלו ישראל אלהותו ית' הרמוזה בתיבת
 ח"ש שהיא ר"ת א"כני ש"מע שהם גי' תל"א ע"י הו"ו
 המתחלת באכני וקרית שמע שמיחדים שמו ית' עומדים
 להם להגלים מגלויות אלו. ח"ש ויג"א ילחק לשוח ר"ל
 להפיל צעד בניו שיטבו בגלויות אלו הרמוזים בתיבת
 שד"ה חזו לשוח בשדה והטעם וירא צדוק והנה
 גמלים באי"ם ר"ת צ"ל ח"דו"ם יו"ן מ"ד. ח"ן ותש"א
 ר"ת ו'אח"ס ת'קבלו ש"מע א"כני אזי תמשיכו חסדים
 לעולם ואז רבקה שהיא השכינה את עיני' יהיה לה ב'
 עינים ר"ל עשרה הו"ו"ת חו"ג שהם גי' צ"פ עי"ן ועי"ז
 יתרבה השפע בעולם ויגברו הרחמים ויגברו ישראל על
 אוה"ע ואז יגל יעקב צ"א. ה"ו :

דרוש ח' לשבת הגדול

י"שמחו הי"דירים ויגילו המשבלים זרע
 קדושים
 עם בני"י עם צחר לנחלה. לקחם לו לגורלו לש"פ
 ולתהלה. יודו ויפארו וישבחו את שם כבודו ביום ובלילה.
 על הנסים ועל הנפלאות אשר הראו את ידו הנפלאה
 והגדולה. והולילו ממל' באותות ובמופתים ובמורא
 גדול חזו גדולה. מכת בצרות גדולה על כולם
 כמש"ה למכה מזרים בצבוריהם. אשר לטעם זה קראו
 את יום השבת הזה שבת שלפני הפסח וקבעו לו שם
 צפני עלמו יום שבת הגדול כמ"ש הסור סי' ת"ל
 ח"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול והע'
 לפי שנעשה בו גם גדול שפסח מזרים מקחו מצטפור
 כדכתיב

לצבתיני באחת מעיניך בתחילה באחת מעיניך לכשתעשי
 בשתי עינים ע"כ והמאמר הזה סהום וחסום ואין ספק
 דמילין לגד עילאה ימלל. ח"ן יוצן בהק' מ"ש ה' צדוק
 הללם דרוש ב' כלל י"ב ח"ל דעת. דו"א יש בו ה"ח
 וה"ג והם עשרה הו"ו"ת גי' ק"ל ק"ל צפ' עי"ן כמנין
 ס"ר חזו וירא ה' כי ס"ר לראות. דמשם נמשכה ראייה
 אל העינים היושבים ממש כנגד הדעת. אך בדעת דנוק'
 יש ק"ל א' עי"ן אחת ה"ג לבד חזו סוד דעתם כל
 גוים קלה. וכתיב ה' נמח ז"ל דכיון דאין לנוק' רק ק"ל
 א' בהם עי"ן א' לכן נק' המ"ל עולימתא שפירתא. דלית
 לה עיינין ב' כ"א עי"ן א' ואח"כ כשמדווננים יחד עינין
 בה הזכר גם ק"ל ראשון דחסדים ומתחברים יחד עם
 הק"ל דגבורות שלה ע"כ :

ובז"ו טו' המאמר הגו' דבחו לרמוח הסוד הזה דהיינו
 הכלה העליונה שהיא מל' נוק' קדישא דו"א בתחילה
 קודם הזיווג היא באחת מעיניך שיש לה עי"ן א' עטרה
 דגבורה כנ"ו. לכשתעשי והוא ע"ד עשה בה מעשה ר"ל
 לכשתזווג אז היא בשתי עינים דאז נוק' בה ז"א גם
 ה"ת שהם עי"ן א' ונעשית בה ב' עינים. ובז"ו מה
 שהקשו באד"ר כתיב הנה עין ה' אל יראיו וכתיב עיני
 ה' אל נדיקים. ולפי"ה ינחא דודע דהנוק' נק' יראה
 גם נודע דו"א נק' לדיק ולזה ב"א כתיב עיני ה'
 אל נדיקים ובמ"ל כתיב הנה עין ה' אל יראיו דייקא
 ח"ת דז"ל :

אשר בזה אפ"ל אם יוכשר בעיני ה' כו' הפ' ולשרה
 אמר הנה נתתי אלף כסף לאחיד הנה הוא
 לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל נוכחת. והדקדוקים
 מבוארים ומן הביאור יוצנו בהק' עוד את הידוע מ"ש
 הרז"ל בכ"מ דאות אל"ף רמו לחו"ג דליור האלף יש בה
 יו"י ויש בה יו"ד ליור יו"י רמו לחסדים וליור יו"ד רמו
 לגבורות כמ"ש הרב בצונת פסח ובכונה העומר בכונת
 שני מוחין דחו"ג יע"ש. גם ידוע דכל אלו החו"ג הם
 מאו"א ע"י והם ניתנין בתחילה אל הו"א ואח"כ נוק'
 אל הנוק' צחי' הגבורות שהם חלקה ובזיווג נוק' לה גם
 החסדים כנ"ל :

ובז"ו דשרה היא כנוי למ"ל חזו ולשרה אמר שהיא
 המ"ל אמר חזי מלך שהוא אבה אביו של מלך
 שהוא ז"א הנה נתתי אלף ר"ל הנה נתתי החו"ג שהם
 סוד אות אל"ף נתתי אותם לאחיד שהוא ז"א שהוא את
 לנוק' כידוע משנת אחד חזי נתתי אותם לו ח"ן כסף
 שהוא צחי' החסדים כידוע שכסף הוא חסד ורחמים ח"ש
 הכסף שהם החסדים לאחיד. ח"ן הנה היא לך ר"ל

אל פרעה ובי הוליה וכו' ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות וכו' בהוליאך את העם ממל' תעבדון את האלדי'ם אל החר הזה ע"כ. והדקדוקים באלו הפ' רבים ומן הביאור יוצט:

ובדי להבין הכל נק' מה שפי' ה' שמחה לחיים חומרלי ז"ל ד' ג"ג ע"ד כו' הפרשה בפ' שמות וכו' ויאמר ה' אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המופתים אשר שמתי בידך ועשיהם לפני פרעה ואני אחוק את לבו ולא ישלח את העם ואמרה אל פרעה כה אמר ה' בני מצרי ישר' וחוזר אליך שלח את בני ועבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי אורג את צנן בטרך וראוי להבין דמתי היתי שימאן פרעה לשלחם. ותו מה שכינה אותם צעף הואת קרא אותם צנים בני מצרי ישראל. ורש"י ז"ל פי' כהן התם הקב"ה על מצירת הצבורה שלקח יעקב מעשו וז"ל מה קשר עיני הצבורה עם יצ"מ. ועוד ח"ך הוי מכ"מ דשציל שמיאן לשלחם עגוש יענש בהריגת צנו בטרם דלכאו' גר' דלא ראי זה כראי זה:

אכן פי' הרז"ל ח"ל בה"ק מה שחקרו הראשונים דכיון שהגזירה היתה פ"ש ח"ך ילאו צד"ו. והרבה פי' חאמרו בזה. וחד מנייהו דקוה"ש השלים הזמן כי שיעור מה שהי"ל לעבוד בת"ש בקוה"ש שנתנו עליהם נשלמו צד"ו והחיד"ה ז"ל צט' ראש חוד הביא משם המ"פ ז"ל דתי' זה דקוה"ש השלים הזמן לא ניתן ליאמר רק במוחג שישראל צנים הם למקום דכיון שהם צנים דין הוא שיעלה קוה"ש למספר השנים הבאות כמ"ש בפ"ק דצתרא משל לאב שכעס על צנו דאגתי חביבותיה גביה וכן לו יהי דהגזירה היתה פ"ש ח"ך ודחי לה יח"ל להעביד אותם בקושי ובמסירות ודינה הוא דקוה"ש ילטרף לחשבון ובנ"י יולאים ביד רמה. אבל אם יש לנו דין עבדים קוה"ש לא יוסיף תה כח לישועה ישראל לפני הזמן כי הרב שכעס על עבדו כל המקניטו והמטעבד צו צוחר עושה נח"ר לרצו. נמלה דעעס קוה"ש חיה ביה פירכא שמא דין עבדים לנו עד אשר יתברר כי ישרא יש להם דין צנים. והתוס' ז"ל בצמחדרין כתבו בההיא דבי קצריה למשה במתי' עביל דלא קשיא ליה ח"ך גטמא דדין צנים יש לנו והתן מיטמא לבטו:

ובזה פי' מחז"ל ועברתי באר"מ חר"ש גדולה חיבתם של ישראל שנגלה הקב"ה במקום ע"ו במקום טופת שצביל לגאול ישראל משל לכהן וכו' דבעבור זה עשה האלדי'ם לבח למנ' המלאה גלולים והוא כהן יען כי באולה ישראל מטעם קוה"ש ח"ך ח"ן זה כ"ה עד החר

דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם חיש שה לבית אבות שה לבית ופסח שבו ילאו הצותינו ממל' היה ציוס ה' כדאיתא בסדר עולם וגמלה שעשרה צחדה היה שבת ולקחו להם כל אחד מה לפסחו וקשר אותו בכרעי המיטה ושהלום המגרים למ"ו והשיבו לשוחטו לבס פסח צמנות ה' עלינו והיו שניהם קרות על ששיחתיים את האלה שלהם ולא היו רשאים לומר להם דבר וע"ש אותו הנס קורין אותו שה"ג ע"כ. וכה' מצ"ו ז"ל שהתוס' בשנה ד' פ"ז ע"צ כתבו הנס בלח"ה שהמרו צמד' בשלקחו פסחיהם בלח"ה עשה נתקצלו צטרות של מל' חלל ישראל ושלום למה היו עושים כך חמ"ל זבח פסח הוא לה' שיהרוג צטורי מגרים. הלכו חלל הצותיהם וחלל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רלו ועשו הצבורות מלחמה והרגו הרבה מהם שה"ד למכה מל' בצטוריהם ע"כ וכ"כ צבל צו ובשה"ל. וח"ת לפי ע"ז של העור ח"ל למקרי לכולהו יומי דמעשור לחדש עד הפסח ימים גדולים דצכולם נעשה נס. וי"ל שעיקר הנס היה בחחילה שאז היה עיקר קהיון שיני המגרים חבל החר שעבר היום הראשון כיון דדשו דשו ע"כ:

ובל' בעלי הפרש"ם הדביקוהו וישנ' את טעמו טעם כעיקר לקריאת שם זה שה"ג צדק דרש הלה בצפרתם כל אחד לדרט פנה. וגם אנכי בעני' צדושים אחרים כתבתי מה שחנני ה' צט"ד:

והנה צעמה הביא מן החדש טעם לקריאת שבת זה שה"ג. ומטרף לזה נצין מאמר פליאה הוצא צט' לפנה פענח ובט' עפר יעקב צצט' דעת זקנים והביאו החיד"ה ז"ל צט' דצרים חחדים ד' ע"ו ח"ל ח"ל אדם שעשה עצירה וחזר צו ועשה תשובה הקב"ה מוחל לו ע"כ עונותיו ולקך נקרא שבת הגדול ע"כ. והוא תמיה דמה ענין זל"ו. גמ"ש מוחלים לו ע"כ עונותיו דצחחילה קאמר עשה עצירה נראה דעשה עצירה חחה ואח"כ אמר מוחלים לו ע"כ עונותיו:

מצורך לזה ג"כ נצין מאמר מדר' פ' צה ח"ל משט וקחו לכם לחן הה"ד בשוזה ונחה חושטון ע"כ. והנה גם המד' הזה חומר דרשוני וחיו דמה הוק"ל צפסוק משט וקחו לכם לחן ותי' צפסוק שהביה בשוזה ונחה חושטון. גם להבין דברי הפ' בעלמו מהו כונתו באומרו בשוזה ונחה. וכדי להבין כ"ז נק' לפ' כו' הפ' צפ' שמות וכו' ועשה הנה לעקה צנ"י צחה חלי וגם ראיתי את הלחן אשר מנ' לוחמים אותם ועשה לכה ואשלחך אל פרעה והוליה את עמי צנ"י ממל' ויאמר משה אל האלדי'ם מי אנכי כי ח"ך

אשר יתפרסם כי בניס המה לכן הוכרח הקב"ה לבא למאריס מקום עומאה חף שהוא כהן יען כי גאולה ישראל מטעם קוה"ש והוא מטעם כי בניס המה לכן להורות שהם בניס נגלה במקום עומאה מחמת שכהן מטמא לבנו ומעתה יגאלו קוה"ז מטעם קוה"ש. נמלא דהא דמהני קוה"ש להשלים הזמן היינו אס' יש לנו דין בניס אבל אה' יש לנו דין עבדים לא מהני האי טעמא:

עד דכ"ה ועד בכלל. אך אי אמרי' עד ולא עד בכלל מוכח דלא מהני תשו' לג' עבירות אלו ע"ש. ולפי"ז נמלא דיעקב ועשו ס"ל עד ולא עד בכלל ותשו' לא מהני לעשו כמ"ש החוס' ז"ל דבכל ההו' עד ולא עד בכלל ומכירת הבכורה כדין היתה ואין יכול לערער אחריה:

באופן דהו' פסקין עד ולא עד בכלל שפי' ילאו ישראל כדד"ו שנה והשלימו ה' שנה בארבעים

של המדבר כיון דהגלות נגד תפילת שחרית שזמנה עד ד' ולא עד בכלל ואז לה לריכנא לעממא דישאל נקראו בניס. אך אי פסקין דעד ועד בכלל אין החשבון מכון למה שיאלו כדד"ו דאכתי הו"ל להיות עד ע"ג שנה והו"ל רל"ג ועם הנו' של המדבר ישלמו חשבון הד' שעות דתפילת שחרית שלימות ומדחויקן דילאו כדד"ו ז"ל דקוה"ש השלים הזמן ואז אלו לריכס להט' דישאל נקראו בניס ולכן נגלה עליהם במל' דהכהן מטמא לבנו כמ'. וידוע דירידת הקב"ה למל' היתה במכה בכורות כמ"ה ועברתי באר"מ והכתי כל צבור איני ולא מלאך וכו':

הן עוד נביא מ"ש ה' צינה לעתים ז"ל ד' פ"ב כי פרעה היה מן הסוברים שפועל הטוב אינו פועל הרע לכן הולך הקב"ה לומר למשה שבחילת שליחותו יעשה ג' אותות אות המטה שיתהפך לנחש ומנחש למטה. וידו של משה שילטרע ויתרפא. ושפיכת המים ליבשה שיתפספו לדם. לפי שהשני שיהיה א' מג' מדדים אס' מלד חלוק הטשא עלמו כי נושא ה' יהיה רע ובהתחלפות הטשא יהיה טוב. ואס' מלד שנוי המקום כי מה שיהיה כאן טוב יהיה בחר רע. ואס' מלד שנוי הזמן כי היום יהיה דבר א' טוב ומחר יהיה הופכו. ע"כ הורה הוא ית' כי אין מעשור לפניו ית' לשגות הדברים ולהפכם מבלי שום לז מדדים אלו. אס' מלד הטשא הכי אות המטה שע"י ליווי ית' שאמר השליכהו הרעה כהפך לנחש מתיק רע עד שצרח משה מפניו וזה הטשא עלמו חזר על פיו ית' להיות מטה דומם ואדרבה ישמש להברית המזיקין ולכמה דברים לתועלת האדם. ושמא יאמר יהיה זה החילוק מלד המקומות כי בארץ היה נחש וביד היה מטה לזה בא אות הב' מהיד שיביאנה בחיקו ושם תהיה מזרעת ומאורו המקום עלמו יולאנה כבשרו כי נרפא הרעת ויודע מזה כי אפי' בטשא א' עלמו שהוא היד ובמקום א' שהוא החיק פעם יהיה להרע שהיא מזרעת וכעס לפיכך שתשוב כבשר ודאי כי אין זה כ"ה בחפן ה'. ואס' לא יאמינו לב' האותות האלו

אך בזאת נוכל לומר דמה שיאלו קוה"ז לא מטעם קוה"ש ובשביל שנקראו בניס כמ' כי אעפ"י שיש להם דין עבדים ראוי לגלות מטעם אחר והוא דהרז"ל שנגזר ר"ן שנה לגלות מאריס דהיינו רד"ו שהיו במל' ומ' שנה שהיו במדבר נחשב להם כגלות הכי ר"ן. והטעם שהורו להיות ר"ן שנה בגלות. כהב' ה' כסנ"ה ז"ל פ' וילא עפ"י מ"ש בילקוט חדש כי הגלויות הם כנגד התפלות וגלות מל' נגד תפלת שחרית. ואמרי' בצרכות תפילת השחר ר"ה עד ד' שעות וצבו בש"ס אי עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל. וכתבו החוס' שס דבכל ההו' כולה עד ולא עד בכלל. וא"כ אי נימא דגלות מל' נגד תפלת שחרית דהיינו עד ד' שעות היינו עד ולא עד בכלל א"כ שעה אחת מיומו של הקב"ה הוא פ"ג שמים שליש שנה וג"פ פ"ג ושליש עולה ר"ן ולזה יצבו ר"ן שנה רד"ו במל' ומ' במדבר. עש"ד. באופן דמה שיאלו כדד"ו שנה הוא להורות דהלכתא אזלה כמ"ד עד ולא עד בכלל. והנה מה"ט גופיה הולך יעלפ"ה לתת נפשו על הבכורה כמשו"ל לפי שהיתה עבודה בצבורות אמר יהא רשע זה עומד ומקריב וכו' והיינו לפי שעשו הרשע עשה ג' עבירות ע"ז ג"ע ש"ד כמשו"ל וא"כ הוא פסול לעבודה ולא מהני ליה תשובה וגם עשו נתיאש מן ההשו' ואמר הנה הוא הולך למות ר"ל דבג' עבירות אלו החמורות לא מהני ליה תשו' ופסול לעבודה לכן ויצו עשו את הבכורה. אלא דכ"ז ניחא אס' האמת הוא כך דבג' עבירות לא מהני תשו' ניחא שאינו יכול לחזור לערער על הבכורה. אך אי נימא דאף בג' עבירות אלו מועיל התשו' א"כ המכירה בטעות ויכול לערער עליה מחמת דאיתיה בתשו' חף על ג' עבירות אלו והוא כשר לעבודה. וזה תלוי אי אמרי' עד ועד בכלל או עד ולא עד בכלל דדורשי ראומות אמרו בפסוק תשב אנוש עד דכ"ה שהוא ר"ת ד"ס כ'פירה א'שה וכתב ה' כסנ"ה ז"ל פ' וילא דהו' אמרי' עד ועד בכלל שפיר מהני תשו' על ג' עבירות ע"ז ג"ע ש"ד שהם ר"ת דכ"ה דקרא קאמר

דמכה בצורה ה"ה ע"י אחר. וע"ז קשה איך ירד הקב"ה בכבודו וקטבר על אסור דטומאה וז"ל דישאל יש להם דין צנים ואז מטמא לבנו ואז הבין ותשכיל דקוה"ש השלים הזמן :

ובער המאמר זה להוסיף כי הפי' שיתחזק פרעה בטענתו דישאל יש להם דין עבדים ולא שייך פי' דקוה"ש עכ"ז תאמר לפרעה בני צבורי ישראל רמו ליעקב שקנה הצורה מעשיו והוא הצבור מזה יצין כי הגיע הזמן כי גלות מז' נגד תפלה שחרית דהיינו עד ד' שעות ויש ספק אי עד ועד בכלל הו' לה דאי עד ולא עד בכלל והיינו ג' שעות א"כ נשלים הקץ כי כל שעה של הקב"ה בג' שנים ובליש דהיינו ג' שעות מנין ר"ן שנים דל מ' שנה של המדבר נשאר רד"ו א"כ נשלים הזמן וכבר כתבנו דאי עד ועד בכלל או לא תלוי במכירת הצורה שמכר עשו ליעקב מפני שנתייאש מן התשו' דאי חמרי' עד ולא עד בכלל ז"ל דבג' עבירות לא מהני השוכה דכתיב השב חנוש עד דכח ולא עד בכלל א"כ שפיר מבר את הצורה ולא מלי הדר ביה בהשוכה דשו' לא מהנייה ליה וא"כ רשע זה יהא עומד ומקריב כמ"ש יעשה"ה. וז"א המד' בני צבורי ישראל כאן חשב לו על הצורה דכלה זה הייתי אומר דהלכהא עד ועד בכלל ומהני השו' לעשו ויכול לערער עליה אך מדחויקן שילאו ברד"ו ומ' דמדבר מוכח דהלכהא עד ולא עד בכלל וא"כ הצורה שייכה ליעקב וא"כ מפי' ראוי שילאו ברד"ו שנה כיון דגלות מנרים נגד תפלה שחרית כנו' אה"ד ז"ל :

בוערתה נבא"ה דהו' כו' הפ' ועשה הנה לעקת בני צאה אלי וכו' בהק' עוד משו"ל איך ועשה הלא תשובה. עו"ן מ"ש המפ' ז"ל דמן מת"ת מוכח דישאל צנים דהמלאכים טענו שהתו' הנתן להם מדין בן המנר. אכן כיון דישאל צנים המוכר לבנו לית ביה דין מלכות כידוע. מטעה ז"א ועשה איך ועשה הלא השו' ר"ל דישאל עשו השו' והתשו' שלהם היא על מה שנוגע אלי ר"ל משון ע"ז הנוגע אלי ואני מקבלם בהשו' דקרא כתיב השב חנוש עד דכח עד ועד בכלל. וכדי של"ת א"כ עדין לא נשלים הזמן דכיון דהגלות נגד תפלה שחרית ותפלה שחרית עד ו' שעות ואם עד ועד בכלל עדין לא נשלים זמנם. עכ"ז מטעם אחר נשלים הזמן מפני וגם ראיתי את הלחץ וכו' דעשו זהם קוה"ש וקוה"ש השלים הזמן. וא"ת דהו' לא ניתן ליאמר הלא חס יש להם דין צנים. עו"ק ועשה שאני מקבלם בהשו' לכה ואשלחך אל פרעה והוא לא היה עמי בני ממנרים

בני

האלו כי יאמרו בני הזמן גורם זה ההתחלפות או הקח מממיני היאור ושפכת היבשה וכו' כי צוה יקובלו כל ג' האדדים יחד כי כשהשפוך המים היבשה ימלאו או זהם בזמן א' וברגע א' שתי היות מהתלפות א' לטובה וא' לרעה כי המים עלמם ישארו מים ליהודים ולמנריים דס. הרי נושא א' חמץ א' ומקום א' ואז יאמינו כי הכל צהשגחתו ית' הוא פועל הטוב והוא פועל הרע. ועכ"ז לא האמינו ועמדו בדעתה הנפסדה עד ששלח זהם המכות ואמרו שהוא פועל רע ואינו פועל טוב עד שראו קי"ם שנטעמו המנריים ומהו וישאל נולדו וראו שבנושא א' ובזמן א' ובמקום א' עשה רע ועשה טוב או הודו שהוא פועל הטוב והוא פועל הרע ואמר פרעה מי כמותך באלים ה' וגו' זת"ד דברי אלהים חיים :

ובזה פי' כו' מאז"ל ישמע יתרו מה שמועה שמע קי"ם שמע וזה ודרי הוא כמבואר :

בנא"ה כי ראה האל"ת להוניה מלבו של משה שלח יתשל בשליחותו מיראהו פן יעוון פרעה שתי פענות חדא שלא יאמין שהקב"ה יביא מכות על מנרים ושלח צם חרון אפו שהוא פועל רע וגם יעשה טוב לישאל שיוניאם ברכו"ג שהוא פועל טוב ומכח זה יתרחק שלא ישלח את ישראל וכמו שכן היה שאמר פרעה לא ידעתי את ה' וכו' ובההוא פחדה הוא יתיב מרע"ה. ועוד שניה שאף שיאמין ביכולה ה' עכ"ז יעוון שעדין לא הגיע הזמן של ה"ש. לכן אמר ה' למשה על הראבונה שלא יאמין שפועל הטוב הוא פועל הרע אמ"ל בלכתך לשוב ממנרים ראה כל המופתים אשר שמתי בידך ראה דייקא לא אמר עשה אלה ראה ר"ל ראה צעין השכל המופתים אשר עשיתי בידך אשר מהם נראה מן המטה אשר נהפך לנחש ומן ידך שנגזרעה ונתרפאה ומן המים אשר יהפכו לדם ועשיתם לפני פרעה וכו' לא יהיה לו פ"פ לכפור צי ח"ו. אך עכ"ז חגי החזק את לבו בטענה אחרת שעדין לא נשלים הזמן כבע"ח ושערו בידו. לכן לסתור טענהו זהו הלא פרעה ואמרת אליו טענה לסתור דבריו והוא כה אמר ה' בני צבורי ישראל ר"ל כל טענתו היא דליכא למימר קוה"ש השלים הזמן משום דלשמותיה חזיל שהם עבדים לכן אמור לו כה אמר ה' בני צבורי ישראל ר"ל שהם צנים ואין להם דין עבדים ושפיר נוכל לומר דקוה"ש השלים הזמן ולכן שלח את בני דייקא ויעבדני מטעם קוה"ש. ואם תמאן ותאמר דמנ"ל שהם צנים ותתה מסרז ולא תאמר קוה"ש וכו' מטעם שהם עבדים. דע באמת כי אנכי הורג את בנך בכוך דייק לומר אנכי ולא מלאך

ידוע שהוא חמור דהוא כעופר בכל ההו' כולה וחזר
 בו ר"ל ששז בהו' לא הימא דחין מקבלים אותו בתשו'
 דקרא כתיב תשז אטש עד דכא עד ולא עד בכלל.
 הלא מוחלים לו ע"כ עוונתו על כל דייקה אף על עון
 ע"ז דעד ועד בכלל. וכ"ה ח"כ מוכרח לומר דקוה"ש
 השלים הזמן חס לא נתן ליחמר הלא חס הם בניס
 ומלן זה דהם בניס. עו"ק ולקד קורין אותו שבת הג'
 כאמור דמן השבת מורה שהם בניס וא"כ גדולה תשו'
 דמהניא אף על עון ע"ז כאמור דו"ק :

באו"ח אפ"ל בו' המד' הגו' בהק' לפ' מד' המוה
 וז"ל כשאמר מרע"ה אעברה נא וכו' אמ"ל

הקב"ה משה אהה תופס החבל בתרין רישין חס אעברה
 נא אהה מבקש בעל סלח נא ואס סלח נה אהה מבקש
 בעל אעברה נא ע"כ. והוא תמוה וכל המפ' דרבו
 קסת"ס בו'. ולדעהי יובן בה"ק מה שפי' ה' הוא רב
 ז"ל פ' השא' דרוש ה' ס' הפ' ה' מה רבו לרי רביס
 קמים עלי רביס אומרים לגפשו חין יסועתה לו באלדי'ם
 סלה ואתה ה' מנן בעדי וכו' קולי אל ה' הקרא ויענני
 מהר קדשו סלה ע"כ. והוא בה"ק מ"ש ה' משנה ר"ח
 ז"ל פ' לו ה' דתשו' מופיל לאדם מטעם דק"ל המוכר
 שפ"ח לחצירו וחזר ומחלו מחול. וידוע מ"ש המפ' ז"ל
 דכל עצירותה שאדם עושה נכרא מלאך ה' והקב"ה
 מוסר אותו בידו כדי שיפרע ממנו. אך כשאדם חזר
 ועושה תשו' אז הקב"ה מוחל לו על החפה וגמלא שזא
 ממש שזא למוכר שפ"ח לחצירו וחזר ומחלו ללוה מחול
 שהרי הקב"ה בתחילה בשעת החפה הו"ל כאלו מערו
 לו לאותו מלאך שמסרו לו ליפרע ממנו וחזר ומחל
 החיוב מחול כפי דין הגז"ל. גם הביא ה' הגו' משס ה'
 זרע בירך ז"ל דמע"ז לא היו ישראל במגרים ת"ש
 שהרי בתחילה מסרנו תחה יד מלרים בעבור חטא
 אברהם שאמר במה אדע וכו' ואח"כ חזר הקב"ה ומחל
 לישראל החוב הגו'. אמנם חי אמרינן כמשו"ל דהמלאכים
 השלימו הזמן נוכ"ל דהמוכר שפ"ח לחצירו וחזר ומחלו
 חיטו מחול ואי קשה ממז' איך ילאו קוה"ז ל"ק מידי
 דהמלאכים השלימו הזמן. אבל ממה שנתן הקב"ה התו'
 לישראל משס מוכח דלא היו המלאכים במגרים שהרי
 המלאכים טענו הנה הודך על השמים ומשה השיב להם
 כלום למז' ירדהם ובטענה זו לקח אותה. ה"כ נר' שלא
 היו המלאכים במגרים עד שזאמר שהמלאכים השלימו
 הזמן וא"כ ק' מאיזה טעם ילאו מוכרח ל' מטעם המוכר
 שפ"ח וכו' מחול וא"כ גם התשו' מהנייא מט"ז :

בזי"ו בו' הגו' ה' מה רבו לרי וגו' רביס אומרים
 לגפשי

בני דייקה שהם בניס וקוה"ש השלים הזמן. ע"ז תמה
 משה ואמר מי חנכי כי אלך אל פרעה ואוליח את בני'
 ממלרים בני דייקה מי זה אמר שהם בניס עד שזאמר
 דקוה"ש השלים הזמן. לזה השיבו האלי"ה ויאמר כי
 אהיה עמך וזה לך האות שהם בניס בהוליאך את העס
 ממז' העבדון אהה האלהים על ההר הזה שס רמוז
 שפתידיס לקבל התו' בהר סיני הם ולא המלאכים והע'
 דכיון שהם בניס במוכר לבני לית זיה דדב"מ וא"כ
 כיון שהם בניס שפיר נוכל לומר דקוה"ש השלים הזמן
 ואי מקבלס בתשו' אף על עון ע"ז דעד ועד בכלל ואין
 אומר וא"ד כלל ודוק :

גב בזי"ו מארז"ל משבו וקחו לכם לחן הה"ד בשוזה
 ונחה תושעון. בהק' עוד משו"ל דמן השבת מוכח
 דישראל בניס להקב"ה וכן משתמש בשרביטו של חזיו
 כידוע. גם מן התשו' מוכח דהם בניס דאז שמחל ע"כ
 כ"מ וז"ש משבו כמ"ש רז"ל משבו ידיכס מן הע"ז וקחו
 לכם לחן של מלוה ואף שיש בידכס עון ע"ז עכ"ז אי
 מקבל חתכס בתשו' ד"ר א כתיב תשז אטש עד דכא
 עד ועד בכלל. וכ"ה ח"כ עדין לא נשלס הזמן דתפלה
 שחריח עד ד' טעות ואי עד ועד בכלל ח"כ עדין לא
 נשלס הזמן. וכ"ת דאני מוליח חתכס מע"א דקוה"ש
 השלים הזמן. זהו דוקא חס יש לכס דין בניס. ולזה
 הוק' לגעל המד' מלן שהם בניס. עו"ק הה"ד בשוזה
 ונחה תושעון ר"ל בשוזה שהיא התשו' ונחה היא השבת
 שאהס נחים ושוזתים. משתים אלו התשו' והשבת נראה
 שאהס בניס וא"כ נוכל לומר דקוה"ש השלים הזמן
 ולעולם אף על ע"ז מהנייא התשו' דעד ועד בכלל לכן
 אף שאהס עו"ז עכ"ז משבו ידיכס מע"ז ואני מקבל
 חתכס בתשו' כאמור ודוק :

ובזי"ו טעם לקריאת שבת זו שבת הגדול שס רמוז
 דכיון דבעבור לחדש שהיה יוס שבת כמשו"ל
 חמ"ל הקב"ה משבו ידיכס מע"ז וקחו לכם לחן של
 מלוה מזה נר' דהקב"ה ס"ל עד ועד בכלל וא"כ כדי
 שלא יקשה ח"כ הזמן לא נשלס וא"ה מטעם קוה"ש
 השלים הזמן זהו דוקא חס יש להם דין בניס לכן קראו
 שמו שבת הגדול לרמז דמן השבת מוכח דהם בניס וא"כ
 קוה"ש השלים הזמן ולעולם דתשו' מהניא על עון ע"ז
 וזהו הגדול אופיות גדולה ר"ל דגדולה תשו' דמהניא אף
 על עון ע"ז וטעם שילאו קוה"ז דקוה"ש השלים הזמן
 שהם בניס וראיה מן השבת וזהו שבת הגדול דו"ק :

ועפ"י כל האמור יובן בו' המד' הגו' אדם שעבר
 עצירה ר"ל עצירה הידועה שהיא עון ע"ז

בשם ה' זהו השם כמנין ס"ר דע"ז היא גאולה ראשונה וגאולה אחרונה. וזהו סוד הכתוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל דהכתוב הזה מדבר על מלך המשיח כמדע וזו למחז הגאולה האחרונה שהיא ע"י הרי"ש היא יותר מגאולה ראשונה שהיתה ע"י ה"ם מאה וארבעים יותר ולזה אנו מלפנים וק"ם שבט מישראל דיתגלה הרי"ש בתוך הפ"ח דהוא ק"ם יוסר. ואזה"ע שאינם רגלים לראות ישועה לישראל הם אומרים בדרך לילנות אין ישועה לישראל ובמקום ופר"ח ישראל חר"פ עושהו והיינו חרפה בגוים וזהו שרמו הכתוב אשר חרפ"ז עקבות משיחך כי במקום דלישועתך קיינו דלין ופר"ח ישראל הם חרפו לעשות לשון חרפה אח"ד ז"ל ולפ"ד הק' מדוקדק לשון רז"ל אראה לבנים מה שלא הראיתי לאלות דהיינו לאלות בלות ס' ולבנים בלות ר' בתוספת מרובה:

וידעו כי הפ' הקס לעצדך אמרתך אותו ק"ם שבט מישראל דהוא יותר על ס' הוא אמרתך דהראית למשה שס בן ק' אופיות הרמז צפ' וירא ה' כי ס"ר לראות ההוא אשר ליראתך כדכתיב ויסתר משה פניו כי ירא. ועי"ז העבר חרפת' אשר יגורתי דלא אהיה חרפה בגוים וכדמפרש ואזיל ויבואני חסדיך ה' תשועתך כאמרתך דישראל נושע בה' תשועת עולמים כאמרתך דאמרתי כמו לאתך וכו' ועי"ז ואענה ח'רפי דבר אזה"ע שבמקום פר"ח עושים חרף עושהו אז אשיב לו כראוי כי בטחתי בדבריך דיקם ה' את דברו הטוב ועם נושע בה' :

ויראתך לע"ד לומר חני דבר עושיה חיים ע"מ היה דגאולה מל' היתה ע"י הסמך דנעשה פסח כנ"ל. והוא עפ"י מ"ש מהרח"ז זלוק"ל בס' עה"ח בשער הכללים פ"ו ח"ל בקולור בינה עליונה נקראת סמך לפי שהיא סומכת לזו"ן הגק' נופלים ח"ם סומך ה' לכל הנופלים ועוד טעם דשם אלדי'ם מתגלה באחוריים שלה והם ק"ך לירופי אלדי'ם גי' סמך ע"כ. וידוע דגאולה מל' היתה בבחי' בינה ולכן נזכר חמשים פעמים יל"מ בתורה נגד נש"צ ולכן מהת ה' היתה זאת להטיל סמך בתוך הפ"ח ונעשה פסח יען כי עיקר הגאולה תלויה בבניה והרי היא בלות זה ד"ם והוא אות לטובה שיורד עפ"י מדותיו. וה' מק"מ ז"ל פ' משפטים על לשון זוה"ק ד' ק"א ע"א בד"ה מאן שמה רבא כתב ח"ל פ"י בינה שנקרא שם הגדול כמש"ה ומה תעשה לשמך הגדול ואת מהפליים שינגדל שמה רבא שהיא בינה ונקרא שם הגדול דע"י הגלות נסתלקו גה"י דבינה שהטיל

מזכיר ולעמיד יחזרו ויתחבר מ"י עם אל"ה שהם גה"י דה"י זו"ה ויהיה השם שלם עכ"ד :

ואתרי הודיע אלדי'ם אותנו את כל זאת הגיבו אשר דיברו לקריאת שם שבת הגדול והוא דבחותו שבת פסק השעבוד וילאו לחירות כאח"ל ואיך זכו לזה אם לא דהטיל הם' תוך הפ"ח ונעשה פס"ח הפ"ח נשבר וכו' ולכן אמר שבת שלפני הפסח ולא חג המ' כדי לרמז לזה שהוכן לקראו פס"ח בעבור הסמך ח"כ ראוי שיקרא שבת הגדול דמדי הוא פעמא דהטיל סמך בתוך הפ"ח אינו אלא ממש דבינה נקראה סמך וגאולה מלכים דבינה אמטו"ל אלה לקרותו גדול דבינה ק' גדול כדכתיב ומה תעשה לשמך הגדול כדכתיב המק"מ ז"ל והיינו דמסיים מפני הגם שנעשה בו דהטיל ה"ם ונעשה פס"ח וזה היה בלותו שבת שנפסח וילאו לחירות כמ' לכן אלה לקרותו שבת הגדול ח"ד ז"ל חיים וקיימים :

ועפ"י הק' זו הפ"ל לקע"ד כו' מד' ח"ל החדש הזה לכם ראש חדשים ה"ד יפרח בימיו לדיק ורוב שלום עד עלי ירח ע"כ. וק' מהו קשר שני הפסוקים ביחד ובפרט שהפ' יפרח בימיו לדיק וגו' הוא על ימות המשיח. וכאשר שנעתי צפ"י הפ' המ' משם המפ' לא אדע למי מקדושים שפ"י זו שני פירושים אופן א' עפ"י מ"ש בגמ' דלא ילא אדם יחידי דלילה משום מזיקין והם הם שנים כראים ואין מזיקים והם הם ג' אינם כראים כלל. ואי אית סיהרה שהלכנה במלואה אפ"י בתרי אינם כראים כלל. וחס"ה שבזמן שיפרח בימיו לדיק שיבא משיח דקטו אז יהיה ורוב שלום ולא יהיה מזיקין בעולם כלל עד עלי ירח ר"ל שילך האדם יחידי ולא ילערך לירח מחמת שלא יירא מן המזיקין. אופן ב' שבזמן המשיח יהיה רוב שלום בעולם עד שלא יהיה מחלוקה בעולם בין איש לאשתו ולא ילערכו לכתוב גטין וידוע שבגט אין כותבים חודש פ' אלא לירח פ'. ח"ש שבזמן המשיח יהיה רוב שלום עד עלי ירח קרי ביה ירח ר"ל שלא ילערכו לכתוב גט כותבים. זו ירח עכ"ד. וא"כ לנו לדעת מה קשר הפ' המ' עם פסוק החדש הזה לכם :

אבן עפ"ה ח"ש בהק' עוד מ"ש ה' בירך את אברהם ז"ל בהק' זו של הרש"ש ז"ל ע"פ וירא ה' כי ס"ר שהוא רמו לשם בן ק' אופיות כאמור שזה רמז בחדש ניסן שיש בו ב' נוי"ן רמו לשם בן ק' אופיות לכן כתיב בו נוי"ן בתחילה ונו"ן בסוף שהם גי' ק' וגם אות ס' שבניסן רמו לגאולה ראשונה שהיתה בלות ס' שהטיל

היה ביום ה' וגמלא דעשרה צדק היה יום שבת ולקחו להם כל ה' שה לפסחו וקשרו אותו בצרפי המטה ושאלו המלריים למה זה לכם והיו משיבים להם לשוחטו לשם פסח צמנות ה' עלינו והיו שנייהם קהות על ששוחטים את אלהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר וע"ש אותו הנס קורין אותו שה"ג ע"כ :

אלה דשאלים הלכו צפ"ו דלמה תלו הדבר על השבת אחר כי היום שהיה עשירי גרמה להו. וה' הדרישה ז"ל תי' דמשו"ה נק' שה"ג ואפי' אינו בעשירי ולא ימים שאחריו משום שידוע שבזמן שלווה משה על ק"פ דרש להם פעמו וסודו וצפרט שפי"ו נמנעו מהע"ז כמ"ש מיטבו ידיכם מע"ז וכו' ואותו דרשה שייכא דוקא בשבת שהוא יום המנוחה וגם יום השבת הוא המוכן ומזומן ללמוד בו שיש בו סגולה מלד יתרון הנפש שבאדם להועיל לכל מבקש חו' משו"ה נק' שה"ג ע"ש שג' צחלים נודע ביאורה אלהים בישראל גדול שמו. וצ"חקה"ל ל"ח והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי לפני גויים רבים וידעו כי אני ה'. חה היה הכל ע"י לקיחה של פסח שבישראל גדול שמו במה שמטבו ידוהם מהע"ז ונתגדל ונתקדש לפני מל' אה"ד ז"ל :

ואנכי העבד ללק"ד לתת פעם בדרך דרש על קריאת השם שבת הגדול. צהק' לפ' כו' מסרה עם זו שלשה. עם זו קימה. עם זו גאלת. עם זו ילרת לי. ולנו לדעת קשר לשלשה אלה. אכן יוצן צהק' להבין ג"כ כו' הפ' פ' וחרח לכן אמור לצנ"י אני ה' והולאתי אתכם מתחת צבלות מל' והללתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בצרוע נמויה וצשפטים גדולים ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה"ח. והדקדוקים רבים ואין מן הנוכך לצארים :

אכן יוצן צהק' מ"ש צמד' ע"פ חכמי ה"ח אשר הולאתיך מאר"מ ע"מ כן הולאתיך מאר"מ ע"מ שתקבלו אלהותי. וכחז ה' שני אליאו ז"ל ד' ו' ע"א ו"ל ואולם נריך להבין בתנאי זה שההנה הקב"ה ע"מ שיקבלו אלהותו דים מקום לכפקק ממתי דקי"ל ככן המעיד על השציה לה ישאנה. וא"כ העפ"י שארז"ל שהיו חוה"ע חומרים על ישראל הם צגופס שלמו בנשותיהם לכ"ש וצא הקב"ה והעיד עליהם הראובני השמעוני שם י"ה חתום עליהם אין צוה כדתי להתירם לצא צקהל שהרי אמרו לא ישאנה ואם ח"ו ישראל נעמאלו בין הגויים צעודם צאר"מ העפ"י שנתקדשו לשמו ית' וקי"ל קדושין הופסין צחיבני לחוין הא פשיטא דחייב להוליא דקי"ל גבי כהן שנשא גרושה אפי' ספק גרושה חייב

שהעיל ס' צתוך פ"ח ועעשה פס"ח. וא"כ מעתה א"ש ס' המד' החדש הזה שהוא ניסן הוא לכם להגאלתכם שרמח צו גאלה ראשונה ע"י אות הם' שנעשה פסח וגם גאלה אחרונה שרמחה צטוני"ן של ניסן ולכן צניסן נגאלו וצניסן עתידים להגאל. וכ"ת איך תהיה גאלה אחרונה לז"ק הה"ד יפרח צומיו לדיק יפר"ח דייקא שיעיל ר' צתוך הפ"ה ויהיה פרה וזהו יפר"ח צימיו לדיק ואלו ינין ופר"ח ישראל כאמור :

וזרו המו מ"ש מתוך לרה ריתה. ר"ל צתוך חותיות לרה יש איה רי"ש. והרומה לישראל תהיה צאות רי"ש שהיה פרה כט'. וזהו מתוך לרה מאות שבתוך תיבת לרה תהיה רוחה לישראל שהיא אות הרי"ש שממנה יצא לישראל רוחה צציהם משיח נדקו צצ"א חכ"ר :

דרוש ט' לשבת הגדול

יזרו החיים ויהללו הידירים עם ישראל זרע קדושים אשר עליהם נאמר אשרי. אשר צתר צהם האל לנחלה והם חלקו ונחלתו השרירים אשר ה' קורא עלינו לשבת להודיה ולהלל לאלהינו הוא היוצר היא הבורא. אשר המיד צבר עלינו חסדי ומחיל ליה ליקריה. מלילנו מיד כל הקמים עלינו לרעה קדחי הש מאזרי. הלא מראש פרעו"ה מלך עו וקשה מצח חודניה וחוערה אצתריה. ואתו עמו מלרים הרעים אימה קשה צהמיה צהררי. גדול ה' ומחולל מחד הרחגו דו הנפלאה ויכלח ה' צעם מכות גדולות הקרקפתא דצברי זו גדולה על כולם ביום הזה הרחגו מעשה תוקפו וצבורתו והוא ליה משט וקחו לכם לכן משופרי שופרי. אלהיהם של אלו דובר שקרים וכל אחד יקסור אותו בצרפי מעתו עד יום ארבעה עשר ושחטו אותו לפני כל מלרים אנפי רצברי חוערי. עינים להם ולה יראו פה להם ולה ידברו שגייהם קהות ועיניהם רואות וכלות ולה כהלין למקרי. כס גדול היה לכן שמא קא גרים קראו שמו להיום הזה שבת הגדול דרב גובריה. מפני הנס שנעשה צו לעמו ולחן מרעיתו עמא דאהר"ה"ו מאריה :

ובמיש הכור ז"ל צאו"ת סי' ת"ל וז"ל שבת שלפני הפסח קורין אותו שה"ג מפני הנס שנעשה צו דפסח מל' מקחו מצעשור ופסח שילאו ישראל ממל'

חייב להוליא וכיון שקן פשיטא דהינה מחוייבה האשה לקיים התנאים שהתנה עמה. מעתה אם ח"ו נעמלו ישראל והינם ראויים להיות עמו ונחלתו כביכול חייב להוליא אותם וממילא דכל התנאים שהתנה עמם ע"מ שיקבלו אלהותו הרי הם פאורים מלקיימם. אכן התשובה לזה היא עפ"י מה ששמעתי משם חכמי אשכנז שפירשו במארו"ל הבן יקר לי אפרים וכו' ביוקר עמדו לי ישראל משפחה של ערוז וכו' והם מדקדקים מ"מ להודיע לבני האדם שעמדו ביוקר. ותיירך דקיימא לן המעיד על השבוייה לא ישאנה אבל הפודה את השבוייה ומעיד בה ישאנה דכיון דפדאה לא שדי איניש זחי בכדי. וז"ש ביוקר עמדו לי ישראל להוליא מלב דלא תיקשי דחין עדותו ית' מעלה ומוריד בזה. דמאחר שעמדו לו ביוקר מסתמא לא שדי איניש זחי בכדי להרבות נפלאותיו וחסדיו עמהם ובודאי דברירא ליה כי כל העדה כולם קדושים א"ד ז"ל. ומן האמור נתישבה חקירתיו דע"י שהרבה נפלאותיו וחסדיו להוליאם ממל' עדות היא שלא נעמלו ומותר לקיימם וממילא נשאר התנאים כהלכתן בתוקפם וגבורתם. ועו"ל דוהו דוקא בתיגש דעלמא אשר לא ידע אס נעמלה אס לחו אבל לגבי הקצ"ה שהוא יודע תעלומה לא שידך אה כי הוא היודע ועד א"ד ז"ל:

והחידיא ז"ל בס' נח"ק פ' בשלח הביא חקי' זו וכת' וז"ל מ"ש חכמי אשכנז דשבוייה אסורה לכהן וכו' ותי' דכיון שפדה שבוייה מותר לישא אותה וכו' היינו בה דהכא הזנית הוא ע"ז ובודאי עבדו. וכעת נר' ליישב דאנוסה אסורה לכהן אפשר דהטעם דילמא בסוף נתרנית וזה בישראל מותרת כל שתחילתה באונס דילגה אלבשה כמ"ש בכחוצות נ"ח אבל אשה כהן הוא פגם ומש"ה אסורה לכהן והכא הוא היוגר ויודע דהיה באונס מתחילה וע"ס ולא היה רגון כלל ולקך גאלם וחוקה לא שדי איניש וכו'. א"כ במה שיבתי בענייני לחקי' זו דהו טעם שילגה נשמתה בה"ס ואח"כ נעשו בריה חדשה ופניס חדשות ברו לכאן:

ובזה פי' סי' המסרה הנז'. עם זו נאלג. ופדינתו ולא שדי איניש זחי בכדי מטעם זה. עם זו קנית. ע"ד קניתי לאשה כמש"ה ולקחתי אהכס לי לעם כמו לקוחתי. וכ"פ הכא הזנות ע"ז וזה מפורסם שעע"ז לז"ק עם זו ילרתי לי ואתי היוגר וידעתי שהיו אנוסים מתחילה וע"ס. ועוד רמז דפרחה נשמתם והו' ילירה חדשה לכן לקחתם לי וזה עם זו ילרתי לי ועשיתם בריה חדשה לשמי אה"ד ז"ל:

והנה מ"ש הרז"ל דהוא היוגר ויודע דהיה באונס מתחיל וע"ס ולא היה רגון כלל ולקך גאלם וחוקה לא שדי וכו'. אחרי גע"ר חיבא למשדי ביה נרגא ממ"ש בילקוט פ' בשלח סי' קע"ח וז"ל ד"א וילום ליום לפרוש מע"ז. ר"י בן בתירא אומר הרי הו"א ולא שמעו אל משה מקולר רוח וכו' יש לך אדם שמתבשר בשורה ואינו שמח גולד לו בן זכר רבך מויליך לחירות ואינו שמח א"כ מה"ל ולא שמעו אל משה אלא שהיה קשה בעינייהם לפרוש מע"ז וכן הו"א ביחזקאל ו' ואומר אליהם איש שקולי עיניו השליט ובגלגלי מל' אל תעמלו וימרו כי ולא אבו שמוע ואעש למען שמי לבלתי החל וכו' וכן הו"א משכו וקחו לכם לאן משכו ידיכם מע"ז והדבקו במלומה ע"כ. הרי להדיא שהיה קשה בעיניהם לפרוש מע"ז והקצ"ה מעיד על זה כמ"ש וימרו וכו' ותיך נוכ"ל דהוא היודע שלא היה רגון כלל. מה נאמר דאף דסופו ברגון כיון דתחילתו באונס הוי אונס חזר הדין דזה דוקא בישראל אבל בכהן אף שתחילתו באונס כיון שכוז"ר אסורה לכהן כמ"ש שם בגמרא וא"כ חזרה החקי' למקומה דתיך אסורה להקצ"ה. גם לפי דברי ה' שני אליהו ז"ל שכחז שהחקי' היא בעבור הזנות כמ"ש אס בגופם שלטו וכו' ותיך שהקצ"ה מעיד הראובני וכו' הרי קי"ל לא ישאנה ואס נשאת סופין אותה להוליא כמו כהן שכשח גרושה ואפי' ספק גרושה וכו' הנה מפשט דבריו נר' דפשיט"ל דמ"ש שבוייה אסורה לכהן ולא ישאנה אס נשאת סופין אותה להוליא ואחרי גע"ר מאי דפשיט"ל דאס נשאת הלא אנכי הרואה דלאו מלהא פסיקתא היא. דהרואה יראה להטוב"ה חאה"ע סי' כ"ט כתב וז"ל הן אחת שאני מסופק בכהן המעיד על השבוייה שטהורה היא שלא ישאנה כמ"ש בכחוצות ל"ו ע"כ ובהרמז"ס ובשו"ע סי' ז' ע"כ לא שמענו אלא שלא ישאנה והיינו לכתחיל אבל אם כגס שיוליא לא שמענו וכו' ולבסוף כת' בריש ד' ע"ז ע"כ וז"ל באופן שגוף דין זה בכהן המעיד על השבוייה ועבר וכגס אס מויליחין ממנו או לא אכתי הינו מוחלט אלולי לא לאסור ולא להתר אף שדעתי נוטה להתיר יותר מלאסור אכתי למעשה לריך הלמוד עכ"ד ז"ל. הרי אף דלמעשה לא החליט הדבר לא לאסור ולא להתר עכ"ז כתב שדעתו נוטה להתר יותר מלאסור. ועי' לה' פ"ת בזה"ע סי' ז' סק"ט ממ"ש מרן ז"ל לא ישאנה כת' וז"ל עי' בשאר' נוצ"ה סי' כ"ט שנסתפק וכו' ועי' בשאר' רעק"א ז"ל סי' פ"ה שכת' ע"ד הגו"כ הג"ל דנעלם ממנו דהריעב"א ביצמות דפ"ה הביא תוספתא מפורשת

מפורשה דאם נשאה למעיד בה לא תלה ע"כ. הרי דכולהו כ"ל דאם נשאה ל"ה ותיך הרז"ל קה פסיק ותי דאם נשאה כופין אותו להוניה ככהן נשאה גרושה ואפי' ספק גרושה וכו' :

ובדבריה ז"ל דכו' דכרי ה' שני הליו ז"ל דאם ח"ו נעמלו ישראל בודאי שנודע בכרוך שנטמאו לא בספק. עכ"פ הכה לגבי הקב"ה וישראל כ"ד הוי לכחתי ותיך יכול ליפא חותם. ומוכרח לומר התי' הג"ל חדא דכיון שפדאם עדותו עדות דחוקה לה שדי חגיגה זוי ככדי. שניה דלא נאמר זה הלא לגבי כ"א לא לגבי הקב"ה שהוא יודע העלמות. יבא הג' מה שהי' החיד"ה ז"ל דכיון דכרהם כריה חדשה פנים חדשה ברו לכהן ותיך אלו שהיו שבויים הלא חדשים מקרוב ברו :

הלא מעשה נבא לביאור פסוקי וחרה לכן אמור לבני' הני ה' ר"ל חייבים אתם לקבל הלהותי מעטם שהני ה' מעיד בכס שאין בכס עומאה כלל. וכ"ת הרי קי"ל דכהן המעיד על השבוייה לה ישאנה וא"כ אתם יכולים לפצור ענמכם מקבלת הלהותי בטענה דכיון דקי"ל לא ישאנה ואם ח"ו נעמלו כופין אותו להוניה וא"כ הין אתם חייבים בתנאים הגו' כהקי' ה' ש"א ז"ל. עו"ק דהא ליפא ראשונה והולאהו אתכם מהחתי ס"מ והלחתי אתכם מעבודתם ובחזרה הופן וגאלתי אתכם צורע נעיייה וכשפ"ג אלו עבר מכות בהם דמים שנתתי בעדכם כמ"ש ביוקר עמדו לי וכו' וכיון שאני פדיתי אתכם הרי קי"ל דאם פדאה ומעיד בה ישאנה דחוקה לה שדי חגיגה זוי ככדי. וגם מט"ה וידעתם כי הני ה"ה ויה לא נאמר הלא לגבי כ"ה לא לגבי דדי שהני יודע ועד וכיון שכן ולקחתי אתכם לי לעם ליקוחין יש לי בכס והקדושין קדושין גמורים ובכן והיה לכם לאלדי'ם ולא הוכלו לפצור ענמכם בשום הופן מקבלת הלהותי והנאים של הורתי ומלותי כאמור ודו"ק :

ובדרך גלך לבאר עפ"י כו' הפ' פ' ואתחנן והיה כי יבאלך בך מה העדות וכו' ויוליהו ה' ממלרים וכו' ויתן ה' חותות ומופתים וכו' וילנו ה' לעשות וכו' לשוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה. דק' מהו כו' שהלך הכן מה העדות וכו' ומה היא תשובת האז עבדים היינו וכו'. גמ"ש לחיותנו כהיום הזה הין לו מובן. חקן עפ"י ה"ש והוא דכו' שהלך הכן היה מה העדות וכו' ר"ל דכיון שהנחנו היינו שבויים במל' וקי"ל שבוייה חסורה לכהן ואם נשאה כופין אותו להוניה ח"כ יכולים לומר שאין הנחנו מקבלים כל התנאים

ג

ופטורים מכל המלטה ח"ש מה העדות וכו'. עו"ק ואתחנן לבך ח' מספיק דהן חמה עבדים היינו במל' ויוליהו ה' וכו' וכיון שכן הנחנו חסורים לו ית' דשבוייה המעיד עליה פהן לא ישאנה. חקן הכה שאני משום ויתן ה' חותות ומופתים גדולים ורעים כמל' כפרעה וככל ביתו לעינינו ובדמים יקרים הנחנו עומדים כמ"ש הכן יקור לי וכו' ביוקר עמדו לי וכיון שפדאנו בדמים קי"ל פדאה ומעיד עליה ישאנה דחוקה לא שדי חגיגה זוי ככדי. ועוד מט"ה וילנו ה' והנחנו חייבים בכל התנאים מט' לחיותנו כהיום הזה שם רמו דכיום מת"ה ילנה נשמתם וחזרו וחיו וכיון שכהיה חותנו וברא חותנו כריה חדשה ח"כ פנים חדשות ברו לכהן וליכה בזה שום חשש וחייבים הנחנו בקבלת הלהותו והורתי ומדותיו מבלי שום פקפוק כאמור ודוק :

ובז"ו כו' הנניד בחומרו חכם מה הו"ה מה העדות וכו' חק' חמה אמור לו כהלכות הפסח וכו' דק' מהו חומרו כהלכות הפסח ומה השוכה ישיב לשאלה הכן החכם מהלכות הפסח. חקן עפ"י יע"ן ובה"ק עוד מ"ש החיד"ה ז"ל בנח"ק פ' ברו ע"פ ויקחו להם חם שה לבית חבית וכו' ח"ל גם ח"ל דבמעמד ה"ס וע"י החו' נעשינו כ"י דהין חשה להקב"ה והיו בה רבין דהקב"ה כהן ושבוייה חסורה לכהן ותיכנו בטענין דבמה שמסרו ענמם עק"ה בקבירה השנה הלוה של מל' והם היו נמולים ודך מצב קרוב שיהרגו המל' לישראל בהיותם טאבים ומסרו ענמם עק"ה נתקדשו ונעשו ככריה חדשה ומותרת לכהן כ"י עכ"ד ז"ל. בז"ו דחכם בחכמתו חקר חק' זו בחומרו מה העדות וכו' ר"ל דכיון שהנחנו היינו שבויים במל' ושבוייה חסורה לכהן ואם נשאה כופין אותו להוניה ח"כ יכולים לומר שאין הנחנו מקבלים התנאים ופטורים מכל המלטה ח"ה מה העדות וכו' לז"ה חק' חמה אמור לו ח' מספק כהלכות הפסח ר"ל ממה שראינו בק"פ שמסרו ענמם עק"ה ונעשו ככריה חדשה ופ"ה ברו לכהן ח"כ ליכה חסורה כלל וחייבים הנחנו בכל התנאים ח"ש הין מפטירין וכו' ר"ל שהחזר רה"ה הק"פ הין עוד פ"פ כו"ע וחייבים הנחנו בקבלת הלהותו ית' כאמור ודוק :

בערתי הכן בטע"ו לקריאת שם לשבת זו שבת הגדול. לרמוז דע"י מה שעשו ציוס שבה זה שלקחו את הפסח וקשרו אותו בכרעי המיטה ומסרו ענמם עק"ה נעשו ככריה חדשה והין אלו שהיו שבויים הלא פנ"ח ברו לכהן ח"כ מעשה הם ראוים הליו ית' שהוא נקרה גדול כמט"ה גדול ה' ומחולל מאד וליכה חסורה

יקח וכו' וה"י הינה מוחזקת. ולכן כיון דמזה מוכח דקרא גדרש לפניו ולפ"פ אף שאח"כ על ה"ס ירדת ותתן להם וכו' והם והצותיו הוידו וכו' עכ"ל ואתה חלום סליחות הך הפיס וכו' אף כי עשו עגל וכו' ויעשו נהלות גדולות ר"ל שעשו צמוד עכ"ל הם פעורים מעטעס ואתה לא עובסתם בעקן יומם ובאש לילה ואתה שורה עממם וה"ל פשיעה בצעלים והם פעורים דמקרא גדרש לפניו ולפ"פ ולכן ואתה חלום סליחות סלחת להם דעפ"י הדין פשידי ועשידי כאמור ודוק :

וזהו ג"כ מ"ש גדעון למלהך כי הדוני יום ה' בקרבנו ויש הבראת שכינה עמנו ח"כ הנחנו פעורים דפשיעה בצעלים פמור ח"כ למה מלאתנו כל זאת. וכ"ה ה"ד או אמרי' מקרא גדרש לפניו ולפ"פ ודילמא מקרא גדרש לפניו דוקא ופשיעה בצעלים חייב. לז"ה ואיה נפלאותיו וחסדיו וכו' שהולחנו ממ"רים מט"ז דקרא גדרש לפניו ולפ"פ וקרא דה"ש קאי חכי גר וה"כ הנחנו פעורים ולמה מלאתנו כל זאת. לכן בא המלהך ואמ"ל לך בכרך זה שלימות זכות על ישראל והושעת אותם ודוק :

ובז"ו מ' המד' הגו"ל וראיתי את הדס רוחה הגי דס עקדתו של יחזק. הטובה דכבר כהבנו דמעקדת יחזק נר' דקרא גדרש לפניו ולפ"פ וה"כ נבלם הזמן לכן צעה שלווה הויתם הקב"ה לקחת מה המים לק"פ. כדי שלא יעלה דעתה ישראל לומר דקרא גדרש לפניו דיקא וה"כ עדין הם משועבדים תחת ידס דעדין לא נבלם הזמן והיך יעלה צידס לעשות דכ"ז. לכן אמ"ל הקב"ה וראיתי את הדס רוחה הגי דס עקדתו של יחזק שנאמר ויקרא שם המקום ההוא ה' יתרה צבר ה' יתרה דבא לרמוז להם דען עקדת יחזק מוכח דקרא גדרש לפניו ולפ"פ וה"כ ה"ש קאי חכי גר וכבר נבלם הקן דמשגולד יחזק מניגן ואין עליהם עוד שעבוד כו"ע כאמור ודוק :

ביערתה יוכן כו' המאמר דבר נח וכו' כדי שלא יאמר או"ל וכו' הכו' דכל לגבי דידי יכולני לומר דעדין לא נבלם הזמן דקרא דכתי' ה"ש קאי לפניו חוטע"ה וכ"ז שלא עבדו ה"ש היגס רחיים לרבו"ג. וגם לגבי שאר לדיקים יכולני לפטור עממי צדק. אבל כדי שלא יאמר או"ל כהוא הצרבים בראיה מעשה בעקדת יחזק דכתחילה הותרני לו קח נח את צנך וכו' והח"כ אמרתי לו אל תשלח ידך אל הנער והחי דהני' משום דקרא גדרש לפניו ולפ"פ וקאי חכי הומר חליך חלפני פניו על והעלהו שם לעולה בשם הומר חליך

מי

קאי ה"ש חוטעדים וענו הויתם בלריך עבדות ועני ה"ש ה"י קרא גדרש לפניו ולפני פניו. וזוה הלוי ענין יחזק חבינו שאמר הקב"ה לחטע"ה קח נח את צנך וגו' והעלהו שם לעולה חייך חור צו ח"ו ואמר אל תשלח ידך. ותי' המפ' דקרא קאמר והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר הומר חליך וקרא גדרש לפניו ולפני פניו וקאי חכי הומר חליך על העלהו שם לעולה והיינו בהקב"ה מעולם לא לווה שיחזק יהיה עולה רק שם הומר חליך מי יהיה עולה. ברם ה"י קרא גדרש לפניו דיקא ח"כ קאי חכי הומר חליך על אחד ההרים והיינו בשם הומר חליך בחינה הר ולעולם יחזק יהיה עולה זה"ד ז"ל יעש"ב. הן עוד נביא מ"ש במיעט ד' ל"ה ע"ה חתמר פשיעה בצעלים פליגי בה רב אחא ורבינא ח"ה חייב וח"ה פמור מ"ד חייב קסבר מקרא גדרש לפניו ולא לכ"פ הלכך חס בעליו עמו חשו"ח לא כתיב ופשיעה נמי בשו"ש ובשואל לא כתיב הלכך בשו"ש ובשואל לחיוב חתייה צק"ו משו"ח אבל בצעלים לפמור קאי בשו"ש ובשואל לא מ"ע כי כתיב חס בעליו עמו לא יבלס השואל ואשו"ש חתקן חייבי דכתיב צהו בהדיח הוה דמכתב. מ"ד פמור קסבר מקרא גדרש לפניו ולפ"פ וכי כתיב חס בעליו עמו חשו"ח נמי כתיב ע"כ. היגה לנו מזה דתי אמרי' מקרא גדרש לפניו ולפ"פ ח"כ פשיעה בצעלים פמור דכתיב חס בעליו עמו לא יבלס וה"כ מזה יונה דישאל יש להם פיטור על עונותיהם קף שעשו בצשיעה דכיון דהקב"ה שומר נפשות ישראל וגם השכינה שורה עמנו תמיד ח"כ הו"ל בעליו עמו ופעורים ותיך רחיים לעונם :

בנ"ה ה' דזכו בענה מרע"ה בעגל למה ה' יתרה חפך וכו' סיגתו לומר דאף שישראל עבדו תת העגל במרד ובמעל עכ"ל הם פעורים מחמת שמירי בצעלים פניר חף בצשיעה דמקרא גדרש לפניו ולפ"פ וה"כ למה יתרה חפך בהם. וראיה לזה דמקרא גדרש לפניו ולפ"פ חכי הומר חלו"ח מחר"מ וכו' מעטס דמשגולד יחזק מניגן וקרא דה"ש גדרש חכי גר יהיה זרעך ומשגולד יחזק החתול הגרוע. לכן ויגמס ה' וגו' ודוק :

וזהו ג"כ כו' פסוקי נחמיה אתה הוה ה' ההלכים אשר בחרת בהצדס וכרות עמו לתת לזרעו את הארץ וקרא דכתיב אשר ג צע ה' לחצותיכם לתת להם מוכרח שכל לומר יש הח"ה מו"ה וה"כ ה"י היגה מוחזקת וה"כ קרא גדרש לפניו ולפ"פ וקרא דכתיב ה"ש קאי חכי גר. לכן מט"ו ויתרה את עוני הצותינו במנ' וחתן חותות ומופתים והולאת חותם קו"ז מעטס דמשגולד

מי הוא העולה. וא"כ אין בעקדה פסקתי הדין דקרא נדרש לפניו ולפ"פ והיך עתה וטע"ה קיים בהם והחרי קן ילאו ברעב גדול לא קיים בהם מוטעם דקרא נדרש לפניו דוקא וידין לה נשלים הזמן והינם רחמים לרבו"ג הא והאי היינו"ה קרא שרואה מעשה העקדה וזוכר ההלכה לכן חומר להם וישאלו וכו' ודוק :

ובדרך נלך לזהר בו הפ' והרה"ל חל חברה"ה וגו' וגם הקימותי את צריתי אתם להת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה וגם אני שמעתי את נהקת צנ"י וגו' לכן חומר לצנ"י אני ה' והולאתי אתכם וגו' ע"כ ודקדוקי הפ' הן רבים עתה. רחבונה מ"ש וחר"ה וכו' אין לה מוכן והצעה"ט כתב והרה"ג ינחם כדחית"ה בנוד' שילחן גרם לישראל בינהו ממל' ע"כ ולנו לדעת מאי אהני"ה זכותיה דילחן להוליהם מנוורים יותר מן האבות גם מה שמך לזה וגם הקימותי וכו' להת להם את ארץ כנען ודרז"ל לכם לה נאמר הלא להם מכה"ה מה"ה מהו סמיפיה דרשה זו לכאן. גם מ"ש את ארץ מגוריהם אשר גרו בה מהו כפל הלשון הול"ל את אר"כ והו לה גמ"ש וגם אני שמעתי את נהקת צנ"י וכו' ופי' הרה"צ ע"ז בעצור שעשו ישראל הש' מה ענין הש' לכאן. אכן לפי"ה יע"ן דכבר כתבנו דמעקדת ינחם מוכח דמקרא נדרש לפניו ולפ"פ א"כ ומ"ש כי גר וכו' וטע"ה הפ"ש היצת ה"ש קאי חזי גר ומשגולד ינחם התחיל הגרות. אכן ה' הינה ה' ח"י חנינה מוחזקה חל"ה ה' ח"י מוחזקה נכתר ה' זה. אכן ממה שדרשו לפס ל"ן הלא להם מכה"ה מה"ה נה"ה נר' דח"י חנינה מוחזקה דהי מוחזקה כרי נהנה להם ה"כ כינך חומר לכם ל"ן וכו' כרי נהנה להם ח"י דח"י חנינה מוחזקה וה"כ שפיר טכ"ל דמשגולד ינחם מנינן. יבזה חלוי דשבו' מהני"ה דכיון דקרא נדרש לפניו ולפ"פ ח"כ פשיעה בצעלים פטור כחומר :

מעשה ז"ה וחר"ה חל חברה"ה וכו' ינחם שילחן גרם לישראל שילחו ממל' ר"ל מכה שראינו בינחם שהמרתו לאחזרה קח נא את צנך וח"כ חמרתו לו אל תשלח ידך וכו' והע' דקרא נדרש לפניו ולפני פניו וקאי אשר חומר חליך על והעלה שם לעולה. זה גרם ליש' שילחו ממל' דכיון דקרא נד' לפ"פ ח"כ גם ח"ש קאי חזי גר ומשגולד ינחם מנינן. וכו"ה הא הינה ח"י ח"י ח"מ ודילמה קי"ל כמ"ד דח"י מוחזקה. לז"ק וגם הקימותי את צריתי אתם להת להם את אר"כ ודרז"ל לפס ל"ן חל להם מכה"ה מה"ה מה"ה נה"ה נר' דח"י חנינה מוחזקה

דחי מוחזקה שפיר קהמר להת להם ח"י ח"י ח"מ לך שפיר טכ"ל את ארץ מגוריהם אשר גרו בה ר"ל שנתקיים בהם כי גר יהיה זרעך דמשגולד ינחם מנינן דמחיותו היום התחיל הגירות. וגם רח"ה הלימת"ה דקרא נדרש לפ"פ שהרי וגם אני שמעתי את נהקת צנ"י שעשנ תשו' ממה שהיו מלרים מעבדים אותם מטעם והזכור את צריתי היצת את דיקת' שהיא השכינה כידוע דהי' את רמו' לשכ"י ור"ל שכשכ"י עממם וא"כ הול' פשיעה בצעלים ופטור מטעם דקרא נדרש לפניו ולפ"פ לכן חומר לצנ"י חני ה' והולאתי אתכם וכו' דכבר נשלים הזמן דמשגולד ינחם מנינן וא"י חנינה מוחזקה כחומר ודוק :

בא"י חפ"ל בו הגמ' הגו' דבר נא וכו'. והוא צה"ק לפ' מארז"ל ע"פ ויגד למלך מל' כי צרם העם וכו' אמרו חילו לקיט ולא שלחנו כדאי הוא. חילו שלחנו ולא לקיט כדאי הוא. חל"ה שלחנו ולקיטו. חילו שלחנו ולקיטו ולא נטלו ממוניט כדאי הוא חל"ה לקיט ושלחנו ונטלו ממונינו ע"כ. ולנו לדעת בו הדברים הללו דגר' דכל כונתם שעשה עממם הרה"ה דסתרי ונחמנו לה דע דלמה לה ילקו וישלחו ויטלו ממונם :

אכן הענין הוא צמ"ש פ"ק דקדושין ד' ט"ז ע"ב דעבד היולא צראשי חיברים לחירות אין לו הענקה לחין מעסיקין הלא ליואל צש"ש וציובל והמה העבריה צסומגיס. גם קי"ל דעבד כנעני יולא צראשי חיברים אך ע"פ מספק"ל הי חמרי' מק"ו דע"כ ויולא צראשי חיברים דהשתא ומה ע"כ דחינו יולא צש"ש יולא צר"ה ע"ע דיולה צש"ש לכ"ש דיולא צראשי חיברים. או גמרי' מהקשא דחמה העבריה. חמ"ל לה הלא כלחת העבדים צר"ה הלא יולאה צש"ש וציובל כע"ע ומקיש עברי לעבריה כמ"ה החיך העברי או העבריה מקיש עברי לעבריה וח"כ מה עבריה חנינה יולאה צראשי חיברים קך ע"ע חינו יולא צר"ה. ומלינו להש"י ז"ל בחומש פ' משפטים דכתב ליה צהקס גמרי' דמקיש עברי לעבריה דמה עבריה חנינה יולאה צר"ה גם ע"ע חינו יולא צר"ה. אך הרח"ס ז"ל כתב דספק"ה היא דלמה לא נמור מק"ו דעבד כנעני דיולא צר"ה וההקש דמקיש עברי לעבריה חתי לדבר אחר והנחם דבבר צל"ע יע"ש :

והנה ידוע מ"ש צמד' ע"פ צחדש הזה באו דלמה המתיין עד החדש השלישי לפי שהיו כולם בעלי מומים מעבודת מלרים סומים ונאגרים וקדשים ואלמים חמר הקצ"ה חמן להם תורתו ואשרה ביניהם שכינתו וכולם

דהקצ"ב מתבטח את הקן דבזמנס ילאו דמשטולד ילחק
התחיל הגרות וכיון דבזמנס ילאו ראוים הס להענקה
לכן דדין הוא שיקמו ממונס ודוק :

ובזה מטוק לפי"ו פירש"י ז"ל שפי' בחומש ע"פ ויהפך
לכב פרעה וגו' הפך לבס וכו' בשביל ממונס
שכשחילוס. וכל המפ' המכו דהוא הפך הפסוק דהפ'
חומר כי שלחנו את ישראל מעבדיו נכ' שהפיכה לבס
על השלוח והיכו מפרש בשביל ממונס. חקן לפי"ה ה"ש
דהא תלייה בזה וכו' פשוט ומבואר ודוק :

בעתה יובן ט' המאמר דבר נא וכו' כדי שלא יאמר
או"ל וכו' הכונה דלגבי דידו יכול הני לומר

דמה שילאו קוה"ז מטעם דילפיין מק"ו דע"ע יולא בר"א
מק"ו דע"כ ומטעם שעשו אותם כולם בעלי מומין ילאו
מדין ראשי הצרים וכיון דיליאתם מטעם דעבד יולא
בר"א הרי קי"ל דעבד היולא בר"א חין מעטיקן לו.
חקן כדי שלא יאמר או"ל דכלכתא הוא דחקן ע"ע יולא
בר"א דילפיין מהקשא דאמה העבדים מה עבדים הינה
יולא בר"א דכהי' ל"ת כנאח העבדים קן ע"ע חינו
יולא בר"א. ומה שילאו ממלרים מטעם דמשטולד ילחק
מנין דבזמנס ילאו וכו' הס ראוים להענקה לכן דבר נא
וישאלו כדי שלא יאמר או"ל ועו"א קיים זהם דגשלים
הזמן וכו' ראוים הס להענקה ואמרי קן ילאו דברט"ג ל"ק
בזהם ודוק :

פ גבן להצין דקדוק ה' במאמר המ' דלמה אמר
כדי שלא יאמר אותו לדין שהוא הצרחה. ולמה

לה חשש כ"ה דוקא להצרהם והרי ילחק ויעקב והשבטים
יש להם הרעומת יותר שיאמרו שגורת בין הצהרים
היתה על זרע הצרחה כי קן כתוב כי גר יהיה זרעך
חרשו הס ילחק ויעקב והשבטים וכו' ויכלו לומר מאריה
דעלמה ועו"א קיימה נטו והחרי קן ילאו דברט"ג לא
קיימה נטו וכו' למה תלה הדבר באצרהם דוקא ולא
בזרעו החרויו. חקן אפשר להבין טעם לזה בסק' מ"ש ה'
זר"ב פ' שמוס טעם ח' לגלות מלרים וכו' היתה צו"ח
פ' וישב לפי שגרתו השבטים להביסם להיות בלער בשביל
יוסף משך ר"ב שנה משפירש ממנו ע"כ נהגלגל הדבר
להיות בשבזוד מלרים רד"ו שנה מגין כ"ב לכל אחד
מהשבטים שעולים ר"ך הלא שמיסת כל ה' מהשבטים
שמתו צמל' כיפר שנה ולא ישבו כ"א רד"ו שנה. ח"ד
ז"ל וכה' ע"ז ה' קבילה משה ז"ל ד' רי"ו דצחמת
השבטים לא היו כ"ה ט' דראובן לא גמלה שס במכירתו
ה"כ מן הדן לא ישבו כ"ה מחבים שנה הלא דחמ"ב
ישבו כ"ב בשביל שהסכים חמ"ב ראובן עמהם וכו'
שהחריך

וכלם בעלי מומין המהין להס ג' הדשים עד שנתרפאו
כולם וכשעמדו על ה"ס עמדו כולם יפס וצריחים ועל
חותה שעה נאמר כולך יפה רעיייתו ומוס חין כך ע"כ
יודע מ"ש ה' נח"ב ז"ל דגחולה מלרים היתה דין
עבד היולא בר"א דכלל ישראל הים פרטי מקרי כי
כולם כהנים ה' נחשבים ופרעה שחט מהס ק"ן ילדים
וכו' וחייתא בתרבות שפי דחותה ילדים כולם הס בצורי
ישראל דין הן ראשי הצרים אשר עבד יולא צקן
לחירות יעש"ב. וכו' מעתה בלמו לדין דהנה עם בני
נחשבו בעת ההיא דקן ע"ע כמאמר הכתוב הלה
העבדים וכו' חס הנו דניס הוהס מק"ו דיולאים בר"א
או גמרי' בהקשא וחינס יולאים בר"א דאמה העבדיה
הדבר הלו בשפק דלדעת רש"י ז"ל בחומש דניס ע"ע
בהקשא לאמה העבדיה והינו יולא בר"א. ולדעת הר"א
ז"ל ספיקא קוין. וג"מ דהס נאמר דמה שילאו ישראל
ממל' הוא מדין עבד היולא בר"א כדברי הגמ"ב ז"ל
ח"כ חין להס ליקח הכרס ממל' והפ' דהרסוה הוא
מדין הענקה כמו שפי' רש"י ז"ל בחומש ע"פ הענקה
העניק לו וגו' וזכרת כי עבד הייה וגו' וכו' ואני הענקה
לך ושמתי לך מציות מלרים וחס חף הנה הענקה וסנה
לו ע"כ. וכו' חס נאמר דילאו ממל' מדין עבד היולא
בר"א חין מעטיקן לו דחין מעטיקן הלה ליולא בשס
זכובל ומהה העבדיה צס' וכו' חין ראוים ישראל לכל
הרכוס כיון שהיה מדין הענקה :

בז"ו כו' המד' המ' דמהרעמים המלריים והומרים
דחס נאמרי' ע"ע מאמה העבדיה דחיו יולא
בר"א כמ"ש רש"י ז"ל הינה דלקינו בעצור שעשיו
חותה בעלי מומין חבל קשה דלמה שלחנו כיון דחיו
יולא בר"א וכו' חילו לקינו ולה שלחנו כדחי הוא דדינה
הכו הוא. וכו' דגמרי' ק"ו מעב"כ ויולא בר"א הינה
דשלחנו חבל קשה למה לקינו כיון דילאו לחירות בעצור
שו"ע וכו' חלו שלחנו ולה לקינו כדחי דדינה הכי הוא.
חבל עתה לקינו ושלחנו ופגעה זהם מדה"ד הקשה
חחמהא. וכו' דקי"ל המפיל את שן עבדו וחח"ז סימה
חה עינו משלס לו דמי עיט ויולא לחירות בשביל שו
כמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ד מה"ע לכן כחן לקינו בעצור
עיט ושלחנו בעצור שנו. עכ"ז ק' למה נעלו את
ממוניו דהא היולא בר"א חין מעטיקן לו כמ"ש בגמ'.
וכ"ס כיון דהס כע"ע כמ"ש הלה העבדים ח"כ ממ"ג
נעשה עמנו עיוות הדין דלקינו ושלחנו ונעלו ממוניו
חחמהא. והס לא ידעו דלפי האמה מה שלקו בשביל
שעשו אותם בעלי מומין ע"י קוה"ש ומה שילאו קוה"ז

שהאריך בזה ה' עמודיה ז' וה' זר"ב וה' בני ילחק פ' ואר"ה יע"ש עכ"ד :

היוצא לנו מזה דגלות מלרים היה בעבור מכ"י. לא בעבור גזרת בין הבתרים. וג"מ בין שני הטעמים הפשר לומר לקע"ד הכ"מ הוא דאם נאמר דגלות מל' היה בעבור גזרת בין הבתרים ח"כ ראויים הם לקחת רכו"ג שכן היתה גזרתו ית' ועו"ה וכו' ואחרי כן ילאו ברכו"ג. לא כן אם גלות מל' היה בעבור לפשר על מכ"י. כשזיל לער חביבם כאומר ח"כ אינם ראויים לרכו"ג. והנה ידוע דאחפ"ה לא היה צעולם בעת שמכרו את יוסף ולא ידע ממכירתו. ח"כ ילחק ויעקב ידעו ממ"ש ז"ל ע"פ ויבן חותו חביו זה ילחק וגם יעקב אמר היה רעה חכלתו הלו השבטים שנמשלו לחיות וגם אח"כ נתגלה לו כ"ו. ח"כ מעתה יובן דבשלמא ילחק ויעקב והשבטים שידעו ממכ"י יתלו הדבר בגלות מל' לכפר על מכ"י וח"כ אינם ראויים לרכו"ג ואין להם שום תרעומת. ח"כ כדי שלא יאמר חו"ל שהוא חברהם שלא ידע ממכ"י והוא חושב שזה הגלות בעבור גזרת בין הבתרים וח"כ יתרעם ויאמר ועו"ה קיים בהם ואחרי כן וכו' לא קיים לכן דבר נא וישאלו ודוק :

ובין האומר בענין נרל"פ כו' הפ' שאמר פרעה מי ה' אשר השמע בקולו לה ידעתי את ה' וגם את ישר' לא חלש. דיל"ד מהו אומרו את ה' הול"ל לה ידעתי ה'. גמ"ש וגם את ישראל לה חלש הול"ל וגם ישראל לה חלש. ח"כ יובן הענין בה"ק מה שראיתי לה' קבלה משה ז"ל ד' רכ"ג הוה ל"ח שפי' משם ה' חלק שמעון ז"ל כו' הפ' ויקם מ"ח ע"מ אשר ל"ו את יוסף. דק' מהו אומרו אשר לא ידע את יוסף. וגם הול"ל אשר לא ידע יוסף מהו את לרבות. גם גבין מש"ה ח"כ ויאמר אל עמו הגה עם בני רב ועלום מהו אומרו רב ועלום הול"ל עלום לבד. גם מהו ממנו. ומאורק לזה גבין ג"כ מאמר הפ' למה הרעות לעם הזה וכו'. גמ"ש עתה תראה מהו טנחו בחומרו עתה ולא בעת אחר : **א"בן** יובן הענין בלע"ז דכבר כתבנו משם ה' זר"ב ז"ל דעיקר גלות מל' הוא ר"ך שנה כנגד מה שננטער יעאע"ה כ"ב שנה על יוסף והם היו עשרה ומניע לכל א' כ"ב שנה ועשרה פעמים כ"ב. הוא ר"ך וכשזיל מה שמחו השבטים בארץ פמחה נחסר להם יו"ד ויבנו רד"ו. וזה רמזו צפה ר"ך רמז על הר"ך שנים. ותיחא באלשון ז"ל כשמכרו את יוסף והורד מלרימה גם השכינה ידרה עמו כדי שלא יאונה לדיק כל און וח"כ מכ"ש וק"ו לשכינה שהיו נריכים להיות

לכל הפחות ת"מ שנה ר"ך צעד לער יעאע"ה ור"ך צעד לער השכי' חלק גבוה :

ואירא כש"ס צב"ק ד' קט"ו ע"ה ח"ל חתמר גנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב רב משמיה דר' חייה חמר הדין עם הראשון ריו"ח משמיה דר' ינאי חמר הדין עם השני חמר רב יוסף לא פליגי כאן לפני יאוש הדין עם השני כאן לאחר יאוש הדין עם הראשון ע"כ. ופרש"י ז"ל הדין עם הראשון דינו של בעה"ב ותביעתו על הגנב היא ואין הלוקח צעל דינו והם צה לגבותו המנו יתן דמים ואע"ג שהוכר הגנב לא חתמי' יחזיר לוקח הכלים בחנם ויפרע מן הגנב. הדין עם השני דינו של בעה"ב עם הלוקח הוא ויוליח המנו כליו בחנם. לפני יאוש לקחו מן הגנב לפני יאוש עכ"ד ז"ל. והנה דומה לזה מכירת יוסף והשבטים גנבו ומכרו והמלריים הם הלוקחים. ואח"כ כשנחודע יוסף אל חתמו והוכר הגנב בהם גנבו חותמי' לסברה רב נתחייבו השבטים לישב ת"מ שנים ר"ך מפני לער חביבם ור"ך מפני השכינה דקן ס"ל לרב שדין בעה"ב שהוא הקב"ה עם הראשון והדין עם פרעה שסירב לשלח. ולדעת ריו"ח הדין עם השני ומן הראוי ללקוח המלריים ולה ישראל דהכי ס"ל הדין של בעה"ב עם השני שהוא הלוקח. ולדעת רב יוסף דמחלק בין לפני יאוש בין לאחר יאוש לפני יאוש הדין עם השני וחייבים המלריים על מכירתו כשזיל לער השכינה דלה שייך בה יאוש נמלה בחלק השכי' המלריים חייבים. ולאחר יאוש הדין עם הראשון והשבטים חייבים על חביבם שאחר יאוש חביבם מכרוהו ולקחוהו המלריים :

מעשה יובן דעפ"י ג' פלוגתית הללו יע"ן כו' הפ' דפרעה ס"ל כרב שאמר הדין עם הראשון וישראל חייבים ולז"ה ויקם מ"ח ע"מ אשר לא ידע את יוסף ר"ל שלא ידע סברה רב יוסף שמחלק בין לפני יאוש ומלריים חייבים ובין לאחר יאוש וישראל חייבים לא ידע מסברה זו ותיבת את לרבות שגם מדעת ריו"ח לא ידע חל"ה ס"ל כרב דהדין עם הראשון וישראל חייבים לכן ויאמר אל עמו הגה עם בני ר"ב ס"ל כרב דייקה שאמר הדין עם הראשון וישראל חייבים ודינא הוא שפלוס הוא ממנו ר"ל רב הוא עלום יותר והלכה כמותו ולכן הנה נתחכמה לו ר"ל כשזילו כי לדעתו אלו פטורים. ח"כ מרע"ה ס"ל כריו"ח דרב וכיו"ח הלכה כריו"ח שאמר הדין עם השני לז"ה למה הרעות לעם הזה שהם ישראל שעפ"י הדין המלריים חייבים ולמה הרעות לעם הזה שהם ישראל. והשיבו הקב"ה עתה תראה מעשה תראה

תראה חבר אעשה לפרעה ולה מקודם דהלכה כרצ
 יוסף שביהם חייבים ישראל מכרוהו אחר יחוב יעקב
 והמלריים שקנו יוסף קודם יחוב חלק הגזוה דלה שיך
 זו יחוב לכן עשה תראה כי ציד חזקה וכו' והטעם
 וידבר הלהים אל משה ויאמר הלוי חטי כ' חטי הדון
 העולם וכל היכה דהיתה חלק הגזוה ברשותי ודדין עם
 בנייהם וישראל כבר פרעו מה שעליהם ועשה הדין עם
 פרעה ומלריים עכ"ד ה' חלק במשון ז"ל בערך דן
 יע"ש עכ"ד :

בז"ו כי ה' לה ידעתי את ה' וגו' בהק' עוד את
 הידוע דהמלכות נק' ה' ה' ב'ס' מאורות נתן
 הוא ה'ל' ס' ע"ה ובשה"כ בצרעה חבות יע"ש. ח"ש
 פרעה לה ידעתי את דייקה בהיח השכינה שחכם אומרים
 שריוכים ליישב ר"ך בשביל יעקב ור"ך בשביל השכינה
 זה לה ידעתי כי חטי יודע שריוכים ליישב ה"ש וגם את
 ר"ל חף לפי דבריום שחטי בשביל השכינה עכ"ז
 ישראל לה חבלה דחטי לה ס"ל כרצ יוסף שהילק בין
 לפני יחוב להחר יחוב הלה ס"ל כרצ דהדין עם הררשון
 וחייבים ישראל ומה לכס ולי. ובה ברמז היכה ישראל
 ר"ת חטי י"ש ל"י ר"ב ור"ב לה חבלה שהדין הוא בהם
 חייבים ולה חטי כאמור ודוק :

והנה בילקוט שמעוני ריש פ' שמות אמרו ע"פ ויקס
 מלך חדש וגו' אשר לא ידע את יוסף ח"ל ד"ה
 הוא היה פרעה הררשון הלה שהמרו לו זה ועדווג
 להומה זו המ"ל עד עכשיו חיינו משלהם והמו מזדווגים
 להם הלולי יוסף לה היה לאותם חגשים ידים ואחם
 מזדווגים להם מד הריריזוהו מוכסאו ג' חדשים כיון שראה
 קן חמ"ל כל מה שחכם אומרים חטי שומע לכס ולפיך
 ויקס מלך. חדש כיון שהודה להם השר לה ידע את יוסף
 ע"כ. ועי' צמד"ר ובהנחומה שהגירסה היא הלולי יוסף
 לה היה לנו חיים יע"ש. ולפי גי' זו מובן כונה בפשיטת
 חקן לפי גי' הילקוט שלח היה לאותם חגשים ידים לנו
 לדעה מהו כונה באומרו לה ח"ל ידים. ועי' לה' בני
 ילחק חקן ז"ל פ' שמות מה שפי' בו יע"ש :

אכן ראיתי לה' כמוהר"ה פלאחי ז"ל ב'ס' זכותיה
 דאברהם דרוש ב' לשה"ג שפי' בו דרך נחמד
 ח"ל יובן עפ"י מ"ש ה' שם שמואל ד' ע"ז ע"ג ח"ל
 הטעם דנקרא מלריים כי גם זה לעומת זה עשה האלהים
 ד"ש בקדושה נ' שערי טהרה ובקלי' נ' ש"ע. ח"ס הכהוב
 מי יתן טהור מעמאל לה אחד כי נרגן מפריד הלוקח כי
 אותיות מ"י הוא נ' ואותיות עמאל נמי נ' רק שהרשעים
 מפרידים מתיבת מ"י מהיו"ד מספר אחד ח' מאות יו"ד

דמ"י ונעשה ע' ה' ומלפניו למ"ס דמ"י ונעשה עמאל.
 הצל הקדושה שהיא מלך הקב"ה רולה באהדות ולא
 בפירוד וכו' נ"י יתן טהור צמוד חו"ל חריוכם וישראל
 לפני מי חכם מטהרים ומי מטהר חכם חריוכם שבשמים
 שהקב"ה טובה טהור צלירוף הוהיה כשהם בחיבור.
 מעמ"ה ר"ל מאותיות עמ"ה דמטמא עושה מי דהוא
 נמי נ' והוא לה אחד בלה יהיה האלף נפרד להיות היות
 בפני עלמה רק יהיה מי בשלימות. ולכן נק' מלריים
 שבקדושה זה ה"ס גדול ורחב ידים דדעה"ה אמר
 הפתח יד'ך יבצעו טוב כי יד'ך ימני ד"ל ח"כ שפיר
 אמר הפתח יד'ך לשטים אז יבצעו טו"ב כי כשהחלק
 ד"ל לכניס היה טו"ב כמספר החלו של ד"ל ח"כ שפיר
 אמר הפתח יד'ך יבצעו טו"ב. ח"כ הים של קדושה
 שהוא נש"ב גדול ורחב ידים שהוא משביע טוב. הצל
 הכש"ט הוא מלריים לשון נר עין והוא מלריים שאינו רולה
 להשפיע טוב מלר י"ס כי בקדושה הוא לשון מלריים
 ובקלי' הוא לשון כל המלר לישראל. ובבואו יוסף למלריים
 עשה בצדקתו להמשיך ממלריים שבקדושה על מלריים
 הרעים בלה ימורו ברעב ובצוה יעקב כלה הרעב
 מהארץ וכן מי גילום נהבך בזכות יוסף צוה יוסף
 למל' עי' ב'ס' מועד לכל חי ס' ע' אית ג'. וגמלה דצוה
 יוסף למל' יעקב אחריו היה כגן ה' כהר"מ להשפיע
 ממנו' שבקדושה דהמשיכו הם ממל' שבקדושה. ח"ס ויחי
 יעקב צהר"מ י"ו שנה כמנין טו"ב הפתח יד'ך יבצעו
 טוב דהמשיכו יעקב ויוסף ממל' שבקדושה צימיהם אשר
 היו שם :

ובז"ו כי המאמר דכצוה המלריים ואמרו לפרעה
 צוה ועדווג להומה זו יפה השיב פרעה שומים
 להומה זו רולים להדווג כרי כל חיינו עד עכשיו משלהם
 דהם הביאו מי' חיים לעולם וניהוסף גילום וגם כלה
 הרעב להחיותנו בלחם ימים ע"י שהמשיך ממל' שבקדו'
 המשפיע טוב. וחלולי יוסף לה ח"ל ידים זה הים גדול
 ורחב ידים דנעשו כרי ידים דמה שנקראה כגן ה' כה"מ
 הוא ע"י שהרחיב הידים שבקדו' להיות חופף עלינו
 וה"כ צחמה חלולי יוסף לה ח"ל ידים שבקדו'. וכדברו
 קן הוליותו ממלכות עד שהודה להם ויקס מלך חדש
 שמנוהו מחדש וע"כ עשה עמנו כאלו לא ידע את יוסף
 שהוא המשך ממל' שבקדו' ונעשה כגן ה' וכו' ח"ד ז"ל
 חיים וקיימים :

ועפ"י דברי הרש"ש ז"ל הנו' הפ"ל ס' הפ' בקהלת
 טובים השעים מן האחד אשר יש להם שכר טוב
 בעמלם. הכונה טובים השעים כשהעשה מן יד'ך שהיא גי'
 ד"ל

בעמלם ז' עמלם ר"ל ז"פ עמל"ם שהם גי' ש"ם
 כנגד ק"ך לירופי אלהים שבג' עולמות שהם גי' ש"ם
 כמנין ז' עמל"ם יהיו כולם מוצ ויתמסקו הדינים וינצרו
 הרחמים. וא"ש את"מ והה"צ. והאל ברחמיו ירחם
 עלינו ויגאלנו גאלת עולם ויקיים צו מקרא שכתוב
 כימי לחקך מארץ מגרים ארצת נפלאות צקרוז
 אכי"ר :

דרוש יו"ד לשבת הגדול

רשנת תרע"ד.

י'רדו ה'צבויים וישבחו ה'משכילים זרע יעקב צני
 ישראל עם מרעיפו. חלק ה' אשר צחר
 לגולה יעקב חבל נחלתו. אשר פדאם מיד לר זיושע
 ה' את ישראל הודיע ה' ישועתו. ויוליאם ממלכים
 נותחה יד פרעה מלך קשה ביד חוקה וזרוע נפוייה
 זרוע תפארתו. באיותות ובמופתים אשר מצות שבחיה
 עליהם בעבור כבוד עמו זרע ישראל רחמיה תבואתו.
 עליה על כולנה למכה מלרים בצבוריהם הצבור
 בצבורתו. ויזו לכל עמו ע"י משה רעייה מהימנה
 אברי יולדתו. משכו וקחו לכם לחן ושחצו הפסח לעני
 כל מלרים וחין פולה פה לעורר את חניתו. פה להם
 ולה ידברו גדונים בשפיקה כל איש לורר צביתו. וה"ב
 דקצטו שם ליומה רבה הדין שמה קח גרים שנת
 הגדול להניד גדולתו. וכמ"ש הריב"ה ז"ל באו"ח סי'
 ת"ל ח"ל שנת שלפני הפסח קורין אותו שנת הגדול
 מפני הנס שנעשה בו שפסח מלרים מקחו בעבור
 בדכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש זה לבית
 אבות וכו' ופסח שילאו ישראל ממלרים היה ציוס
 חמישי כדאיתא בסדר עולם וגמלא שפשרה לחדש
 היה שנת ולקחו להם כל א' זה לפסחו וקשר
 אותו בכרעי מטתו ושאלו המלרים למה זה לכם
 והשיבו לשחצו לשם פסח צמטת ה' עלינו והיו שניהם
 קבות על שוחטים את אלהיהם ולא היו רשאים
 לומר דבר וע"ש אותו הנס קורין אותו שנה מפני
 הנס שנעשה בו ע"כ. אלא דק' שהרי הרבה פסים
 נעשו לישראל גדולים מזה ולא קצטו לקרוא להם שם
 גדול ונריך טעם למה. והנה המפרשים ז"ל כל אחד
 לדרס

ד"ל תעשה איתם ז' ימים שהם גי' עו"צ עו"צ חכו
 מוצים השנים בני פעמים עו"צ כשיהיו כן מוצים יותר
 מן האחד שהיא יד"ך יד אחת שעי"ז אשר יש להם
 שבר עו"צ דייקא ע"ד תפתח יד"ך ישבעון עו"צ כאמור
 ודוק :

אז יוכן בדרך אחרת בו' הפ' הנו' במ"ש צגמ' הנותן
 פרוטה לעני מתצרך בשש צרכות והמפייסו מתצרך
 צי"ה. וזוה פי' המפ' בו' הפ' נתון נתון לו לדקה בפועל.
 וגם ולה ירע לצבך בהתך לו ר"ל כשתתן לו הפייסו
 ג"כ בדברים ועי"ז כי בגלל הדבר ר"ל הדיבור שאתה
 מפייסו ומדבר עמו עם הנהיגה. הו"ה יצרך ה"ה כמנין
 הו"ה שהיא י"ז יצרך ה"ה כי ע"י הנהיגה יתצרך
 בו' וע"י הדבור יתצרך צי"ה הרי בין שניהם י"ז. וזהו
 הו"ה שהיא י"ז צרכות יצרך ה"ה :

ובזה פי' בו' המניד ה' לחמה עניא ר"ל ה"ה שהיא
 מספר ששה כשתה נותן לו לחמה. עני"ה ר"ל
 ע"ן י"ה הכונה כשתה עונה אותו ג"כ בדברים הו'
 י"ה יתצרך צי"ה ע"כ :

וזש"ה מוצים השנים שהיא הנפיקה והפיוס ציחד
 לעני הם מוצים יותר מן האחד לבדו. והטעם
 אשר יש להם שבר עו"צ דייקא גי' י"ז שעי' הנפיקה
 והדיבור יתצרך צי"ז צרכות גי' עו"צ כאמור ודוק :

אז יוכן בדרך אחרת בו' הפ' מוצים השנים וכו'
 עפ"י מה שידוע שמידת היסוד נק' טוב. וידוע
 שהמכתה המחין לזו"ן היא מלמעלה מי"ג ת"ד דאריך
 שהם גי' אחד וגמשים לחו"ה ומשם לזו"ן ועי"ז מדונו
 יחד ז' היסודות יסוד דו"ה ויסוד דוק' ועי"ז יהיה
 יחד גמור וינצרו החסדים ויתמסקו הדינים. וידוע
 שהדינים הם ש"ך דינים ואלהים ברצוע גי' ר' שהוא
 צחי' דין. גם ידוע שק"ך לירופי אלהים יש בעשיה וק"ך
 ציטרה וק"ך צבריאה וכולם גי' ש"ם אצל באיליות לא
 יגורך רע. עוד דאיצת אשר רמו לבינה ותיצת יש בחכמה
 עי' צם מאורות נתן מע' האל"ף סי' קל"ד ומע'
 הו"ד סי' ל"ה יע"ש. והנה תיצת עמל"ם גי' ק"פ ז'
 פעמים ק"פ יעלו ש"ם כמנין ג"פ ק"ך לירופי אלהים
 כמ'. ח"ש מוצים השנים ר"ל כשיתיחדו ז' היסודות
 שנק' מוצ והם יסוד דו"ה ויסוד דניק' סיצת יחדם
 כשנמך להם מן האחד גי' י"ג שהם י"ג ת"ד ומשם
 ימך לאו"ה ח"ש אשר י' שם חו"ה ע"ו ומשם לה"ם
 אופיות למ"ה שהוא ז"ל והוא נותנס לטק' ועי"ז שכ"ר
 שהם ש"ך דינים ואלהים ברצוע שהוא ר' שמשם יהיו
 הדינים הו' יהיו עו"צ שיתמסקו הדינים וגם מוצ

לדרשו פנה לתת טעם לשבח לקריאת שם זה שבת הגדול יע"ע:

ואת זה רחיתי לה' מרחם הגדול ז"ל הצי"ד ה' מהרח"פ ז"ל בס"ה צרכה מו"ל דרוש ע"ז לשה"ג שכתב ח"ל וחרחה חת המרחה הגדול ז"ל בדרוש ו' לשה"ג סכ"ט לשבח למה שנק' שה"ג והוא עפ"י משו"ל והצי"ד ה' צרכה שמואל ס' ב"ה ד' ל"ה דיוס ע"ו ניסן שבו ילאו ישראל ממלרים שהוא יוס ה' אוחו היום נעשה יוס ארוך כשיעור ג' ימים לו' שעות ג' פעמים י"ג כשיעור ג' ימים יע"ש. וכיון שכן שיוס ילי"מ שהוא יוס ה' נעשה ארוך כשיעור ג' ימים. ח"כ כפי דברי הוה"ק פ' יתרו ד' פ"ח ע"ה שאמרו שם ח"ל רי"ל פתח כתיב ויצרך אלהים את יוס הז' וכתב בזמן ששה ימים תלקטוהו וציוס הז' שבת לא יהיה בו כיון דלא משהכחי ציה מוזכי מה צרכתה אשתכח ציה. אלא הכי תהנה כל צרכתן דלעילת ותתה ציומא שביעאה תליין. ותנא אמאי לא תשכח מנה ציומא שביעאה משום דהוא יומא מהצרכתן מניה כל שיהא יומין עילתין וכל חד וחד יהיב מוזכי לתתה כל חד ציומיו מהיהא צרכה דמהצרכתן ציומא שביעאה וכו' יע"ש. בחופן שלמדנו מדברי זוה"ק כי כל יוס מששה ימי השבוע מהצרך ונשפט שפע רב מיוס השבת הק' העבר. ולפי מ"ש רז"ל שאותו יוס ה' שיאלנו ממלרים עשאו הקצ"ה יוס גדול כשיעור ג' ימים שהוא לו' שעות ג"פ י"ג ח"כ למפרע אותו יוס השבת שלפני הפסח שבו ילאו ממלרים ביוס ה' שנעשה ארוך כג' ימים. היה בלוחו שבת כח גדול יתר על שאר שבתות כי כל שאר שבתות אינו טוקן שפע כ"ח לששה ימים דוקא ולא עוד. וחולם בשבת זו שבת שלפני הפסח שבו ילאנו ממלרים גתגול כח אותו שבת יותר משאר השבתות שנתן כח לפני ימים יותר מכל שאר ימות השבוע שהיה בו יתרון עוד כ"ד שעות כמה שיהוסף ביוס ה' שבו ילאנו ממלרים כשיעור ג' ימים ולק' נק' שבת הגדול עכ"ל וס"י מד"ן עכ"ד ה' מהרח"פ ז"ל:

למה קראו בשם זה חצי"ב. וגם למה אמר החצי"ב צה"ח יתירה הול"ל בחדש חצי"ב. אלא דכח לרמח לזה והוא היום אחס יולאים בחדש. חדשו שביוס ה' יהיה גדול ג"פ י"ג. וחו ה' חצי"ב ה' רמו ליוס ה' שבו ילאו ממלרים היה בו גם ח"צ י"ג ר"ל ג' פעמים י"ג וחו ה' חצי"ב י"ג לרמח אל החומר ודו"ק: והחיד"א ז"ל בס' דברים אמרים דרוש יו"ד לשה"ג דמ"ה ע"ג הצי"ד ה' מהרח"פ ז"ל בס' צרכה מו"ל דרוש ע"ז לשה"ג דקדק בדברי רז"ל חלו שאמרו דיוס ע"ו ניסן שבו ילאנו מוגלרים ששאו הקצ"ה יוס ארוך כשיעור ג"י לריך פעם מה זה היה להגדיל יוס ילי"מ ג"י. ופי' בהק' מה שפי' ה' עמודיה ז' בריש ספרו כו' הפ' ודעה היום והשבות אל לצבך כי ה' הוא האלדי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. דלחא לאפוקי ג' סברות כחצות ח' היה שאומרים כי העולם קדמון ואין לו מנהיג. שיהא שאומרים שיש בורא ומנהיג אבל מרוב גדולתו אינו משגיח בתחתונים. שלישיה שאומרים שה"ז יש צ' רשויות ה' פועל עוב וי' פועל רע דלא אפשר שפועל הטוב הוא פועל הרע. ולכל השלשה סברות יש סתירה מהשמש לב' האומרים שהעולם קדמון מן השמש נר' שיש מנהיג בעולם כי כמו שהאדם בעלמו יודע שהולך ויש לו מניע קן השמש יש לו מניע והרי מוכרח כי גבוה מעל גבוה שומר ממח"מ הקצ"ה הוא היוגר הוא הצורה. ועוד למדנו שהוא משגיח בתחתונים דהם אין השגיחה למה צרה השמש להאיר לתחתונים. וכנגד סברה ג' שאומרים כי פועל טוב אינו פועל רע השמש מכחישה כי השמש עושה פעולות הפוליות זו מזו מקפה הלח כמו המים ועושה מלח ומתיך חת הייבש כשעוה וחלב וכדומה כי הכל כנגד מידה המקבילים. וז"ח וידעה היום הוא השמש לממשלת היום והשבות אל לצבך כי ה' הוא האלדי"ם הוא היוגר הוא הצורה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת שהוא משגיח בתחתונים אין עוד כי לא יש צ' רשויות ח"ו אלא הוא אחד פועל רע וטוב חת"ד ז"ל ח"כ היינו שאח"ל שביוס ילי"מ זה היום עשה ה' ארוך כשיעור ג"י שציקש לעוררם דהשמש מצטל ג' חמוטת רעות שאומרים שהעולם קדמון חו שאינו משגיח בתחתונים או שהפועל טוב אינו פועל רע וכיון דמהשמש נלמד ביכול להני תלתא עשה ה' ככה להיות יוס ילי"מ כשיעור ג"י לצטל הני ג' סברות הסוצות ז"ל ע"כ:

וביזה פי' הרז"ל בנח"ק פ' ב"ה ט' הפ' וזכר את היום

היום הזה אשר ינחתם ממלרים. דמרע"ה הוא מדבר אל הע"ה וכל עלמו בדבריו אלו כלפי הע"ר להרחיק מג' המוטות רעות שהיו צמולרים שציעולס ע"י הכמש. לו"ה זכור את היום הזה אשר ינחתם ממלרים כי הפלה ה' שזרח השמש אחר היום כשלה ימים לצבול ג' המוטות רעות ותמיד יהיו לכם יום זה לזכרון ח"ד ז"ל:

אשר בזה מה מתוק לחיכי לפ' כו' הפ' בנחמיה ע' וכו"ה אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים וכל לצאת הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחייה את כולם וכו' אתה הוא ה' האלהים אשר אתך בחרת בצרם וכו' וכרות עמו הצריה לכה את ארץ הכנעני וכו' לפת לזרעו ותקם את דברך וכו' ופרא את עוני אבותינו צמלרים ואת זמנת על י"ם ותתן אותם ומופתים צפרעה וכל עבדיו וכל עם ארצו וכו' ותעש לך שם כהיום הזה והיום צקעת לפניכם ויעצרו כהן הים ציבשה ואת רודפיהם השלכת במלכות כמו חבן צמים עוים ע"כ. והדקדוקים רבים ראשונה מ"ש אתה הוא ה' לבדך מה אתה לחפוקי. צ' מ"ש אתה עשית את השמים וכו' מי לא ידע בכל אלה. גמ"ש ואתה מחייה את כולם הא מלתא דפשיטא דהקב"ה מחייה את הכל ומה צא להורות בזה. גמ"ש ח"ד אתה ה' אשר בחרת בצרם וכרות עמו הצריה וכו' ותקם את דברך מהו כוננו בזה שקיים את דבריו ותתן להם את הארץ. גמ"ש ופרא את עוני וכו' ותתן אותם ומופתים צפרעה וכל עבדיו וכל עם ארצו מהו כוננו צפשו הזה תחילה פרעה ואח"כ עבדיו ואח"כ כל עם ארצו צקיטור הול"ל ותתן אותם ומופתים צמלרים כמש"ה פ' ואתה נתן גמ"ש ותעש לך שם כהיום הזה מהו הדמיון שהיום הזה. גמ"ש והיום צקעת וכו' ויעצרו וכו' ואת רודפיהם וכו' צקיטור הול"ל והיום צקעת להם:

אבן עפ"ה יע"ן ובה"ק עוד מ"ש החיד"א ז"ל בנח"ק פ' וארא ע"פ כה אמר ה' בזה הדע כי הני ה'. ח"ל כהנו המ"פ ז"ל שפרעה הי"ל ג' המוטות רעות אלו. ולכן צרים כל מרעין דמ"א אלו שהוא היחוד דמו בראשו נגשו ומה עוד שיש אלו בעולם וכן חמ"ל בזה הדע כי הני ה'. ובמכת הצפרעים אמר למטן תדע כי אין כה"א אשר הוכה בצפרעים והוסרו בהפילת משה והניחו יתרו ביחוד ומה עוד כי אין כה"א והכל צרעו עוב ולא עוב והוא יחיד בעולמו. ובמכת הערוב נאמר כי הני ה' בקרב הארץ משגיח בצרעו פרעות

להשחית המורדים ולהגיל הצומחים צו ויכר פרעות ההשחיה וזו כי הני ה' בקרב הארץ דיקא זמ"ד. ואני בעניי אומר צקע קרא הני הלת מילי להדיע רוע חמונה פרעה הרשע. חמנס בכל אחת מלה דס לפרדע ערוב יש בכל א' מהס ציעול כל דעותיו הטובות. במכת הדם עיקרה אשר משם ניכר שיש אלו בעולם כמ"ש בזה הדע כי הני ה'. וגם לבי דייקה נעשה הדם צנין חב לסתור גם הצ' דעוה המזויפות כי פיעל הניב אינו פועל הרע יראו ישראל וגוי שר"ה שה"ו צמים ה' ולגוי הד'ס כי יכריב ולישראל מים. ואם ישראל מוכר המים לגוי יוכל לשתות מים ומתקן שה' אחד מריע ומטיב והוא משגיח להטיב לישראל ולהרע למלרים. וכן במכת הצפרעים עיקרה להדיע כי אין כה"ה ובשחטת כל מינה מוכח סתירת שהי דעות האחרות דעולם קדמון הרי ניכר מן הצפרעים שגוי הצבע צמיה עינים כשהיו מצים לפרדע כפקי מינה לורתי לורתי ועוד שהיא צוקעת ועולה מתוך הסלע כמש"ל וגם אשר יכנסו צמור וחיו ולא מהו וגם שהיו מקרקרין בתוך מיפיהם וזהו השגחה גדולה עד מאד. ובדן ערוב"ה כל תוקפו לפרסם ההשגחה כמאמר כי הני ה' בקרב הארץ. ועוד ה"ן צפ תוכחה מגולה שגוי הצבע לבא הערוב עם היער ע"ד שפי' הגאון מהר"ר העשיל ז"ל כו' הפ' וגם האדמה אשר בה עליה דלא צעיהו. וגם אשר לא ילא שום אחד מן החיות מהחוס מלרים חפי' כמלה ימא. גם כהה ה' מהר"ר שלמה חספסרוק ז"ל כי בשלות הערוב היה צא בראשונה צו ואח"כ בעבדיו ואח"כ צעמו כאלו נצטוו ע"ו צפרעות ואח"כ צסורם כפי צו יסר הערוב מפרעה ומעבדיו ומעמו ואח"כ לא נשאר אחד כאלו היו חכמים והוזהרו מאדוניהם פרעות זו וזה מורה דיש אלו הוא הצורא אה היוצר וגם הוא יחיד וממנו הטובה ושחיה טובה שהגיל לישראל ואין הערוב צא חללם וכו' מצואר צבירור גמור עכ"ד ז"ל:

עוד נראה מ"ש צמד' והביאו רש"י ז"ל ריש פ' צראשית חרי"ל לא היה לריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם מלוח ראשונה שנלטו צה ישראל מ"ס פתח צבראשית כדי שלא יאמרו חו"ה"ע לסמים וכו' חמ"ל ארץ ומלואה של הקב"ה הוא בראה צרעו נהנה להם וצרעו נעלה מהם ונתנה לנו ע"כ. וכתבו המפ' ז"ל דכיון שהקב"ה מלך ע"כ העולם וכו"ע דיליה לכן צראס נמלה וכו' וליכא טענת לסמים אתם יעו"ע:

הלא מעתה יוצו כו' הפ' הו' דהע"ה צא לשלול ס'

וידעת היום ו' ו'. והר"ה הגדולה לזה שהוא פועל עו"ר והיס בקעת לפנייה ויעברו בתוך היס כיבשה ועיולו ישראל ויהי רודפיהם השלכת במלכות שנטעשו בים הרי צבת תחת ובמקום אחד ובזמן אחד ישראל נללו והמל"י נעשעו. א"כ מ"ז נר' שחתה הוא ה' לבדך אחד ויין שני באמור ודוק:

ובזה הפ"ל ס' הפ' ר"ש פ' והרא' וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו ה' וארא וגו' וגם הקימותי וגו' וגם אני שמעתי את נאקת בכ"י וגו' לכן אמור לבכ"י ה' והולחתי אתכם מתחת סבלות מל' והללתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם בזרוע נעויה וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגו' וידעתם כי אני ה' המוליד אתכם מתחת סבלות מל' והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ע"כ. ודקדוקי הפ' הללו רבים וא"ל לבארם ומהביאור יובנו. דהכונה נמשך אל האמור להוליד מלבם ש"י סכרות כוזבות הללו שהיו מאמינים בהם כמו המל'. ולכן בראשית מאמרו ית' אמר וידבר אלהים וגו' ויאמר אליו ה' דוקא לה כמו האומרים שהעולם קדמון ובלתי משגיח או שנים הם ח"ו אלה הני ה' דוקא אני ולה אחר הני הוא שבראית העולם הני הוא המבנית. וראיה לזה וגם הקימותי את בריתי איתם לתת להם את אר"כ ומגיתיה הארץ מורה שהני בראתי את העו' וכ"ע דילי כאמור. וגם הני שמעתי את נאקת בכ"י וגו' מזה נר' שהני משגיח ושמעתי לעקתם לכן אמור לבכ"י שיוליחו סכרות אלו מדעתם וידעו כי אני ה' רהבונה שהני משגיח הא ראייה והולחתי אתכם מתחת ס'מ וגאלתי אתכם בזרוע נעויה וגו' וגם מן המכות מוכח שהני ה' פועל עו"ר כמו שהוכחנו ממכת הדם והלפרדעים והערוב לכן ולקחתי אתכם לי לעם וגו' וידעתם כי אני ה' המוליד אתכם הני בעלמי ולא אחר כמ"ש ועברתי באת"מ הני ולה מלאך וגו' מזה נר' שהני משגיח ופועל עו"ר הני לבדי ולה אחר. וגם והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה מזה נראה שהני בראתי את העו' לה נאותם שאומרים שהעולם קדמון אלה הני ה' דוקא ודוק:

באו"ג הפ"ל ס' הפ' הגו' צהק' מה פני' הרה"ג מהרח"פ ז"ל בס"ה ארלות החיים דרוש ג' ס' הפ' פ' שמות וכ"ת ויאמר ה' ראה ראייתו את עני עמו אשר במל' ואת לעקתם שמעתי מפני טושיו כי ידעתי את מכאוביו וארד להלילו מיד מלרים ולהעלותו מן הארץ הריה אל ארץ עו"ר אל ארץ זמור"ד ועתה הגה לעקת בכ"י צאה אלי וגם ראייתו את הלחץ אשר מל'

ס' הסופרים ומאמינים בסכרות כוזבות אלו שלשה להרע. א' שהעולם קדמון ואינו מחדש ע"י צורח ח"ו. ב' שאפי' יש צורח מרוב רונמותו אינו משגיח בהחטויים. ג' שאפי' יש משגיח הם שנים חלילה ת' פועל רע וא' פועל טוב. אשר לכולם יש בטול מכח השמם ולבא השמים כמ"ש וידעת היום. וגם מענייני הנסים והאותות שנטעשו במלרים כמ"ש החיד"ח ז"ל ובפרט ממכת הערוב שבה על פרעה תחילה ואח"כ על עבדיו וכו' וכן בסודס ויסר הערוב וכו' כמ"ש מהר"ש אשחרוק ז"ל כמ':

בערתה יובן דבהחילה קאמר דרך כלל אתה הוא ה' לבדך לה כמו האומרים שיש ב' רשויות א' פועל טוב וא' פועל רע אלה אלה לבדך פועל רע וטוב. וגם אתה עשית את השמים וכל נבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם לה כמו האומרים שהעולם קדמון ויין מאמינים בזידוש העולם אלה אתה עשית הכל ובראת אותם יש מאין. וגם והתה מחייה את כולם לה כמו האומרים שמרוב רונמותו אינו משגיח בהחטויים אלה והתה מחייה את כולם אתה נותן חיות לכל הנבראים ומשגיח ע"ב פרט ופכע. וחזר לבאר ולהביא ראיות מופתיות ע"כ האמור. כנגד האומרים שלא יש צורח והעולם קדמון הנה דעה זו בטלה היא ממה שראינו בעינינו אתה הוא ה"א אשר בחרת בהצדק וכרות עמו הברית והקם את דברך שנתת את הארץ לורשו ואיך לקחת אותה מן הכנענים ונתת אותה לישראל. אלה מוכרח לומר מפני שהעולם ומלואו היה להקב"ה שכ"ע דיליה והוא בראתו ובראנו נהנה להם וכו' הרי ראייה גמורה מגיתיה הארץ שהעולם נברא והוא חידש אותה במאמרו ית' ומה שרונה עושה בה. וכנגד האומרים שהינו משגיח בהחטויים יש סתירה לזה ממה שראינו ותר"ה את עוני הצותינו במלרים ואת לעקתם שמעתי מזה נר' שחתה משגיח. וגם והתן אותה ומיפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו ש: רמו למכת הערוב שבה על פרעה תחי' ואח"כ על עבדיו ואח"כ על עמו וכן כשסר הערוב אנו ויסר הערוב מפרעה וכו' ואח"כ לה נשאר אחד כאלו היו הגשים והחחרו מאדוגייה ע"כ זה. וזה מורה שיש אלוה משגיח הוא היולר הוא הבורא כמ"ש מהר"ש אשחרוק ז"ל דלכן כתיב במכת הערוב למטן מדע כי הני ה' בקרב הארץ דייקה לה כהאומרים שהינו משגיח. וכנגד האומרים שיש שנים א' פועל טוב וא' פועל רע יש סתירה לזה ותעם לך שם כהיום היה כמו שהבאנו ראייה מן השמש כמ"ש

מל' לוחים הותם ע"כ. ויל"ד כרו עובה. ראשונה מ"ש בתחילה ואת נעקשה שמעתי מפני נוגשו למה הדר קאמר כי ידעתי את מכוזביו. והו"ק למה במכוזב נקט לשון ידעתי. ורז"ל במד' פ"ז דרשו שהיה הקב"ה נגלה בסנה להלמער בלעך ש"י. ועכ"ז ק' מהו כי ידעתי ופי' רז"ל שם במד' פ"ג כי' ג' דכי משמש בל' הפפ"י ופי' מהרש"י כמו רפאה נפשי כי תבאתי לך וק' דמה שייך הכא לשון אפי' שדעתי את מכוזביו. וכו' הומרו וארד להגילו מיד מל' יאמרו במד' פ' ג' סי' ז' שהוא כמאמר הכתוב ס' ויגש אנכי ארד עמך מל' ואנכי העלך גם עלה. דק' למה לריך להודיענו מה שהיה בתחילה ומג"מ כמה שעבר כי עתה ה"ל אלה הנשורה להגילו. וכו' הומרו ולהעלותו מן הארץ היתה הל' ארץ עו"ר מה עורך לומר שהיה עו"ר החם שאמר הח"כ ארץ זהו"ד כמו בשאר מקומות. ועו"ה ועתה הנה נערה כנ"י וגו' טיבה ועתה יתירה. ועו"ה בזה הלי מה רעה לרמוז בזה. וכו' הומרו וגם ראיתי את הלקח ופי' המגיד וזה לחלו זה הדחק מהו הדחק והמפ' ז"ל פי' שהיו מכיס אותם מלבד שעבוד העבודה וגם שהיה שוחט ק"ן ילדים וכו' ולדרכינו הכל יע"ן :

ואפ"ש שהדברים מגיעים למ"ש צב"ק ד' קט"ו דין ירד להגיל דהם של חצירו יפה מחתים ושל יפה מנה והגיו זה את שלו והגיל את של חצירו חין לו אלה שכרו. ואם אמר אתי הגיל את שלך ואתה נתן לי דמי שלי חייב ליתן לו ע"ש. וכת' שם צב"מ שאם התנה ושחק חידך ולא אמ"ל הן ולאו. מני למימר ליה לך אלא אנרך ע"ש. והר"ן ז"ל כת' פ' שני גזירות הם עשה עם חצירו פעולה טובה לה יוכל להמר בחינם עשיה עמדי הואיל ולא לייחיד לא חייב לשלם לו ופסקו מור"ם ז"ל בהגה"ה בחו"מ סי' רס"ד יע"ש. וה' בית יעקב ז"ל סי' קמ"ח פסק דמי שנהפס ויש חשש סכנה או הכאות רבות ויעבירוהו על דה דאלמלא נגדה לחמו"ע וכו' והגילו חייב לשלם אפי' דמיחה בו בלא יולנו דכל כי החי לא לייחיד ליה וגסתיע מהשו' מהר"ם צ"ב סי' ט"ל ע"ש. עו"כ שם מורם בהגהה שנים שנתפשו במאסר ולא הוליו יותר בעד חצירו דאפי' בשבילו לבדו היה לריך אל האולאות הללו. הו' חינו חייב ליתן לו כלום דזה נהנה וזה חינו חסר. לכן מי שהגיל ספריו וספרי חצירו חס' לא הולרך להרבות הגולאות בשביל חצירו חין חצירו חייב לשלם לו כלום ע"ש. וכיואל בזה נשאל ה' שבוי ז"ל בח"א סי' קנ"ח על שריפה שאירע והלרכו העליונים הסמוכים לשריפה לשבר

נגות כדי להגיל מן השריפה חי התחונים חייבים, והשיב דפטורים הגם שה"ל תועלת יען העליונים עשו זה להנחת עולמן ע"ש. ומזאת מדברי מור"ם ז"ל דדוקא היכא דבתחילה ירד להגיל ח"ע אלא דהגיל ג"כ לחצירו אבל היכא דירד מתחילה ע"ד שניהם חייב לשלם וכן דן את הדין ה' בית יעקב ז"ל בתשו' הגו"ל יע"ש :

ובאחר עלות כ"ז נלכה אל מכוון הכתובים צס"ד והוא דתן הבן שואל מה שיש לחקור בנאולת מל'. אשר נתחייבו להקב"ה לשלם כמשו"ל חנוי ה"א אשר הולאתך מאח"מ ע"מ בן פדיתך שתקבל הלהוהי. לבאי' נר' דכל מה שעשה הקב"ה צמל' לא היה אלא בעבור הלה עולמו דביחול כמשו"ל כ"מ שגלו ישראל שכינה עמהם גלו למג' שכי' עמהם וכן דרשו ע"פ בכל נרתם לו נר. גם הו"ל ע"פ כי לי בני' עבדים כל המשעבדים למטה כאלו משעבדם למעלה. וח"כ הול"ל דין שנים שנתפסו במאסר והוליה ה' האולאות ופי' נטל חצירו דפטור. דזה נהנה וזה ל"ח. ויותר תחזוק שאלתנו לפי מ"ש בילקוט תהלים ק"ז למעני למעני צ"פ אמר הקב"ה כשהייתם צמל' גאלתי אתכם בשביל שמי אפי' בחדום חינו עושה אלא למען שמי ע"כ. וכן אמרו צב"ר פפ"ו ע"פ החדש הזה לכם רמ"א לי ולכם הגאולה צב"י חנו נפדיתו עמכם. גם אמרו במד' יושע ה' וישע כתיב צב"י הוא גאל עמהם וכן אמרו בספרי ע"פ אשר פדית לך גוי והלחיו אמרו ישראל להקב"ה צב"י לעמך פדית ע"כ. והכונה צב"י לישראל להורות הדין לעולמו הגיל. העל אלה בכו ה' ה' ה' להורות על הדין ועל האמת דחייבים ישראל לשלם להקב"ה בנאולה מל' ולקבל עליו אלהותו ית' בעבור שפדאם והם חייבים לשלם לו מדינא כאשר צבאר צס"ד אחת לאחת. רהשן לזיון כה אמר ה' ראה ראיתי את עוני עמי אשר צמל' ודרז"ל צב"ר פ"ב דהיה הקב"ה משתקף בלערי ש"י בסנה וגם היה מרגיש בלעך ש"י. ו"ש כי ידעתי את מכוזביו והכונה אף כי ידעתי את מכוזביו ואני עמהם צורה דהיבה כי במקום אעפ"י כמ"ש הראצ"ע ז"ל עכ"ז חייבים לשלם לי ומפרט שיחזקו יען וארד להגילו נקט כלשון דשנו חכמים ירד להגיל את חצירו וכו' דדייק וארד להגילו והיכא דקא מסין להגלת חצירו בתחילת ירדתו הכי פסק מורם ז"ל וכו' בית יעקב ז"ל דחייב לשלם. ומ"ע ומ"ן דרז"ל ע"פ זה דהיינו מ"ש הקב"ה ליעקב אנכי ארד עמך מנרמיה ואנכי אעלך גם עלה. כל' ע"י שאני יורד להגילך ולהעלותך דנמלא דמעיקרא ירדתו של הקב"ה למארים

למנרים היה כדי להעלות ישראל משם ולא ח"ו שהיא נתפס עם ישראל אלף אדרבה הוא ירד בסונה מכוונה להגלתם וחוה וארד מעיקרח בעבור שעה זו להגילו מיד מנרים. וזה מדוקדק צפ' עלמו פ' ויגש אנכי ארד עמך מל' ואנכי אעלך גם עלה כלו' ע"י שאנכי יורד להגילך ולהעלותך מעלה גם לעלמי אבל בשביל עלמי לבד לא היה לריך וחוה גם עלה. ומאחר שירד ע"ד להגיל את חבירו חייב לשלם. זאת ועו"ה ולהעלותו מן הארץ היה אל ארץ עו"ר אל ארץ זמור"ד וכבר כתב הר"ן ז"ל והעמייה דכל העושה עוובה עם חבירו חייב לשלם הפי' לא אמ"ל מידי א"כ מזה הוכחה שמה שירד למנרים היה בעבורם. וכ"ז מקדמה דל"א. אבל עתה אין לנו לריכים לזה והוא דעתה הנה לעקת בני' בזה אלי דעד עתה לעקתם שמעתי מפני טגשו דהיו לעוקים להם בסתם להגושים ואפשר שלא היו רולים ישראל להגיל אותם. אבל עתה שלעקת בני' בזה אלי להגיל אותם א"כ ליה דין ולית דיין שיאמר שהם פטורים אחר שאומרים צפי' שרולים בהללה שיהיה על ידי. ועוד דלו יהי שהם מוחים בדבר שאינם רולים בהללה על ידי הרי דיון שיש סכנה וחשש להמיר דתם ע"י מכות. כבר פסק ה' ביה יעקב דמילוי וחייב לשלם. ח"ש וגם ראיתי את הלחך אשר מל' לחמים אותם ויבט שטרי בני' ושחיפת ק"ן ילדים ובכ"ג הני מילס ואין פוער אותם ולהכי דייק לומר וגם לרמוח דהפי' שלא יהיו לעוקים אלי אלא אדרבה היו מוחין י' עוד טעמא רבה להגילם וחייבים לשלם ח"ד ז"ל חיים וקיימים :

בז"ו כו' הפ' המ' וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' ר"ל שיוה אותו לומר לישראל אני ה' שחייבים לקבל אלהותי ולהשתעבד לי מכמה טעמים. ראשונה וגם הקימותי את בריתי אתם למה להם את אר"ג ובכגו"ד שאני רולה לעשות עמהם עוובה גדולה כבר כת' הר"ן ז"ל דכל העושה עוובה עם חבירו חייב לשלם לו הפי' לא אמ"ל מידי. זאת ועו"ה וגם הני שמעתי את נאקת בני' אשר לעקו אלי להגילם א"כ ליה דין ולית דיין שיאמר שהם פטורים מחמת שלעלמי הני מליל דכיון שאומרים בפירוש שרולים בהללה שיהיה על ידי הם חייבים לשלם לי בעבור הגלתם. וגם אשר מנרים מעבדים אותם ויש חשש סכנה בדבר וחשש להמיר דתם וכבר כתב ה' בית יעקב ז"ל דמילוי וחייב לשלם. לכן ואזכור את בריתי ואני יורד למנ' להגילם. לכן אמור לבני' כל הדברים הללו אני ה' וחייבים אתם לקבל אלהותי. והמ' והולאתי אתכם מהחת ס"מ שכל

כונתי להגיל אתכם דוקא לא בעבור שכינתי כדי שתאמרו שאתם פטורים מדין ירד להגיל א"ע והגיל את חבירו וכו' ומלבד זה והללתי אתכם מעבודתם ר"ל מעבודה שלהם הן העבודה הקשה והן העבודה שמעבדים אותם ע"ז ובכגו"ד שיש סכנה וחשש המרה דת חייבים אתם לי ולריכים לקבל אלהותי. לא זו אף זו ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים ואין לכם מקום פטור. מפעם וידעתם מכבר שאמרתי ליעקב אנכי ארד וכו' כבר ידעתם שכל כונתי למולאי אתכם מאר"מ. ומלבד כ"ז והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה ואני עושה עמכם טובה וכל העושה טובה גם חבירו חייב לשלם לו ולכן אני ה' וחייבים לקבל אלהותי כאמור דוק :

בז"ו דרך לחות כ"ו המגיד במאמר הרשע שאמר מה העבודה הזאת לכם לכם ולא לו ולפי שהוליא ח"ע מן הגלל כבר בעיקר אף אתה הקשה את שינוי ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בלאתי ממנרים לי ולא לו ולא היה שם לא היה נגאל ע"כ. ולנו לדעת מהו כו' שאלתו מה העבודה וכו'. גמ"ש לכם ולא לו כנראה שהם דברי הרשע וא"כ לנו לדעת מהו כונתו שהעבודה היא לנו ולא לו וממ"ש מה העבודה הזאת לכם היבנה לכם היא מורה שהיא לנו ולא לו א"כ מה לו לבאר פ"צ לכם ולא לו. גמ"ש אף אתה וכו' ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי ולא לו מהו הסונה בהיבנה בעבור זה. גם מ"ש לי ולא לו אין לו לורך דממ"ש עשה ה' לי בודהי לי ולא לו וא"כ מה לו לבאר לי ולא לו :

אכן עפ"ה ח"ש חוץ מן הפשט. והוא דכל כונת הרשע לטעון דהיך אהננו חייבים בקבלת אלהותו ית' גם מפני שהוליאנו ממנרים ע"מ קן הרי מהחילה לא ירד כ"ה להגיל עלמו כב"ו כמ"ש כ"מ שגלו וכו' וגם ליעקב אמר אנכי ארד וכו' והגב שירד להגיל את שכינתו ית' הגיל גם לישראל וכל ההולאות שהוליא הוא בעבור הגלת עלמו ח"ו והין אהננו חייבים לשלם לו דזה נהנה חל"ת. זהו עיקר טענתו. אכן הבל יפנה פיו מכמה טעמים האמורים שמהם נראה שיעקר ירידתו כב"ו למנרים היתה בעבור הגלת ישראל ולכן הם חייבים לשלם לו לקבל עליהם עול מלכותו ית'. ועוד ראייה עלמית שיעקר ירידתו היתה בעבור הגלת ישראל דוקא והיא ממה שראינו בעינינו שאחר שהוליא אותם ממנרים לא עזב אותם והוליקם בדרך בענני כבוד ונתן להם המן והבאר והשליו ואם היתה ירידתו בעבור

בעבור הלל שכינתו ית' והנב הויה ג"כ לישראל הי"ל לעוז חותם בשילוחו. א"ו מזה נר' דכל כונתו להללם דוקא ע"ד מ"ש רבינו מהר"ו ז"ל הבאתי דבריו בדרוש אחר יע"ש:

מעשה יובן שנתו רשע מה הו"א מה העבודה הזאת שהיא עבודה ה' שקבלתם אלהותו ית' ונחתיבתם במו' ובמלות שהם משה כבוד עליכם. אם מפני שעשה עמכם שהויה אהבם מאר"מ וירד להגיל אהבם והויה הולאה ופי לכם ולא לו ר"ל שנתחבבם. הא ודאי אהמיה ופי לכם ולא לו ר"ל שנתחבבם להגיל אהבם דוקא ולא לו ר"ל לא להגיל אה עמנו כב"י דהאמת הוא שכל כונתו לו ולא לכם וא"כ כיון שכוונתו לו והגב הגיל אהבם אהין חייבים לשלם לו דזה נהנה חל"מ א"כ מה לכם שתסבלו עול מה וכל כונתו בטענה זו לפרוק עול אלהותו ית' מפלויו. לכן כפי דבריו. שהויה א"ע מן הכלל כפר בעיקר קבלת אלהותו ית'. לכן אף אהה הקבה את שינוי והמור לו בעבור זה ר"ל בעבור טענתו זאת אמור לו עשה ה' לי ולא לו ר"ל עיקר ירידתו בעבור הללה ולא לו ר"ל לא בעבור הללה. עמנו ח"ו אלא כל כונתו בעבור להללה ישראל. וראייה לזה בלתי ממנרים שאחר שילאו ממנרים לא עוז חותם מזה נר' שכל כונתו בעבור הללה ישראל ולכן הם חייבים לשלם לו וצפרט ששמע לעקתם שנתקן לה' להגילם כאמור. ואלו היה פס והיה נכנס בסברה זו ודאי שלא היה נגאל ודו"ק:

ובן האמור בענין ראיתי להרה"ג ח"ס ירוכלם כמהר"י ישראל ז"ל צמ"ה בית היין דפ"ו ע"ב שפי' משם ה' מערבי לב ז"ל כו' מארז"ל ח"ל אמרו בילקוט תהלים ע"פ הוה לה' כ"ע כל"ח יאמרו גאולי ה' למה אשר גאלם מיד נר' זש"ה למעני למעני אעשה למה למעני למעני צ"פ אמר הקב"ה כשהייתם במנרים גאלתי אהבם בשביל שמי שלא יתחלל בגויים הה"ד וידעתם כי אני ה' אף באלום איני עושה אלא בשביל שמי שג' וישיעם למען שמו וכו' אמר דוד הויה ובשביל שמו עשה נקלם להקב"ה הוה לה' כ"ע כל"ח ע"כ. וק' צמ"ש לנו אשר גאלם מיד נר' דמאי ק"ל למה ולמה לא יודו לה' על הגאולה. גם התשובה שהשיב אשר גאלם מיד נר' דהיינו נמי גאולי ה' ומאי עדיפות ראה צמ"ש אשר גאלם מיד נר'. נמ"ש אף באלום איני עושה אלא בשביל שמי דאמתי נקט בלשון שלילה הו"ל אף באלום עושה בשביל שמי. נמ"ש דוד הויה ובשביל שמו נקלם וכו' אדרבה כלפי לייא אם היה

עושה בשביל ישראל היו חייבים יותר לקלם להקב"ה: **אכן** פי' הרז"ל צהק' מ"ש בכתובות ד' ג"ז דאם נשפית האשה הבעל חייב לפדותה וס' נאמר נשפית והם מצקשים עשר בדמיה פעם ראשונה פודה מחתן וחילך רנה פודה רנה אינו פודה דברי ר'. וכ"פ המור וש"ע דכתבו ואינו חייב לפדותה אלא פעם ראשונה נשפית שנייה אינו חייב לפדותה ע"ש. וידוע מצו"ל צמ"מ שהגתו עדה כנ"י עם הקב"ה צמתי' אשה ובעלה אהבנו עומדים. עוד ידוע מ"ש צמטניה ד' כ' א"ר ינאי אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושים לי גם מן השמים שמה אין עושים לו ואח"ל עושים לו מנכין לו מזכיותיו. א"ר חנן מאי קראה קבונתי מכל החסדים וכו'. עו"ן מה שנשאל מהר"ש גאון ז"ל ה' ק' על ראובן שקנה שבוי מן הגוים אי מצי לזבוגי ליאודי אחר או להימחו אללו לעובדו כעבד או לא. והעלה ה' דכל שלא אמר לשבוי קודם שיפדתי שהוא ע"ד למוכרו לישראל ליטול מה שנתן או שיעבדו עד שתשיג ידו לפדות א"ע אין יכול למוכרו או שיעבדו מתרי עשמי. חדא ש"ל שלשם ג"ח פדה אותו כמ"ש הרי"ף ז"ל בענין המפרנס יתום כידוע. והעם הב' שכל שלא אמר קן לשבוי יכול השבוי לומר לו מי שמך לאיש לפדות את השבויים ולפדות אותי ע"ד ליקח ממני דמי פדיוני הי"ל להימחי ביד השבוי וצ"י רחמיים הם יפדו אותי שחייבים הם לפדות את השבויים וכו'. וחולס הם היו שניים בשבייה וצ"י אחד להגיל את אחד מהם שהיה קרובו ופדה את שניהם אם חייב השני ליתן דמי פדיונו. דין זה נלמד ממ"ש הש"ג סביב המרדכי פ' הגזל בתרה משם ר' יחיאל מפאריש ז"ל דאדם שהגיל ספרי חבירו עם ספריו שהיו ביד גוי אם לריך ליתן לו מפני ההללה שמה אפי' שכ"ט לא יתן לו ולא דמי לשפך את יינו וכו' דהתם ידע דקערח כנגד חבירו אבל הכא נהכוון לצרור בהללה ספריו ואינו יודע אם מזיל ספרי חבירו ומשמייא רחימו עליה עכ"ל. הנה מצוהר דבידע שמזיל גם של חבירו חייב. וגם דלא ידע אם א"א להגיל זה בלא זה כגון שהשבוי אינו מוכר אלא שניהם יחד כתב מור"ם ז"ל בתשובה דההולאה לאמלע:

מעשה גבא"ה דק"ל צפ' זה דכתיב הוה לה' כ"ט כל"ח יאמרו גאולי ה' דהיינו בגאולה העתידה צמ"א צביחה משיחתו יאמרו כל"ח. הו"ל דאין זה חסד אלא דחייב הקב"ה לפדותינו דכבר נתבאר דישראל עם הקב"ה יש להם דין אשה ובעלה ודינה הוא

הוא נשצית חייב לפדותה וה"כ ה"ך הלה הגאולה בהסד
 אלהינו כיון שהיה משורה הדין. וע"ז הוק"ל לבעל
 המחמר למה ר"ל למה יאמרו כי לעולם חסדו שהוא
 בחסד כיון שהוא מן הדין מדין אשה שנשצית שחייב
 לפדותה. ולז"ה אשר גאלם מיד נר ר"ל שכבר גאלם
 מיד נר בגאולת מצרים פעם ראשונה. וק"ל דא"ו חייב
 לפדותה כ"ה פעם ה' בלבד וה"כ בגאולה שנייה
 דלעתיד ה"ן חייב לפדותה ה"ה בחסד אל וספיר כחייב
 כי לעולם חסדו. ולפי דק"ל לבעל המחמר דהפ"ה
 ה"ן גאולה העתידה מייקר חסד כיון דהעושים לו כס
 מגבין מזכותיו הכי גובה הקב"ה מצד"י הגפרים. דה"ך
 למה שהעלה ה' מהר"ש גאון ז"ל דכל בלה אמר לשבוי
 קודם שיפדו שפודה אותו ע"מ לגבות ממנו פדיונו
 דפטור. הכי צ"ד לה ש"ך זה דצ"י המיד א"ו
 מחפלים אלו יתצ' ערב וצוקר ולהרים שיגאלנו וכה"ג
 חליצת דכ"ע אהנו חייבים על פדיונינו. ה"ך ההשוכה
 לזה שידוע מכמה מארז"ל דצ"מ בגלו שכינה עמהם
 ועיקר הגאולה היא על שכינה עוזנו ועי"ז ה"ה גאלתינו.
 דה"ך למ"ש ר' יחיאל ז"ל דאם לא כיון לפדות את
 חבירו שלא ידע ממנו ה"ה לפדות את קרובו דפטור
 וה"י הקב"ה יודע דבגאולה השכינה יגאלו גם ישראל
 וגם מסוין הוא לפדות את ישראל. מ"מ כבר נתבאר
 דאם המשהד לפדות ה"ה צפירוש שה"ו רונה שוב
 הולאה דפטור. ה"י חשיב כאלו פי' הקב"ה להדיח
 ש"ן רזנו לגבות בגאולה כלל. וז"ש למעני למעני
 אעשה למה למעני צ"פ אמר הקב"ה כשהייתם במצרים
 גאלתי אתכם בשביל כבוד שמי שלא יתהלל בגוים
 ולא עלתה ע"ד לגבות מזכותיהם בעבור פדיוניהם
 כיון שה"ו חייב מדינה לפדות אתכם בלא כסף ובלא
 מחיר דקד"ל נשצית חייב לפדותה בפעם ראשונה.
 ה"ך באדום ה"ך דה"ו נשצית פעם צ' דא"ו
 חייב לפדות ה"י עושה ה"ה בשביל כבוד שמי ולא
 ע"ד לגבות מכס שוב דבר מזכותיהם דה"ן דעתו של
 הקב"ה בגאולה דלעתיד גם על גאולה ישראל הלא על
 גלות השכינה לבד. ובה"י ה"ש דלכאורה ק' בדברי
 המחמר כולי ה"ו לח"ן דומין לפניו ישראל שהומר שה"ו
 גואל בשביל ישראל כ"ה לכבוד שמו הגדול דמה צדק א"ס
 מכיון גם לגאולת ישראל. ה"ך לפי מה שצ"הרנו גם זה
 מאהבתו ית' לישראל שלא לגבות פדיונם מזכותיהם ש"י
 וע"כ ספיר ה"ה הכתוב הגאולה העתידה היא מלד
 החסד והרחמים. וזהו שסיים אמר דוד הו"ל ובשביל
 כבוד שמו עשה. נקלם להקב"ה הודו לה' כ"ע כל"ח

דח"ן הגאולה ה"ה הסד אל כיון ש"ן דעתו לגבות פדיונם
 מישראל כלל א"ד ז"ל וס"י מד"ן עכ"ד ז"ל :
אשר בזה אפ"ל כו' וא"ו בסדך בטחתי יגל לבי
 בישועתיך השירה לה' כי גמל עלי. הסנה
 וא"ו בחסדך בטחתי שא"ו צומח שהעשה עמנו חסד
 ותגאלנו מצ"ן האומות. וגם יגל לבי בישועתך ר"ל
 שמחתי וגיילי ג"כ בלה הפדה ישראל בעצורם הלא
 שחששה למט"ן השופתיך שה"ה שכינת עוזנו כמ"ה למעני
 אעשה כדי שעי"ז לא נהחייב לשלם ולא יגובה משכרתי
 כאומר. וכ"ת ולמה כ"כ שיגאלנו בחסד והלא מן הדין
 חייב לפדותנו דין הבעל שחייב לפדות אשהו דק"י
 נשצית חייב לפדותה. לז"ך השירה לה' כי גמל עלי ר"ל
 שכבר גמל עלי ופדאתו פעם ראשונה. וה"כ בשנייה ר"ה
 פודה ר"ה ה"ו פודה לכן א"ו מצדקיים שיגאלנו בחסד
 וברחמים ודוק :
ובזה פי' ה' בית הי"ן ז"ל שס' ט' מ"ד צביר הבירים
 ח"ל ר' חב"ן פתח זה היום עשה ה' גילה
 וכשמחה זו ה"ן א"ו יודעים צמה לשמוח א"ס ציוס א"ס
 בהקב"ה ב"ה שלמה ופירש גילה וכשמחה ב"ך בהקב"ה
 ב"ך בישועתך ב"ך בעורתך ב"ך ציראחק ע"כ. והוא המוח
 דלמה לא היו יודעים צמה לשמוח עד שצ"ה שלמה. ועוד
 ב"ה מה כל הדברים האלה ב"ך בישועתך וכו'. חב"ן לפי
 דברי היר"ח ז"ל יובן בכו"פ. והוא דקרא כחייב זה
 היום עשה ה' גילה וכשמחה צו. והיב"ה צו נדרש על
 היב"ה ה' ר"ל גילה וכשמחה צ"ה. או אפ"ל דק"י
 הלפני פניו ע"מ שהתחיל זה היום ע"ז אמר גילה
 וכשמחה צו. והי"ו כי לכאורה בגאולה העתידה לב"ה
 כיון שהצבתינו הוא ית' לעשות בשביל שמו. לעיני צ"ה
 יש במשמע דה"ו גנאי לישראל ח"ו דתצ"ה אה"ס ללא
 כלום ועיקר השמחה לשים דעתנו על יוס גאלתינו ולא
 לשים דדעתנו ע"מ שפשה ה' למט"ן כבודו דאז אודת לה
 השמחה ולא שמחה שלימה היא. דיתעלז האדם בחושבו
 ש"ן אהנו ראויים לגם. אצל הכתוב אפשר למדרשיה
 דכל עיקר השמחה יהא צ"ה ר"ל בעלות על לבנו מה
 שפשה ה' למט"ן שמו ואפשר שיהא דצ"ז עוזה לישראל
 לגאולם למט"ן שמו. ולז"ה ר' חב"ן דהכתוב אומר זה היום
 עשה ה' גילה וכשמחה צו. ה"ן א"ו יודעים צמה לשמוח
 א"ס לחשוב ציוס גאלתינו דוקא. או לחשוב בהקב"ה
 שפשה למט"ן שמו. דלכאורה א"ס יעלה ע"ד צ"ה דצ"ז לא
 ישמחו דח"ו נר' דח"ן א"ו ראויים לגאולה כלל. לכן אמר
 ב"ה שלמה ופי' גילה וכשמחה ב"ך דעיקר השמחה ב'
 ית'. והוא ב"ך בישועתך מה שגאלנו בשביל ישועתו של
 הקב"ה

הקב"ה והיא שכינה עוזו ועשאו בשבילה ולא בשבילנו
אלה דע"י יצועהו בל לט עדה בנ"י ג"כ גאלה וישועה.
וכ"ת ולשמחה מה זו עושה אדרבה מגרעות נתן דלפי
הנראה אין לנו שום חשיבות להיות עיקר הגאולה
בשבילנו. לז"ה כך בתורתך דע"י שהיתה היצועה בשביל
השכינה דוקא ולא בשבילנו יש לנו שכר הורה ומלוח
ואינם מנכים לנו מזכותנו בשביל שכר הגאולה. ולפי
דגם לזה ק' דהעיקר אין לנו שכר מליה דהא יש לו
ית' טענה מי הקדימני והשלים כידוע. לז"ה כך ביראתך
דכח' כמ"ש מהרש"א ז"ל דמי שיש לו יר"ש אין בו
טענה מי הקדימני והכל צדי שמים חוץ מיר"ש. ח"ש
כך ביראתך דע"י יר"ש יש לנו שכר מלוח בלי טענה מי
הקדימני וגטן עכ"ל ז"ל :

היט חייב מן הדין בפדיונה מ"מ לדקתי להגלות בתורה
לו"ח :

ובזה פי' ג"כ משם הראשונים כי הפ' יחל ישראל
אל ה' שיקון להקב"ה שהוא גואל אותם כי עם
ה' החסד שיעשה חסד ויגאלנו. וכ"ת למה בחסד והלא
דינא הוא שחייב לפדוהינו. עז"ק טעם שאמרתי בחסד
הוא משום והרבה עמו פדות שכבר פדאנו פעמים רבות
לכן אנו מבקשים ע"ל החסד :

בז"ו כי הפ' אחת דיבר אלהים דק"ל בדין נשפיה
חייב לפדוהו. הכן ה"ד פעם א'. וכ"ת שהים
זו שמעתי כי עוה לאלהים ר"ל שהראה עוה ופדאנו ז'
פעמים עז"ק ולך ה' חסד. דפעם שניה מלך החסד.
אין ה"ד בשאנו עושים חסד ולפנים משה"ד אזי כי אחת
תשלם לאיש כמעשהו כחמור :

ובזה פי' הר' גלות יעקב ז"ל שם כי המגיד שאמר
הא לחמא ענייה וכו' כל דכפין וכו' וגילה דעתו
שהוא רונה לעשות חסד. לכן הוא מצטיה לאורח שכן
באחזקו עושים חסד זע"ז. ודאי גם הקב"ה יעשה חסד
עמנו ויגאלנו כפי מדותינו ובודאי השתא הכא עבדי לשנה
הבאה בארעא דישראל בני חורין שיגדיל חסדו עמנו
ויגאלנו גאלת עולם. ויקיים בנן מקרא שכתוב כי בדה
ה' את יעקב. ב"ה :

ובזה הפ"ל כי הפ' אחת דיבר אלהים שהים זו
שמעתי כי עוה לאלהים ולך ה' חסד כי אחת
תשלם לאיש כמעשהו. וק' מה האחת והשנים. ומה כי
עוה לאלהים. גמ"ש ולך ה' חסד כי אחת וגו' דאם הוא
תשלם לאיש כמעשהו א"כ שכר מעשיו הוא טוהן לו לא
מלך החסד ואיך אמר ולך ה' חסד כי אחת וכו'. הכן
עפ"י יע"ן ח"ש אחת דיבר אלהים ר"ל שהפסוק אמר
זה היום עשה ה' נגילה וגשמחה בו. ובפסוק זה שמים
זו שמעתי ר"ל שיש במשמעותו שהי סברות או שתיבה
בו קאי על היום או על ה' שבמח בהקב"ה שעשה
למען שמו. עו"ה כי עוה לאלהים ר"ל שיעקר העוה
והשמחה היא בשביל אלהים ר"ל שעשה למען שמו והגב
ניולו ישראל חוה שסיים ולך ה' חסד שהפדיון לך ה'
והגב עשיה חסד לישראל. וכ"ת ולשמחה מה זו עובדה
אדרבה מגרעות נתן כאלו ישראל אינם ראויים ח"ו.
עז"ק כי אחת תשלם לאיש כמעשהו ר"ל שע"י שעשה
למען שמו עו"ז לא יעבדה מזכותנו ונקח שכרנו משלם
ואין לנו שמחה גדולה מזה וכחמור ודוק :

דרוש א' לשבת כלה

יגילו החבמים וישמחו הילומדים ביום חג
הק' הזה
הב"ע"ל יום מת"ה חו' חתומה. אשר בחר בנו מכל
העמים ונקן לנו את הארצו אמירה נעימה. היום הזה
רחינו את כבודו ואת גדול גדול ה' ומחולל מאד יודע
כל העלומה. עלינו לשבח ולהודות אשר קדשנו במלותיו
ויבחר ביעקב זרע ישראל חתומה שלימה. וכמחולל במה'
שבת פ' רע"ק דרש שהוא גלילאה בריך רחמנה דיהב
לן חורין תליחתי לעם תיתחתי ביום תליחתי בירחא ע"ב.
ול"ל למה בחר הקב"ה בחוט המשולש טפי משאר מספרים
שביעיות ואחרות וכיוולא והכא קפיד על מניין ג' הלא
דבר הוא :

וע"י הק' הראשונה יובן בדרך זה דכבר כתבנו
דנשפיה חייב לפדוהו מכאן ואילך רנה פודה
וכו' ואכן דין אשה ובעלה יב לנו עם הקב"ה א"כ פעם
א' מן הדין חייב לפדוהינו פעם שניה בחסד. ובה פ'
המפ' ז"ל הבי"ד ה' גלות יעקב ז"ל בפי' על ההגדה
כו' הפ' ליון במשפט הפדה ושפיה בדרך הכונה כי
בפעם ראשונה חייב לפדוהו חוה במשפט הפדה עפ"י
הדין. אך ושפיה כשצו וגלו בדרך היתה פדיונה.
ובזה פי' הרז"ל כי הפ' שמרו משפט וגו' הסונה
שהיא במשפט דקה ג"כ לעשות לפנים משה"ד
ובכן באחת מדה קרובה ישועתי לבא כי אף שפעם ז'

אכן ראיתי לה' זכותיה דאברהם ז"ל ד' ב"ן ע"א
שבת' ח"ל וכדי להבין את זה נבין ג"כ כי
הנביא הושע סי' ו' לכו ונשובה אל ה' יחיינו מיומים
ביום

מפתחות לם דבר טוב

הצ

בנוך המקום ב"ה. ביאור שני צפ' עוד נגע א'. ופ' זורו רשעים מרחס. ומאמר המגיד רשע מה הו"א. וביאור סדר קדש ורחק מוסר בענין שבת ויו"ט והוא הסיוס:

דרוש ב' לשה"ג. מד' ע"ב ע"ב. הפתיחה בטעם שם שיה"ג. וגם טעם מהאר"י ז"ל. עוד פי' ג' בענין דפ ישראל שהוא בנוי על ג' עיקרים. וביאור פ' ועשה חס שמוע וביאור מד' כרחו ברית לעשות חסד. עוד ביאור מד' זה ממחר"א ז"ל. וביאור מד' הבכיר חומה זו שחתה מוליה וכו' ופירש"י בשביל ממונס. ופי' דבר נח כדי של"י אור"י וכו' ופ' נוסעים אהנו. ומאוז"ל חס מקימים בנגד את המילה. עוד ביאור רש"י בשביל ממונס ומד' אמר משה לפרעה מ"מ חתה מתפחד. וביאור הפ' עוד נגע. וביאור כשלחו דרך מליצה. ועוד ביאור הפ' מה' מקוה מים. וביאור בלחת ישראל ממל'. עוד פי' ב' מה' פי שנים. ופ' אהה דבר הלד"ים ופ' מי זאת עולה. וכו'. ופי' סדר קדש ורחק על סדר זה. קדש ורחק. ורחק כרפס. כרפס יתן. וכעזה"ד עד סופה נשן סופה בתחילתה נראה קדש. והוא הסיוס:

דרוש ג' לשה"ג. מד' ע"ז ע"ב. הפתיחה צפ' יאמרו גאולי ה'. ופ' חסדי ה' אזכיר וכו' ומשל שהביא החיד"א ז"ל בענין נסי מל' חס בשביל ישראל או בעצור שזולל בכבודו ית'. וביאור כי רולה ה' צעמו. ופ' רבים חומרים לפני וביאור המגיד היא שטמדה. ופ' הנותינו צמל' לא השכילו ופ' ויספר משה לחיהנו ממחר"א ז"ל. ופ' ועתה הגה לעקת צכ"י וכו'. עוד ביאור הפ' הנו'. ומאוז"ל חומה זו שחתה מולא. ופ' אשר ל"י את יוסף. ופ' עתה תראה. ומאמר המגיד חס מה הו"א. עוד פי' ב' מהרב תיים אלישר יל"ו. ביאור פ' לא ידעתי את ה'. ומד' אל תוסף דבר אלי עוד בדצ"ר ג' יחוק. ופ' ותחזק מל' וכו' ומשל שהביא מהר"ח ז"ל. עוד פי' הפ' ועתה לכה והשלחך וכו'. הים ראה ויעם מה ראה ארונו ש"י. ומד' כרחו ברית וכו' וביאור המגיד רשע מה הו"א. עוד פי' ב' במאמר המגיד הנו'. ביאור עוד מד' כרחו ברית משם ה' פרומוי ניסא ופ' והיה מעשה הגדקה שלום. וטעם לקריאת שיה"ג. ופי' הנושא ביום הוה ליוה ה' וכו' פי' ב' על הגאולה והוא הסיוס:

דרוש ד' לשה"ג. מד' פ"ג ע"א. הפתי' בטעם שם שיה"ג.

עוד טעם ב' עפ"י דברי מהר"ם מאסטרפולי ז"ל. טעם להמן שצה"ג על ציטול הו' וביאור הפ' הם קנאו בלא אל'. וביאור מד' נעשה מ'ך ורש בב' אופנים. ופ' אשר לבבו פונה. ביאור הנמ' כל העוסק במו' ובג"ת. וביאור והאר עיינו בתורתך. עוד ביאור פ' כחוב זאת מהר"א למה ז"ל. ופ' פנה אל תפלה הערער ופ' אז חמרתו הגה בחתי. ופ' כל עבדי המלך יודעים וכו' ופ' שמואל פקדתי וכו'. ומד' זכרני ה' וכו'. ופ' אמר עם הספר. ופ' מה גדלו וכו' איש בער וכו'. ופ' בזאת ידעתי כי חפלה בי. ופ' אסתר אלי אלי וכו'. ומזמור לולה ה' שהיה לנו. וביאור הללני נח מיד. ופ' חס מרע היאודים וכו' גם רמו מיד ג' ד'ן רמו לט' פסוקים עמלק שתחלתם ו'ו והס ג' ד'ן והוא הסיוס:

דרוש י'וד לזכור. מד' ס"א ע"ג. הפתי' צפי' הפ' זכור וכו' הרגשה על המפ' שפי' מחתה השמים ג' תתקנ"ה שהשבון אינו מכון. וט"ס בדברי ס'דר הדורות צב' מקומות ביאור חלני ה' מאדס רע. ביאור הרולה שיתקיימו נכסיו וכו' ביאור המד' זכרוניכם משלי חפר וכו'. ופיר"א כתיב זכור וכו' ומד' אלי בים ו'ו. וטעם על שריפו ידיהם מהת'. ביאור פ' והתחנן והיה כי ישאלך בך וכו'. וסמיכות החו' סופה בתחילתה ופ' לפה רשע ללדיק. ופ' כי רדף חויב נפשי. ומד' כשאמר הקב"ה למשה וחתה הקרב אליך וכו' הרע לו. ופ' יטו עם א' וכו'. ומד' חילו לא מת משה. עוד פי' שני מה' ירך יעקב ז"ל. ופ' אמר עם הספר וכו'. עוד פי' המד' הנו' מה' זכיה הרבים ז"ל. ואגב רמו המס' בר"ה א"צ דא"ת ב"ש. ופי' מסרה א"צ זעירתא. וביאור הפ' האמנם וכו' עוד פי' ב' צפ' הנו' והוא הסיוס:

דרוש ח' לשה"ג. מד' ס"ז ע"ה. הפתיחה בקריאת שם שיה"ג עוד טעם ב'. וביאור הפ' ועתה חס שמוע וכו' ופ' על עמך יערימו סוד. וביאור הבה נהחכמה לבטל מהס את השבת. עוד טעם ג' לקריאת שם שיה"ג עפ"י דברי האר"י ז"ל. עוד טעם ד' וה' עפ"י דברי האר"י ז"ל. עוד טעם ו' מה' צכ"י ז"ל וביאור הפ' ויהי כהיום הזה וכו'. ופ' יוקם מלך חדש וגו' אשר ל"י את יוסף עוד ביאור הפ' עפ"י דברי מהר"ג ז"ל בכו' הפ' מה זאת עשינו ופירש"י בשביל ממונס שהשאלוס. ופ' עוד נגע וכו' עוד פי' ב' מה' מקוה מים. ופ' אהבי ה' שגלו רע. עוד ביאור ויהפך וכו' ופירש"י בשביל ממונס. ופ' ונתתי את חן העם. וביאור דבר נח כדי של"י אור"י וכו'. ופ' שמוה ואני ידעתי כי לא וכו'. וביאור המגיד

מפתחות לס' דבר טוב

שבת גדול לישראל שנעשה להם נס זה ודו"ק:

דרוש ו' לשה"ג. מד' ג"ב ע"ב. ביאור המגיד כמה מעלות טובות. ביאור מד' אילו לקינו וכו'. ומד' אדם שעבר עבירה וכו'. פי' א' בענין בניס. פי' ב' בענין אחי עשה ודחי ל"ת. ופי' ג' לא לנו צב' פנים. ופעם לקריאת שה"ג. ופי' והרא' באל' שדי וכו'. ושאלת התם. ופי' מה מלאו הבורפס בי שול. עוד שני פירושים. ומד' יהודע דרכו למשה. עוד פי' שני במ"ש מהרמ"ג ז"ל פי' רש"י בשביל ממונס. וביאור בלאת ישראל מנוול. וביאור דבר נא כדי של"י אר"ל. פי' ב' מה' מערבי לב ז"ל:

דרוש ו' לשה"ג. מד' ג"ז ע"ב. הפתי' בשם שה"ג. ופי' ויאמר אל עמו הנה עם בני' רב וכו'. ומד' הנה וכו' לבטל מהם חה השבת. פי' שני צפ' הנה עם בני'. ומד' מי לוח וי פרעה. ופי' וירא בלק והגמשך. ופי' בהגל עליון גייס מה' חספקלריח המחירה ז"ל. ומאמר במה תרום וכו'. עוד פי' שני. ופי' ולי מה יקרו וכו'. ופי' וירא אלדי' חה בני' ודע. ופי' אלדי' יחנט. ופי' ועתה לכה ואלתך וכו'. אופן ב' צפ' הסו' ופי' שמואל ב' ה' וילך דוד הלך וגדול. חופ"ח פ' ועתה לכה. ומד' כשאמ"ל ואתה הקרב חלקך הרע לו. ופי' ויקח האיש נס זהב רמז לשקלי ישראל והלות מה' ע"ח חנ"ל ז"ל ומד' החמול קבלת חת הסו'. ומד' חס העברה נה וכו'. ופי' ויחל משה. ביאור שני ברמז השקלים והלות מה' של חליעזר. ופי' וילח ילחק לשוח בשדה. ופי' ולברה שמו הנה נהתי חלק כסף לחיך עפ"ד האר"י ז"ל. והוא הסיוס:

דרוש ח' לשה"ג. מד' ק' ע"ד. הפתי' בקריאת שה"ג. ביאור מד' אדם שעבר עבירה וכו'. ומד' מי שטו הה"ד בשובה ונחת הסועין. ופי' ועתה הנה לעקת בני' בזה חלי. ופי' בלכתך לשוב מנרימה. ודברי הבל"ע בענין ג' אותיות. ומד' מה שמועה שמוע ובה. עוד פי' שני במד' אדם שעבר עבירה וכו'. ומד' חס העברה נה וכו'. ופי' ה' מה רבו לרי ושאלת התם. ופי' ויחל משה. עוד פעם לקריאת שה"ג ממהרמ"ק ז"ל. ופי' הפ' הקס לעבדך המרתך. וביאור מד' החדש הזה לכם פה"ד יפרח בימיך לדיק. ופי' הפ' הגו' ב' איפגים ורמו מסוך לרה רוחה. והוא הסיוס:

שה"ג. פעם ב' משה ה' לח"ת. ופי' חרת בחשך חורק. ופי' שלח חושך ויחשיך וכו'. והגשה על ה' לח"ת ז"ל בהמלאה זו. עוד פעם לקריאת שה"ג. ופי' נחמיה חסה הוא ה' אשר בחרה באברהם. ופי' מד' נהה להצופיט לומר גו' וכו'. ופי' רחש ידעה כי נתן ה' וכו'. ומד' מה שמועה וכו' ק"ס וכו'. ומד' כיון שאמרו גו' אמ"ל ויקחו לי תרומה. ומד' הנה נתחכמה לבטל מהם חת השבת. עוד ביאור המד' הסו'. ופי' ויאמר משה מי הנכי וכו'. ופי' עם לבן גרתי והרי"ג וכו'. ופי' מי אלה לך וכו'. ופי' חתם רחיקם אשר פשיטו למל' וכו'. עוד ביאור הפ' ועתה לכה ואלתך. ופי' תהם מה הו"ח דין תלכו ש"ח קונה לו של"מ. וההגשה על דברי משפט האורים ופי' חתם רחיקם וכו' ועתה חס שמוע וכו'. אופן ב' על הגאולה. והוא הסיוס:

דרוש ה' לשה"ג. מד' פ"ז ע"ח. הפתי' בעטם שה"ג מדברי הטור והפרישה ומקוה מים. ופי' הפ' עוד נגע אחד וכו'. עוד פעם לשה"ג. ופי' הפ' הנה נתחכמה לו למושיען ש". עוד פעם לשה"ג מה' אורים גדולים. ופי' דבר נה וכו' כדי של"י חו"ל וכו'. פי' ב' במאמר הגו'. ופי' לכן אמור לבני' אנו ה'. ופי' בשמיאל ז' ויבא המלך דוד וכו' מי הנכי כי הביאותי עד הלום. בענין מתנה מרובה ומועטה. והגשה ע"ד הכנה"ג ז"ל ופי' כי את כל התרץ אשר אתה דוחה. והרגש ע"ד אמר יוסף וכן פדהגור. וביאור הפ' גוסעים חנטו. עוד ביאור הפ' הסו'. ופי' אחת דיבר אלדי' וכו'. ופי' ותחזק מל' וכו'. ופי' כהן נתנבה משה. ופי' וזכרה כי עבד היה וכו' ומד' כיון שהגליתו דין שלא נשמור שבת. ושאלת התם. ומאמר וכל המרצה לספר. פי' ב' על הסו'. ומאמרי רז"ל על הרי אני כבן ע' שנה ופי' ג"כ וכל המרצה לספר בענין הדקה. והוא הסיוס:

השמועה לדרוש ה' לשבת הגדול ד' ג"ב ע"ח קודם ד"ה ויומתק:

בז"ו כו' המגיד שאמר וכל המרצה לספר בז"מ ר"ל מחיבה כל ימי חיך שדרשו כל ימי חיך הלילות ח"ס וכל מחיבת כל נראה דהמרצה לספר בז"מ לספר מלשון אור ספיר שהמרצה לשבח בליל יז"מ שהיתה מאירה בשמש ה"ז משיבת לא לגנאי ח"ו הלא אדרבה לשבח שכמה גדולים ישראל שנעשה להם נס כיה. ורחיה לזה מעשה בר"ה וכו' שהיו מספרים ה"ל משבזים בז"מ כל מחיבת כל ימי חיך מזה נראה לדרוש לשבח כל אותו הלילה יהודעה שהיתה מאירה בשמש שהיא

מפתחות לס' דברי מוב

קצא

לחכמה חזק. ופ' טוב לי כי עוניתו. ופ' אז אמרתי
הנה באתי או"ח כו' הפ' להקשיב לחכמה וכו' במוסר נאה
שכ' מהר"ח ז"ל בענין חיבדי האדם והביא משל נחמד
ע"ז. עוד ביאור הפ' אם תבקשנה בכסף וכמעטונים וכו'
בדרך מליצה. באו"ח מה' ארץ חמדה כו' הפ' לעשות
לעוף אלד' חפלותו. וביאור החילת הפ' אז אמרתי וכו'.
ופ' ה' מה רבו לרי. ופ' בואה ידעתי וכו' וביאור מד'
כשראה דוד שאמר קרח וכו' מר"ח ח"ר מלל ח כהן וטעם
נכון לשמונה פסוקים צרות שאין בהם ו"ו והם י'שני
ב'אהל טעם ב' בענין הגאולה. והוא הסיום :

דרוש ב' לבלה. מד' ק"ז ע"א. הפתי' במאמר צריך
רחמנה וכו'. ופ' לכו וגשבה. ופ' אך חס יוס
וביאור חס תעובני יוס. ופ' רק השמר לך פן תשכח
ופ' וילוטו ה' לעשות לחיותו כהיום הזה. עוד פי' הפ'
רק השמר וכו'. ופ' והיה כי ישאלך בך וכו'. ופ' אחס
גלבים היום מה' דרכי חים ז"ל. ופי' ב' מה' ער"ן ז"ל
מוסר נחמד בענין הגאולה. ופ' הבימלך אם השקור לי
בענין חקי' הראשו' דאיך שבוטה חלה על דורות הבאים.
ופ' והיה כי ישאלך בך מה העדות וכו' ופ' הורה ליוה
לנו משה יכו' ויהי בישרון מלך וכו'. ביאור ד"ר משז"ל
ע"פ ואלהאפק חכמה ו' הלף. או"ח פ' וילוטו ה"ח לעשות
הה כל החקים וכו'. או"ח פ' הנו' פי' הספרי ע"פ
והיה חס שמוע תשמעו מה' מלל לאברהם ז"ל. ופ' אדם
עשוק בדם נפש וכו'. או"ח פ' השרי אדם שומע לי
ופי'. או"ח פ' אדם עשוק ד"ר ומוסר. רמו על מגילת
רוח למה כל הפ' מהחילין ברות ו' חוק משמונה פ'
וישמע י'שני ב'אהל והוא הסיום :

דרוש ג' לבלה. מד' קכ"א ע"ח הפתי' במ"ש דהע"ה
טוב לי כי עוניתו למען אלמד חקך. טוב לי תורת
פיך מחלפי זהב וכסף. ופ' טוב טעם ודעת וכו' ופ'
רד העד בעט פן יחרסו וכו'. ופ' וילוטו ה' לעשות את
כל החוקים וכו' או"ח פ' הנו'. ופ' אתה לייח פקודך
וכו'. ופ' משפתי ה' חמה לך יחדיו או"ח הפ'
וילוטו וכו' עט הפ' הקודמים והיה כי ישאלך וכו' ביאור
מ"ש הקב"ה למשה החזר להם תשוב'. ופ' אתה ראיסת
וכו' ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וכו' פ' נחמיה
פי' ועל ה"ס ירדת ודברת עמהם וכו'. ופ' עוד אנה
מחנתם לשמור וכו'. ופ' כי שמרו אמרתך ובריתך וכו'
ופ' תורה ליוה לט משה. ופ' ויקרא משה אל כל ישראל
ויאמר אליהם שמע ישראל וכו' תי' לחקי' המפ' ז"ל
שישראל

דרוש פ' לשה"ג. מד' ק"ד ע"ה. הפתי' בקריאת שה"ג.
ביאור מסרה ג' עם זו. הרגשה בדברי החיד"א
ופ' שני חליו ז"ל ביאור פ' לכן אמור לבני חגי ה'.
ופ' והיה כי ישאלך בך וכו' וביאור המניח חס מה כו' ח'.
טעם ב' לקריאת שה"ג מה' חורים גדולים ז"ל. וביאור
דבר נה כדו שלי' או"ל. ופ' כי גדול אתה וכו' עוד
ביאור דבר נה. ופ' נחמיה אתה הוא ה' לבדך וכו' ומד'
ורחמי את קדם דס עקדת ילחק. בענין מקרא מדרש
לפני ולפ"פ. ופ' ויחל משה. ופ' היש ה' בקרבנו. ופ'
יגס הקימותי. עוד ביאור דבר נה. ומד' חילו לקיטו וכו'
ופי'ש"י שבביל ממונס. עוד ביאור כדו שלי' או"ל. ופ'
לא ידעתי את ה'. ופ' אשר לא ידע את יוסף וביאור
ילקוט חילוני יוסף לא ה"ל ידים. וביאור הפ' עובדים
הבנים מן הא' פי' ב' בענין לדיקה. פי' ג' עפי"ד האר"י
ז"ל. והוא הסיום :

דרוש י' לשה"ג. מד' ק"ח ע"ד. פתי' בקריאת
שה"ג. ממחרת"פ ז"ל שפי' חס ה' מרח"ה ז"ל
במ"ש יוס יל"מ היה ארוך כג' ימים. וטעם לה' יתיבה
דהגדול. ורמו ב' היום אתם יולדים בחדש החצ"ב.
ודברי החיד"ה ז"ל שג"ע לאריכות היום כג' ימים. וביאור
פ' נחמיה אתה הוא ה' לבדך ופ' וידבר אלד"ים אל
משה והנמשך. עוד פי' ב' צפ' הנו' ופ' ראה ראותי את
עוני עמי וכו' ממחרת"פ ז"ל בענין ירד להגיל את
שלו והגיל את של חבירו. וביאור המניח רשע מה
או"ח בדרך נחמה. ומד' יהמרו גחולי ה' למה וכו' ופ'
ואני בחסדך בעתה. ופי' המד' זה היום עשה ה' נגילה
ונשמחה צו מה' ביה הין ז"ל. וביאור הפ' אחת דיבר
אלד"ים. עוד פי' ב' צפ' הנו'. והמניח ה' לחמה עניה.
והוא הסיום :

דרושי שבת בלה

דרוש ה' לבלה. מד' קי"ב ע"ר. הפתי' במאמר הנמ'
צריך רחמנה דיהיב לן אורין תליתאי. וביאור הפ'
לכו וגשבה אל ה'. ופ' אך חס יוס. וביאור חס תעובני
יוס. וביאור פ' רק השמר לך וכו'. באו"ח ביאור הפ'
הנו'. ופ' ויהי כאשר נלחמו בני עמון וכו' בענין סתם
לעולם. וביאור ילקוט מכל נשמר וכו' שלא תברח
מד"ת. וביאור כו' התנה בכל יוס ב"ק יולאת מהר
חורב. באו"ח כו' הפ' רק השמר לך עפ"י מה שפי'
הראש"ל יש"ח ברכה ז"ל בס' חים חמונים פ' להקשיב